Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 20 Δεκεμβρίου 2020 • Ετος 12ο • Αρ. φύλλου 640* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Η αρχή του τέλους σε μία εβδομάδα

Η «Κ» ανοίγει τον μεγάλο φάκελο της ζωής με την πανδημία, σε εργασιακό, ψυχολογικό πολιτικό και κοινωνικό τομέα

Ο εμβολιασμός είναι η αρχή της εξόδου από την πανδημία, λέει στη συνέντευξή της στην «Κ» η Ευρωπαία Επίτροπος Στέλλα Κυριακίδου, σημειώνοντας πως στη διαδικασία αντιμετώπισης της παραπληροφόρησης έχει πραγματοποιήσει επαφές με εκπροσώπους των μεγαλύτερων μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπως facebook και twitter. «Ένα ασφαλές και αποτελεσματικό εμβόλιο είναι το καλύτερο όπλο μας για να νικήσουμε τον κορωνοϊό και να επιστρέψουμε σταδιακά στην κανονικότητά μας. Αυτό, βέβαια, θα πάρει χρόνο, δεν θα είναι δηλαδή το εμβόλιο μια μαγική λύση που θα εξαφανίσει την πανδημία μέσα σε ένα βράδυ» σημειώνει χαρακτηριστικά. Το γεγονός ότι η πανδημία θα πάρει χρόνο, ανοίγει τον δρόμο για την αντιμετώπιση των

ψυχολογικών επιπτώσεων που προκαλεί. Ο συμβουλευτικός ψυχολόγος δρ Μεταξάς σημειώνει πως η συνέχιση των μέτρων σε συνδυασμό με τα διάφορα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει μεγάλο μέρος του πληθυσμού, καθιστούν την παροχή δωρεάν συμβουλευτικών ψυχολογικών υπηρεσιών προς το κοινό αναγκαία. Πέραν των ψυχολογικών προεκτάσεων, τα μέτρα που έχουν ληφθεί προκαλούν νέα δεδομένα για το εργασιακό περιβάλλον, με τον εργατολόγο Κωνσταντίνο Δημαρέλλη να προειδοποιεί σε συνέντευξή του στην «Κ» πως η πανδημία μπορεί να γίνει εργασιακός Ιανός. Η ακτιβίστρια Ανδρομάχη Σοφοκλέους αναλύει πως η πανδημία έχει επηρεάσει τις σχέσεις και τη συνεργασία των δύο κοινοτήτων. **Σελ. 8, 9, 16, 17, 20**

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ

Βουλευτικές των υποψήφιων παρά των κομμάτων

«Σημαντική μερίδα ψηφοφόρων θα εγκατέλειπε το κόμμα που παραδοσιακά ψηφίζουν εάν στον συνδυασμό άλλου κόμματος έβρισκαν υποψήφιους που τους εκφράζουν ή τους εμπνέουν. Συνεπώς, η σύνθεση των ψηφοδελτίων είναι ίσως η πιο σημαντική προεκλογική προετοιμασία των κομμάτων», λέει στην «Κ» ο επικοινωνιολόγος Ανδρέας Χατζήκυριακος, εκτιμώντας πως το έδαφος είναι πρόσφορο για κάτι πραγματικά καινούργιο. **Σελ. 10**

60 ΧΡΟΝΙΑ Κ.Δ.

Το παρασκήνιο του Κραν Μοντάνα

Τη βεβαιότητα ότι οι δύο πρωθυπουργοί Ελλάδας και Τουρκίας ήταν έτοιμοι να έρθουν στο Κραν Μοντάνα εκφράζει ο Τουμάζος Τσελεπής και εξηγεί πως η διεθνής κοινότητα για τους δικούς της λόγους ήθελε λύση. Ο διπλωμάτης Παντελής Παντελίδης σημειώνει πως κατ' αντίθεση με τις εντυπώσεις που αφέθηκε ο γ.γ. να σχηματίσει, η Τουρκία δεν απεκάλυπτε τις προθέσεις της. **Σελ. 19, 20**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Μακρινό ενδεχόμενο τα δύο κράτη

Μετά τη συνάντηση με τον Τσαβούσογλου, η Τζέιν Χολ Λουτ πάει στη Νέα Υόρκη. Η Λευκωσία θεωρεί ως μπλόφα της Άγκυρας τα περί λύσης δύο κρατών και εκτιμά πως η μόνη λύση θα είναι η αποκεντρωμένη ομοσπονδία. Η νέα «κυβέρνηση» μειοψηφίας στα Κατεχόμενα ξεχωρίζει για τους εθνικιστές Τ/κ πολιτικούς. **Σελ. 6**

ΚΥΡΩΣΕΙΣ CAATSA

Αύξηση του κόστους για τον Ερντογάν

Ο αναλυτής του thinktankCMPP κι ο Αϊκάν Εντεμίρ του FDD σημειώνουν πως οι κυρώσεις ίσως ενθαρρύνουν την Άγκυρα να ξαναγίνει «πλήρως τακτοποιημένο» μέλος του ΝΑΤΟ. Διαφορετικά, η Ουάσιγκτον θα λάβει επιπρόσθετα μέτρα και να αυξήσει το κόστος στον Ερντογάν». **Σελ. 18**

ΕΛΛΑΔΑ

Ποιος μας σώζει από τους αρνητές

Από την αρχή της πανδημίας, οι θεωρίες συνωμοσίας, οι ψευδείς ειδήσεις και η παραπληροφόρηση έχουν βρει πρόσφορο έδαφος και πρόθυμους δέκτες. Το αίσθημα ανασφάλειας και η χαμηλή εμπιστοσύνη στους θεσμούς δημιουργούν μεγαλύτερη τάση για συνωμοσιολογική σκέψη». **Σελ. 21**

Πέντε χρόνια μετά το Παρίσι έχουν γίνει πολύ λίγα

Στη διαδικτυακή σύνοδο της περασμένης εβδομάδας, ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες κάλεσε τους ηγέτες όλου του κόσμου να κηρύξουν κατάσταση κλιματικής εκτάκτου ανάγκης. Πολλές χώρες ετοιμάζουν νόμους για το κλίμα και υπόσχονται οικονομίες μηδενικών ρύπων έως το 2050. Αλλες, όπως η Ρωσία, η Σαουδική Αραβία, η Αυστραλία, η Βραζιλία και το Μεξικό, δεν εκπροσωπήθηκαν στη σύνοδο διότι δεν ήταν σε θέση να αναλάβουν δεσμεύσεις. Απούσες ήταν και οι Ηνωμένες Πολιτείες του Ντόναλντ Τραμπ, ενώ η Ινδία του Ναρέντρα Μόντι, η δεύτερη πολυπληθέστερη χώρα του κόσμου, εκπροσωπήθηκε μεν αλλά απέφυγε να προχωρήσει σε συγκεκριμένες εξαγγελίες, υποσχόμενη μόνον ότι θα εκπλήξει τους πάντες. **Σελ. 23**

Διερευνητικές ψάχνει η Αθήνα

Μετά τις 20 Ιανουαρίου

Προώθηση των σχέσεών της προγραμματίζει η Ελλάδα με όλους τους περιφερειακούς εταίρους της, κάνοντας αρχή με το Ισραήλ. Την ίδια στιγμή προετοιμάζονται για την πιθανότητα επανέναρξης των διερευνητικών επαφών, μετά τις 20 Ιανουαρίου. Ο Έλληνας ΥΠΑΜ Ν. Παναγιωτόπουλος είναι σε ανοιχτή γραμμή με τη Γαλλίδα ομόλογό του για την ολοκλήρωση της υπόθεσης των Rafale. **Σελ. 22**

Εμβολιασμένος επιστρέφει σύντομα ο προϋπολογισμός

Κ. Πετρίδης: Ανάγκη να ψηφισθεί μέσα στον Ιανουάριο

Σε εξέλιξη βρίσκονται οι προσπάθειες για ενσωμάτωση στον νέο προϋπολογισμό ορισμένων προτάσεων κομμάτων προκειμένου να καταστεί δυνατή έγκρισή του το συντομότερο δυνατό, τονίζει στην «Κ» ο υπ. Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης. Υπογράμμισε την ανάγκη να ψηφιστεί μέσα στον Ιανουάριο ώστε να μην προχωρήσουμε σε δωδεκατημόρια και τον Φεβρουάριο. Πρόσθεσε, ωστόσο, ότι δεν υπάρχουν περιθώρια σημαντικής αύξησης, σημειώνοντας ότι η κατεύθυνση του προϋπολογισμού που είναι ήδη κατατεθειμένος, είναι αναπτυξιακή και είναι αυξημένος σε σχέση με πέρυσι κατά 742 εκατ. ευρώ. Διατύπωσε την εκτίμηση ότι δεν υπάρχουν περιθώρια διαβούλευσης με το ΔΗΚΟ, γιατί οι αξιώσεις που προβάλλει δεν αφορούν τον προϋπολογισμό. **Οικονομική, σελ. 3**

Να αξιοποιήσουμε κοινοτικούς πόρους

Συνέντευξη CEO AstroBank

Η AstroBank έχει τριπλασιάσει τα κεφάλαιά της τα τελευταία τρία χρόνια αναφέρει ο νέος CEO της τράπεζας Αριστείδης Βουράκης. Στην πρώτη συνέντευξη μετά την ανάληψη των καθηκόντων του, ο κ. Βουράκης αναφέρεται στις προτεραιότητες, τα σχέδια για περαιτέρω ανάπτυξη της τράπεζας και τις επιπτώσεις της πανδημίας και τονίζει την ανάγκη για σωστή αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων. **Οικονομική, σελ. 4**

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Παρασκήνιο και συμφωνίες

Η καταψήφιση του προϋπολογισμού από τη Βουλή την περασμένη Πέμπτη κατέδειξε πως η κυβέρνηση μπαίνει σε ένα δύσβατο μονοπάτι όπου η ακυβερνησία είναι προ των πυλών. Κυβέρνηση και ΔΗΣΥ προσπαθούν να απομονώσουν το ΔΗΚΟ και επιχειρούν να καταστήσουν τον Μαρίνο Σιζόπουλο τον κύριο παίκτη. Παίκτης, ο οποίος έχει συγκεκριμένες απαιτήσεις και αιτήματα. **Σελ. 4**

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ

Νομικό υπόβαθρο για αποπομπή Οδυσσέα

Σε τρεις άξονες κινείται η ετοιμασία φακέλου με στοιχεία προκειμένου να υποστηρίξουν την αίτηση για παραπομπή του Οδυσσέα Μιχαηλίδη στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, όταν παρθεί η τελική πολιτική απόφαση. Με τα σημερινά δεδομένα η επικρατούσα άποψη παραμένει το ξεκαθάρισμα λογαριασμών με τον γενικό ελεγκτή. Ιδιαίτερη βαρύτητα ρίχνεται στις ειδικές εκθέσεις του γενικού ελεγκτή. **Σελ. 7**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Το δις εξαμαρτείν

Την ώρα που η διεθνής επιστημονική κοινότητα κατάφερε σε χρόνο ρεκόρ να αναπτύξει και να διαθέσει το εμβόλιο κατά του Covid-19 σε εκατομμύρια πολίτες ανά την υφήλιο, οριοθετώντας την αρχή του τέλους της πανδημίας, στη δική μας Βουλή των Αντιπροσώπων, αι βουλαί της πλειοψηφίας των βουλευτών μας ήταν διαφορετικές από αυτές που κελεύουν οι καιροί. Η καταψήφιση του Προϋπολογισμού του 2021, αφού ψηφίστηκαν τροπολογίες, δείχνουν πως το πολιτικό μας σύστημα δεν κατάφερε να αρθεί στο ύψος των περιστάσεων. Το κάθε κόμμα έχει το δικό του μερίδιο ευθύνης. Καλό θα είναι λοιπόν άπαντες να μην αποστρέφουν το βλέμμα τους από την κοινωνία. Μετά τον Μάρτιο του 2013, δεν περιμέναμε να πούμε ξανά το «δις εξαμαρτείν ουκ ανδρών και γυναικών σοφών».

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Παν. Νικολαΐδης: «Η νύφη του Ιούλη»

Ο ποιητής Παναγιώτης Νικολαΐδης με αφορμή το βραβείο Ζαν Μορεάς για την καλύτερη ποιητική συλλογή του 2019, «Η νύφη του Ιούλη», στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Ποίησης Πάτρας μιλάει στην «Κ». **Ζωή, σελ. 3**

ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Τα πλουμιστά ψωμιά της Κύπρου

Η Δωρίτα Βοσκαρίδου από το Μουσείο Πλουμιστό Ψωμί στη Λεμεσό μάς μίλησε για τα ζυμώματα των Χριστουγέννων. Το κυρίως εορταστικό ψωμί των Χριστουγέννων ήταν το λεγόμενο Χριστόψωμο, ή Γεννόπιττα, ή Γεννοπούλα. Οι νοικοκυρές ζύμωναν και βορτακούθκια, μιας και οι βάτραχοι θεωρούνται ευλογημένοι. **Ζωή, σελ. 1**

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Ψηφιακή Λεβέντειος

Η Λεβέντειος προσαρμόζεται στις συνθήκες που επιβάλλει η πανδημία και εκθέτει έργα του Κισσονέργη ψηφιακά με την έκθεση «Ιωάννης Κισσονέργης – Απεικονίζοντας τη γυναικεία σαγήνη» και στο Instagram η (Un)fixed limits. **Ζωή, σελ. 5**

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Η δική σας κλήρα

Τυλιγμένη σε ένα σύννεφο σύγχυσης και μπόχας, η λαβωμένη από σκάνδαλα και λερωμένη από τη διαφθορά που ξεχειλίζει σαν παλιός βόθρος, κοινωνία της Κύπρου, αιχμάλωτη στην πανδημία και κλειστή τις μισές ώρες της μέρας στα σπίτια, έβλεπε κι άκουγε στις ειδήσεις τον θίασο της πολιτικής μας φάρσας, να καμώνεται ότι προσπαθεί να διορθώσει τα κακώς κείμενα στον προϋπολογισμό του 2021, που η κυβέρνηση Αναστασιάδη έφερε στη Βουλή προς έγκριση. Ήταν φάρσα, το βλέπαμε καθαρά, διότι ο ένας επέμενε να γίνουν τομές στον προϋπολογισμό αντί με δημοσιονομικό νυστέρι με φακέλους που πρέπει να δοθούν στο γενικό ελεγκτή. Άλλο ήθελε αλλά δεν το μολογούσε, πως βρήκε καράβι να ρυμουλκήσει τη βάρκα του μέχρι το 2023.

Ο άλλος σένιος από καιρό κι έτοιμος να ψηφίσει τον προϋπολογισμό, δεν το έκανε γιατί θέλει λέει βάλει στο ΓεΣΥ πολυασφαλιστικό εμβόλιο, ενώ τσίμπησε από Αργάκα μεριά και μια προεδρία της Βουλής. Κι όταν κατά την ψηφοφορία της Πέμπτης ο κύβος δεν ερρίφθη αλλά εκρύφθη, την επομένη το Προεδρικό ανακοίνωσε όλως αιφνιδίως τη σύσταση συμβουλίου εξωτερικής πολιτικής, άμυνας και ασφάλειας επικεφαλής του οποίου θα είναι ο μονοεδρικός αρχηγός, ο οποίος και θα δώσει την ψήφο του στον προϋπολογισμό με το νέο έτος.

Είναι δυνατόν μια κυβέρνηση που θέλει να είναι σοβαρή και να περάσει τον προϋπολογισμό του 2021, αντί να συμπεριφερθεί σοβαρά στις προκλήσεις Νικόλα, περί απόδοσης φακέλων πολιτογραφήσεων στον ελεγκτή ως όρο για να ψηφίσει τον προϋπολογισμό, τον επέκρινε διότι δεν έκατσε σπίτι όταν διαγνώστηκε ως κρούσμα κορωνοϊού και πως χρυσά διαβατήρια έκανε και το δικηγορικό γραφείο Τάσσου Παπαδόπουλου;

Κι ύστερα δεν ήρθαν οι μέλισσες αλλά οι σφήκες. Κι άναψαν και τον ανεμιστήρα κι η λάσπη έπεφτε επί δικαίων κι αδίκων. Κι όσο πλησίαζε η μέρα της ψηφοφορίας, ο αρχηγός του κυβερνώντος κόμματος άρχισε τους δραματικούς μονολόγους, πως ότι άμα χυθεί η καρδάρα με το γάλα, θα μείνουν νηστικοί όλοι οι φτωχοί και καταφρονημένοι. Οι υπουργοί σαν σε μιούζικαλ άδουν: Ταραχή θα πέσει στον Άδη, και το σανίδωμα θα υποχωρήσει από την πίεση τη μεγάλη του ήλιου! (Καημένε Οδυσσέα). Τον Ελύτη εννοούσα κι όχι τον Μιχαηλίδη, διότι ο δεύτερος με την ανοργανωσιά και την αταξία που υπάρχει στο πολιτειακό σύστημα, κάνει ό,τι γουστάρει, ελέγχει όποιον τον στραβοκοιτάξει κι άμα τον ρωτήσεις πώς και γιατί συνέπραττε στη φάρσα του σφαγείου με τη φίλη του τη Ρέα τρία χρόνια και δεν έβλεπε τόσο αίμα να τρέχει στο χαντάκι της διαφθοράς, σφυρίζει της Βουγιουκλάκη το συμπαθές ασμάτιον, «έχω ένα μυστικό»!

Όμως Οδυσσέα μου, ο παππούς μου έλεγε, «ουδεν κρυφόν υπό τον ήλιον». Την περασμένη Τετάρτη, πίναμε καφέ με φίλο που ήρθε από την Αθήνα για τις γιορτές και βλέπαμε τη συνεδρία της Βουλής και με ρώτησε: «Γιατί αυτοί, που είναι τα συστατικά του υλικού που μας αποκάλυψε ο Al Jazeera, από την Αριστερά μέχρι όλες τις αποχρώσεις της Δεξιάς, συμπρωταγωνιστούν εκουσίως στην κακόγουστη φάρσα της μπόχας, όπως την αποκαλείς, αφού από χρήμα και βόλεμα έχουν χορτάσει;

Για ανακύκληση της απάτης των ολίγων επί των πολλών, άνευ λογοδοσίας, απάντησα και του αφηγήθηκα ένα απόσπασμα από το σπουδαίο βιβλίο για την Κύπρο, «Πικρολέμονα» του Λώρενς Ντάρρελ, σε μετάφραση του σπουδαίου, Κύπριου την καταγωγή δημοσιογράφου και λογοτέχνη Αιμίλιου Χουρμούζιου (1904-1973), ο οποίος διηύθυνε την Καθημερινή από το 1930 μέχρι και το 1967, με τίτλο: «Πώς αγοράζεις ένα σπίτι», όπου αφηγείται ένα βουλγάρικο παραμύθι, στο οποίο περιγράφεται πως «ο Κύριος μοίραζε δώρα στους ανθρώπους, όπως η Δύναμη, η Εργασία, η Απάτη, η Μωρία αλλά τίποτα δεν έμεινε για τους αργοπορημένους Έλληνες, που διαμαρτύρονταν: «Με ποια πονηριά μας παραμέρισαν;» Και ο Κύριος τους απάντησε, κατά τον Ντάρρελ: «Για να μη μείνετε μ' αδειανά χέρια, η Πονηριά θάναι η δική σας κλήρα».

paraschosa@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ποιος είπε ότι δεν έχουν και οι αρχιμαφιόζοι καρδιά;

Η εβδομάδα που πέρασε δεν ήταν και η καλύτερη για τον τόπο. Κατ' ακρίβεια ήταν μία από τις χειρότερες. Ιδιαίτερα προς το τέλος της, με την καταψήφιση από τη Βουλή του προϋπολογισμού. Δεν ξέρω για εσάς, για εμένα η κατάθλιψη άρχισε από την Τρίτη, όταν άρχισαν οι ομιλίες των βουλευτών και βουλευτριών στη Βουλή. Τα όσα ακούσαμε αυτή τη φορά ξεπέρασαν κατά πολύ τους θεατρινισμούς που παρακολουθούμε καθημερινά με δηλώσεις και αντιδηλώσεις μεταξύ κομματικών αντιπάλων, που κάνουν πρωταθλητισμό στην τιμιότητα και την διαφάνεια.

Βουλευτές και βουλεύτριες τζάμπα μάγκες και αυτοκριτική εκ του ασφαλούς.

Βουλευτές όλων των κομμάτων πήραν το τέταρτό τους και μας περιέγραψαν πώς έπρεπε να είναι η κοινωνία μας για να λειτουργεί... αγγελικά. Μίλησαν και για αυτοκριτική, εκ του ασφαλούς ασφαλώς, αφού τα δικά τους κεκτημένα, ακόμα και η δυνατότητα να το παίζουν τζάμπα μάγκες, χωρίς επιπτώσεις δεν επηρεάστηκαν στο παραμικρό ούτε από την πανδημία, ούτε από τις άλλες κρίσεις που περάσαμε και περνούμε.

Τέτοια αυτοκριτική θα μπορούσα να την κάνω και εγώ καθημερινά. Με ευχαρίστηση. Να επικρίνω όλους και τον εαυτό μου ακόμα, να φωνάζω, να οδύρομαι και μετά να επιστρέφω στη σιγουριά μου και να εμφανίζομαι ως αγωνιστής και επαναστάτης. Το πιο αχώνευτο όμως είναι άτομα που εμπλέκονται ή φέρονται να έχουν εμπλακεί σε συναλλαγές εξουσίας και διαπλοκής να καταγγέλλουν όλους τους άλλους παρασιωπώντας τη δική τους ευθύνη.

Ένα από τα τρανταχτά παραδείγματα είναι η δημοφιλής κατά τα άλλα Ειρήνη Χαραλαμπίδου, η οποία πολύ συχνά μιλά για «επίπεδο» αλλά κατά την ομιλία της στη Βουλή κατάφερε τελικά να γίνει διπλά ρεζίλι. Τη μια φορά χρησιμοποιώντας χαρακτηρισμούς.... επιπέδου, όπως αυτή γνωρίζει, παρομοιάζοντας την κυβέρνηση με αμερικανική μαφία, σικελική Κόζα Νόστρα και ιταλική Καμόρα. Τη δεύτερη φορά στην απάντηση που δέχθηκε από τον βουλευτή του ΔΗΣΥ Ζαχαρία Ζαχαρίου κατά τη δική του ομιλία στη Βουλή.

Ο Ζαχαρίου, που δεν άντεξε το θέατρο, διερωτήθηκε «για ποια μαφία και ποιον αρχιμαφιόζο μιλά η κ. Χαραλαμπίδου; Για εκείνον που ανέβηκε στο Τρόοδος για να τον παρακαλέσει να μην πάει στρατό ο γιος της;». Σκληρό, όταν στην μέση βρίσκονται παιδιά, το ξέρω. Από την άλλη «ας πρόσεχε» όπως και η ίδια συχνά λέει, γιατί σύμφωνα με την κυπριακή παροιμία, «όποιος κάμνει, βρίσκει».

Πάντως, η Ειρήνη δεν ανταπάντησε. Σιώπησε, όπως άλλωστε κάνει και το ΑΚΕΛ, όταν δεν μπορεί να αντιμετωπίσει και να καταρρίψει την αλήθεια. Η άμεμπτη που δεν κλείνει ποτέ το στόμα της δεν βρήκε ούτε λέξη (τουλάχιστον μέχρι τότε που γραφόταν η στήλη) για να απαντήσει στον Ζαχαρίου).Ούτε νομίζω ότι θα βρει. Ο... αρχιμαφιόζος όμως μια χαρά φιλοτιμήθηκε να βοηθήσει και αυτήν και άλλους γονιούς.

Πρόκειται για την ίδια τακτική που ακολουθεί η Εζεκία Παπαϊωάννου με το θέμα του Τζιοβάνη. Καταγγέλλει τους πάντες για διαφθορά και διαπλοκή αλλά ο δικός τους βουλευτής (και χορηγός του κόμματος και μέλος της Κεντρικής Επιτροπής), ο οποίος είναι ο μόνος που με αδιάψευστη εικόνα και ήχο πιάστηκε να συνωμοτεί με άλλους με σκοπό την κερδοσκοπία εις βάρος του τόπου, απλά... δεν υπάρχει. Τον διέγραψαν από τη μνήμη τους και θεωρούν πως έχει διαγραφεί και το γεγονός. Και τους φταίνε όλοι οι άλλοι εκτός από τους δικούς τους!

Όπως συμβαίνει και με το ΔΗΚΟ που καταγγέλλει τον Αναστασιάδη για το πρώην δικηγορικό του γραφείο, αλλά το οικογενειακό γραφείο του Τάσσου Παπαδόπουλου από το οποίο μέχρι πρόσφατα δήλωνε ο Νικόλας έσοδα, απλά... δεν υπάρχει. Ούτε μια κουβέντα δεν βρήκαν να πουν οι ΔΗΚΟϊκοί, ή οι σύντροφοι του ΑΚΕΛ για τη σχέση του δικηγορικού Τάσσος Παπαδόπουλος με τον Τζιοβάνη. Ούτε ότι το συγκεκριμένο γραφείο φιγουράρει επίσημα στις λίστες που η «Χαραυγή» αποκάλυψε και η Ειρήνη Χαραλαμπίδου διέδωσε στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, με 20 πολιτογραφήσεις.

Από αυτές για τις οποίες καταγγέλλουν όλους τους άλλους για διαπλοκή και συγκάλυψη για το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων. Μεταξύ των βουλευτών του ΑΚΕΛ είδαμε την Πέμπτη και μία πρωική μορφή, τον Νίκο Κέττηρο, ο οποίος άφησε το κρεβάτι του πόνου στο νοσοκομείο της Λάρνακας και με αναπηρικό καροτσάκι οδηγήθηκε στη Βουλή για να ψηφίσει και να δηλώσει περήφανος που είναι ΑΚΕΛικός. Τέτοιες εικόνες δεν είναι για να βουρκώνεις;

ΚΟΥΪΖ: Αληθεύει ότι στο ΔΗΚΟ πολύ πρόσφατα δύο, όχι ένα, μεγαλοστελέχη απείλησαν ακόμα και με παραίτηση;

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πρίν στην «Κ»

20.12.1940

Ο ΕΛΛΗΝ: Ο κ. Λόυδ Τζωρτζ [...] συνέστησεν όπως αι επιχειρήσεις εναντίον των Ιταλών συνεχισθούν χωρίς ν' αφεθή εις αυτούς ανάπαυλα. «Εάν εξακολουθήσωμεν ζωηρώς τον αγώνα εναντίον των, είπε, θα επιτύχωμεν μεγάλα πράγματα. Ο δικτάτωρ, ο οποίος δεν έχει τίποτε άλλο εκτός σειράς ταπεινωτικών ηττών διά να ενθαρρύνη τον λαόν του εις πόλεμον, τον οποίον ο λαός δεν θέλει, δεν θα δυνηθή να τον έχη ακόμη επί πολύ με το μέρος του. Αν τους επιτεθώμεν με όλα μας τα μέσα δεν θ' αντέξουν». [...] Εξέφρασε δε κατόπιν την εμπιστοσύνην του προς την Ελλάδα. «Ο Ελλην –είπεν– είναι καλός στρατιώτης και πολεμιστής πρώτης τάξεως, όταν μάλιστα, όπως τώρα πιστεύη εις τον αγώνα υπέρ του οποίου μάχεται και έχη εμπιστοσύνην εις τους Κυβερνήτας του. [...] Ο Ελλην επέδειξε τα προσόντα του και σήμερον και ενίκησε τους Ιταλούς διά του νου ως και διά της ανδρείας του. Τούτο και εξακολουθεί να κάμνη ακόμη».

ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΣ: Κατά την χθεσινήν νύκτα η βρετανική αεροπορία ενήργησε και πάλιν επιδρομήν εναντίον της πόλεως Μαγχάιμ. Οι Βρεταννοί αεροπόροι ηδυνήθησαν να διαπιστώσουν ότι αι πυρκαϊαί, αίτινες εξερράγησαν κατά την προηγουμένην επιδρομήν, ήτις ενηργήθη εναντίον της πόλεως ταύτης, συνεχίζοντο, καθόσον άνωθεν αυτής υπήρχον εισέτι νέφη καπνού.

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ: Δώσατε ό,τι μπορείτε σε Κουραμπιέδες, Παιγνίδια, Τσουρέκια, κ.λπ., στα παιδιά της ΕΟΝ που θα σας πουν, την παραμονή των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, τα κάλανδα ή παραδώσατέ τα στον υποτομέα ΕΟΝ Θηλέων της γειτονιάς σας. Θα διανεμηθούν στα παιδάκια, στην γυναίκα, στην οικογένεια των γενναίων υπερασπιστών μας.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / *Γράφει* **Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**

Με άριστα το 10

1 Στους απαράδεκτους. Η στήλη θα ήθελε να καταθέσει τη διαφωνία της στο ξήλωμα του πολυμήχανου Οδυσσέα, το οποίο επεξεργάζεται νυχθημερόν η Εισαγγελία της Δημοκρατίας. Αν διώξουν τον πολυμήχανο η ζωή μας θα είναι πολύ boring.

2 Στην κόντρα. Πάντως ο νέος αρνητής (ποτέ δεν θα έλεγα «καμένος» για τον Prince) είναι ο Νικόλας. Πλακώνονται εισαγγελέας και ελεγκτής και κόβει τον προϋπολογισμό.

3 Στην διαδρομή. Μου θυμίζει ο Νικόλας τους αρνητές που για την πανδημία φταίει το 5G, και η Σιών που θέλει να φάει τον Τραμπ. Ο Νικόλας θα βάλει εμβόλιο άραγε;

4 Στη διαφθορά. Οκ, αυτή είναι οριζόντια και κάθετη, που θα έλεγε και ο Φαίδωνας. Αν πάμε όμως και φτύνουμε οριζόντια και κάθετα στο σύστημα που όλοι μας ως λαός φτιάξαμε (και όλοι ζητήσαμε και ένα ρουσφετάκι) θα μπει ένας χειρότερος από την εξωτερική και θα παρακαλούμε να επιστρέψει ο Αναστασιάδης, ο Αβέρωφ, ο Άντρος, ο Περδίκης και ο Νικόλας. Που θα είναι, παιδάκια, κοντά στο λαμόγιο που θα εκμεταλλευτεί την κατάσταση. Πρόσεχε τι εύχεσαι, γιατί μπορεί να γίνει πραγματικότητα.

«Όλοι οι Έλληνες ζητούν, κανείς δεν θέλει να δώσει». *Κωνσταντίνος Καραμανλής.*

5 Στο όπλο. Ο ένας μαχαιρώθηκε επειδή διαφωνούσε με την ψήφιση του προϋπολογισμού, οι άλλοι πήγαν να κάψουν το κανάλι «Σίγμα» επειδή στηρίζει τους εμβολιασμούς, ενώ η πιο δημοφιλής λέξη στο κυπριακό facebook είναι η «Ματσάκης». Τα καταγράφω για να ξέρουμε όταν σπέρνουμε το μίσος για ψύλλου πήδημα στα σόσιαλ, ποιους οπλίζουμε και πού μπορεί να καταλήξει.

6 Στη σιωπή. Αυτό το ΓΕΕΦ που λούφαξε όταν λοχαγός του και μάλιστα σε μάχιμη μονάδα υψηλής ετοιμότητας πήγε και μαχαίρωσε συμπολίτη του επειδή διαφωνούσαν για τον προϋπολογισμό, νομίζω πρέπει να το δει λίγο η κυβέρνηση. Ο μάγκας λοχαγός είναι σε διαθεσιμότητα ή μπορεί και να πάει πίσω και να πιάσει το (πανάκριβο) όπλο που διοικεί και να μπουκάρει και στη Λευκωσία την επόμενη φορά που θα διαφωνεί πολιτικά με τη Βουλή ή το Προεδρικό;

7 Στο ερώτημα. Όχι, πολυμήχανε, δεν είσαι εσύ η πιο δημοφιλής λέξη στο κυπριακό facebook, πρέπει η ομάδα σου να προσπαθήσει περισσότερο νομίζω. Πες του Χασαπόπουλου να αυξήσει τα friend requests.

8 Στον πόλεμο των likes. Όσο και να διαφωνεί κάποιος με τον εθνικό επικοινωνιολόγο, η σοφία του όπως καταγράφεται στη σημερινή του συνέντευξη στην «Κ» είναι αναντίλεκτη. «Τα Likes δεν είναι ψήφοι» είπε. Αν ήταν θα ήταν εθνάρχης μας ο Λυσσαρίδης προσθέτω εγώ.

9 Στην όμορφη. Βγήκε και η αγαπημένη Ειρήνη με το νέο της ξανθό κουπ, με το άψογο της μακιγιάζ, κούκλα θα έλεγα, και ως μάνα βροντοφώναξε: MAFIA! Σαν μάνα που της πήραν το παιδί της οι μαφιόζοι και του έκοψαν τις σπουδές στη Λόντρα. Κουράγιο μάνα.

10 Στην υπομονή. Κάποτε λυγίζουν και οι σκληροί άντρες. Ο Πετρίδης πήγε πίσω στο σχεδιαστήριο του προϋπολογισμού και γράφει και σβήνει για να ικανοποιήσει τον Σιζό. Botox για όλους στο ΓεΣΥ!

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθυντής: Ανδρεας Παρασχος • Σύμβουλος Εκδοσης : Αλκης Ανδρεου
Αρχισυντάκτρια: Μαρινα Οικονομιδου • Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

το κινητό σου πορτοφόλι

με κάρτες της **Ελληνικής Τράπεζας**

Κατέβασε το Hellenic Bank Wallet και
κάνε ανέπαφες συναλλαγές με το κινητό σου!

ANDROID APP ON Google play

Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις
www.hellenicbank.com/hellenicbankwallet

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Στου προϋπολογισμού την ολόμαυρη ράχη

Το πολιτικό σκηνικό που αφήνει η καταψήφιση, τα μπλοκ που δημιουργούνται και οι συμφωνίες που θα γίνουν την υστάτη

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

«Να αφήσουμε στο περιθώριο τις διαφορές μας, πραγματικές ή ψευδείς, και να κλειστούμε για όσο χρειαστεί σε ένα δωμάτιο, μέχρι να δώσουμε λύσεις και διεξόδους στα προβλήματα των πολιτών», έλεγε σε δραματικό τόνο από το βήμα της Βουλής το απόγευμα της Τρίτης ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου, καλώντας σε ανακωχή την αντιπολίτευση. Ξεκαθάριζε, μάλιστα, πως εκείνος έβαζε από εκείνη ακριβώς τη στιγμή το μαχαίρι του στο θηκάρι. Και το γεγονός ότι έβαζε το μαχαίρι στο θηκάρι, όπως έλεγε, δεν ήταν καθόλου τυχαίο, καθώς αν κλείνονταν λίγα εικοσιτετράωρα πριν από τον προϋπολογισμό σε ένα δωμάτιο Συναγερμός και ΔΗΚΟ, το πιο πιθανό ήταν ότι θα είχαν σκοτωθεί, όχι να βρουν λύσεις και διεξόδους για το καλό των πολιτών. Είχε άλλωστε ξεκινήσει ένας πόλεμος άνευ προηγουμένου μεταξύ των δύο κομμάτων, που κορυφώθηκε λίγο πριν από τον προϋπολογισμό. Ήταν ο Νικόλας Παπαδόπουλος που χαρακτήριζε κυβέρνηση της διαπλοκής αυτήν του ΔΗΣΥ, συμπεριλαμβάνοντας σε αυτή τον άλλοτε καλό του σύμμαχο Αβέρωφ Νεοφύτου, αλλά και ο ΔΗΣΥ με τη σειρά του που κτυπούσε τον Νικόλα καθημερινά, πρώτα γιατί δεν περιορίστηκε σπίτι του αμέσως μόλις η κόρη του εμφάνισε συμπτώματα, ενώ άφηνε αιχμές για το αδιάφθορο του χαρακτήρα του, χρησιμοποιώντας το γεγονός ότι το δικηγορικό γραφείο Τάσσος Παπαδόπουλος είχε εμπλοκή με τις πολιτογραφήσεις. Σε εκείνη ακριβώς τη στιγμή, ήταν πολλοί που σιγοψιθύρισαν πως το μαχαίρι στο θηκάρι, μεταφράζεται με την ήττα του συναγερμικού προέδρου. Ήττα γιατί παρά τις φιλόδοξες εκτιμήσεις του όλο αυτό το διάστημα δεν του έβγαιναν τελικά τα κουκιά για την έγκριση του προϋπολογισμού. «Η αλεπού έξυπνα και πονηρά τα πουλάκια πιάνει και γελά» ήταν όμως η απάντηση άλλων στελεχών που σημείωναν πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου κάτι άλλο φαίνεται να ετοιμάζει.

Ο Μαρίνος Σιζόπουλος τείνει να μετατραπεί ο ρυθμιστής με το αζημίωτο βεβαίως, επιδιώκοντας να κερδίσει «δώρα» και από πολιτικές όπως οι εκποιήσεις και το ΓεΣΥ.

Τα δύσκολα έπονται

Τα υπόλοιπα δύο και πλέον χρόνια διακυβέρνησης δεν θα είναι ένας υγιεινός περίπατος για τον Νίκο Αναστασιάδη. Αυτό έδειξε άλλωστε η –για πρώτη φορά για τα κυπριακά δεδομένα– καταψήφιση, καθώς μία τέτοια κίνηση μεταφράζεται ως μομφή προς την κυβέρνηση. Ακόμα και τα κόμματα που υπερψήφισαν τον προϋπολογισμό φρόντισαν να κρατήσουν αποστάσεις ασφαλείας από την κυβέρνηση. Σε αυτή την περίπτωση Προεδρικό και Πινδάρου επικρίνονται από την αντιπολίτευση ότι θεώρησαν δεδομένη την υπερψήφιση του προϋπολογισμού, χωρίς να λάβουν υπόψη τα «θέλω» των αντιπολιτευόμενων κομμάτων. Λίγο γιατί και στο παρελθόν ο Νικόλας Παπαδόπουλος είχε φοβερίσει με καταψήφιση κρίσιμων νομοσχεδίων και έκανε πίσω την υστάτη, λίγο το ότι κάτι παρόμοιο δεν είχε επαναληφθεί στο παρελθόν, οδήγησαν όπως λέγεται στον εφησυχασμό. Βεβαίως από την Πινδάρου απορρίπτουν κάτι τέτοιο σημειώνοντας πως εδώ και τρεις μήνες προχωρούν σε επαφές και κινήσεις που έχουν ως στόχο τη δημιουργία μετώπου με άλλα κόμματα, όπως αυτό της ΕΔΕΚ και της Συμμαχίας Πολιτών. Το τι πήγε βεβαίως λάθος και παρά τις αισιόδοξες εκτιμήσεις της Πινδάρου πως ο προϋπολογισμός θα υπερψηφιστεί είναι βεβαίως ένα ερώτημα που μένει αναπάντητο.

Αισιόδοξοι για τον Γενάρη

Στο κυβερνητικό στρατόπεδο και στην Πινδάρου πάντως θεωρούν πως τον Γενάρη θα ανάψει το πράσινο φως για τον προϋπολογισμό. Καθόλου τυχαία και η ενορχηστρωμένη επικοινωνιακή τακτική στελεχών και μελών του Υπουργικού Συμβουλίου, να παρουσιάσουν με ζοφερά χρώματα την επόμενη μέρα της καταψήφισης του προϋπολογισμού, αυξάνοντας την πίεση στα αντιπολιτευόμενα κόμματα. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ΔΗΣΥ έχει κλείσει τη γέφυρα επικοινωνίας με το ΔΗΚΟ και επιδιώκει να ανοίξει διαυλο επικοινωνίας με άλλα κόμματα του Κέντρου. Ήδη υπάρχει μία καλή συνεννόηση με την Αλληλεγγύη αλλά και τη Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων. Στόχος πλέον του Αβέρωφ Νεοφύτου είναι να μετατρέψει τον Μαρίνο Σιζόπουλο σε ρυθμιστή. Όχι μόνο για να μπορεί να περνά νομοσχέδια αλλά και για να αποδυναμώσει πολιτικά και κοινοβουλευτικά τον Νικόλα Παπαδόπουλο, ο οποίος έχει εντείνει τους αντιπολιτευτικούς τόνους. Άλλο ήταν να κτυπά τον Νίκο Αναστασιάδη, άλλο να βάζει στην εξίσωση τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Το πρόσεξε άλλωστε ο συναγερμικός πρόεδρος και κατά τις ομιλίες στον προϋπολογισμό. Φρόντισε, μάλιστα, να προχωρήσει και σε συνάντηση με το ΑΚΕΛ και τον Άντρο Κυπριανού ούτως ώστε να βρεθεί μία λύση στο αδιέξοδο. Συνάντηση που όπως λέγεται έγινε σε καλό κλίμα.

Ο ΔΗΣΥ αντιλαμβάνεται πως δεν μπορεί να μείνει απομονωμένος και διεκδικεί δημιουργία νέου μπλοκ με κόμματα του Κέντρου, ακόμη και συνεννόηση με το ΑΚΕΛ σε μία προσπάθεια απομόνωσης του Νικόλα Παπαδόπουλου.

Οι συμφωνίες Σιζόπουλου και Λιλλήκα

Το ερώτημα είναι τι θα πάρει η ΕΔΕΚ για να στηρίξει για πρώτη φορά τον προϋπολογισμό που φέρνει στο τραπέζι η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ. Στα κομματικά πηγαδάκια ακουγόταν εντόνως πως ο Μαρίνος Σιζόπουλος ήταν έτοιμος να υπερψηφίσει τον προϋπολογισμό, όμως ο βουλευτής Λευκωσίας Κωστής Ευσταθίου έστηνε πόδι για μία σειρά ζητημάτων. Αν και στο παρασκήνιο ακούστηκε πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου έταξε στον Μαρίνο Σιζόπουλο την προεδρία της Βουλής για το 2021, κάτι τέτοιο απορρίπτεται αναφανδόν από τον σοσιαλιστή πρόεδρο. «Δεν υπάρχει καμία συμφωνία», ανέφερε στην «Κ», «ούτε πρόκειται να θέσουμε τέτοιο ζήτημα. Δεν πρόκειται να μπούμε στη διαδικασία του εκβιασμού, του πάρε δώσε και τον ανταλλαγμάτων αλλά μπορούμε να εξορθολογίσουμε τον προϋπολογισμό με συγκεκριμένες κοινωνικές δράσεις», εξήγησε. Βεβαίως, σε ένα σενάριο πάρε δώσε για την προεδρία της Βουλής, ο ΔΗΣΥ θα έπρεπε να εξηγούσε πως πέντε χρόνια πριν καταψήφιζε την υποψηφιότητα Σιζόπουλου, καθώς ένας αντιομοσπονδιακός πρόεδρος της Βουλής όπως έλεγαν θα αποτελούσε κίνδυνο. Αλλά και η ΕΔΕΚ, από την άλλη, θα πρέπει να δώσει εξηγήσεις. Οι Σοσιαλιστές διαχρονικά δεν βλέπουν θετικά την όποια συμπόρευση με τον ΔΗΣΥ. Φάνηκε και επί Ομήρου, όταν υπήρχε συνεννόηση με τον Γλαύκο Κληρίδη. Αυτή τη φορά το χαρτί του Σιζόπουλου είναι βεβαίως διαφορετικό. Αφενός μπορεί, όπως είπε ο Αβέρωφ Νεοφύτου, να μετατραπεί σε κόμμα ρυθμιστή και αφετέρου μπορεί να κερδίσει κάποια ανταλλάγματα.

Απομονωμένος ή ενδυναμωμένος;

Είναι ο Νικόλας Παπαδόπουλος νικητής της όλης διαδικασίας; Η αλήθεια είναι πως όλοι θεωρούσαν ότι τη 17η Δεκεμβρίου θα έχανε τον ρυθμιστικό του ρόλο και κατ' επέκταση τον λόγο ύπαρξής του στο κομματικό παιχνίδι. Το αποτέλεσμα βεβαίως διέψευσε πολλούς. Για κάποιους θεωρείται πως τα δύσκολα τώρα αρχίζουν για τον ΔΗΚΟϊκό πρόεδρο δεδομένης της πίεσης που θα δεχτεί από το ακροατήριό του –κατά βάση συντηρητικό και σε μία μεγάλη πλειοψηφία δημόσιοι υπάλληλοι που ανησυχούν για την αποσταθεροποίηση– να υπερψηφίσει τον προϋπολογισμό. Υπάρχει και η ανάγνωση ότι ο Νικόλας Παπαδόπουλος έχει αποδώσει ιδεολογικοπολιτικό περιεχόμενο στο κόμμα του. Και ιδεολογικοπολιτικό περιεχόμενο σε σχέση με τη ΔΗΠΑ και τη Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων «εκθέτοντάς τους» ως δεκανίκι της κυβέρνησης Αναστασιάδη. Τους βοήθησε επικοινωνιακά και η συμπόρευση του ΕΛΑΜ. Δεν πρέπει να αγνοείται ότι ο Νικόλας Παπαδόπουλος αξιοποίησε πλήρως τη δημοτικότητα του γενικού ελεγκτή και έκανε σημαία του την πάταξη της διαπλοκής. Με δεδομένο, όμως, ότι θα αρχίσουν οι συλλήψεις βάσει του πορίσματος Καλογήρου πώς θα μπορεί να επιμείνει στη θέση του να παραδοθούν οι φάκελοι, όταν τα πορίσματα άλλων αξιωματούχων έχουν αποτέλεσμα; Ήδη σε αυτή την επιμονή σύνδεσης προϋπολογισμού με τους φακέλους πολιτογραφήσεων όλα τα κόμματα έχουν διαχωρίσει τη θέση τους. Ακόμα και το ΑΚΕΛ, με το οποίο υπάρχει κατά τα άλλα προοπτική συνεργασίας την επομένη των εκλογών.

Πιο συγκεκριμένα, η ΕΔΕΚ διεκδικεί τα εξής:

• Σε ό,τι αφορά τις εκποιήσεις θα διεκδικήσει ο δανειολήπτης που καταφεύγει σε ένδικα μέσα, γιατί διαφωνεί με τις υπερχρεώσεις των τραπεζών, να αναστέλλεται η διαδικασία εκποίησης μέχρι την τελική απόφαση του Δικαστηρίου.

• Στην περίπτωση των αναδιαρθρώσεων των δανείων, αλλά και των εκποιήσεων, αυτό που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι η αξία του ακινήτου κατά την πρώτη συνομολόγηση του εγγράφου του δανείου και όχι η αξία που εκ των υστέρων καθόρισαν οι εκτιμητές της τράπεζας.

• Όταν σε περίπτωση που η τράπεζα καταφύγει στους εγγυητές, λόγω αδυναμίας του δανειολήπτη να εξυπηρετήσει το δάνειό του, να γίνεται ισόποση κατανομή του ποσού σε όλους τους εγγυητές και αν και εφόσον υπάρχει εγγυητής, ο οποίος δεν βρίσκεται εν ζωή, είτε βρίσκεται σε πτώχευση το ποσό που του αντιστοιχεί να το απορροφήσει ως ζημιά η τράπεζα.

Διαφοροποίηση στο ΓεΣΥ

Προτάσεις βελτίωσης της ζωής των κατοίκων στους προσφυγικούς συνοικισμούς, στις ορεινές, στις ημιορεινές κοινότητες και στην ύπαιθρο. Από το κυβερνητικό και συναγερμικό στρατόπεδο σημειώνουν πάντως πως είναι έτοιμοι να συζητήσουν στο πλαίσιο των δημοσιονομικών ορίων. Γνώστες του παρασκηνίου δεν αποκλείουν βεβαίως ο πρόεδρος να κλείσει τα μάτια και να μην αναπέμψει την πρόταση νόμου που ψήφισε η Βουλή για τις εκποιήσεις, έστω κι αν είναι αντισυνταγματικό. Σε αυτό το κάδρο του νέου μπλοκ που επιχειρεί να δημιουργήσει ο Αβέρωφ Νεοφύτου επιδιώκουν να συμπεριληφθεί και ο Γιώργος Λιλλήκας. Η Συμμαχία πολιτών είχε ζητήσει θέσπιση κατώτατου μισθού με διάταγμα που θα έχει ισχύ από την 1.1.2022 και κατώτατη σύνταξη. Κάτι τέτοιο απορρίπτεται επί του παρόντος από την κυβέρνηση. Πάντως, δεν πέρασε απαρατήρητο στα κομματικά πηγαδάκια η αλλαγή ρητορικής τόσο του Γιώργου Λιλλήκα όσο και του Μαρίνου Σιζόπουλου απέναντι στην κυβέρνηση. Δεν θύμιζε σε τίποτα τους καβγάδες άλλων εποχών, ενώ και η ΕΔΕΚ, αλλά και η Συμμαχία Πολιτών βρήκαν άστοχη την κίνηση Νικόλα να συνδέσει τον προϋπολογισμό με τον γενικό ελεγκτή. Το πού θα φτάσει αυτή η συνεννόηση είναι ένα ζήτημα ανοικτό. Το σίγουρο είναι πως οι πιο καχύποπτοι δεν βρήκαν καθόλου τυχαία σε αυτό ακριβώς το χρονικό διάστημα τη σύσταση συμβουλίου εξωτερικής πολιτικής, άμυνας και ασφάλειας. Γι' αυτό το συμβούλιο ακούστηκε στο παρελθόν έντονα το όνομα του Γιώργου Λιλλήκα. Από πλευράς Συμμαχίας Πολιτών πάντως διαψεύδεται κάτι τέτοιο, σημειώνοντας πως θέλουν να βρεθεί λύση στο πρόβλημα του προϋπολογισμού και πως το κλειδί βρίσκεται στην κυβέρνηση.

ΑΠΟΨΗ / *Του* **ΜΙΧΑΛΗ ΑΤΤΑΛΙΔΗ**

Η αντιμετώπιση της διαφθοράς

Η αντιμετώπιση της διαφθοράς στον τόπο μας είναι εξαιρετικά δύσκολη λόγω των βαθιών κοινωνικό-ιστορικών ριζών του φαινομένου σε συνδυασμό με την αποδοχή νοοτροπιών και συμπεριφορών που την απαρτίζουν από τους πολίτες. Είναι, όμως, απόλυτα αναγκαία η προσπάθεια καταπολέμησής της, αφού σε ένα διεφθαρμένο κράτος, όπως το δικό μας, μόνο λίγες δημόσιες αποφάσεις στοχεύουν στο δημόσιο καλό. Ο τέως γενικός εισαγγελέας δήλωσε δημόσια ότι οι περισσότερες κρατικές αποφάσεις λαμβάνονται για ίδιον όφελος και μόνο λίγες για το δημόσιο συμφέρον. Πρώην αρχηγός της αστυνομίας δήλωσε σουρεαλιστικά, ότι θα εκπλαγούμε αν μάθουμε ποιος είναι ο αρχηγός του οργανωμένου εγκλήματος. Επίσης, είναι πλατιά διαδεδομένη η υποψία ότι ακόμη και χειρισμοί του Κυπριακού έχουν επηρεασθεί από ιδιοτελείς υπολογισμούς.

Πώς καταπολεμείται τέτοιων διαστάσεων διαφθορά; Ασφαλώς είναι αναγκαία τα μέτρα που εφαρμόζονται και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, πολλά από τα οποία αναφέρθηκαν στον δημόσιο διάλογο τις τελευταίες βδομάδες. Μεταξύ άλλων να τιμωρηθούν αυτοί που οι πράξεις διαφθοράς τους είναι παράνομες, να εφαρμοσθούν επιτέλους οι συστάσεις της GRECO για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και να ιδρυθεί η Αρχή κατά της Διαφθοράς

Ωστόσο, στην περίπτωσή μας, τα πιο πάνω δεν είναι αρκετά. Είναι αναγκαίες και πιο ριζικές αλλαγές. Χρειάζεται η επανίδρυση του κυπριακού κράτους ώστε από πατρογονικό, πελατειακό, μετα-οθωμανικό κράτος να μετατραπεί σε κράτος δικαίου. Χρειάζεται να κατοχυρωθεί η διαφάνεια ώστε να διαχυθεί άπλετο φως στα σκοτεινά στεγανά του κράτους. Χρειάζεται, επίσης, οι πολίτες, ιδιαίτερα οι νέοι πολίτες,να υιοθετήσουν σύγχρονες αρχές και αξίες πολιτότητας και δημιουργίας θετικού κοινωνικού κεφαλαίου.

Όσον αφορά στην επανίδρυση του κράτους, η κρατική γραφειοκρατία χρειάζεται να μετατραπεί σε σύγχρονη, βεμπεριανή γραφειοκρατία, η οποία να είναι αποτελεσματική, και να αντιμετωπίζει όλους τους πολίτες (συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών και των αξιωματούχων) με τον ίδιο τρόπο. Κανείς δεν είναι υπεράνω του νόμου σε ένα κράτος δικαίου. Και σίγουρα ούτε πολιτικά κόμματα δεν είναι υπεράνω του νόμου, ούτε τα στελέχη τους. Ούτε το Υπουργικό Συμβούλιο. Σήμερα το Υπουργικό Συμβούλιο έχει υπερεξουσίες που έχουμε ενδείξεις ότι δεν χρησιμοποιούνται για καλό. Το Υπουργικό Συμβούλιο εξαιρεί από τις απαιτήσεις των νόμων, κατά το δοκούν, φίλους, συμμάχους, και ενδεχομένως συγγενικά πρόσωπα, αποφασίζοντας «κατ' εξαίρεσιν», ή «κατά παρέκκλισιν», ή δίδοντας σε δημόσιους υπαλλήλους την παράξενη εξουσία να δίδουν «χαλαρώσεις» από νόμους και κανονισμούς. Επίσης, το Υπουργικό Συμβούλιο μαζί με τη Βουλή έχουν δώσει αμνηστίες τέτοιας έκτασης που κάνουν τους νομοταγείς να φαίνονται αφελείς και όχι καλοί πολίτες. Τέτοιες αποφάσεις δεν συνάδουν με την ύπαρξη κράτους δικαίου, αφού συγκρούονται με την αρχή της ισότητας των πολιτών, αλλά και με την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. Αυτές οι παράδοξες δυνατότητες και ενέργειες, ιδιαίτερα του Υπουργικού Συμβουλίου, αλλά και της Βουλής, πρέπει να καταργηθούν τελείως για να περιορισθεί η «νόμιμη» διαφθορά. Μια άλλη εξουσία του Υπουργικού Συμβουλίου που πρέπει να καταργηθεί,ως μέρος του πλέγματος της «νόμιμης» διαφθοράς, είναι η δυνατότητά του να «ανταλλάσσει» ή να χαρίζει δημόσια ιδιοκτησία, συνήθως γη.

Αν και υπάρχει μεγάλη κοινωνική ανοχή για ορισμένες διεφθαρμένες πράξεις, όπως η άνιση συμπεριφορά του κράτους προς πολίτες ανάλογα με τη σχέση τους με την εξουσία, υπάρχουν και μορφές διαφθοράς, όπως η πώληση διαβατηρίων σε διεθνείς απατεώνες, η αποξένωση από το Δημόσιο των παραλιών και των δασών προς όφελος ιδιωτικών συμφερόντων, και η ασυδοσία και καταστρατήγηση των νόμων, που χρειάζονται αδιαφάνεια για να ανθίσουν. Και η αδιαφάνεια είναι η συνήθης πρακτική του κυπριακού κράτους.

Μόνο τις τελευταίες μέρες πέρασε νομοθεσία για την πρόσβαση του πολίτη σε πληροφόρηση από το κράτος, και θα πρέπει να δούμε πώς και αν θα λειτουργήσει. Όπου υπάρχει λογική βάση για περιορισμό της πληροφόρησης, διευρύνεται για να δημιουργήσει πέπλο αδιαφάνειας, όπως στην περίπτωση άρνησης στον γενικό ελεγκτή της πρόσβασης που χρειάζεται για να εξασκήσει τις συνταγματικές του υποχρεώσεις, όπως και δημόσια απειλή από τον τέως γενικό εισαγγελέα να φυλακιστούν δημοσιογράφοι διότι αποκάλυψαν σκάνδαλο. Γι' αυτό χρειάζεται σιδεροκέφαλη κατοχύρωση της πρόσβασης σε πληροφορίες από το κράτος που να λανθάνει προς την κατεύθυνση της γενναιοδωρίας. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η κατοχύρωση όχι μόνο της προστασίας, αλλά και της υποχρέωσης των δημοσίων λειτουργών να καταγγέλλουν δημόσια τη διαφθορά και τις παρανομίες που έρχονται υπόψη τους.

Η πολιτότητα ή η ιδιότητα του καλού πολίτη είναι η βάση εσωτερικευμένων αξιών που δημιουργεί το κοινωνικό κεφάλαιο της εξυπηρέτησης του συνόλου, της ισότητας όλων των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών και των αξιωματούχων, της απαίτησηστης τιμωρίας των διεφθαρμένων και των παρανομούντων γενικά, και της εμπιστοσύνης μεταξύ των πολιτών, αλλά και των πολιτών με τις αρχές του κράτους. Είναι επίσης αυτό που ελπίζουμε ότι θα καταστήσει εφικτή τη συμβίωση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, εάν ποτέ φτάσουμε σε λύση. Οι ιδέες και οι αρχές της πολιτότητας χρειάζεται να καλλιεργηθούν στα σχολεία, στα πανεπιστήμια, και στη δημόσια υπηρεσία. Ασφαλώς δεν καλλιεργούνται, αλλά καταρρακώνονται με το να πωλείται από το κράτος η κυπριακή πολιτότητα σε οποιονδήποτε, πόσω μάλλον σε διεθνείς απατεώνες

Τώρα Apple Pay με κάρτες της Ελληνικής Τράπεζας.

Γρήγορες και ασφαλείς πληρωμές με Mastercard και Visa.

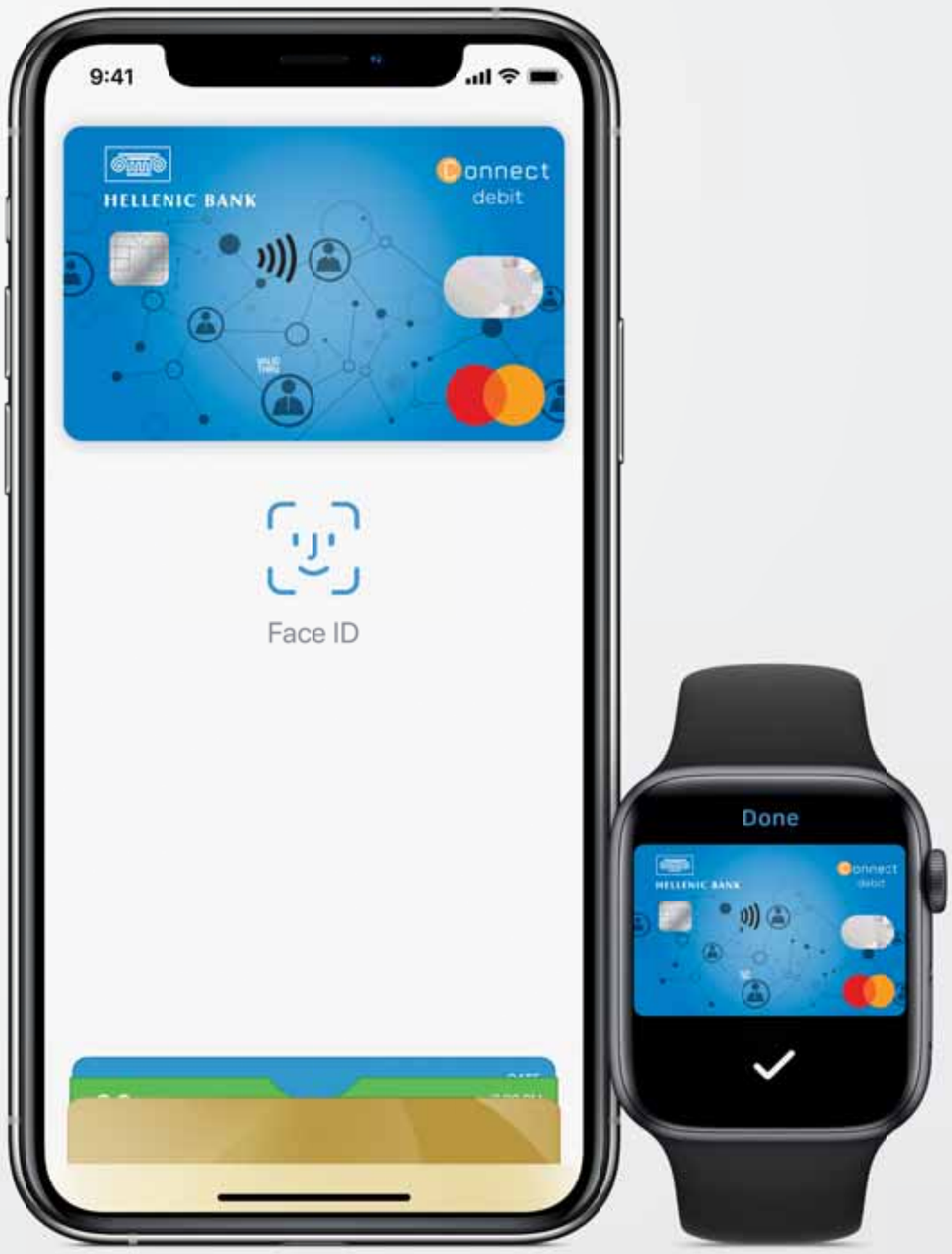

Απόλαυσε όλα τα πλεονεκτήματα των καρτών της Ελληνικής Τράπεζας με το Apple Pay στο iPhone, Apple Watch, iPad και Mac.* Το Apple Pay είναι απλό στη χρήση και πλήρως συμβατό με τις συσκευές σου. Οι καθημερινές σου συναλλαγές δεν ήταν ποτέ τόσο γρήγορες και ασφαλείς.

*Για τη λίστα των συμβατών συσκευών με το Apple Pay επισκέψου το support.apple.com/km207105

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ | Pay

«Κυβέρνηση» γερακιών στα Κατεχόμενα

Στους κόλπους της υπάρχουν εθνικιστές πολιτικοί, οι οποίοι παραμένουν πιστοί στην πολιτική παράδοση του Ραούφ Ντενκτάς

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Λίγο μετά την εκλογή του Ερσίν Τατάρ στην ηγεσία των Τουρκοκυπρίων, τα βλέμματα στα Κατεχόμενα στράφηκαν στην προσπάθεια σχηματισμού νέας «κυβέρνησης» συνεργασίας. Μετά από μακρά περίοδο «κυβερνητικής» ανωμαλίας και αβεβαιότητας, με την παρασκηνιακή καθοδήγηση και υποστήριξη της Άγκυρας, το Κόμμα Εθνικής Ενότητας τελικά κατάφερε να σχηματίσει τρικομματική «κυβέρνηση» μειοψηφίας, την οποία υποστηρίζουν το Δημοκρατικό Κόμμα (ΔΚ), το Κόμμα Αναγέννησης (ΚΑ) και τρεις «βουλευτές» που ανεξαρτητοποιήθηκαν από το Κόμμα του Λαού. Η νέα «κυβέρνηση» μειοψηφίας ξεχωρίζει για το γεγονός ότι «φιλοξενεί» στους κόλπους της σκληροπυρηνικούς εθνικιστές Τ/κ πολιτικούς, οι οποίοι παραμένουν πιστοί στην πολιτική παράδοση του Ραούφ Ντενκτάς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο ηγέτης των εποίκων και αντιπρόεδρος της νέας «κυβέρνησης», Ερχάν Αρικλί, ο οποίος υποστηρίζει τη μερική προσάρτηση των Κατεχομένων στην Τουρκία. Θετικός απέναντι στις περίφημες εναλλακτικές φόρμουλες επίλυσης του Κυπριακού είναι και ο νέος «υπουργός Εξωτερικών».

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της νέας; «κυβέρνησης» στα Κατεχόμενα αποτελεί ο ηγέτης των εποίκων και αντιπρόεδρος της νέας «κυβέρνησης», Ερχάν Αρικλί, ο οποίος υποστηρίζει τη μερική προσάρτηση των Κατεχομένων στην Τουρκία.

Ο έλεγχος του ΕΒΚΑΦ

Στον απόηχο της είδησης του σχηματισμού της νέας τρικομματικής «κυβέρνησης», ο τ/κ δημοσιογράφος Αϊτούφ Τουρκάν έφερε στη δημοσιότητα μια σημαντική πληροφορία, η οποία πέρα από τα εσωτερικά πολιτικά δρώμενα αφορά και το ευρύτερο πλαίσιο του Κυπριακού. Σύμφωνα με τον κ. Τουρκάν, ο κ. Αρικλί, ο οποίος θα ελέγχει σημαντικούς τ/κ θεσμούς, όπως οι «ζώνες βιομηχανίας», η «υπηρεσία των λαχείων» και το κονδύλι του αθλητισμού, αναλαμβάνει επίσης τη διαχείριση του ΕΒΚΑΦ. Αυτή η υπηρεσία διοικεί τα μουσουλμανικά φιλανθρωπικά ιδρύματα του νησιού και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο ζήτημα του περιουσιακού, καθώς όπως ισχυρίζονται Άγκυρα και τ/κ πλευρά ένα μεγάλο τμήμα της κλειστής πόλης της Αμμοχώστου αποτελεί ιδιοκτησία του ΕΒΚΑΦ. Το Κόμμα της Αναγέννησης είναι πλήρως ευθυγραμμισμένο με τις κατευθυντήριες γραμμές της Άγκυρας και εισηγείται την αλλαγή του πολιτεύματος της «ΤΔΒΚ», τη μετάβαση σε προεδρικό σύστημα και την αντικατάσταση της επίσημης ονομασίας του «κράτους» από την ονομασία «Τουρκικό Κράτος της Κύπρου», δηλαδή το κοινό σημείο αναφοράς του Σχεδίου Ανάν και του Οργανισμού Ισλαμικής Συνεργασίας, στον οποίο συμμετέχει η τ/κ πλευρά με την ιδιότητα του παρατηρητή. Παράλληλα, στο πλαίσιο της αλλαγής του «συντάγματος», το ΚΑ επιστρατεύει μια νέα ανάγνωση της αρχής του κοσμικού κράτους, η οποία σε γενικές γραμμές ταυτίζεται με αυτήν του τουρκικού κυβερνώντος κόμματος και θέλει το κράτος να αναλαμβάνει ενεργό ρόλο για την εμφύτευση των αρχών και αξιών της θρησκείας στην κοινωνία. Στο ζήτημα του Βαρωσιού, το ΚΑ υποστηρίζει ότι πρέπει να δοθεί ένα μικρό μεταβατικής υφής χρονικό διάστημα στους Ε/κ ιδιοκτήτες, οι οποίοι θα μπορούν να προσφύγουν στην «Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας» και να διεκδικήσουν τη γη τους. Μετά το τέλος της διορίας του ενός έτους, οι περιουσίες που δεν θα έχουν διεκδικηθεί θα περάσουν αυτομάτως υπό τ/κ έλεγχο. Σε ό,τι αφορά δε το Κυπριακό, το ΚΑ εισηγείται τον συνδυασμό των μοντέλων του Κοσόβου, του Ναχιτσεβάν και της Ταϊβάν. Σύμφωνα με αυτήν την φόρμουλα, το «Τουρκικό Κράτος της Κύπρου» θα αναγνωρισθεί από ορισμένες χώρες, η Τουρκία θα αναλάβει την εκπροσώπηση των Τ/κ σε χώρες που δεν θα συνάπτουν διπλωματικές σχέσεις με την τ/κ πλευρά, ενώ το τ/κ Εμπορικό Επιμελητήριο θα αναλάβει πρωτοβουλία για να παρακαμφθεί η οικονομική απομόνωση. Τέλος, το ΚΑ του κ. Αρικλί εισηγείται την κατοχύρωση των τεσσάρων βασικών ευρωπαϊκών ελευθεριών στις σχέσεις τ/κ «κράτους»-Τουρκίας (ελεύθερη μετακίνηση, εγκατάσταση, απόκτηση περιουσίας και είσοδος). Με άλλα λόγια, το ΚΑ λέει «ναι» στη μερική προσάρτηση των κατεχομένων στην Τουρκία παρερμηνεύοντας τις βασικές αξίες της Ε.Ε. και επιχειρώντας να κατοχυρώσει την αυτονομία των Τ/κ σε ορισμένα πεδία εσωτερικού ενδιαφέροντος, υπό τη σκέπη ενός είδους συνομοσπονδίας με την Τουρκία.

> *Ο Ερχάν Αρικλί αναλαμβάνει τη διαχείριση του ΕΒΚΑΦ, ενός θεσμού που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο ζήτημα του περιουσιακού.*

Ο έποικος «αντιπρόεδρος»

Η οικογένεια του Ερχάν Αρικλί υπήρξε από τους πρώτους εποίκους που έφτασαν στα κατεχόμενο βορρά της Κύπρου λίγους μήνες μόλις μετά το τραγικό καλοκαίρι του 1974 από το Καρς του Καύκασου. Μια πενταετία μετά την εγκατάστασή του στην Κύπρο, ο κ. Αρικλί μετέβη στην Τουρκία για σπουδές στο Τμήμα Θεολογίας του Πανεπιστημίου της Άγκυρας. Μετά την αποφοίτησή του, ο κ. Αρικλί συνέχισε την ακαδημαϊκή του σταδιοδρομία στα Κατεχόμενα. Στα μέσα του 1990, το πολιτικό αστέρι του κ. Αρικλί άρχισε να λάμπει στον χώρο της τ/κ Δεξιάς. Τότε το όνομά του ενεπλάκη στις αιματηρές συγκρούσεις στο οδόφραγμα της Δερύνειας. Η Κυπριακή Δημοκρατία εστιάζοντας στον ρόλο του στην επίθεση κατά των διαδηλωτών κινητοποίησε την Ίντερπολ, η οποία εξέδωσε εναντίον του διεθνές ένταλμα σύλληψης. Το δυναμικό ντεμπούτο του κ. Αρικλί στον χώρο της εθνικιστικής τ/κ Δεξιάς πλαισιώθηκε από τη «στρατολόγησή» του στην εκστρατεία της προβολής της «ΤΔΒΚ» στην ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής Ασίας, και συγκεκριμένα στην κοινότητα των τουρκόφωνων και μουσουλμανικών δημοκρατιών του Καύκασου και της Κεντρικής Ασίας. Έτσι, από το 1999 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 2010, ο κ. Αρικλί επισκέφθηκε χώρες όπως η Τσετσενία, το Αζερμπαϊτζάν και η Κιργισία ως εκπρόσωπος της «ΤΔΒΚ». Η αποστολή του κ. Αρικλί στις τουρκόφωνες και μουσουλμανικές χώρες τερματίστηκε πριν από λίγα χρόνια, όταν οι αρχές της Κιργισίας συνέλαβαν τον φιλόδοξο έποικο πολιτικό με βάση τις σχετικές οδηγίες της Ίντερπολ. Η κράτηση του κ. Αρικλί στην Κιργισία ήταν σύντομη χάρη στην κινητοποίηση της τουρκικής διπλωματίας. Ο κ. Αρικλί επανίδρυσε το 2016 το Κόμμα Αναγέννησης το οποίο εισήλθε για πρώτη φορά στη «βουλή» το 2018 και σήμερα είναι αντιπρόεδρός του. Το 2020, συμμετέχει στη νέα τρικομματική «κυβέρνηση» συνεργασίας στην οποία συμμετέχει και ο έποικος Ντουρσούν Ογούζ ως «υπουργός Οικονομικών», ο οποίος επίσης διατηρεί στενές σχέσεις με την Άγκυρα.

Ενας γνώριμος «ΥΠΕΞ»

Το ρόστερ των σκληροπυρηνικών της νέας «κυβέρνησης» έρχεται να πλαισιώσει η επιστροφή του Ταχσίν Ερτουγρούλογλου στο «υπουργείο Εξωτερικών». Ο εθνικιστής Τ/κ πολιτικός συμμερίζεται σε γενικά πλαίσια τις προαναφερόμενες εισηγήσεις του ΚΑ και τάσσεται υπέρ της σύσφιξης των σχέσεων της κοινότητάς του με την Τουρκία, παράλληλα με το κλείσιμο της πόρτας σε κάθε είδους συνεννόηση με την ε/κ πλευρά. Γεννημένος στις αρχές της δεκαετίας του 1950, σπούδασε στις ΗΠΑ και εντάχθηκε στην ηγεσία του Ραούφ Ντενκτάς σχεδόν παράλληλα με τη δημιουργία της «ΤΔΒΚ», το 1993. Τις δεκαετίες του 1990 και του 2000 ο κ. Ερτουγρούλογλου ανέβηκε τα σκαλιά της εξουσίας και της ηγεσίας της τ/κ Δεξιάς. Το 2006 αναδείχθηκε στο αξίωμα του ηγέτη του μεγαλύτερου κόμματος της τ/κ Δεξιάς (ΚΕΕ) το οποίο εγκατέλειψε για λίγο την περίοδο 2010-2012, όταν ο φιλόδοξος πολιτικός επιχείρησε να θέσει ανεξάρτητη υποψηφιότητα για την ηγεσία των Τ/κ. Μετά την αποτυχία του συγκεκριμένου εγχειρήματος, ο κ. Ερτουγρούλογλου επέστρεψε στο κόμμα του και κατά περιόδους βρέθηκε το τιμόνι των «υπουργείων Συγκοινωνιών και Εξωτερικών». Ο κ. Ερτουγρούλογλου είναι γνωστός για τις στενές σχέσεις του με το τουρκικό Προεδρικό, τον διάλογό του με τον Ερντογάν και τις ιδιαίτερες θέσεις του στο Κυπριακό. Εισηγείται την επίλυση του Κυπριακού στη βάση δύο ξεχωριστών «κρατών», τη σύσφιξη των σχέσεων της τ/κ κοινότητας με την Άγκυρα και τη μετάβαση των Τ/κ σε προεδρικό σύστημα.

Επενδύει σε Βρυξέλλες και ΗΠΑ η Λευκωσία

Την ώρα που η Αγκυρα κλείνει το κεφάλαιο της ομοσπονδίας, η κυβέρνηση θεωρεί απομακρυσμένο ενδεχόμενο τα δύο κράτη

Των **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ** *και* **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Μπορεί η Λευκωσία να θεωρεί απομακρυσμένο σενάριο τα περί λύσης δύο κρατών, ωστόσο η Άγκυρα φέρεται πως έκλεισε επίσημα το κεφάλαιο της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας. Αυτό φρόντισε να διαμηνύσει στην ειδική απεσταλμένη των Ηνωμένων Εθνών Τζέιν Χολ Λουτ, την εβδομάδα που πέρασε, υπογραμμίζοντας πως η ομοσπονδιακή λύση αποτελεί παρελθόν. «Για την Άγκυρα η ομοσπονδιακή λύση έπαψε να είναι μια βιώσιμη φόρμουλα στο Κυπριακό. Πλέον έχει έρθει η στιγμή για να συζητηθεί η νέα βάση λύσης του κυπριακού προβλήματος», ανέφερε μέσω ανάρτησής του στο twitter ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Μεβλούτ Τσαβούσογλου, στο περιθώριο της κρίσιμης συνάντησης με την κα Λουτ. Η ρητορική Τσαβούσογλου είναι άλλωστε σε πλήρη σύμπλευση με τα όσα διαμηνύει εδώ και μέρες ο νέος Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ. Υπενθυμίζεται πως τόσο ο ίδιος όσο και στενοί συνεργάτες του δήλωσαν στην «Κ» ότι τάσσονται υπέρ της λύσης των δύο κρατών με βάση την αρχή της κυριαρχικής ισότητας. Η τ/κ πλευρά προσεγγίζει θετικά την προοπτική της αναδιοργάνωσης των υποτιθέμενων συνόρων στην Κύπρο και ακόμη τη διχοτόμηση και στη θάλασσα.

Πάντως, η τουρκική πλευρά επέλεξε να μη δώσει στη δημοσιότητα περαιτέρω λεπτομέρειες αναφορικά με τη συνάντηση Λουτ. Ωστόσο, οι πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι ο κ. Τσαβούσογλου εμφανίστηκε ενώπιον της κ. Λουτ ως ένα διπλωμάτης που εδώ και πολύ καιρό έχει χάσει την πίστη του στην αποτελεσματικότητα της ομοσπονδιακής φόρμουλας. Και αυτό διότι ο κ. Τσαβούσογλου, κατά τη διάρκεια και μετά το ναυάγιο του Κραν Μοντάνα, κατέγραψε με προβληματισμό το γεγονός-τουρκική υπόθεση ότι η ε/κ πλευρά δεν πρόκειται να μοιραστεί με ίσους όρους κράτος, πλούτο, γη και θάλασσα με την τ/κ πλευρά. Ακόμη οι τελευταίες εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο, τα «αντιποινα» του διδύμου Αθήνας-Λευκωσίας προς την Τουρκία, έτσι όπως χαρακτηρίζει η τουρκική πλευρά τις κινήσεις της ελληνικής και κυπριακής διπλωματίας στο ζήτημα της ΑΟΖ, μιλούν από μόνα τους και δείχνουν ότι ακόμη και σε περίπτωση που η τ/κ πλευρά υιοθετούσε την ομοσπονδιακή φόρμουλα αυτή δεν θα σημείωνε επιτυχία και δεν θα είχε μέλλον στην Κύπρο εξαιτίας της αρνητικής και μη εποικοδομητικής στάσης των Ε/κ.

Μετά τη συνάντηση με τον Μεβλούτ Τσαβούσογλου, επόμενος σταθμός της Τζέιν Χολ Λουτ είναι η Νέα Υόρκη για ενημέρωση του Αντόνιο Γκουτιέρες.

Η Άγκυρα εισηγείται στον ΟΗΕ την έναρξη της προσπάθειας αναζήτησης μιας νέας βάσης λύσης για το Κυπριακό, επαναλαμβάνοντας την ίδια ώρα το κάλεσμά της για άτυπη διάσκεψη στο Κυπριακό και παράλληλα διατηρώντας ζωντανές τις ελπίδες της για μια διάσκεψη για την Ανατολική Μεσόγειο, στην οποία θα συμμετάσχουν όλες οι εμπλεκόμενες πλευρές, συμπεριλαμβανόμενων των Τ/κ.

Λύση η αποκεντρωμένη;

Πάντως, η Λευκωσία παρακολουθεί με ιδιαίτερο ενδιαφέρον όσα διαμείβονται. Σύμφωνα με ανώτατους διπλωματικούς κύκλους, τα περί λύσης δύο κρατών είναι ένα απομακρυσμένο σενάριο. «Η Τουρκία πάντα υπέβαλλε προτάσεις που ήταν εκτός του πλαισίου» αναφέρουν οι εν λόγω πηγές, οι οποίες επιμένουν πως ο στόχος της Άγκυρας δεν είναι τα δύο κράτη, αλλά επιδιώκουν να έχουν λόγο σε ένα κράτος. Η λύση, σύμφωνα με τη Λευκωσία, είναι η αποκεντρωμένη ομοσπονδία και αυτό μπορεί να αποτελέσει τη λύση στο πρόβλημα. Θα πρέπει να σημειωθεί, πάντως, πως η κυβέρνηση επενδύει ιδιαίτερα στη στάση που θα τηρήσει η Ε.Ε. Καθόλου τυχαία και η αναφορά του υπουργού Εξωτερικών Νίκου Χριστοδουλίδη στην εκπομπή «Προκλήσεις» του ΡΙΚ, ότι η Ε.Ε. ανησυχεί για την εκλογή Τατάρ και επιδιώκει ενεργότερο ρόλο. Όπως σημειώνουν διπλωματικοί κύκλοι, οι Βρυξέλλες έχουν ήδη επικοινωνήσει με τον γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών και έχουν διαμηνύσει πως δεν πρόκειται να δεχτούν άλλη λύση εκτός του συμφωνημένου πλαισίου.

Πέραν όμως της Ε.Ε., η Λευκωσία φέρεται να επενδύει πολύ στη νέα αμερικανική διοίκηση, που όπως σημειώνουν κυβερνητικές πηγές δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για λύση του Κυπριακού. Οι ίδιοι πηγές εκτιμούν πως αυτό είναι κάτι που ανησυχεί ιδιαίτερα τον Τούρκο πρόεδρο και γι' αυτό τον λόγο, κατά την τηλεφωνική επικοινωνία του με τον Σαρλ Μισέλ, η συμπεριφορά του όπως λένε ήταν αρκετά διαφοροποιημένη. Πλέον τα βλέμματα στρέφονται στις επόμενες κινήσεις των Ηνωμένων Εθνών. Μετά και τη συνάντηση με τον Μεβλούτ Τσαβούσογλου, επόμενος σταθμός της Τζέιν Χολ Λουτ είναι η Νέα Υόρκη, όπου και θα ενημερώσει τον γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών για το αποτέλεσμα και θα επικεντρωθούν στην άτυπη Πενταμερή.

Δένουν την αποπομπή Οδυσσέα Μιχαηλίδη με τις ειδικές εκθέσεις

Η συλλογή στοιχείων αφορά τη σύγκρουσή του με άλλους θεσμούς, παρακώλυση δικαιοσύνης και ανάρμοστη συμπεριφορά

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Αμετάβλητη παραμένει η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί μεταξύ του γενικού ελεγκτή της Δημοκρατίας και της εκτελεστικής εξουσίας, με την κυβέρνηση να προετοιμάζεται για το ισχυρό, με τα σημερινά δεδομένα, ενδεχόμενο μετωπικής σύγκρουσης με τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Όπως είχε γράψει εγκαίρως η «Κ», το κλίμα για τον γενικό ελεγκτή παραμένει βαρύ και η κατεύθυνση του Προεδρικού είναι να ξεκαθαρίσει το όλο θέμα εδώ και τώρα, παρά το γεγονός ότι εντός της κυβέρνησης υπάρχουν και φωνές που διαφοροποιούνται σε ζητήματα τακτικής. Παρά τα αρκετά μέτωπα που έχει ενώπιόν της αυτή την περίοδο η κυβέρνηση, συνεχίζεται με αμείωτο ρυθμό η προετοιμασία του σχετικού φακέλου, ο οποίος ουσιαστικά θα στηρίξει το νομικό υπόβαθρο παραπομπής του Οδυσσέα Μιχαηλίδη ενώπιον του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Αυτό που για την ώρα δεν μπορεί να είναι ξεκάθαρο είναι ο τρόπος που θα γίνει η παραπομπή, δηλαδή εάν υπάρχει ικανοποιητικό υλικό που θα επιτρέπει στον γενικό εισαγγελέα να απευθυνθεί με αίτησή του στο Ανώτατο Δικαστήριο, ή εάν η παραπομπή θα προκύψει ως συνεπακόλουθο άλλων διαδικασιών. Όπως και να έχουν τα πράγματα, σε ζητήματα τακτικής η ουσία είναι μία, διατείνεται πηγή με γνώση των διαδικασιών. «Η ιστορία με τον γενικό ελεγκτή είναι σαν το ποτάμι που δεν γυρίζει πίσω». Ακόμα και οι λιγοστές φωνές που υπήρχαν εντός του κυβερνητικού στρατοπέδου και υποστήριζαν μια διαφορετική τακτική αντιμετώπισης του ζητήματος γενικού ελεγκτή, εξανεμίστηκαν μετά την κίνηση εντυπωσιασμού, όπως χαρακτηρίζεται, του κ. Μιχαηλίδη να απευθυνθεί για το ζήτημα των πολιτογραφήσεων στον Διεθνή Οργανισμό Ανώτατων Ελεγκτικών Υπηρεσιών (INTOSAI).

Η συλλογή στοιχείων που τεκμηριώνουν τη σύγκρουση με τον γενικό ελεγκτή κινείται σε τρεις κατευθύνσεις. Αυτήν της ανάρμοστης συμπεριφοράς, αυτήν της παρακώλησης δικαιοσύνης και τρίτον εκείνη της σύγκρουσης με άλλους θεσμικούς αξιωματούχους. Και στα τρία πεδία έχουν εντοπιστεί ισχυρά στοιχεία. Ωστόσο, στην παρούσα φάση ξεχωρίζουν τα στοιχεία της παρακώλησης δικαιοσύνης και της σύγκρουσης με άλλους θεσμούς, που ενδεχομένως –και με την προϋπόθεση να μην υπάρξει αλλαγή ρότας– να οδηγήσουν σε εξελίξεις ακόμα και πριν από την αλλαγή χρονιάς. Η υπόθεση του σφαγείου CYPRA θεωρείται κομβικής σημασίας για τα επόμενα βήματα της κυβέρνησης, ωστόσο, όπως λέγεται, δεν είναι η μοναδική. Οι ειδικές εκθέσεις του γενικού ελεγκτή ίσως να αποδειχθούν τελικά, η αχίλλειος πτέρνα του μιας και όπως υποστηρίζεται υπάρχουν ακλόνητα στοιχεία που δείχνουν ότι κινείται εκτός πλαισίου, με ενδείξεις ότι χρησιμοποιούνται ως εργαλείο κατά της κυβέρνησης σε προεκλογικές περιόδους. Επί του προκειμένου τα στοιχεία που έχουν εντοπιστεί δείχνουν πως από τον Νοέμβριο του 2017 έως τον Φεβρουάριο του 2018 δημοσιοποιήθηκαν από τον γενικό ελεγκτή 20 ειδικές εκθέσεις για την κεντρική κυβέρνηση. Για την ίδια χρονική περίοδο, τα επόμενα χρόνια (18, 19, 20) οι ειδικές εκθέσεις που δημοσιοποιήθηκαν ήταν 2 κατά μέσο όρο.

> *Στον φάκελο των στοιχείων παρουσιάζονται αρκετές περιπτώσεις σύγκρουσης από το 2013 και εντεύθεν. Μεταξύ αυτών οι αντιπαραθέσεις με τον Χάρη Γεωργιάδη, τον Σωκράτη Χάσικο αλλά και τον Κώστα Καδή.*

Ανάρμοστη συμπεριφορά

Το κύριο βάρος της επιχειρηματολογίας για την άμεση παραπομπή του γενικού ελεγκτή ενώπιον του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, στηρίζεται σε δύο επιστολές που απέστειλε στον Οδυσσέα Μιχαηλίδη ο γενικός εισαγγελέας Γιώργος Σαββίδης και στις οποίες του υποδείκνυε με σαφή και εμπεριστατωμένη επιχειρηματολογία τη θέση του, υπέρ της μη δημοσιοποίησης ειδικής έκθεσης για το επενδυτικό πρόγραμμα πολιτογραφήσεων, εισήγηση η οποία δεν εισακούστηκε. Η τοποθέτηση του γενικού εισαγγελέα ότι «οποιαδήποτε δημόσια συζήτηση που αφορά ζητήματα που εμπίπτουν στην ευρεία δικαιοδοσία της Ερευνητικής Επιτροπής για μελέτη των κατ' εξαίρεση πολιτογραφήσεων, όχι μόνο δεν εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, αλλά αντίθετα το παραβλάπτει και ενδεχομένως να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην πλήρη αξιοποίηση του Πορίσματος της Ερευνητικής Επιτροπής» είναι το κεντρικό νομικό κλειδί για μια ενδεχόμενη παραπομπή του κ. Μιχαηλίδη στο Ανώτατο Δικαστήριο. Ενισχυτικές ως προς ένα τέτοιο ενδεχόμενο είναι και οι ειδικές αναφορές που περιέχονται στις δύο επιστολές ημερ. 26.11.2020 και 27.11.2020, για «σειρά σοβαρών νομικών και διαδικαστικών ζητημάτων, στα οποία κρίνεται σκόπιμο να μην γίνει δημόσια αναφορά στο παρόν στάδιο, διαρκούσης της έρευνας της Ερευνητικής Επιτροπής». Η αναφορά του Γιώργου Σαββίδη ότι ο γενικός ελεγκτής επέλεξε να αγνοήσει τις συστάσεις του και πως «το περιεχόμενο της Έκθεσής του υπερέβαινε τις συνταγματικές του εξουσίες» θεωρείται καμπανάκι για τον γενικό ελεγκτή.

Παρακώλυση δικαιοσύνης

Τα στοιχεία που έχουν εντοπιστεί για τη δράση και συμπεριφορά του γενικού ελεγκτή της Δημοκρατίας και αφορούν το κομμάτι της δικαιοσύνης, ίσως να είναι τα πιο ισχυρά, με ορατό το ενδεχόμενο να χρησιμοποιηθούν ως βάση εκκίνησης μιας διαδικασίας εναντίον του Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Στο συγκεκριμένο κομμάτι, η κυβέρνηση εμφανίζεται φειδωλή στην αποκάλυψη των ευρημάτων της, για ευνόητους λόγους. Ωστόσο, με νόημα γίνεται λόγος για δικαστικές αποφάσεις που καταρρίπτουν τη λογική του γενικού ελεγκτή, στο κομμάτι των ειδικών εκθέσεων. Εδώ, μάλιστα, παρουσιάζεται ως παράδειγμα μια ειδική έκθεση για το ΥΠΑΜ για την λειτουργία της Εφεδρείας της Ε.Φ. Στην έκθεση περιλαμβάνονταν και διαβαθμισμένες πληροφορίες που αφορούσαν τη σύνθεση μονάδων, τοποθεσίες, πληρότητα, ευάλωτα σημεία εφεδρείας. Ο γενικός ελεγκτής δημοσιοποίησε την έκθεσή του παρά τη δημόσια και παρασκηνιακή παρέμβαση του ΥΠΑΜ και σχετικές προειδοποιήσεις. Πέρα από τα στοιχεία αυτά, ενισχυτικός παράγοντας θεωρείται και μια απόφαση δικαστηρίου σε υπόθεση που αφορούσε διαγωνισμό της Ένωσης Κοινοτήτων Λάρνακας, για εγκατάσταση μετρητών νερού με εμπλοκή της Ελεγκτικής Υπηρεσίας. Το Δικαστήριο δικαίωσε την Ένωση Κοινοτήτων Λάρνακας, ενώ το σκεπτικό της απόφασής του για υψηλόβαθμο στέλεχος της Ελεγκτικής Υπηρεσίας που έχει αφυπηρετήσει, χαρακτηρίστηκε κόλαφος. Ωστόσο, η υπόθεση δεν θεωρείται λήξασα για την κυβέρνηση. Όπως προκύπτει, ο γενικός ελεγκτής τον Απρίλιο του 2017 σταμάτησε έρευνα που αποφάσισε το Υπουργικό Συμβούλιο κατά του στελέχους της Ελεγκτικής Υπηρεσίας που κατέθεσε στο Δικαστήριο, προκειμένου να διαφανεί αν συντρέχουν λόγοι για διορισμό ερευνώντα λειτουργού. Ένα τρίτο ζήτημα που σημειώνεται με νόημα είναι η εκπροσώπηση της ανταγωνίστριας εταιρείας στο δικαστήριο από δικηγορικό γραφείο με το οποίο πολιτικός εν ενεργεία στο παρελθόν διατηρούσε επαγγελματικές σχέσεις.

Με τα σημερινά δεδομένα η επικρατούσα άποψη στο κυβερνητικό στρατόπεδο είναι να ξεκαθαριστούν οι λογαριασμοί με τον γενικό ελεγκτή της Δημοκρατίας. Ακόμα και κάποιες αντίθετες φωνές που υπήρχαν σχετικά με τον χρόνο διευθέτησης του ζητήματος, εξασθένησαν μετά την προσφυγή του Οδυσσέα Μιχαηλίδη στον Διεθνή Οργανισμό Ανώτατων Ελεγκτικών Υπηρεσιών (INTOSAI).

Σύγκρουση με άλλους θεσμούς

Στο τρίτο κεφάλαιο των στοιχείων του φακέλου, αυτό της σύγκρουσης Οδυσσέα Μιχαηλίδη με άλλους θεσμούς, το περιεχόμενο εμφανίζεται να είναι πλούσιο. Οι περιπτώσεις που παρουσιάζονται ξεκινούν από τα πρώτα χρόνια διακυβέρνησης του Νίκου Αναστασιάδη και είναι πάνω από δέκα. Εδώ σύμφωνα με τις πληροφορίες που υπάρχουν, έχουν εντοπιστεί στοιχεία από τις συχνές δημόσιες παρεμβάσεις του γενικού ελεγκτή, σε αρκετές περιπτώσεις σε απαξιωτικό τόνο για τους θεσμούς, αλλά και συγγενικά πρόσωπα θεσμικών αξιωματούχων. Ανάμεσα στις περιπτώσεις που έχουν εντοπιστεί περιλαμβάνονται:

- 12/2018. Αντιπαράθεση με Ειρήνη Λοΐζίδου- Νικολαΐδου, Επίτροπο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.
- 05/2018. Αντιπαράθεση με την τότε Επίτροπο Νομοθεσίας και Επίτροπο Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού Λήδα Κουρσουμπά.
- Αντιπαράθεση με τον τέως ΥΠΟΙΚ, Χάρη Γεωργιάδη.
- Αντιπαράθεση με τη Μαρία Λοττίδη, Επίτροπο Διοικήσεως.
- Αντιπαράθεση με τον πρώην ΥΠΕΣ, Σωκράτη Χάσικο.
- Αντιπαράθεση με τον υπουργό Παιδείας Κώστα Καδή.

Στο σχετικό κομμάτι θεωρείται βέβαιο πως θα προστεθούν τα γεγονότα της δημόσιας αντιπαράθεσης με τον γενικό εισαγγελέα της Δημοκρατίας αλλά και με τον νυν υπουργό Εσωτερικών Νίκο Νουρή για το κομμάτι του επενδυτικού προγράμματος πολιτογραφήσεων.

Εφθασε η ώρα της δικαιοσύνης για τις πολιτογραφήσεις

Ετοιμος ο φάκελος με το υλικό της ανακριτικής ομάδας για δύο υποθέσεις - Αναμένονται λίαν συντόμως ραγδαίες εξελίξεις

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Ενώπιον ραγδαίων εξελίξεων αναμένεται να βρεθεί, ίσως και το επόμενο επταήμερο, το ερευνητικό έργο της επιτροπής που έχει διορισθεί από τον γενικό εισαγγελέα Γιώργο Σαββίδη, για το επενδυτικό πρόγραμμα τον πολιτογραφήσεων. Παρά τις δυσκολίες που παρουσιάσθηκαν κατά την έναρξη του έργου της επιτροπής, οι έρευνες φαίνεται να προχωρούν με γοργούς ρυθμούς, κάτι που προκύπτει από τις εξελίξεις του προηγούμενου επταημέρου, αλλά και τα όσα αναμένεται να συμβούν το επόμενο. Σύμφωνα με καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ» από τον χώρο των ερευνών, πρέπει να αναμένονται λίαν συντόμως εξελίξεις σε συγκεκριμένο αριθμό υποθέσεων, η διερεύνηση των οποίων έχει ολοκληρωθεί ή ο ανακριτικός φάκελος περιέχει ικανοποιητικό υλικό προκειμένου να γίνει το επόμενο βήμα που είναι η καταχώρηση υπόθεσης ενώπιον της δικαιοσύνης. Οι ίδιες πληροφορίες της «Κ» κάνουν λόγο για δύο υποθέσεις που είναι έτοιμες να οδηγηθούν ενώπιον του δικαστηρίου και που σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις προέρχονται από το πόρισμα ερευνών της επιτροπής Καλογήρου, που είχε αποκαλύψει η «Κ». Πρόσωπα με γνώση της πορείας των ερευνών υποστηρίζουν πως η επόμενη κίνηση μπορεί να γίνει ανά πάσα στιγμή και εφόσον ο γενικός εισαγγελέας ανάψει το πράσινο φως. Η εξέλιξη αποδίδεται στο έργο που επιτελείται πρώτα στην ερευνητική επιτροπή και στη συνέχεια από την ομάδα που έχει αναλάβει το ανακριτικό έργο. Οι ανακριτές φέρεται να έχουν στα χέρια τους, ουσιαστική μαρτυρία για τις δύο υποθέσεις που δημιουργούν το υπόβαθρο καταχώρησης υπόθεσης στο δικαστήριο. Οι υποθέσεις που είναι έτοιμες προς καταχώρηση δεν αποκλείεται να σχετίζονται με τις εξελίξεις που σημειώθηκαν το προηγούμενο επταήμερο, καθώς και με τα στοιχεία που παρελήφθησαν από τους χώρους που διερευνήθηκαν. Αστυνομικές πηγές έλεγαν στην «Κ», την Παρασκευή το βράδυ που έκλεινε το φύλο της εφημερίδας, πως τα στοιχεία αξιολογούνται από την ανακριτική ομάδα και εάν προκύψουν αξιόλογα ευρήματα πιθανότατα να υπάρχουν εξελίξεις με την έκδοση νέων ενταλμάτων, ακόμα και μέσα στο Σαββατοκύριακο. Η ανακριτική ομάδα αναζητεί στοιχεία από έγγραφα και υπολογιστές που παρελήφθησαν από έρευνες που πραγματοποίησε σε υποστατικά στην πόλη και επαρχία της Λάρνακας.

> *Αστυνομικές πηγές δεν απέκλειαν το ενδεχόμενο έκδοσης ενταλμάτων ακόμα και μέσα στο Σαββατοκύριακο.*

Οι έρευνες

Η αντίστροφη μέτρηση για κάποιες εκ των διερευνώμενων υποθέσεων ξεκίνησε την περασμένη Τρίτη με συντονισμένη επιχείρηση μελών του Γραφείου Καταπολέμησης Οικονομικού Εγκλήματος του Αρχηγείου Αστυνομίας. Οι έρευνες που ακολούθησαν στη βάση δικαστικών ενταλμάτων επικεντρώθηκαν σε δύο υποστατικά, ένα δικηγορικό και ένα λογιστικό γραφείο, καθώς και σε τέσσερις οικίες προσώπων, τα οποία φέρονται να σχετίζονται με το υπό διερεύνηση επενδυτικό πρόγραμμα πολιτογραφήσεων. Παράλληλα με τις έρευνες σε υποστατικά, στο ΤΑΕ Αρχηγείου στη Λευκωσία, κλήθηκαν για ανάκριση στη βάση του άρθρου 5/1 της ποινικής δικονομίας, ένας δικηγόρος και τρεις υπάλληλοι του γραφείου του. Σε εκκρεμότητα βρίσκεται η εκτέλεση ενός πέμπτου εντάλματος εναντίον συγκεκριμένου προσώπου, το οποίο κλήθηκε για ανάκριση μαζί με τους άλλους τέσσερις. Ωστόσο, το ένταλμα παραμένει ανεκτέλεστο επειδή το συγκεκριμένο πρόσωπο βρίσκεται σε αυτοπεριορισμό ένεκα του κορωνοϊού.

Πέρα από τις έρευνες της αστυνομίας και τις ανακρίσεις που έγιναν, η ανακριτική ομάδα σε συνεργασία με τον γενικό εισαγγελέα έχει προχωρήσει στην έκδοση τριών ενταλμάτων σύλληψης εναντίον τριών Ιρανών που φέρονται ότι πολιτογραφήθηκαν στην Κύπρο αλλά βρίσκονται στο εξωτερικό. Τα εντάλματα θα εκτελεστούν με τη συνδρομή της Ιντερπόλ και της Europol. Πρόκειται για πατέρα και γιο και ένα συγγενικό τους πρόσωπο τα οποία και αναζητούνται. Μετά τις εξελίξεις αυτές, το Υπουργικό Συμβούλιο φέρεται να ξεκίνησε και τη διαδικασία ανάκλησης των υπηκοοτήτων. Η συγκεκριμένη υπόθεση είναι μία από τις 12 που διερεύνησε η τριμελής Επιτροπή υπό τη Δήμητρα Καλογήρου. Το πόρισμα της Επιτροπής έχει επιτρέψει στην Αστυνομία να επιταχύνει τις δικές της έρευνες, εντοπίζοντας στοιχεία για την διεξαγωγή ανακρίσεων. Σύμφωνα με την Αστυνομία για την υπόθεση των τριών Ιρανών η Αστυνομία διερευνά υπόθεση που αφορά σε κατ' ισχυρισμό συνωμοσία προς διάπραξη κακουργήματος και πλημμελήματος, πλαστογραφία και κυκλοφορία πλαστών εγγράφων, εξασφάλισης εγγραφής με ψευδείς παραστάσεις και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Η Αστυνομία φαίνεται να έχει ενώπιόν της στοιχεία που δημιουργούν το νομικό υπόβαθρο για την παραπομπή των δύο πρώτων υποθέσεων για τις πολιτογραφήσεις ενώπιον της δικαιοσύνης. Οι συγκεκριμένες υποθέσεις φέρεται να περιέχονται στο πόρισμα της Επιτροπής Καλογήρου που είχε αποκαλύψει η «Κ».

Η ΣΤΕΛΛΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ ΣΤΗΝ «Κ»

Ο εμβολιασμός είναι η αρχή της εξόδου από την πανδημία

Κύρια προτεραιότητα αποτελούν οι ομάδες πληθυσμού και όχι τα ονόματα εμβολίων επισημαίνει η Ευρωπαία Επίτροπος

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΟ ΛΥΤΡΑ**

Οι ευρωπαϊκές διαδικασίες έχουν επισπευσθεί και οι πρώτοι εμβολιασμοί στα κράτη μέλη της Ε.Ε. αρχίζουν στις 27 Δεκεμβρίου. Το μεγαλύτερο στοίχημα το οποίο επισημαίνει η Ευρωπαία Επίτροπος για την Υγεία, Στέλλα Κυριακίδου, στη συνέντευξή της στην «Κ», είναι η ενθάρρυνση των πολιτών για να εμβολιαστούν. Εξηγεί, παράλληλα, τους λόγους για τους οποίους οι πολίτες δεν θα έχουν τη δυνατότητα επιλογής εμβολίου και τονίζει πως ενδεχόμενη μη επίτευξη του στόχου για εμβολιασμό ενός μεγάλου μέρους του πληθυσμού, θα καθυστερήσει την επιστροφή στην κανονικότητα και θα ενισχύσει την οικονομική αστάθεια.

Τη Δευτέρα συνέρχεται σε έκτακτη συνεδρίαση η επιστημονική επιτροπή του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων, για να γνωμοδοτήσει για το εμβόλιο των Pfizer/BioNTech. Στις 6 Ιανουαρίου η γνωμοδότηση και για το εμβόλιο της Moderna.

–Με τον εμβολιασμό φτάνουμε στο τέλος της διαδρομής;

–Δεν θα έλεγα ότι φτάνουμε στο τέλος, αλλά ότι μπαίνουμε στην αρχή της εξόδου μας από την πανδημία. Και αυτό επίσης θα εξαρτηθεί από τον αριθμό των συμπολιτών μας που θα επιλέξουν να εμβολιαστούν. Όπως συχνά λέω δεν είναι τα εμβόλια που θα σώσουν ζωές, αλλά οι εμβολιασμοί. Όσοι περισσότεροι συμπολίτες μας επιλέξουν να εμβολιαστούν, τόσο θα αυξάνονται και οι πιθανότητές μας να εξέλθουμε από την πανδημία. Πρέπει να γνωρίζουμε πως για να λειτουργήσει η ανοσοποίηση στον πληθυσμό και να σπάσουμε τελικά την αλυσίδα μετάδοσης του ιού, θα πρέπει να εμβολιαστεί γύρω στο 70% του πληθυσμού. Γι' αυτό και είναι σημαντικό μέσα από τη σωστή ενημέρωση να ενθαρρύνουμε τους πολίτες μας να κάνουν το εμβόλιο.

–Σε ποια φάση βρίσκονται οι διαδικασίες αδειοδότησης του εμβολίου των Pfizer/Biontech;

–Ο εμβολιασμός στην Ε.Ε. αναμένεται να ξεκινήσει στις 27 Δεκεμβρίου, όπως έχει ήδη ανακοινώσει η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Από τις 27 μέχρι τις 29 Δεκεμβρίου είναι η ώρα της Ευρώπης για τους εμβολιασμούς. Για εμάς αυτή είναι μια ιστορική στιγμή αλληλεγγύης. Της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης στην πράξη. Έχουμε επιτύχει μετά από μήνες σκληρής δουλειάς και προετοιμασίας να φτάσουμε σε αυτή τη μέρα. Αύριο (21/12) συνέρχεται έκτακτα σε συνεδρίαση η επιστημονική επιτροπή του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων για να γνωμοδοτήσει για το εμβόλιο των Pfizer-BioNTech.

–Ποια άλλα εμβόλια παίρνουν σειρά;

–Σε ό,τι αφορά το εμβόλιο της Moderna αναμένουμε επίσης τη γνωμάτευση της EMA υπό όρους στις 6 Ιανουαρίου.

–Γιατί οι πολίτες δεν θα έχουν τη δυνατότητα επιλογής εμβολίου;

–Τα εμβόλια, σε ό,τι αφορά τουλάχιστον στην πρώτη φάση των εμβολιασμών έχουν αγοραστεί από τα κράτη μέλη και θα διατεθούν από τα δημόσια συστήματα υγείας. Κι αυτό θα γίνει με βάση τις συστάσεις που έχουμε εκδώσει με τη Στρατηγική Ετοιμότητας για τους Εμβολιασμούς. Θα δοθεί προτεραιότητα στα ηλικιωμένα άτομα, το ιατρικό προσωπικό και τις ευάλωτες ομάδες. Ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των εμβολίων θα προχωρά και ο εμβολιασμός σε άλλες ομάδες πληθυσμού, όπως τους εργαζόμενους σε σημαντικούς τομείς εκτός του τομέα της υγείας, εργαζόμενους που δεν μπορούν να τηρήσουν φυσικές αποστάσεις, τις ευάλωτες κοινωνικοοικονομικές ομάδες και άλλες ομάδες υψηλότερου κινδύνου. Συνεπώς ο εμβολιασμός θα έχει να κάνει με ομάδες πληθυσμού και όχι με ονόματα εμβολίων. Εξάλλου στην πρώτη φάση δεν αναμένεται να έχουμε πέραν του ενός ή δύο εμβολίων. Επίσης, τα εμβόλια κατά του Covid-19 δεν θα διαφέρουν, ως προς την προσέγγισή τους, από άλλα εμβόλια που είχαμε στο παρελθόν και τα οποία δεν χορηγούνταν ανάλογα με το όνομα της εταιρείας που τα κυκλοφορεί, αλλά με βάση την αποτελεσματικότητά τους. Με τον ίδιο τρόπο θα δοθούν και τα εμβόλια κατά του Covid-19. Για εμάς αυτό που έχει την πρώτιστη σημασία είναι η ασφάλεια και η αποτελεσματικότητα.

> *Ο τομέας της προληπτικής ιατρικής έχει επηρεαστεί. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρουν οι οργανώσεις των ασθενών στην Ευρώπη, ασθενείς αποφεύγουν τις επισκέψεις στα νοσοκομεία υπό τον φόβο του κορωνοϊού.*

–Σας ανησυχεί η αντίδραση και ο σκεπτικισμός κατά του εμβολιασμού από μερίδα των πολιτών;

–Ένα ασφαλές και αποτελεσματικό εμβόλιο είναι το καλύτερο όπλο μας για να νικήσουμε τον κορωνοϊό και να επιστρέψουμε σταδιακά στην κανονικότητά μας. Αυτό βέβαια, θα πάρει χρόνο, δεν θα είναι δηλαδή το εμβόλιο μια μαγική λύση που θα εξαφανίσει την πανδημία μέσα σε ένα βράδυ. Πιστεύω, όμως, ότι στο τέλος της ημέρας ο κόσμος θα ακούσει με προσοχή τους επιστήμονες και τους γιατρούς και δεν θα παρασυρθεί από την παραπληροφόρηση ή την προπαγάνδα ατεκμηρίωτων διαδόσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ο εμβολιασμός είναι ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα στον τομέα της δημόσιας υγείας. Κάθε χρόνο, οι εμβολιασμοί σώζουν τουλάχιστον 2-3 εκατομμύρια ζωές παγκοσμίως.

–Μπορεί ο σκεπτικισμός να ανατρέψει τους σχεδιασμούς για επιστροφή στην κανονικότητα;

–Δεν θα πρέπει να αφήσουμε να συμβεί κάτι τέτοιο, όχι μόνο γιατί θα θέσουμε ανθρώπινες ζωές σε κίνδυνο, αλλά και γιατί θα παρατείνουμε και την οικονομική αστάθεια. Υπάρχουν πολλές πηγές που για διάφορους λόγους διαδίδουν μη επιστημονικούς ισχυρισμούς κατά των εμβολίων. Οι ισχυρισμοί αυτοί εκμεταλλεύονται τα συναισθήματα, το άγχος και τις φοβίες μας, προκαλώντας, όμως, τελικά μεγάλη ζημιά στη δημόσια υγεία. Η νόσος COVID-19 έχει αποδειχθεί εξαιρετικά επικίνδυνη και έχει επιφέρει τον θάνατο 1.612.833 ανθρώπων. Οι αριθμοί κάποιες φορές μιλούν από μόνοι τους. Δεν πρέπει ποτέ όμως να ξεχνάμε πως πίσω από τους αριθμούς βρίσκονται άνθρωποι. Γι' αυτό και είναι σημαντικό να προχωρήσουμε σε μαζικούς εμβολιασμούς.

–Πώς πρέπει να κερδηθεί επικοινωνιακά το στοίχημα αναφορικά με τους αρνητές; Ετοιμάζεται κάποια καμπάνια από την Ε.Ε.;

–Η καταπολέμηση της παραπληροφόρησης είναι μια κοινή προσπάθεια όλων των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Η Ε.Ε. συνεργάζεται στενά με διαδικτυακές πλατφόρμες για να τις παροτρύνει να προωθούν έγκυρες πηγές, να υποβαθμίζουν κάθε περιεχόμενο που αποδεικνύεται ψευδές ή παραπλανητικό και να αποσύρουν παράνομο περιεχόμενο ή περιεχόμενο που θα μπορούσε να προκαλέσει σωματική βλάβη. Έχω πραγματοποιήσει το τελευταίο διάστημα επαφές με τους εκπροσώπους των μεγαλύτερων μέσων κοινωνικής δικτύωσης όπως του Facebook και του Tweeter. Όλες οι προσπάθειές μας για την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης, της εσφαλμένης πληροφόρησης και των ξένων παρεμβάσεων ενισχύθηκαν και σκιαγραφήθηκαν λεπτομερώς. Η καταπολέμηση της εσφαλμένης πληροφόρησης και της παραπληροφόρησης για τον κορωνοϊό σώζει ζωές. Για τον σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναπτύσσει όλα τα διαθέσιμα εργαλεία και χρηματοδοτεί την έρευνα.

Η χαλάρωση έφερε αναζωπύρωση

–Η Κύπρος έπρεπε να είχε λάβει αυστηρότερα παγκύπρια μέτρα πιο νωρίς; Θα έπρεπε να είχε εφαρμοστεί το ιδιότυπο lockdown σε όλες τις επαρχίες, αντί μόνο σε Λεμεσό και Πάφο;

–Η Επιτροπή εκδίδει συστάσεις τις οποίες τα κράτη μέλη προσαρμόζουν ανάλογα με τα επιδημιολογικά τους δεδομένα. Το πρώτο κύμα της πανδημίας στην Ευρώπη αναχαιτίστηκε με επιτυχία μέσω των αυστηρών μέτρων που λήφθηκαν, αλλά η πολύ γρήγορη χαλάρωση των μέτρων αυτών κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού οδήγησε σε αναζωπύρωση το φθινόπωρο. Όσο ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού δεν έχει ανοσοποιηθεί, τα κράτη μέλη της Ε.Ε., ανάμεσά τους και η Κύπρος, πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για τον μετριασμό της πανδημίας ακολουθώντας συντονισμένη προσέγγιση, όπως ζήτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η Επιτροπή, στις 2 Δεκεμβρίου, ενέκρινε και δημοσιοποίησε τη Στρατηγική «Μένουμε Ασφαλείς» για τη διαχείριση της πανδημίας κατά τους επόμενους χειμερινούς μήνες, μια περίοδο κατά την οποία υπάρχει κίνδυνος αυξημένης μετάδοσης του ιού λόγω, λόγω και των συναθροίσεων σε εσωτερικούς χώρους, ειδικά κατά τη γιορτινή περίοδο. Η στρατηγική συνιστά συνεχή επαγρύπνηση και προσοχή καθ' όλη τη χειμερινή περίοδο και κατά το 2021, όταν θα έχει αρχίσει σε μεγαλύτερη κλίμακα η διάθεση των εμβολίων.

–Ο εκκλησιασμός θα έπρεπε να υπόκειτο σε περιορισμούς νωρίτερα;

–Είναι σημαντικό να καταστεί σαφές ότι η Επιτροπή ούτε προτίθεται αλλά ούτε και έχει την αρμοδιότητα να απαγορεύει θρησκευτικές τελετές. Αυτό είναι καθαρά αρμοδιότητα των κρατών μελών μας στη βάση των επιδημιολογικών δεδομένων. Αυτό, όμως, που δεν θα κουραστώ να επαναλαμβάνω είναι ότι, όπως για όλες τις κοινωνικές συγκεντρώσεις, η φυσική απόσταση, η χρήση μάσκας, το πλύσιμο των χεριών και άλλα μέτρα υγιεινής είναι το κλειδί για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού και ότι πρέπει να αποφεύγονται μεγάλες συγκεντρώσεις, ανεξάρτητα από το σκηνικό.

Ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των εμβολίων θα προχωρά και ο εμβολιασμός σε άλλες ομάδες πληθυσμού.

Επιπτώσεις σε άλλους τομείς της υγείας

–Από την πρώτη φάση της πανδημίας μέχρι σήμερα, έχει γίνει κάποια αξιολόγηση των επιπτώσεων των μέτρων σε άλλες πτυχές του τομέα της Υγείας;

–Αναπόφευκτα η πανδημία έχει επηρεάσει με αρνητικό τρόπο την πλειοψηφία των άλλων ασθενειών και αυτό είναι ένα γεγονός που τονίζουμε συνέχεια από την αρχή της κρίσης. Όλοι γνωρίζουμε ότι τα νοσοκομεία βρίσκονται στα όριά τους, ή σε αρκετές περιπτώσεις λειτουργούν πολύ πέραν των δυνατοτήτων τους. Έχουν πιεστεί ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τη χωρητικότητά τους, τις μονάδες εντατικής θεραπείας, ή ακόμη το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό τους, γιατί έχουν γεμίσει με ασθενείς που πάσχουν από τη νόσο Covid-19.

Συνεπώς είναι αναπόφευκτο επακόλουθο αυτό που αναφέρετε, να υπάρχουν δηλαδή επιπτώσεις σε άλλες πτυχές του τομέα της υγείας. Θα σας έλεγα ότι ακόμη και ο τομέας της προληπτικής ιατρικής έχει επηρεαστεί. Βρίσκομαι σε συνεχή επαφή με τις οργανώσεις των ασθενών στην Ευρώπη, οι οποίοι μου αναφέρουν ότι ασθενείς αποφεύγουν τις επισκέψεις στα νοσοκομεία υπό τον φόβο του κορωνοϊού.

Γι' αυτό και είναι σημαντικό να μειώσουμε τα κρούσματα, γι' αυτό και είναι ιδιαίτερα σημαντικό να μειωθεί η πίεση πάνω στα συστήματα υγείας, ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν και να αποδώσουν σε όλους τους τομείς των αναγκών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και φροντίδας και όχι μόνο στις επείγουσες περιπτώσεις των ασθενών που χρήζουν νοσηλείας λόγω του κορωνοϊού.

ecommbx
Fintech e-accounts platform

ECOMMBX provides convenient, quality payment solutions of the highest standards by innovatively incorporating e-money and e-accounts into one master platform for enhanced efficiency and transparency.

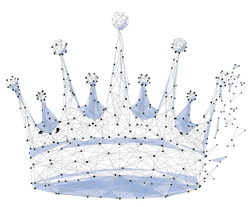

A platform to rule them all

SWIFT and SEPA Fast Transactions

unique IBAN in multiple currencies

competitive & instant currency conversions

ECOMMBX own BIC #ECBXCY2N

+357 22 270 349

Pindarou 27, Alpha Business Center, 3rd floor, Office 301 Block A, 1060, Nicosia Cyprus

info@ecommbx.com

www.ecommbanx.com

Authorised and Licensed by Central Bank of Cyprus Electronic Money Institution #115.1.3.20/2018

Χριστουγεννιάτικο δώρο το εμβόλιο

Η Κομισιόν θέλει την Pfizer/BioNTech να αρχίσει τις αποστολές προς τα κράτη μέλη την επομένη των Χριστουγέννων

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Με πρωτοφανή ταχύτητα κινείται η Ευρωπαϊκή Ένωση σε μια προσπάθεια τα νέα εμβόλια για τον κορωνοϊό να μπορέσουν να έχουν διανεμηθεί στα κράτη μέλη πριν από το τέλος του μήνα, έτσι ώστε οι εμβολιασμοί να ξεκινήσουν το συντομότερο και η μάχη κατά της πανδημίας να περάσει σε νέα φάση. Αύριο Δευτέρα η επιστημονική επιτροπή του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων (EMA) θα συναντηθεί για να εγκρίνει εκτός απροόπτου το εμβόλιο που ανέπτυξαν η Pfizer με τη γερμανική BioNTech. Ακόμα και μετά την αναμενόμενη έγκριση στο Άμστερνταμ, όπου εδρεύει πλέον μετά το Brexit η EMA, οι διαδικασίες σε εθνικές πρωτεύουσες και Βρυξέλλες θα πρέπει να ολοκληρωθούν μόλις σε μερικές ημέρες.

Κι αυτό για να τηρηθεί ο ουσιαστικός, αλλά και πολιτικός στόχος που έθεσε δημόσια η πρόεδρος της Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, υποσχόμενη έναρξη των εμβολιασμών στην Ευρώπη στις 27 Δεκεμβρίου, που σημαίνει πως τα εμβόλια (που ήδη άρχισαν να παράγονται, ενώ οι δοκιμές βρίσκονταν σε εξέλιξη) θα πρέπει να βρίσκονται καθ' οδόν την επόμενη των Χριστουγέννων.

Όπως όλες τις πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε θέματα όπως η υγεία όπου η Κομισιόν δεν έχει εκτελεστικές αρμοδιότητες, η υπόσχεση για ταυτόχρονη έναρξη εμβολιασμών είναι την ίδια στιγμή προτροπή προς τις εθνικές κυβερνήσεις (η καθεμία από τις οποίες – της Κύπρου συμπεριλαμβανομένης– βρίσκεται σε διαφορετικό σημείο προετοιμασίες και ετοιμότητας). Είναι όμως και μια στρατηγικά διατυπωμένη υιοθέτηση των προτεραιοτήτων ως έχουν, ώστε οι κυβερνήσεις να έχουν τη δημόσια πίεση να προχωρήσουν και η Κομισιόν να μπορεί να στείλει το μήνυμα πως είναι η κινητήρια δύναμη αποφάσεων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Συνολικά έξι εμβόλια βρίσκονται στον κατάλογο των υπογραφών που έχουν πέσει μέχρι στιγμής με την Κομισιόν. Τα εναπομείναντα δύο εμβόλια, προς το παρόν, είναι αυτά της γαλλο-βρετανικής σύμπραξης Sanofi/GSK και της γερμανικής CureVac.

Η εξέταση του φακέλου του εμβολίου της Pfizer/BioNTech ήταν αρχικά προγραμματισμένη για τις 29 Δεκεμβρίου. Παράλληλα, η EMA επίσπευσε και την εξέταση του φακέλου για το εμβόλιο της αμερικανικής εταιρίας Moderna, για τις 6 Ιανουαρίου.

Εφόσον το εμβόλιο της Pfizer/BioNTech εγκριθεί, ξεκινά μια άλλη διαδικασία, την οποία η κ. Φον ντερ Λάιεν έχει θέσει προσωπικό στοίχημα να κινηθεί με μεγάλη ταχύτητα ώστε τα εμβόλια να πετούν για τους προορισμούς τους.

Διαδικασίες και... logistics

Εφόσον το εμβόλιο της Pfizer/BioNTech εγκριθεί, ξεκινά μια άλλη διαδικασία, την οποία η κ. Φον ντερ Λάιεν έχει θέσει προσωπικό στοίχημα να κινηθεί με μεγάλη ταχύτητα ώστε τα εμβόλια να πετούν για τους προορισμούς τους. Έχοντας στο χέρι την επιστημονική αξιολόγηση του εμβολίου από επιστημονική ομάδα του EMA, η Κομισιόν και τα κράτη μέλη θα συντονιστούν μέσω της ειδικής ομάδας του οργανισμού για την πανδημία (COVID-ETF), που αποτελείται από εμπειρογνώμονες από το ρυθμιστικό δίκτυο της Ε.Ε. Στη συνέχεια η Κομισιόν θα εγκρίνει σε συνεδρία του Κολεγίου των Επιτρόπων το εμβόλιο για διοχέτευση στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά. Η τελευταία λέξη ανήκει φυσικά στις εθνικές αρχές υγείας που θα εγκρίνουν το εμβόλιο. Θα είναι μια πολύπλοκη και δύσκολη διαδικασία για τις Pfizer/BioNTech, και αργότερα για τη Moderna, γιατί ως γνωστόν το πρώτο εμβόλιο διατηρείται σε θερμοκρασία μείον 70 βαθμούς Κελσίου και το δεύτερο στους μείον 20 βαθμούς Κελσίου. Αυτό σημαίνει πως η ταχύτητα του διαμοιρασμού, ειδικά του πρώτου εμβολίου, εξαρτάται και από την οργάνωση και τις δυνατότητες του κάθε κράτους μέλους. Για αυτό και, αν και η Κομισιόν ουσιαστικά υπόσχεται εμβολιασμούς πριν από το τέλος του έτους, αυτό δεν σημαίνει πως αυτό είναι που θα γίνει.

Η κούρσα συνεχίζεται

Τις επόμενες εβδομάδες ενδέχεται να εξεταστούν και τα εμβόλια της AstraZeneca (το οποίο αναπτύχθηκε με το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και για το οποίο γίνονται δοκιμές συνδυασμού του με το ρωσικό Sputnik-V) και της Janssen (με έδρα το Βέλγιο, αν και ανήκει στην αμερικανική Johnson&Johnson), το οποίο βρίσκεται στα τελικά στάδια δοκιμών.

Οι Pfizer/BioNTech και Moderna ήταν οι πρώτες εταιρίες που έστειλαν αίτηση στην EMA για έγκριση των εμβολίων τους στις 30 Νοεμβρίου, και για αυτό βρίσκονται μπροστά στην κούρσα της έγκρισης όσον αφορά την Ε.Ε. Συνολικά έξι εμβόλια βρίσκονται στον κατάλογο των υπογραφών που έχουν πέσει μέχρι στιγμής με την Κομισιόν. Τα εναπομείναντα δύο εμβόλια, προς το παρόν, είναι αυτά της γαλλο-βρετανικής σύμπραξης Sanofi/GSKκαι της γερμανικής CureVac. Οι εταιρίες αυτές καλύπτουν προμήθεια των κρατών μελών με συνολικά 1.305 εκατ. δόσεις, με δυνατότητα αγοράς μέχρι και 1.965 εκατ., αν χρειαστεί. Δεν είναι τυχαίο πως οι δύο εταιρίες βρίσκονται σχετικά πίσω, καθώς οι γρήγοροι ρυθμοί των ανταγωνιστών τους τις οδήγησαν στο να επιλέξουν διαφορετικές στρατηγικές.

Η σύμπραξη Sanofi/GSK έχει ανακοινώσει πως θα καθυστερήσει ώστε να επικεντρωθεί στη βελτίωση του εμβολίου της ειδικά για την τρίτη ηλικία, ενώ η CureVac θα επικεντρωθεί στην παραγωγή ενός εμβολίου το οποίο θα μπορεί να φυλάσσεται σε ένα απλό ψυγείο για μέχρι και τρεις μήνες. Η Κομισιόν έχει ολοκληρώσει διερευνητικές συνομιλίες και με την αμερικανική Novavax. Αν οι συνομιλίες καταλήξουν σε υπογραφή συμβολαίου, τότε μπορεί να προσθέσει την αγορά ακόμα 100 εκατ. δόσεων στις δυνατότητες της Ε.Ε.

Στους δύσκολους αυτούς καιρούς, προτεραιότητά μας είναι η ανθρώπινη ζωή. Στηρίζουμε την υγεία με επιχορηγήσεις δειγματοληψιών, μοριακών εξετάσεων COVID-19 και με αγορά ιατρικού εξοπλισμού ατομικής προστασίας. Στηρίζουμε τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις με επιδοτήσεις, με στόχο τη διατήρηση των θέσεων απασχόλησης. Γιατί στη διαφορετική αυτή πραγματικότητα που ζούμε πρέπει να κρατηθούμε δυνατοί με αίσθημα αλληλεγγύης και ευγνωμοσύνης για τη ζωή.

ΣΤΗΡΙΖΟΥΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΖΩΗ

Έργα Αντιμετώπισης της Πανδημίας.
Συγχρηματοδοτούμενα από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία.

www.structuralfunds.org.cy
Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ στην Κύπρο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
Κυπριακή Δημοκρατία
Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Κύπρο
Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης

Τα likes δεν είναι ψήφοι ούτε δημοσκόπηση

Αυτές οι βουλευτικές εκλογές θα είναι περισσότερο των υποψηφίων αντί των κομμάτων, λέει στην «Κ» ο Ανδρέας Χατζήκυριακος

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Σημαντική μερίδα ψηφοφόρων θα εγκατέλειπε το κόμμα που παραδοσιακά ψηφίζουν εάν στον συνδυασμό άλλου κόμματος έβρισκαν υποψήφιους που τους εκφράζουν ή τους εμπνέουν. Συνεπώς, η σύνθεση των ψηφοδελτίων είναι ίσως η πιο σημαντική προεκλογική προετοιμασία των κομμάτων» λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο επικοινωνιολόγος Ανδρέας Χατζήκυριακος, εκτιμώντας πως το έδαφος είναι πρόσφορο για κάτι πραγματικά καινούργιο. Για πρώτη φορά μετά από 15 χρόνια δεν είναι σύμβουλος κάποιου κόμματος και δίνει τη δική του οπτική για το πώς η πανδημία θα επηρεάσει τον προεκλογικό, ποιοι θα επωφεληθούν και ποιος είναι ο ρόλος τόσο των ΜΜΕ όσο και των μέσων κοινωνικών δικτύωσης σε όλο αυτό.

> *Σημαντική μερίδα ψηφοφόρων θα εγκατέλειπαν το κόμμα που παραδοσιακά ψηφίζουν, εάν στον συνδυασμό άλλου κόμματος έβρισκαν υποψήφιους που τους εκφράζουν ή τους εμπνέουν.*

–Μέχρι σήμερα είχαμε προεκλογικό «από πόρτα σε πόρτα», προεκλογικό, των γάμων και των μνημόσυνων. Σήμερα ενόψει πανδημίας πώς θα διεξαχθεί η προεκλογική εκστρατεία;

–Η προεκλογική εκστρατεία θα κινηθεί στον ρυθμό των πρωτοκόλλων και οι επιδημιολόγοι –και όχι οι επικοινωνιολόγοι– θα έχουν τον πρώτο λόγο. Κόμματα και υποψήφιοι πρέπει να είναι προετοιμασμένοι για δύο γενικά σενάρια: για προεκλογικό σε συνθήκες lockdown και για προεκλογικό με πιο χαλαρά δεδομένα. Θα είναι μια roller coaster δοκιμασία. Και ίσως να μην αποτελεί μπούσουλα η μέχρι σήμερα εμπειρία, μιας και ο προεκλογικός θα γίνει την περίοδο των εμβολιασμών. Σ' ένα εξειδικευμένο newsletter που εκδίδουμε στη «Γνώρα Σύμβουλοι Επικοινωνίας», το «Γνώρα Confidential», έχουμε διερευνήσει τις επιπτώσεις της πανδημίας στην προεκλογική εκστρατεία. Υποκατάστατο, σε κάποιο βαθμό, θα αποτελέσουν εφαρμογές video-συνάξεων, όπως Zoom και Teams, αλλά και εφαρμογές όπως το WhatsApp και το viber, που προσφέρουν την ευελιξία δημιουργίας σταθερών ομάδων ατόμων για πιο εύκολη και συχνή επικοινωνία, με την αποστολή και οπτικού υλικού. Ήδη βλέπουμε υποψηφίους να οργανώνουν live συζητήσεις διαφόρων θεμάτων μέσω των σελίδων τους στο Facebook ή για να απαντήσουν σε ερωτήσεις ψηφοφόρων. Μέχρι τον ερχόμενο Μάρτιο, οπότε αναμένεται να «ανάψει» ο προεκλογικός, κόμματα και υποψήφιοι θα πρέπει επίσης να είναι προετοιμασμένοι ότι θα απευθυνθούν σε ένα εκλογικό σώμα κουρασμένο, αν όχι και απηυδισμένο, με την ταλαιπωρία που τότε θα κλείνει έναν χρόνο.

–Ποιος θα είναι ο ρόλος των ΜΜΕ εν καιρώ πανδημίας και τι μπορεί να αλλάξει στην αξιοποίηση των ΜΜΕ για τη διεξαγωγή του προεκλογικού αγώνα;

–Τα ΜΜΕ ψάχνουν και αυτά τον ρόλο τους σ' ένα περιβάλλον που ήταν ήδη δυσμενές πριν από την πανδημία και έχει επιδεινωθεί. Έχοντας χάσει, λόγω μέσων κοινωνικής δικτύωσης (ΜΚΔ), τον μεσολαβητικό τους ρόλο στην ενημέρωση, τα ΜΜΕ είχαν σημαντικές οικονομικές απώλειες τα τελευταία χρόνια. Αυτό επηρέασε την ποιότητα της ενημέρωσης που προσφέρουν επιβαρύνοντας την ήδη προβληματική τους εικόνα στην κοινωνία, η οποία τα θεωρεί μέρος του συστήματος εξουσίας. Γι' αυτό όση επιρροή και να ασκούν τα κόμματα και η πολιτική εξουσία επί των ΜΜΕ, δεν είναι πλέον αρκετή για να επηρεάσει το πολιτικό ή το προεκλογικό παιχνίδι. Τα ΜΚΔ έχουν επαναπροσδιορίσει τους όρους του παιχνιδιού. Μια τάση που εντοπίζεται και πιστεύω ότι θα συνεχισθεί είναι να βλέπουμε συγκεκριμένους δημοσιογράφους να διευρύνουν την ατομική τους αξιοπιστία και απήχηση στα ΜΚΔ τη στιγμή που τα ΜΜΕ στα οποία εργάζονται καταγράφουν απώλειες.

> *Η κρυμμένη κοινωνία, όπως την αποκαλείτε, σχετίζεται με θεωρίες συνωμοσίας που ανέδειξε ο COVID-19, όπως οι πολέμιοι του 5G ή οι υποστηρικτές του Μόρφου.*

–Επειδή τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κάποιους υποψηφίους τους ανεβάζουν και κάποιους άλλους τους καίνε, ποια μπορεί να είναι τα χαρακτηριστικά μιας καλής εκστρατείας σε αυτό τον χώρο;

–Η διαφοροποίηση και η αυθεντικότητα. Θα υπάρχουν τουλάχιστον 450 υποψήφιοι βουλευτές, οι οποίοι θα ανταγωνίζονται κυρίως στα ΜΚΔ για την προσοχή των ψηφοφόρων. Οι ψηφοφόροι θα προσπεράσουν την ξύλινη γλώσσα, τις στημένες φωτογραφίες ή ακόμα και τους στημένους «καβγάδες». Θα σταθούν όμως σε μια έξυπνη ανάρτηση που φανερώνει πολιτική τοποθέτηση ή ενσυναίσθηση, αλλά και σε μια διαφορετική, πιο ανθρώπινη φωτογραφία. Υπάρχουν δύο ακόμη σημαντικά σημεία: ο χρήστης των ΜΚΔ δεν είναι απαραίτητα και ψηφοφόρος. Τα likes, τα retweets και τα σχόλια κάτω από τις αναρτήσεις, όσο θετικά ή αρνητικά και αν είναι, δεν είναι ούτε ψήφοι, ούτε δημοσκόπηση. Και το δεύτερο: Το αγαπημένο ΜΚΔ πολιτικών και δημοσιογράφων, το Twitter, δεν είναι η κοινή γνώμη. Αντιθέτως, είναι μακριά από τον μέσο πολίτη γι' αυτό και έχει πολύ μικρότερη απήχηση από το Facebook και το Instagram. Ακόμα και από το Tik-Tok, όπου συχνάζουν οι ψηφοφόροι των προεδρικών του 2023 και των μεθεπόμενων βουλευτικών εκλογών. Συνεπώς, πολιτικοί που θεωρούν τον μικρόκοσμο του Twitter αντιπροσωπευτικό της κοινής γνώμης ίσως βρεθούν προ εκπλήξεων.

Οι ψηφοφόροι θα προσπεράσουν την ξύλινη γλώσσα, τις στημένες φωτογραφίες ή ακόμα και τους στημένους «καβγάδες». Θα σταθούν όμως σε μια έξυπνη ανάρτηση που φανερώνει πολιτική τοποθέτηση ή ενσυναίσθηση.

–Να αναμένουμε αύξηση της αποχής; Θα μπορούσε να εφαρμοστεί αποτελεσματικά και στην Κύπρο η επιστολική ψήφος ως μέτρο αντιμετώπισης του κινδύνου της αποχής;

–Η αποχή σε κάθε εκλογή αυξάνεται και, σήμερα που μιλούμε, δεν υπάρχει το παραμικρό σημάδι ότι θα συγκρατηθεί, πόσο μάλλον να μειωθεί. Εάν τα κόμματα πραγματικά εννοούν ότι θέλουν να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο της αποχής υπάρχουν αρκετά που θα μπορούσαν να κάνουν, όπως η επιστολική ψήφος, το early voting, που στην Αμερική είδαμε ότι επέτρεψε σε περισσότερους ψηφοφόρους να πάνε στην κάλπη πριν από τις εκλογές παρά την ημέρα των εκλογών, η οριζόντια ψήφος, η κατάργηση της υποχρέωσης εγγραφής στον εκλογικό κατάλογο. Στην Εσθονία υπάρχει η ηλεκτρονική ψηφοφορία, μέσα από ειδική εφαρμογή. Μέχρι σήμερα όμως τα κόμματα εξαντλούνται μετεκλογικά σε κροκοδείλια δάκρυα για το φαινόμενο της αποχής και μετά το ξεχνάνε. Το 2001 η αποχή ήταν 8,25% και το 2016 ξεπέρασε το 33%. Σε αυτή τη 15ετία το μόνο μέτρο που έλαβαν ήταν να επιτρέψουν τη χρήση της ταυτότητας πέραν του εκλογικού βιβλιαρίου.

–Η πανδημία θα αποτελέσει το μείζον ζήτημα του προεκλογικού; Όλο αυτό έβγαλε μία κρυμμένη κοινωνία (αρνητές εμβολιασμού, αντιδρώντες του 5G κ.ο.κ.). Πώς θα επηρεάσει;

–Η πανδημία θα βρίσκεται στην προεκλογική ατζέντα. Όχι μόνο για τις επιπτώσεις στην υγεία, την οικονομία και τη διάθεση της κοινωνίας, αλλά και για την ανάδειξη διάφορων κοινωνικών υποομάδων. Η κρυμμένη κοινωνία, όπως την αποκαλείτε, σχετίζεται με θεωρίες συνωμοσίας που ανέδειξε ο COVID-19, όπως οι πολέμιοι του 5G ή οι υποστηρικτές του Μόρφου. Υπάρχουν, όμως, και παραδοσιακές ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος, όπως οι ΑΜΕΑ ή οι μονογονιοί ή οι φιλόζωοι. Το κοινό τους χαρακτηριστικό είναι ότι μπορεί να ψηφίσουν ή να καταψηφίσουν ένα κόμμα ή έναν υποψήφιο με μοναδικό κριτήριο το θέμα ενδιαφέροντός τους. Πρώην εργαζόμενοι του Συνεργατισμού, για παράδειγμα, για να μην πάω πιο πίσω σ' αυτούς της Λαϊκής ή των Κυπριακών Αερογραμμών, μπορεί να τιμωρήσουν είτε κόμματα είτε υποψήφιους εάν τους θεωρούν υπεύθυνους για το λουκέτο στις δουλειές τους, έστω κι αν συμφωνούν μαζί τους στο Κυπριακό ας πούμε.

–Η κυβέρνηση αντιμετώπισε αποτελεσματικά το πρώτο κύμα πανδημίας, αλλά σήμερα φαίνεται να χάνει το παιχνίδι. Αυτό θα έχει αντίκτυπο προεκλογικά στον ΔΗΣΥ ως κυβερνών κόμμα; Αν ναι, με ποιον τρόπο;

–Η λήξη του παιχνιδιού δυστυχώς είναι ακόμη μακριά. Είναι πιστεύω νωρίς να καταλήξουμε εάν ο ΔΗΣΥ θα έχει κόστος ή όφελος, διότι εάν για παράδειγμα τον Απρίλιο και τον Μάιο τα πράγματα κυλήσουν ομαλά με το εμβόλιο, η αγορά ανοίξει, οι κρατήσεις στα ξενοδοχεία είναι ενθαρρυντικές, τότε η ψυχολογία της κοινής γνώμης θ' ανέβει και τότε θα μιλάμε για όφελος. Από την άλλη, εάν υπάρξει διάθεση τιμωρίας από το εκλογικό σώμα, τότε ναι, το κυβερνών κόμμα θα πληρώσει το μάρμαρο. Υπάρχει και μια άλλη μια διάσταση: Η κοινωνία, που είναι κακύποπτη γενικά, αποστρέφεται κομματικές προσπάθειες εκμετάλλευσης ενός τέτοιου θέματος. Αν, για παράδειγμα, τα πράγματα πάνε καλά και το κυβερνών κόμμα φανεί ότι προσπαθεί να το κεφαλαιοποιήσει ή αν δεν πάνε καλά και η αντιπολίτευση φανεί ότι επιχειρεί να σκοράρει πόντους σε βάρος της κυβέρνησης, μπορεί να γυρίσει μπούμερανγκ.

Μειονέκτημα να μην έχουν social media

–Αρκετά στελέχη του ΑΚΕΛ δεν έχουν παρουσία στα ΜΚΔ όπως σε άλλα κόμματα. Τους κάνει να μειονεκτούν έναντι των υπολοίπων;

-Δεν γνωρίζω σε ποιο βαθμό ισχύει και εάν περιορίζεται μόνο στο ΑΚΕΛ. Ως γενική τοποθέτηση και όσον αφορά υποψήφιους για τις βουλευτικές, θα έλεγα ότι μειονεκτούν. Σκεφτείτε έναν ψηφοφόρο που ψάχνει να βρει κάποιον υποψήφιο σε ένα ΜΚΔ, είτε για να διαβάσει τις θέσεις του, είτε για να δει τις φωτογραφίες του και της οικογένειάς του για να τον γνωρίσει καλύτερα και δεν τον βρίσκει πουθενά. Τι μήνυμα στέλνει στον ψηφοφόρο αυτός ο υποψήφιος. Μειονέκτημα, όμως, είναι και για ένα κόμμα να μην έχουν οι υποψήφιοί του παρουσία στα ΜΚΔ. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι έχει λιγότερους πρεσβευτές για να διαχέουν τα μηνύματά του στα Μέσα από τα οποία ενημερώνονται κυρίως οι πολίτες. Τα ΜΚΔ σήμερα είναι μέρος της ζωής μας, είτε μας αρέσει είτε όχι. Είναι το πρώτο πράγμα που βλέπουμε μόλις ξυπνήσουμε και το τελευταίο πριν κοιμηθούμε και ας μη θέλουμε να το παραδεχτούμε.

Το έδαφος είναι πρόσφορο για κάτι αυθεντικά νέο και διαφορετικό

–Υπάρχει έδαφος για την παρουσία νέων κομμάτων στις επικείμενες εκλογές ή τα δεδομένα αποκλείουν κάτι τέτοιο;

–Το έδαφος είναι πρόσφορο για κάτι πραγματικά νέο, κάτι αυθεντικά νέο και διαφορετικό. Για μια κίνηση ή κόμμα που θα αλιεύσει ψήφους από τη μεγαλύτερη σήμερα δεξαμενή, που είναι η αποχή. Δεν μιλώ για ένα νέο κόμμα ή κίνημα που θα κινηθεί στα ίδια νερά που ψαρεύουν τα παραδοσιακά κόμματα. Τέτοιου είδους νέα σχήματα ήδη υπάρχουν. Θέλω όμως να αναδείξω κάτι άλλο: Πιστεύω ότι αυτές οι εκλογές θα είναι περισσότερο εκλογές υποψηφίων παρά των κομμάτων. Σημαντική μερίδα ψηφοφόρων θα εγκατέλειπε το κόμμα που παραδοσιακά ψηφίζει εάν στον συνδυασμό άλλου κόμματος έβρισκε υποψήφιους που τους εκφράζουν ή τους εμπνέουν. Συνεπώς, η σύνθεση των ψηφοδελτίων είναι ίσως η πιο σημαντική προεκλογική προετοιμασία των κομμάτων. Και τέτοιοι υποψήφιοι δεν είναι όσοι έχουν πολλούς φίλους στο Facebook, αλλά όσοι έχουν πραγματική κοινωνική δράση, ξεκάθαρες θέσεις και ρεαλιστικές προτάσεις σε φλέγοντα ζητήματα ή μεγάλη αναγνωρισιμότητα λόγω της επαγγελματικής τους ιδιότητας.

–Αυτός ο ιδιαίτερος τρόπος που θα διεξαχθεί η προεκλογική εκστρατεία λόγω πανδημίας εγκαινιάζει μία νέα εποχή στις προεκλογικές ή είναι απλώς παρένθεση και θα επανέλθουμε σε πιο παραδοσιακούς τρόπους;

–Είναι μια παρένθεση, από την οποία θα κρατήσουμε κάτι για το μέλλον. Δεν ξέρω τι, αλλά πάντα κάτι μένει. Εδώ και μια δεκαετία βρισκόμαστε σε μια μεταβατική φάση, σε μια υβριδική κατάσταση, όπου συμβιώνουν οι παραδοσιακές μέθοδοι με τις σύγχρονες, όπου κάποια ΜΜΕ, κυρίως η τηλεόραση, δεν έχουν παραδώσει ακόμη τη σκυτάλη στο διαδίκτυο και τα ΜΚΔ. Από την άλλη, οι τεχνολογικές δυνατότητες που υπάρχουν πλέον για την τμηματοποίηση και ταυτοποίηση ψηφοφόρων και ομάδων και για στόχευσή τους είναι πολύ προχωρημένες και είναι απλώς θέμα χρόνου να εφαρμοσθούν και στην Κύπρο.

–Οι βουλευτικές του 2021 –αν δεν κάνω λάθος– θα είναι οι πρώτες μετά από μια 15ετία που δεν θα συμβουλεύετε επικοινωνιακά κάποιο κόμμα. Γιατί;

–Μετά τις ευρωεκλογές πέρυσι ήταν συνειδητή η απόφαση ότι ήταν απαραίτητη μια ανάπαυλα. Ο εξωτερικός σύμβουλος χρειάζεται να είναι αυτό ακριβώς: εξωτερικός, για να παραμένει αποστασιοποιημένος και να διατηρεί την ευθυκρισία του και την αξιοπιστία του. Εδώ και ενάμιση χρόνο δεν υπάρχει συνεργασία με κανένα κόμμα και όσο και αν υπάρχουν στιγμές που σου λείπει η δράση και η ενέργεια του προεκλογικού, θεωρώ ότι ήταν η ορθή απόφαση.

–Είστε έμπειρος στη διεξαγωγή εκλογών. Με τα σημερινά δεδομένα και όπως εξελίσσονται μπορείτε να κάνετε μία πρόβλεψη για το αποτέλεσμα;

–Αν πράγματι είμαι έμπειρος, όπως λέτε, τότε σίγουρα δεν θα διακινδύνευα να κάνω πρόβλεψη πέντε μήνες πριν από τις εκλογές, χωρίς να ξέρουμε ποια κόμματα ή κινήσεις ή προσωπικότητες θα συμμετάσχουν. Αυτές οι εκλογές θα μπορούσαν να είναι οι εκλογές των εκπλήξεων.

Η σύνθεση των ψηφοδελτίων είναι ίσως η πιο σημαντική προεκλογική προετοιμασία των κομμάτων» λέει ο Ανδρέας Χατζήκυριακος,

Ψάχνουν τρίτο για να εμβολιαστούν... τον Μόρφου, τον Μόρφου

Από Μάρτη...

Μπορεί οι εμβολιασμοί να ξεκινούν στις 27 Δεκεμβρίου, αυτό όμως δεν σημαίνει και λήξη συναγερμού την επομένη. Στη Λευκωσία και στο Υπουργείο Υγείας τα δύσκολα φαίνεται ότι θα συνεχισθούν. Τόσο οι εδώ επιδημιολόγοι όσο και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Λοιμωδών Νοσημάτων προβλέπουν πως η επιδημιολογική πίεση θα συνεχισθεί μέχρι και τον ερχόμενο Φεβρουάριο. Εκτιμάται, μάλιστα, τους επόμενους δύο μήνες αύξηση των περιστατικών κορωνοϊού. Η όλη κατάσταση αναμένεται να εκτονωθεί από τον Μάρτιο και μετά που θα έχει ολοκληρωθεί ο εμβολιασμός των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. Μέχρι τότε ο υπουργός Υγείας και οι συν αυτώ θα κάθονται σε αναμμένα κάρβουνα.

Αρχιμαφιόζοι και φοιτητές...

«Στην Αμερική λέγεται Μαφία, στην Ιαπωνία Γιακούζα, στην Ιταλία Καμόρα, στη Σικελία Κόζα Νόστρα και στην Κύπρο κυβέρνηση» έλεγε από το βήμα της βουλής κατά τη διάρκεια της συζήτησης του προϋπολογισμού η βουλευτής του ΑΚΕΛ Ειρήνη Χαραλαμπίδου. Χρειάστηκε να περάσει λίγη ώρα ούτως ώστε να της απαντήσει καταλλήλως ο βουλευτής του ΔΗΣΥ Ζαχαρίας Ζαχαρίου «δεν μπορώ να βλέπω σήμερα συναδέλφισσα να τοποθετείται έντονα και να ονομάζει την κυβέρνηση μαφία. Μα ποια μαφία και ποιον αρχιμαφιόζο; Εκείνο που ανέβηκες στο Τρόοδος να τον παρακαλέσεις να μην πάει ο γιος σου στρατό για να πάει πανεπιστήμιο;» διερωτήθηκε ο Ζαχαρίας, αποστομώνοντας την κατά τα άλλα λαλίστατη και κυνηγό της διαπλοκής Ειρήνη Χαραλαμπίδου. Τελικά εκείνη η κίνησή της το καλοκαίρι, θα την κυνηγά για πάντα όπως όλα δείχνουν.

Το σπίτι του Άριστου

Στα θετικά του προϋπολογισμού καταγράφεται η κίνηση του βουλευτή του ΑΚΕΛ Άριστου Δαμιανού να απέχει από ψηφοφορία, καθώς αφορούσε δρόμο που βρίσκεται εκεί κοντά το σπίτι του. Η κίνησή του προκάλεσε τα γέλια της συμπαθούς Αννίτας Δημητρίου, όμως αυτή η κίνηση αποτελεί ένα μικρό δείγμα του πώς ακριβώς πρέπει να λειτουργούν οι βουλευτές.

Οι Θερμοπύλες του Λεωνίδου

Δύο μήνες προετοίμαζε την επανάσταση ο Νικόλας Παπαδόπουλος απέναντι στην κυβέρνηση, δεν είχε υπολογίσει όμως πως ο κορωνοϊός θα κτυπούσε το Πριγκιπάτο. Και τον κράτησε στην έπαυλη την ώρα που θα έκανε τη μεγάλη εμφάνιση ως κύριος εκφραστής της διαφάνειας και ο κυνηγός της διαφθοράς. Αρκεστήκαμε να ακούσουμε την ομιλία του από τον συμπαθή Πανίκο Λεωνίδου. Αν ο ίδιος κατάφερε να κρατήσει τις Θερμοπύλες και να εμψυχώσει τους ΔΗΚΟϊκούς να συνεχίσουν τη μεγάλη αυτή μάχη, θα το δείξει η πορεία.

Τη Δευτέρα 21 Δεκεμβρίου στις 6 το απόγευμα έκλεισε το ραντεβού προέδρου της Δημοκρατίας και αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου, σύμφωνα με πληροφορίες της στήλης που δεν επιδέχονται αμφισβήτησης. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, εκτελεστική εξουσία και Εκκλησία θα εμβολιαστούν χέρι – χέρι από τους πρώτους.

Απογευματινός καφές

Μετά την αγαπημένη του συνήθεια την απογευματινή κατάκλιση θα δεχθεί στο Προεδρικό Μέγαρο τον αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο ο κ. Νίκος. Πάω στοίχημα πως θα κανονίσουν να πάνε μαζί για τον εμβολιασμό έτσι για να προλάβουν τους «αντάρτες» εντός της Εκκλησίας. Πάντως, λέγεται εντόνως το τελευταίο διάστημα πως ο προκαθήμενος της Εκκλησίας λέει δεξιά και αριστερά ότι είναι αποφασισμένος να πάρει βούρδουλα για όσους μητροπολίτες σηκώνουν δικό τους μπαϊράκι, κάνοντας ειδική «μνεία» για τον μητροπολίτη Μόρφου, ο οποίος έχει γίνει ο αγαπημένος του. Πάντως, στη συνάντηση της Δευτέρας το θέμα που θα συζητηθεί θα είναι ο εκκλησιασμός πιστών μέσα στις γιορτές. Όπως πληροφορούμαστε ο κ. Νίκος θέλει να σιγοντάρει τον αρχιεπίσκοπο αλλά η επιδημιολογική εικόνα των τελευταίων ημερών τον δυσκολεύει.

Στην εποχή του 5G

Συνολικά, 42 εκατ. ευρώ ήταν το μεροκάματο για τα κρατικά ταμεία από τη διαδικασία πλειστηριασμού των τεσσάρων αδειών για τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας πέμπτης γενιάς. Καθόλου άσχημα για τα δεδομένα της Κύπρου. Πάντως, ο αρμόδιος υφυπουργός Κυριάκος Κόκκινος έτριβε τα χέρια του την περασμένη Πέμπτη μετά το πέρας της διαδικασίας. Το δίκτυο πέμπτης γενιάς αναμένεται να δοθεί για εμπορική χρήση από τον Μάρτιο και μετά οπότε και θα φανεί εάν θα συνεχισθούν οι αντιδράσεις των συνωμοσιολογιών που έχουν βαλθεί να επιβεβαιώσουν τον Περδίκη, που τόσα χρόνια έχει μαλλιάσει η γλώσσα του να λέει πως κάποιοι μας ψεκάζουν. Να δείτε που οι ίδιοι θα εμφανισθούν τώρα με τα εμβόλια κατά του κορωνοϊού και θα αρχίσουν να λένε τα τρελά τους για προσπάθεια αλλοίωσης των ανθρώπινου DNA. Λες και οι λεγόμενοι νεοταξίτες, όπως τους ονομάζουν, δεν είχαν άλλες ευκαιρίες και περίμεναν την πανδημία για να το πετύχουν.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΣΤΕΛΛΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ

Η κύπρια Ευρωπαία Επίτροπος για την Υγεία, η οποία βούτηξε στα βαθιά με την πανδημία. Τώρα που ξεκινούν οι εμβολιασμοί πρέπει να ειπωθεί δημόσια η Στέλλα κατάφερε να διαχειριστεί με επιτυχία και σοβαρότητα ένα θέμα που ταλαιπώρησε την Ευρώπη. Και αυτό της το αναγνωρίζουν εκεί στις Βρυξέλλες που δεν είναι και ιδιαίτερα εκδηλωτικοί.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Ηθικός φιλελευθερισμός *(μέρος πρώτο)*

Είναι άραγε ο φιλελευθερισμός ασύμβατος με την ισχυρή παρουσία του κράτους; Είναι η επιδοματική πολιτική που ακολουθεί η Ευρώπη για να στηρίξει την οικονομία της σε συνθήκες πανδημίας μια συνειδητοποίηση της ατέλειας του φιλελευθερισμού και το πρώτο βήμα προς την σοσιαλιστική οικονομία; Η παρούσα υγειονομική παρέμβαση των ευρωπαϊκών κρατών και το ευρωπαϊκό σχέδιο προϋπολογισμού για την καταπολέμηση των ανισοτήτων και την προώθηση της πράσινης ανάπτυξης αποτελούν αντιφιλελεύθερη στροφή; Όσοι σκέφτονται έτσι αγνοούν την ηθική διάσταση του φιλελευθερισμού, που ανέκαθεν λειτουργούσε ως πλαίσιο λειτουργίας τόσο του οικονομικού όσο και του πολιτικού φιλελευθερισμού. Ο οικονομικός φιλελευθερισμός θεμελιώνεται στην ελευθερία του επιχειρείν, στο δικαίωμα στο ατομικό κέρδος και την ατομική περιουσία. Ο πολιτικός φιλελευθερισμός αφορά τη συμμετοχική δημοκρατία, τα πολιτικά και ατομικά δικαιώματα, την ελευθερία της έκφρασης και της συνείδησης. Όμως ούτε ο οικονομικός ούτε ο πολιτικός φιλελευθερισμός μπορούν να υπάρξουν χωρίς ένα ηθικό πλαίσιο λειτουργίας, το οποίο μόνο μια κεντρική κρατική εξουσία μπορεί να δημιουργήσει και να συντηρήσει. Για να γίνει αυτό κατανοητό πρέπει να εξετάσουμε την ιστορική διαδικασία ανάδυσης του φιλελεύθερου κράτους στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Τη διαδικασία αυτή διαχείρισης των πληθυσμών ο Μισέλ Φουκώ την ονόμασε «βιοπολιτική».

Πρώτος ο Ιταλός ιησουΐτης φιλόσοφος Τζιοβάνι Μποτέρο (1544-1617) σε ένα σημαντικό για την ευρωπαϊκή σκέψη έργο του: «Περί της κρατικής σκοπιμότητας (ragiondi Stato)» (1598) έθεσε την αρχή και τον τρόπο παρέμβασης του κράτους. Στο έργο αυτό αναφέρεται για πρώτη φορά στην ιστορία της σκέψης η λέξη «κράτος» με τη σύγχρονη σημασία της, ως οργανωμένη δηλαδή πολιτική οντότητα με σκοπό τη διαχείριση του εθνικού πληθυσμού και την οικονομική οργάνωση των παραγωγικών δυνάμεων ενός έθνους. Η στροφή στον ρόλο του κράτους που επιχειρείται από τον Μποτέρο, σε αντιδιαστολή από έναν κλασικό της πολιτικής σκέψης όπως ο Μακιαβέλι, είναι καθοριστική. Σκοπός του κράτους ή του «Πρίγκηπα» δεν είναι πλέον η στρατιωτική επέκταση και η προσάρτηση γαιών στην εθνική επικράτεια, αλλά η εντατικοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας και παραγωγής. Στην Ευρώπη του αναδυόμενου Διαφωτισμού του 17ου αιώνα υπήρχαν ήδη καθορισμένες και εδραιωμένες εθνικές επικράτειες, βασισμένες σε θρησκευτικά, γλωσσικά και πολιτισμικά στοιχεία και παραδόσεις. Οι κατακτήσεις ήταν πλέον επικίνδυνες και πολυέξοδες περιπέτειες με αμφίβολο αποτέλεσμα. Επιπλέον, ακόμη και ο πόλεμος ήταν υπόθεση εξεύρεσης οικονομικών πόρων. Η διατήρηση στρατού και εξοπλισμού απαιτούσε διαρκείς δαπάνες εκ μέρους του κράτους ή του ηγεμόνα. Σταδιακά επικράτησε η λογική ότι το μεγαλείο ενός κράτους δεν βασιζόταν στη στρατιωτική του αίγλη αλλά στην οικονομική του ευμάρεια και ρώμη. Ως συνέπεια αυτής της λογικής ήταν ο εργάτης και όχι πια ο στρατιώτης να γίνει η κεντρική μορφή του κρατικού σχεδιασμού. Η εργατική και παραγωγική δύναμη ενός έθνους ήταν εξίσου σημαντική αν όχι σημαντικότερη από τη στρατιωτική του δύναμη, δεδομένου ότι η ισχυρή οικονομία συντηρούσε τον ισχυρό στρατό.

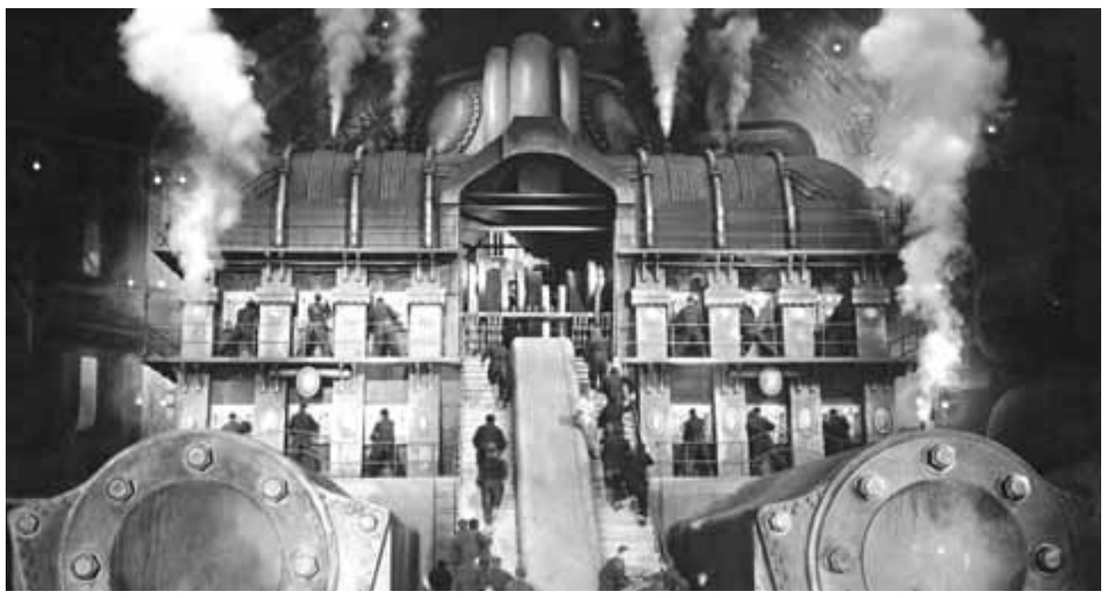

Η επιστροφή στη βιοπολιτική και η έμφαση που δίνεται σήμερα στην ηθική πλευρά του φιλελευθερισμού εγγυώνται τόσο την ελεύθερη οικονομία όσο και τα ατομικά δικαιώματα.

Για τον λόγο αυτό, στο όγδοο κεφάλαιο του έργου του, ο Μποτέρο προτείνει τρόπους για την αύξηση της εργατικής δύναμης και μέτρα για τη βελτίωση της παραγωγικής ικανότητας του πληθυσμού. Ένα από τα σημαντικά μέτρα που αναφέρει είναι η καταπολέμηση της επαιτείας και της αργίας. Στην καθολική Ιταλία, οι επαίτες προστατεύονταν από τη χριστιανική παράδοση της αγαθοεργίας και η αργία δεν θεωρούνταν αμαρτία. Αντίθετα, ακόμη και σε φιλοσοφικό επίπεδο, προκρινόταν ο θεωρητικός από τον παραγωγικό βίο. Για την επίτευξη, λοιπόν του στόχου, δηλαδή της ενίσχυσης της παραγωγικής ικανότητας του πληθυσμού, χρειάστηκε να δραστηριοποιηθούν στρατιές επαιτών και άεργων. Αυτό θα γινόταν μέσω νομοθεσίας που θα απαγόρευε αυστηρά την επαιτεία, θα απασχολούσε τους άεργους σε κρατικά έργα και θα εκπαίδευε τα παιδιά που θα μάζευε από τους δρόμους. Μέχρι τα τέλη του 18ου αιώνα, η Ευρώπη είχε γεμίσει με άσυλα, τα οποία λειτουργούσαν στην ουσία ως κρατικές βιοτεχνίες. Η πολιτική τάξη είχε πλέον ένα νέο πεδίο στο οποίο έπρεπε να εστιάσει, την εθνική οικονομία, το εμπόριο και τη βιομηχανία. Νέοι θεσμοί και τρόποι σκέψης αναδύθηκαν. Οι αλλαγές στη νοοτροπία των ευρωπαϊκών κρατών και τα αποτελέσματα των νέων θεσμών πάνω στη διαχείριση των πληθυσμών ήταν καταιγιστικά. Οργανώθηκε η δημόσια υγεία και η δημόσια εκπαίδευση με σκοπό την βελτίωση της παραγωγικότητας του πληθυσμού. Ακόμη και οι οίκοι ανοχής καταγράφηκαν και ελέγχονταν τακτικά για να αποφευχθούν νοσήματα και μολύνσεις. Στεγάστηκαν και σιτίστηκαν εκατοντάδες χιλιάδες επαίτες και ρακοσυλλέκτες στα αστικά κέντρα και οδηγήθηκαν προς το παραγωγικό έργο της κοινωνίας. Το έγκλημα περιορίστηκε και η ασφάλεια του πληθυσμού και της περιουσίας έγινε προτεραιότητα των μεγάλων πόλεων του 18ου και του 19ου αιώνα. Ο νέος ηθικός προσανατολισμός της Ευρώπης, το νέο ηθικό πλαίσιο του φιλελευθερισμού οδήγησε συστηματικά στη βιομηχανική επανάσταση. Ο Μισέλ Φουκώ ονόμαζε «βιοπολιτική» το σύνολο των θεσμών και νοοτροπιών που επικράτησαν στην προβιομηχανική Ευρώπη και αποτέλεσαν στην ουσία απαραίτητη συνθήκη για την άνοδο του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και τη βιομηχανική επανάσταση. Χάρη στη βιοπολιτική τα ευρωπαϊκά έθνη ανέπτυξαν ισχυρές εθνικές οικονομίες και εθνικό πλούτο, δύναμη και ισχύ.

Θα μπορούσε κάποιος βέβαια να ισχυρισθεί ότι δεν βρισκόμαστε στην προβιομηχανική Ευρώπη και ότι η επιστροφή στον ενισχυμένο ρόλο του κράτους σε θέματα διαχείρισης της εθνικής υγείας και οικονομίας είναι ένα επισφαλές πισωγύρισμα που κινδυνεύει να αναστείλει τον ελεύθερο χαρακτήρα της οικονομίας και τις ατομικές ελευθερίες. Όποιος σκέφτεται έτσι μάλλον παραβλέπει τα διδάγματα της ιστορίας. Η επιστροφή στη βιοπολιτική και η έμφαση που δίνεται σήμερα στην ηθική πλευρά του φιλελευθερισμού εγγυώνται τόσο την ελεύθερη οικονομία όσο και τα ατομικά δικαιώματα. Άραγε κάτι τέτοιο αποτελεί στροφή στον σοσιαλισμό ή μήπως επιστροφή στις ρίζες του φιλελευθερισμού; Ο ηθικός φιλελευθερισμός ως πλαίσιο δράσης των σύγχρονων κοινωνιών και οικονομιών είναι συνήθως αδιόρατος. Η κρατική μέριμνα για τη συντήρηση του πλαισίου γίνεται εμφανής μόνο σε περιόδους κινδύνου κατάρρευσης του πλαισίου.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Η απόλυτη εξαθλίωση

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Το είπε πολύ εύστοχα ο συνάδελφος Γιώργος Κασκάνης στο δελτίο ειδήσεων του Άλφα. Πρόκειται για εξαθλίωση του πολιτικού μας συστήματος. Περί αυτού πρόκειται η καταψήφιση του προϋπολογισμού. Και αν δεν θέλουμε να πέσουμε στην παγίδα των κομμάτων κρίνοντας τα όσα συνέβησαν με τον απλουστευμένο τρόπο σκέψης του «υπέρ» ή «κατά», τότε οφείλουμε να εστιάσουμε στη μεγάλη εικόνα. Και η μεγάλη εικόνα αυτή είναι. Δεν πρόκειται ούτε για τον δήθεν αγώνα του ΔΗΚΟ να πατάξει τη διαφθορά, ούτε των υπολοίπων κομμάτων να τιμωρήσουν την κυβέρνηση για την ασύδοτη διακυβέρνησή της, αλλά για την προσπάθεια όλων τους να αλιεύσουν ό,τι μπορούν από την πολιτειακή κρίση. Πρόκειται για καθαρά κομματικά παιχνίδια και για εκβιασμούς, οι οποίοι δεν αποσκοπούν στο συμφέρον του κόσμου αλλά των ιδίων, ώστε να παριστάνουν σε λίγους μήνες τους «σωτήρες» μας, μπροστά στην κάλπη. Η μεγάλη εικόνα αυτή είναι. Και επαναλαμβάνω πως οφείλουμε να την κοιτάξουμε κατάματα, διότι πρόκειται για εξαθλίωση. Πρόκειται για το αποτέλεσμα των ευκαιριακών συμμαχιών που χρόνια τώρα συμβαίνουν εις βάρος της νοημοσύνης μας. Πρόκειται για ένα ασύστολο λαϊκισμό που αποδεικνύει την ανικανότητα των πολιτικών αρχηγών να υπερβούν το μικροκομματικό τους συμφέρον και να λειτουργήσουν, σε ώρες σοβαρής κρίσης, ως ηγέτες και όχι σαν τσοπάνηδες που γνοιάζονται μόνο, ο καθένας για τα δικά του… πρόβατα. Σε μια τέτοια πρωτόγνωρη πραγματικότητα, με μια πανδημία που σκοτώνει καθημερινά ανθρώπους στον πλανήτη, αυτό που όφειλαν, αν ήταν πράγματι πολιτικοί και όχι πολιτικάντηδες της κακιάς ώρας, ήταν να βρουν τρόπους συνεργασίας πολύ πριν από τη μέρα της ψήφισης. Και όφειλαν να καταδικάσουν τις τακτικές εκβιασμού ως εργαλείο πίεσης της όποιας κυβέρνησης, διότι ο εκβιασμός είναι η χείριστη μορφή πολιτικής αγυρτείας. Και θα έπρεπε σε μια δημοκρατία να είναι καταδικαστέα πολιτική νοοτροπία ως η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος, δηλαδή του διεφθαρμένου τρόπου άσκησης εξουσίας. Και ο κ. Νικόλας Παπαδόπουλος, ο πρωτοστάτης της καταψήφισης, αποτελεί ένα χαρακτηριστικό δείγμα αυτού του χείριστου λαϊκισμού. Διότι πολύ επιτηδευμένα καπηλευόμενος τα σκάνδαλα της διαφθοράς, προκειμένου να επανακτήσει τους χαμένους του πόντους –αφού δι;ελυσε το κόμμα του– αποφάσισε εν όψει εκλογών να παριστάνει τον κορυφαίο αδιάφθορο ως η τελευταία λύση που του απέμεινε. Αν πραγματικά είχε την έγνοια να «σώσει» τον τόπο θα έπρεπε να σκεφτεί τον τόπο αντιλαμβανόμενος πως εκείνο που προέχει στις ανάγκες του κόσμου, δεν είναι εκβιασμοί που οδηγούν στην πόλωση (πόσο μάλλον όταν αυτοί εκπορεύονται από ίδιον συμφέρον και προσωπικό γινάτι και πόσο μάλλον όταν υπήρχε πάντα η λύση του Ανωτάτου) αλλά η προσπάθεια συναίνεσης της πολιτικής ηγεσίας. Διότι η κρίση που αντιμετωπίζει ο τόπος αυτή τη στιγμή δεν είναι η κρίση διαφθοράς (αυτήν τη ζούμε εδώ και καιρό με τις ευλογίες του συγκεκριμένου κόμματος), αλλά η υγειονομική και οικονομική κρίση. Και όλα τα υπόλοιπα κόμματα όφειλαν να βάλουν φρένο σε αυτή την πολιτική αγυρτεία, ως ένδειξη επίγνωσης ότι η χρεοκοπημένη πλέον νοοτροπία με την οποία πολιτεύονται δεν τους πιστώνει με ψήφους εμπιστοσύνης, αλλά τους καθιστά ακόμη πιο γελοίους στα μάτια του κόσμου, όταν εκμεταλλευόμενοι τον θυμό, την αγανάκτηση και την ψυχολογική του κούραση προσπαθούν να καπηλευτούν την κρίση ενόψει εκλογών. Και τέλος αυτή που φέρει την κυριότερη ευθύνη είναι βέβαια η κυβέρνηση, όχι γιατί δεν υπέκυψε στους λαϊκίστικους εκβιασμούς του ΔΗΚΟ, αλλά γιατί είναι η ίδια που άφησε πρόσφορο έδαφος να εκτυλίσσονται, ακόμα και αυτή την ώρα της πανδημίας, παιχνίδια λαϊκισμού εις βάρος του τόπου. Και γι'αυτό ακριβώς, αν είχε την ελάχιστη συναίσθηση, όφειλε να βρει τρόπους συνεννόησης με τα κόμματα και όχι να συμμετάσχει στον φαύλο κύκλο των αλληλοκατηγοριών και των φτηνών αντιπαραθέσεων, εντείνοντας το εριστικό κλίμα και συμμετέχοντας απερίσκεπτα και αβίαστα στο λαϊκίστικο κανιβαλισμό της ψυχολογίας του κόσμου. Ναι, πρόκειται για εξαθλίωση του πολιτικού μας συστήματος. Αυτή, και μόνο αυτή είναι η μεγάλη εικόνα.

elenixenou11@gmail.com

EPA/MOHAMED HOSSAM

Κορίτσια από την Αίγυπτο με κοστούμια από τη φαραωνική περίοδο φωτογραφίζονται μπροστά από τις πυραμίδες της Γκίζας, κατά τη διάρκεια εκστρατείας για την κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρίες.

Στο κατώφλι της ακυβερνησίας

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Την ώρα που στο παρασκήνιο πραγματοποιούνταν οι συζητήσεις για το αν θα περάσει ο προϋπολογισμός και υπό ποιες προϋποθέσεις, στο Κολόσσι έπεφτε ξύλο ακριβώς γι' αυτό. Στο ΕΛΑΜ είχαν διχαστεί οι ψηφοφόροι, μετά και τη δήλωση του Χρίστου Χρίστου πως θα στηρίξει τον προϋπολογισμό. Κάποιοι υποστήριζαν πως το ακροδεξιό κόμμα δεν είναι αρκετά εθνικιστικό και ακραίο, αλλά πως αντίθετα, μετατρέπεται σε κόμμα του συστήματος. Αν όλο αυτό το επεισόδιο δεν κατέληγε στον σοβαρό τραυματισμό του ενός, θα μπορούσε να αποτελεί είτε θεατρικό του Ιονέσκο είτε στη χειρότερη μία κακή ελληνική επιθεώρηση. Το δυστύχημα, βεβαίως, είναι πως όλο αυτό αποτελεί τη νέα πραγματικότητα. Μία πραγματικότητα επικίνδυνη αν λάβουμε υπόψη ότι κάποιοι άρχισαν να κανονικοποιούν μέσα σε όλα αυτά το ΕΛΑΜ και να σιγοψιθυρίζουν πως το παράρτημα της Χρυσής Αυγής στην Κύπρο, της εγκληματικής με δικαστική απόφαση οργάνωσης, φέρθηκε υπεύθυνα, επειδή ψήφισε τον προϋπολογισμό.

Το να συζητείται, βεβαίως, πως το ΕΛΑΜ αποτελεί υπεύθυνη δύναμη επειδή ακριβώς υπερψηφίζει έναν προϋπολογισμό αποτελεί ένα από τα πιο μεγάλα συμπτώματα της παρακμής και των όσων δύσκολων έπονται. Γιατί η κανονικοποίηση ακροδεξιών μορφωμάτων πραγματοποιείται μόνο σε περιόδους μεγάλης παρακμής και όταν η ακυβερνησία βρίσκεται στο κατώφλι μας. Όμως αυτά τα δεδομένα δεν έπρεπε να εκπλήσσουν κανέναν. Εδώ και τρία περίπου χρόνια στήνεται βήμα με βήμα ένα σκηνικό που οδηγεί στην απαξίωση, την ανυποληψία και τελικά στην ακυβερνησία. Τα μηνύματα ήταν πολλά, όμως, η κυβέρνηση επέλεξε και να τα αγνοήσει και να τα υποβαθμίσει. Την επομένη του πρώτου γύρου, όταν τα κόμματα του Ενδιάμεσου επέλεγαν εν τη σοφία τους να στηρίξουν τον κανέναν μετά και από την ήττα του Νικόλα Παπαδόπουλου έβαλαν το λιθαράκι τους σε όλο αυτό που συντελείται σήμερα. Η επανεκλογή του Νίκου Αναστασιάδη με 56% έστειλε το μήνυμα και στον ίδιο αλλά και στο κόμμα του ότι μπορούν να κυβερνήσουν χωρίς τη στήριξη οποιουδήποτε άλλου κόμματος.

Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο, όταν το ΑΚΕΛ άρχισε να επικρίνει τις πολιτικές στο Κυπριακό, συνοφρυώθηκαν. Ήταν, όπως άφηναν να εννοηθεί, εθνικοί μειοδότες που εκπροσωπούσαν τις θέσεις της Άγκυρας και ήταν έτοιμοι να τα δώσουν όλα. Όταν το ΔΗΚΟ που συνέπλεε μαζί τους σε όλα, απέρριπτε προτάσεις και άφηνε να εννοηθεί πως δεν θα στηρίξει νομοσχέδια, άφηναν σκιές ότι στον βωμό των μικροκομματικών σκοπιμοτήτων θα θυσιαζόταν η οικονομική σταθερότητα. Και σε αυτό το πλαίσιο, όταν ξεπουλούσαν τον Συνεργατισμό που διαβεβαίωναν πως ήταν υγιής, κατακεραύνωναν τις πρακτικές του παρελθόντος και τους μικροκαταθέτες. Όταν τόλμησε μία ερευνητική επιτροπή να τους υποδείξει ως υπαίτιους, φρόντισαν να τους αποδομήσουν και να τους επιρρίψουν φθόνο. Ο κύριος υπαίτιος του πορίσματος, ο Χάρης Γεωργιάδης μας κουνούσε και το δάκτυλο, όταν του ζητούσαν κάποιοι την παραίτησή του. Όταν κάποιος τολμούσε να αμφισβητήσει την ικανότητα ανεξάρτητων αξιωματούχων ήταν μηδενικό, που δεν δικαιούται να επικρίνει τους άριστους.

Όλα αυτά μας οδήγησαν με μαθηματική ακρίβεια στην παρακμή που βιώνουμε τώρα. Γιατί, ενώ το 56% που έλαβε ο Νίκος Αναστασιάδης, χωρίς τη στήριξη κανενός κόμματος θα μπορούσε να αποτελέσει την απαρχή νέων πολιτικών δεδομένων, αποτέλεσε τη μεγαλύτερή του παγίδα. Γιατί έθρεψε την αλαζονεία μιας ολόκληρης κυβέρνησης, που θεωρούσε δεδομένο ότι θα κυβερνά χωρίς να δίνει λόγο σε κανέναν και χωρίς να προχωρά σε αμοιβαίους συμβιβασμούς.

Σε αυτό το κλίμα θεώρησαν δεδομένο πως θα περάσουν τον προϋπολογισμό. Πλέον η κυβέρνηση έχει δύο επιλογές για να περάσει τον προϋπολογισμό: Να δώσει τους φακέλους των πολιτογραφήσεων στην Ελεγκτική Υπηρεσία για να ικανοποιηθεί το ΔΗΚΟ. Αν δεν το κάνει θα πρέπει να εξηγήσει για ποιο λόγο προτιμά να επέλθει η πλήρης κατάρρευση αντί να δώσει τους φακέλους. Μπορεί επίσης να αλλάξει άρδην τη φιλοσοφία του προϋπολογισμού για να ικανοποιήσει τα άλλα κόμματα. Με ό,τι κι αν αυτό συνεπάγεται για την πολιτική που ακολουθείται. Η τρίτη επιλογή είναι να προχωρήσει σε μία γενναία κίνηση διαφάνειας. Μπορεί να μην ικανοποιήσει το ΔΗΚΟ που εμμένει στον γενικό ελεγκτή, αλλά σίγουρα θα κερδίσει την κοινωνία. Ίσως και εκείνο το 56% που τον ψήφισε και πίστεψε ότι μπορεί να κυβερνήσει.

Υ.Γ Η επιπολαιότητα με την οποία συμπεριφέρθηκαν πρόσωπα και κόμματα κατά τη διάρκεια του προϋπολογισμού δεν δικαιολογείται. Τα κόμματα και τα πρόσωπα θα κριθούν τον Μάιο. Την καίρια ευθύνη για την ομαλή διακυβέρνηση την φέρει η κυβέρνηση. Και αυτή θα πρέπει να βρει τη λύση.

economidoum@kathimerini.com.cy

Τοξική πολιτική

Του **ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Δεν είναι η πρώτη φορά που η χώρα μας περνά περίοδο πολιτικών εντάσεων. Στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας περάσαμε και χειρότερα. Υπήρξαν περίοδοι φανατισμού και διχασμού, περίοδοι που μιλούσαν τα όπλα, που το κράτος ήταν φέουδο του ενός. Βίωσε η χώρα μας την κατάλυση της δημοκρατίας. Η κοινωνία ήταν ανώριμη και η δημοκρατία τριτοκοσμική. Χάσαμε τη μισή Κύπρο αλλά παραμείναμε όρθιοι. Στα χρόνια που ακολούθησαν έγινε σημαντική πρόοδος. Υπήρξαν βεβαίως λάθη, αστοχίες και σκαμπανεβάσματα, αλλά η χώρα προόδευσε πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά. Διεκδίκησε και έλαβε τη θέση της ανάμεσα στα πιο προηγμένα κράτη της Ευρώπης. Τα πάθη και οι φανατισμοί υποχώρησαν.

Ακόμη και όταν στο πρόσφατο παρελθόν η Κύπρος οδηγήθηκε σε μια βαθιά και παρατεταμένη οικονομική κρίση που μας έφερε στο χείλος του γκρεμού, καταφέραμε με κόπους και θυσίες των συμπολιτών μας να διατηρήσουμε την κοινωνική μας συνοχή και να πετύχουμε την ανάκαμψη. Και έχουμε σήμερα όλες τις δυνατότητες που θα μας επιτρέψουν να ξεπεράσουμε σύντομα και την τελευταία αναπάντεχη κρίση της πανδημίας, που έχει κλονίσει ολόκληρο τον πλανήτη.

Ως υπουργός Οικονομικών κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ετών λάμβανα συστηματικά από την Ελλάδα και αλλού σχόλια για τη χώρα μας που με έκαναν περήφανο. Για την ωριμότητα και την αξιοπρέπεια των πολιτών. Για την υπευθυνότητα των κοινωνικών εταίρων. Για τη σοβαρότητα του πολιτικού μας συστήματος που έβρισκε, την ώρα που έπρεπε, τον τρόπο να βάζει στην άκρη τις διαφωνίες προκειμένου να πράξει το σωστό. Σε κάποιο βαθμό αυτή η εικόνα μπορεί να ήταν και εξιδανικευμένη. Είναι όμως γεγονός ότι καταφέραμε, ώς τώρα, να μείνουμε μακριά από ακραίες καταστάσεις και καταστροφικές συμπεριφορές. Μπορεί το πολιτειακό μας σύστημα της διάκρισης των εξουσιών να κάνει δύσκολη την προώθηση αλλαγών, μπορεί κάποιες μεταρρυθμίσεις να μένουν πίσω λόγω έλλειψης συναίνεσης, αλλά δεν είχαμε ποτέ φαινόμενα όπως αυτά των παραλυτικών απεργιών, ή των αναρχικών συμπεριφορών, ή του εκχυδαϊσμού του πολιτικού λόγου και της τοξικότητας στην πολιτική ζωή. Η κοινωνική πλειοψηφία στην Κύπρο, ασχέτως κομματικής προτίμησης και πολιτικού προσανατολισμού, ποτέ δεν ήταν δεκτική σε τέτοιες συμπεριφορές.

Το τελευταίο διάστημα καταγράφονται πολιτικές συμπεριφορές που είναι ξένες για τη χώρα μας. Μια τοξικότητα έχει εισβάλει στην πολιτική ζωή του τόπου μας. Είναι συμπεριφορές ανάλογες με αυτές που είχαμε δει στην Ελλάδα τα προηγούμενα χρόνια, τότε που είχε δυστυχώς παρασυρθεί στη δίνη του λαϊκισμού και των ακροτήτων. Πρόκειται για συμπεριφορές που δεν διστάζουν να διακυβεύσουν τη σταθερότητα της χώρας προκειμένου να πετύχουν βραχυπρόθεσμο κομματικό όφελος. Συμπεριφορές που γκρεμίζουν τις γέφυρες της συνεννόησης και δυναμιτίζουν τις προοπτικές της συναίνεσης.

Δεν αναφέρομαι σε όσους έχουν διαφορετική άποψη για το πώς θα πάει ο τόπος μπροστά. Εξάλλου, ο πλουραλισμός είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της δημοκρατίας μας. Αναφέρομαι σε όσους σκόπιμα και κακόβουλα θέλουν να πάει ο τόπος πίσω. Σε όσους παίζουν πολιτικά παιχνίδια εις βάρος των πολιτών. Σε όσους βάζουν τις φιλοδοξίες τους πάνω από το καλό του συνόλου. Αλλά και σε όσους ένοχα συμπράττουν, αποδίδοντας στον εαυτό τους ρόλο μεσσία. Απέναντι σε τέτοιες συμπεριφορές πρέπει να λειτουργήσουμε ψύχραιμα και αποφασιστικά. Να επιδιώξουμε τη συναίνεση και τη συνεννόηση, αλλά να απορρίψουμε τα παζάρια και τους εκβιασμούς.

Να δώσουμε φωνή και έκφραση στη μεγάλη μερίδα των συμπολιτών μας που αναμένει υπεύθυνες συμπεριφορές και συνετές αποφάσεις. Στους νοικοκυραίους, στους οικογενειάρχες, στους νέους επιστήμονες και επαγγελματίες, στη διευρυμένη μεσαία τάξη που αποτελούσε και αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της κυπριακής κοινωνίας. Στα πιο δυναμικά και παραγωγικά τμήματα της κοινωνίας που επιζητούν τη σταθερότητα, την ασφάλεια και την πρόοδο. Δεν πρέπει να επιτρέψουμε σε αυτούς που έχουν οριστικά επιλέξει την οδό της ανευθυνότητας να παρασύρουν ολόκληρη τη χώρα. Πρέπει να συνεχίσουμε να δίνουμε λύσεις, διέξοδο και προοπτική.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

Η κραυγή των Χριστουγέννων

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«Γιε μου, θα μας αφήσουν αλειτούργητους και ατζινώντους τα Χριστούγεννα... Αν πεθάνουμε, εν μας κάμουν το θαφκιό μας… » διερωτάτο η γλυκιά γιαγιούλα, η οποία αδυνατούσε να αντιληφθεί τα μέτρα για τον κορωνοϊό, τα οποία εξήγγειλαν οι κυβερνώντες και διατυμπανίζουν οι επιδημιολόγοι. Απομονωμένη στο γηροκομείο, μακριά από τα παιδιά και τα εγγόνια της, κάνει παρέα με τον Θεό, την Παναγία, τους Αγίους, τις νοσοκόμες και τους άλλους τρόφιμους της στέγης ηλικιωμένων. Με μυαλό ξυράφι, μονολογεί ολημερίς και ολονυχτίς το «Κύριε Ελέησον» και το «Παναγιά μου»… και καρτερά μέρα νύκτα, τα παιδιά και τα εγγόνια της, για τα οποία θυσίασε ολόκληρη τη ζωή της. Άραγε τι είναι πιο βασανιστικό για τη σοφή γιαγιούλα, το «κέρφιου» ή η στέρηση των αγαπημένων της προσώπων; Άραγε τι θα την οδηγήσει πιο γρήγορα στον άλλο κόσμο, η μοναξιά του γηροκομείου, ή η απειλή της αρρώστιας του κορωνοϊού; Άραγε η ίδια τι θα επέλεγε, αν την καλούσαν να διαλέξει, ανάμεσα στα παιδιά της και τον κορωνοϊό; Αλήθεια, δεν υπάρχει τρίτος δρόμος για να μπορεί η γιαγιούλα, να χαίρεται και τα παιδιά της και να είναι προστατευμένη από τον κορωνοϊό; Άραγε στο όνομα ποιας υγείας, βασανίζονται οι ψυχές των ανθρώπων, πριν έλθει το φυσικό τέλος. Άραγε όλες αυτές οι μεγαλοστομίες για τα μέτρα προστασίας των ηλικιωμένων ήταν τελικά εκ του πονηρού; Το μόνο σίγουρο είναι ότι βασανίζονται οι άνθρωποι, καταστρέφεται η οικονομία και έρχονται δύσκολες μέρες για όλους τους φτωχούς και καταφρονημένους. Και όπως σε κάθε αναμπουμπούλα χαίρονται οι λύκοι, έτσι και οι λίγοι «πονηροί» αναμένουν να αυξηθούν τα νούμερα στους τραπεζικούς λογαριασμούς τους.

Το νυκτερινό κέρφιου, ελέω κορωνοϊού, καλά κρατεί και οι μόνοι οι οποίοι φαίνεται να χαίρονται τα «εξαντρίκ» λαμπιόνια, τους «κιτς» αγιοβασίληδες και τα άλλα κακόγουστα κατά κανόνα στολίδια, στους άδειους δρόμους, είναι οι αλλοδαποί ντελιβεράδες. Το μοναξιασμένο πλήθος, των νοικοκυραίων, είναι κρυμμένο στα «καταφύγιά» του και αμύνεται από τον αόρατο εχθρό. Αναμένει τον από μηχανής θεό, τα «παράξενα» εμβόλια, όπως του υποσχέθηκαν οι επιδημιολόγοι, οι φαρμακευτικές εταιρίες και οι ισχυροί της γης.

Προς το παρόν, τα μοναξιασμένα ανθρωπάκια, τα στατιστικά νούμερα για τους ηγέτες του κόσμου τούτου, βομβαρδίζονται από τρομολάγνους δημοσιογράφους, από ευφάνταστες ευρω-διαφημίσεις και από άλλους τάχα ειδικούς. Την ίδια ώρα, το άγχος και τα μαύρα σύννεφα στην ψυχή των ανθρώπων θεριεύουν και από εδώ ξεκινούν τα ψυχοφάρμακα, οι απονενοημένες ενέργειες. Υπάρχουν και οι ισχυρότεροι, οι οποίοι επιλέγουν άλλους παραδοσιακούς δρόμους. Είτε τις φοβερές κατάρες γι' αυτούς που μας έφεραν το κακό, είτε την καταφυγή στην προσευχή, η οποία είναι ικανή να ταράξει ολόκληρα βουνά. Το μοναξιασμένο πλήθος κράζει και φέτος τα Χριστούγεννα, όχι μόνο για τον φόβο της μοναξιάς, αλλά και για τον τρόμο του κορωνοϊού. Στον αστερισμό της πανδημίας, πλούσιοι και φτωχοί ταπεινώνονται και συνειδητοποιούν ότι η υγεία δεν αγοράζεται και ότι η χαρά δεν πουλιέται. «Σαν να 'χαν ποτέ τελειωμό τα πάθια κ' οι καημοί του κόσμου…» διερωτάτο στο «μοιρολόι της φώκιας», ο Κυρ Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης.

Το αιώνιο «γιατί» του πόνου και των βασάνων, παιδεύει ακόμη και τα Χριστούγεννα, τη γιορτή της χαράς, το μοναξιασμένο πλήθος, το οποίο κράζει και εκλιπαρεί για ένα λόγο παρηγοριάς, κράζει για ένα χάδι, κράζει για ένα άγγιγμα ψυχής, κράζει και για λίγα ψίχουλα αγάπης. Το αντίδοτο στον πόνο και τη μοναξιά, στον φόβο και την αγωνία, είναι η αγάπη. Προϋπόθεση για να αλλάξει ο άνθρωπος, να ομορφύνει σωματικά και ψυχικά, ώστε να μπορέσει να αγαπήσει και να αγαπηθεί. Και «ουαί σε αυτούς που δεν ηγάπησαν πολύ, γιατί δεν θα τους αφεθούν οι αμαρτίες... Ο δρόμος προς την αγάπη, διέρχεται από την ταπείνωση, περνά από την αυταπάρνηση και γεννιέται μέσα από την κίνηση για συνάντηση του συνανθρώπου. Σε αυτή την πορεία, καθοριστική καθίσταται και η συνάντηση με τον Θεό, ο οποίος προσφέρει την αληθινή χαρά, η οποία γεννιέται σήμερα στη φάτνη των ζώων. Ο μέγας υμνογράφος ο Ρωμανός ο Μελωδός, διαλαλεί ότι «δι' ημάς γαρ εγεννήθη παιδίον νέον, ο προ αιώνων Θεός… εύρομεν την αλήθειαν και γαρ εκ της Παρθένου ετέχθη ο Κύριος». Και τότε η κραυγή του φόβου και η απειλή του θανάτου, μετατρέπεται σε κραυγή χαράς και σε ευωδία ευτυχίας.

kaparispan@yahoo.gr

«Ασφάλεια ζωής» για κράτη δεν υπάρχει

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Θα ήταν πολύ βολικό να μπορούσαμε να βρούμε και να υπογράψουμε ένα «ασφαλιστήριο συμβόλαιο» με μία ισχυρή δύναμη που θα έλεγε ξεκάθαρα: «Αν δεχθείτε επίθεση ή εμπλακείτε σε πόλεμο, θα παρέμβουμε στρατιωτικά υπέρ σας». Τέτοιο «συμβόλαιο» δεν υπάρχει όμως στην αγορά, και καλό είναι να το χωνέψουμε. Οσα όπλα και να παραγγείλουμε, όσες στρατιωτικές διευκολύνσεις και να δώσουμε, καμία μεγάλη δύναμη δεν αναλαμβάνει να εγγυηθεί την ασφάλεια μιας χώρας. Το δοκιμάσαμε μετά την εισβολή στην Κύπρο και πετύχαμε μια πολύ καλή διατύπωση από την πλευρά των ΗΠΑ, με αντάλλαγμα την άρση του εμπάργκο στην παροχή εξοπλισμών στην Τουρκία.

Η μόνη λύση είναι να ισχυροποιήσεις την πατρίδα σου και να μπορείς να βασιστείς στις ίδιες σου τις δυνάμεις. Οι γερές συμμαχίες μετράνε τη δύσκολη ώρα.

Φαίνεται ότι βρεθήκαμε κοντά σε μια αντίστοιχη διατύπωση από την πλευρά της Γαλλίας, η οποία ναυάγησε. Και στις δύο περιπτώσεις, όμως, μιλάμε για ασαφείς διαβεβαιώσεις, όχι για ρητές εγγυήσεις.

Τέτοιες είχαμε μόνο –για τελευταία φορά– την εποχή του Ψυχρού Πολέμου, όταν η δυτική συμμαχία εγγυόταν την ακεραιότητα της Ελλάδας σε περίπτωση επίθεσης από τον Βορρά.

Σημαίνει αυτό πως πρέπει να χαράξουμε ένα μοναχικό δρόμο, αγνοώντας συμμαχίες και στρατηγικές συμμαχίες; Κάθε άλλο. Απλώς είναι καλό να το γνωρίζουμε για να μην πηγαίνουμε από την πλαστή ευφορία του τύπου «θα έλθει το γαλλικό αεροπλανοφόρο και θα "καθαρίσει"» στο εθνικό κλαψούρισμα του τύπου «μας πούλησαν πάλι».

Η Ελλάδα χρειάζεται ισχυρές συμμαχίες με χώρες όπως είναι οι ΗΠΑ και η Γαλλία. Χωρίς αυτές θα ήμασταν σαφώς πιο αδύναμοι. Χρειάζεται ασφαλώς να ζυγίζει κάθε φορά τι δίνει και τι παίρνει. Αυτό είναι και το νόημα της αποτελεσματικής διπλωματίας.

Το βασικότερο, όμως, είναι να σοβαρευτούμε ως κράτος. Αφήσαμε πολλά πράγματα στην τύχη τα τελευταία 40 χρόνια. Ήλθε και η οικονομική κρίση και αποσάθρωσε τα θεμέλια του σκληρού κρατικού πυρήνα. Τώρα προσπαθούμε να συμμαζέψουμε τα πράγματα και να κερδίσουμε το χαμένο έδαφος. Καταλάβαμε καθυστερημένα ότι ο κίνδυνος της απόλυτης φινλανδοποίησης είναι υπαρκτός και τρέχουμε να προλάβουμε.

Να το πούμε με άλλον τρόπο; Καταλάβαμε ίσως ότι «ασφάλεια ζωής» για κράτη δεν υπάρχει. Και πως η μόνη λύση είναι να ισχυροποιήσεις την πατρίδα σου, να ξανακάνεις στέρεα τα θεμέλιά της και να μπορείς να βασιστείς στις ίδιες σου τις δυνάμεις. Οι γερές συμμαχίες λειτουργούν σαν δίχτυ ασφαλείας και μετράνε τη δύσκολη ώρα. Οσο πιο γερό το «σπίτι» σου, τόσο λιγότερο αναγκαία είναι η εγγύηση των άλλων. Και σίγουρα πιο φθηνή...

Θέμα αντοχής

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Η απόφαση του Κογκρέσου να επιβάλει κυρώσεις στην Τουρκία εξ αφορμής της αγοράς και των δοκιμών των ρωσικών αντιαεροπορικών συστημάτων S-400, προκάλεσε ανακούφιση στην Αθήνα. Κυρίως διότι η Ελλάς δεν έλαβε την υποστήριξη που ανέμενε από τους Ευρωπαίους εταίρους μας έναντι των εκνόμων ενεργειών της Αγκυρας στην Κύπρο και στο Αιγαίο, κατά την τελευταία σύνοδο του Ευρω-παϊκού Συμβουλίου.

Δεν επιδιώκει η Τουρκία πόλεμο με τη χώρα μας. Τετελεσμένα δημιουργεί με τις ενέργειές της, όπως συνέβη και στην Κύπρο, και αναμένει πως κάποια από αυτά θα αναγκασθεί να αποδεχθεί η Ελλάς.

Υπάρχει αδιαμφισβήτητα διάχυτη δυσαρέσκεια, διαφορετικής εντάσεως, στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ, διότι ο Τούρκος πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ακολουθεί –διά της προβολής στρατιωτικής ισχύος– πολιτική αναδείξεως της χώρας του σε δύναμη περιφερειακή. Ομως η δυσαρέσκεια αυτή δεν συγκροτεί και ούτε συγκλίνει καν στη δημιουργία μετώπου ενιαίου έναντι του κ. Ερντογάν ή γενικότερα της Αγκυρας.

Παρέλκει βέβαια η επισήμανση πόσο άνευ σημασίας ουσιαστικής είναι οι περιφερειακές συμπλεύσεις τύπου Ελλάδος, Κύπρου, Ισραήλ, Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και ό,τι άλλο προκύψει στη συνέχεια. Οχληση δημιουργούν πρωτοβουλίες της μορφής αυτής, όχι τόσο προς την Τουρκία αλλά σε ορισμένους από τους συμμάχους μας.

Δεν αιφνιδιάστηκε, λοιπόν, ο κ. Ερντογάν από την επιβολή κυρώσεων που ψήφισε το Κογκρέσο. Τις ανέμενε. Οχι ενδεχομένως επί της προεδρίας του κ. Ντόναλντ Τραμπ αλλά ασφαλώς επί του διαδόχου του Τζο Μπάιντεν. Αλλά δεν πρόκειται να υποκύψει, όπως και δεν υπέκυψε η Τουρκία στις κυρώσεις που της υπεβλήθησαν από τις ΗΠΑ μετά την εισβολή στην Κύπρο το 1974.

Αυταρχικά καθεστώτα, όπως το ισχύον στην Τουρκία, δεν υποχωρούν, διότι η παραμικρά επίδειξη αδυναμίας οδηγεί στην κατάρρευσή τους. Σε πάσης φύσεως τακτικισμούς επιδίδεται η Αγκυρα, με αποτελεσματικότητα, ενίοτε, διότι στη διάρκεια της πολυμήνου κρίσεως με την Ελλάδα και την Κύπρο, συνέχισε και θα ολοκληρώσει τις έρευνές της στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο.

Δεν επιδιώκει η Τουρκία πόλεμο με τη χώρα μας αλλά αναθεώρηση των ελληνικών θέσεων στη θάλασσα, στον περιορισμό των κυριαρχικών δικαιωμάτων μας, που οι κυβερνήσεις μας ρητορικώς διατυμπανίζουν αλλά ουδέποτε ανακήρυξαν. Τετελεσμένα δημιουργεί με τις ενέργειές της η Τουρκία, όπως συνέβη και στην Κύπρο, και αναμένει πως κάποια από αυτά θα αναγκασθεί να αποδεχθεί η Ελλάς.

Εάν υπάρχει μια κρίσιμη διαφορά ανάμεσα στα δύο έθνη είναι ότι οι Τούρκοι διαθέτουν τεράστια αποθέματα υπομονής εν αντιθέσει προς εμάς τους Ελληνες. Δεν είναι θέμα ισχύος, αλλά διαφορετικής ιδιοσυστασίας εθνικής. «Το πείσμα του Ελληνα διαρκεί τρεις μέρες», έλεγαν οι Οθωμανοί που μας γνώριζαν άριστα. Καιρός να αντιληφθούμε ότι το πείσμα των Τούρκων είναι ανεξάντλητο, είτε την εξουσία ασκεί ο κ. Ερντογάν είτε οποιοσδήποτε άλλος. Είναι απλώς και μόνον θέμα αντοχής.

Τα σκληρά μαθήματα του 2020

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

Οι οπαδοί του Ντόναλντ Τραμπ και κορυφαία μέλη του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος που τον στηρίζουν στην άρνησή του να αποδεχθεί την εκλογική ήττα του εκφράζουν ή εκμεταλλεύονται τον φόβο μεγάλου μέρους της κοινωνίας που αισθάνεται ότι κινδυνεύει και, συνεπώς, δικαιούται να πολεμήσει ώστε να νικήσει με κάθε τρόπο. Είτε τα μέλη αυτών των ομάδων ήδη αισθάνονται τον φόβο του αφανισμού και αναζητούν ηγέτη που τους υπόσχεται προστασία, είτε ο ηγέτης ενθαρρύνει τον φόβο για να τους συσπειρώσει γύρω του, είτε κάποιοι άλλοι εκμεταλλεύονται τη σχέση οπαδών - ηγέτη για να εξασφαλίσουν τα δικά τους συμφέροντα, το γεγονός είναι ότι η μαζική φαντασίωση έχει απτά και ενίοτε καταστροφικά αποτελέσματα. Μπορεί να αρχίζει με μια υπερβολή, με κάποιον πολιτικό τακτικισμό, αλλά η ζημιά που προκαλεί είναι πραγματική και δύσκολα αναστρέψιμη.

Το ότι οι ΗΠΑ σήμερα ταλαιπωρούνται από μια τέτοια μαζική φαντασίωση δείχνει ότι ούτε χώρες με μακρά δημοκρατική παράδοση μπορούν να θεωρούνται άτρωτες όταν οι ηγέτες τους ερεθίζουν το πιο παρανοϊκό κομμάτι της κοινωνίας, επενδύοντας πάνω σε αυτό για να διατηρηθούν στην εξουσία. Οταν η ηγεσία ενθαρρύνει τον φόβο του αφανισμού και την ίδια στιγμή κολακεύει τους οπαδούς για τη δύναμη που διαθέτουν όσο βρίσκονται κάτω από την προστασία του αρχηγού, το κίνημα αναπτύσσεται τάχιστα, σε πείσμα της πραγματικότητας, της λογικής και των πολιτικών ηθών της χώρας. Οι οπαδοί ενισχύουν τον ηγέτη ενώ αυτός οδηγεί τους οπαδούς ολοένα πιο βαθιά στο παραλήρημά του.

Ο Γκιστάβ Λε Μπον, στα τέλη του 19ου αιώνα, περιέγραψε τη δυναμική του όχλου, όπου το άτομο χάνει την ταυτότητα και τη συνηθισμένη συμπεριφορά του, εγκαταλείπει τις αναστολές του και γίνεται μέρος της μάζας, του θηρίου. Οταν ο Τραμπ φωνάζει ότι οι Δημοκρατικοί «έκλεψαν» την προεδρική εκλογή, όταν ισχυρίζεται ότι η προσπάθειά του να καταργήσει τη δημοκρατία είναι προσπάθεια να την προστατεύσει, επόμενο είναι οι πιο ακραίοι οπαδοί του να αισθάνονται ότι απειλείται όχι μόνο η δική τους θέση στην κοινωνία, αν χάσουν τον άνθρωπο που τους εκπροσωπεί στο ύψιστο αξίωμα, αλλά και το ίδιο το πολίτευμα. Με την άμεση επικοινωνία που έχει μαζί τους μέσω κοινωνικών δικτύων, ο αρχηγός καθοδηγεί το πλήθος. Από ρατσιστικές παραστρατιωτικές ομάδες έως μέλη του Κογκρέσου, πολλοί συνδέουν την επικράτησή τους (την οποία θεωρούν προϋπόθεση επιβίωσης) στη συνέχιση της κυριαρχίας Τραμπ, αδιαφορώντας για τη ζημιά που αυτό προκαλεί στην κοινωνία. Γι' αυτούς, κοινωνία και πολίτευμα είναι ό,τι τους συμφέρει.

Σκέπτονται, δηλαδή, όπως ο ηγέτης τους, ταυτίζονται με αυτόν· θέλουν να τον προστατεύσουν ώστε αυτός να προστατεύσει αυτούς. Και αυτός, από το αξίωμά του, «νομιμοποιεί» τις σκέψεις και τις πράξεις τους. Οι αντιδράσεις που αυτό προκαλεί σε άλλες ομάδες οδηγούν σε ολοένα μεγαλύτερη πόλωση και ρήξη.

Εάν πιστεύαμε ότι μόνο η τουρκική κοινωνία μπορούσε να πισωδρομήσει όπως είδαμε με την προεδρία Ερντογάν ή ότι ο έλεγχος του πληθυσμού μέσω του ψέματος ήταν μονάχα στο μυαλό του Τζορτζ Οργουελ, τα τελευταία αυτά χρόνια αποτελούν δυσάρεστο μάθημα αλλά και πολύτιμη προειδοποίηση για κάθε χώρα. Είναι σημαντικό να βλέπουμε πόσο εύκολα η πολιτική και η κοινωνία χειραγωγούνται όταν οι ηγέτες εκμεταλλεύονται και ενθαρρύνουν τη μισαλλοδοξία· ακόμη πιο σημαντικό είναι να προλαβαίνουμε το κακό πριν ριζώσει. Γι' αυτό, το ύφος της πολιτικής αντιπαράθεσης στη χώρα μας είναι ανησυχητικό, άκαιρο και επικίνδυνο.

Ανησυχητικό επειδή γνωρίζουμε ότι η νοοτροπία «ο θάνατός σου η ζωή μου» οδηγεί σε ολοένα μεγαλύτερες συγκρούσεις και περισσότερη πόλωση· άκαιρο επειδή οι ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των πολιτών δεν δικαιολογούν την ένταση και το μίσος με τις οποίες εκφράζονται, ενώ οι απειλές που όλοι μαζί αντιμετωπίζουμε είναι υπαρξιακής φύσεως και άμεσες· επικίνδυνο επειδή εάν δεν μπορούμε να συνεννοηθούμε στην αντιμετώπιση των κινδύνων, στη συζήτηση λύσεων και στην εφαρμογή των αναγκαίων προγραμμάτων, οδηγούμαστε στον αλληλοσπαραγμό, στην παράλυση και στην ήττα. Εάν στο τέλος του 2020 δεν το βλέπουμε αυτό, θα το δούμε ποτέ;

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Γιατί πλεονεκτούν οι Τούρκοι

Για μια ακόμα φορά, με πάμπολλες προγενέστερες, ανατράπηκε οδυνηρά το είδωλό μας των Νεοελλήνων, το πρότυπο πολιτισμού και «προόδου» που μας γυαλίζει: η νεωτερική Ευρώπη. Διακόσια χρόνια τώρα φαντασιωνόμαστε τον «πολιτισμό» ταυτισμένο με την ευρωπαϊκή Δύση. Και κάθε τόσο έρχεται μια ανυπόφορη απογοήτευση. Πίσω από τη μάσκα της στιλπνής καλλιέργειας, τα προσχήματα φιλελευθερισμού, τα ρητορεύματα περί «δικαιωμάτων του ατόμου», αναδύεται προκλητική και αδίστακτη η ιδιοτέλεια των συμφερόντων, η στυγνότητα του αμοραλισμού.

«Σύνοδος Κορυφής» των κρατών-μελών της Ε.Ε., 11 Δεκεμβρίου του 2020, στις Βρυξέλλες. Και καταξιώνει πανευρωπαϊκά, χωρίς ούτε ένα veto ή σθεναρή διαφωνία αξιοπρέπειας, τον κυνισμό της Τουρκίας: να παραβιάζει ανενόχλητη τον θαλάσσιο και εναέριο χώρο κυριαρχίας δύο κρατών-μελών της Ε.Ε. Επαναλαμβάνει ακριβέστατα ο Ερντογάν τη λογική της χιτλερικής Anschluss (άμαχης προσάρτησης): Οικειοποιείται ό,τι ορέγεται, ξεφτιλίζει εν ψυχρώ κάθε έννοια Διεθνούς Δικαίου.

Ούτε, βέβαια, η φοβερή πολεμική μηχανή του ΝΑΤΟ υπήρχε ενδεχόμενο να παραδειγματίσει τον ναζιστικής κοπής σουλτάνο Ερντογάν, όπως μακέλεψε τη Σερβία του Μιλόσεβιτς. Ποιος είναι εχθρός, ποιος φίλος της Ευρώπης το αποφασίζουν «κέντρα» παντελώς άσχετα με τον διακοσμητικό ρομαντισμό της κενολογίας: liberte - egalite - fraternite. Μάλλον το αποφασίζουν οι τράπεζες και τερατώδεις απάτριδες δανειοδοτικοί μηχανισμοί αισχροκέρδειας, με τους εγκαθέτους (όχι εκλεγμένους) που έχουν εμφυτεύσει στα διοικητικά πλοκάμια της Ε.Ε.

Ομως οι Ελλαδίτες, εμείς, αρθρογράφοι, βαρύγδουποι σχολιαστές, κυρίως (και πληθωρικά) καθηγητές, αλλά και σοβαροφανείς επαγγελματίες της πολιτικής έμπειροι της «συμμαχικής» κακοήθειας, πιστεύουμε κάθε φορά ότι, δεν μπορεί, τώρα πια η Ευρώπη θα αντιδράσει: Θα επιπλήξει τον αγέρωχο θρησκομανή σουλτάνο, θα του «τρίξει τα δόντια», θα χαλιναγωγήσει δραστικά (όχι με ευχολόγια) την παρανοϊκή εξουσιολαγνεία του.

Λοιπόν, είναι καιρός να καταλάβουμε ότι ο σουλτάνος δεν θα πτοηθεί ποτέ. Μόνο να χαλιναγωγηθεί θα μπορούσε, αλλά όχι με τα κόλπα που ξέρει έγκαιρα να εξουδετερώνει εθισμένος στην έμφοβη ολιγοψυχία των αντιπάλων του. Δεν απαιτείται στρατηγική ιδιοφυΐα για να αντιληφθεί κανείς ότι η μικρή Ελλάδα θα μπορούσε να είναι υπολογίσιμος παίκτης στο πεδίο των διεθνών αναμετρήσεων, αν αξιοποιούσε τα γεωγραφικά της πλεονεκτήματα. Αλλά τα πλεονεκτήματα αυτά έχουν παραχωρηθεί «εν λευκώ» σε «προστάτιδες» της Ελλάδας Δυνάμεις, που αρνούνται, προκλητικά και χυδαία, να παράσχουν προστασία της ακεραιότητας του ελληνικού χερσαίου, θαλάσσιου και εναέριου χώρου. Εστω και μόνο η εξαγγελία διαπραγματεύσεων για υποτυπώδεις στρατηγικές (αποκλειστικά) διευκολύνσεις στη Ρωσία ή στην Κίνα θα άλλαζε ριζικά το «κλίμα» συμπεριφοράς απέναντι στην Ελλάδα.

Πώς όμως να φιλοδοξήσουμε ρόλο στη διεθνή σκακιέρα, όταν, ολοφάνερα και απροσχημάτιστα, η στελέχωση του υπουργείου Εξωτερικών υπαγορεύεται «έξωθεν», δεν αποφασίζεται από τον πρωθυπουργό. Γίνεται φανερή η υπαγόρευση, ανεξάρτητα από το δεξιό ή αριστερό ή κεντρώο φτιασίδι κάθε κυβέρνησης. Γίνεται φανερή, γιατί καμιάς απόχρωσης πρωθυπουργό δεν θα τον συνέφερε να τοποθετεί, στο σημαντικότερο υπουργείο, ανθρώπους δίχως την παραμικρή πείρα διπλωματίας, και νεήλυδες αναπληρωτές εξόφθαλμης ανεπάρκειας.

Πρώτο και απειλητικό σύνδρομο παρακμής μιας κοινωνίας είναι η καθολικευμένη, ανεπίγνωστη τυφλότητα: η άρνηση να δούμε και να παραδεχτούμε την αυτοχειρία. Πριν από τους σημερινούς πρωτάρηδες στο υπουργείο Εξωτερικών, που διαχειρίζονται άμεση απειλή πολέμου, θυμηθείτε τον πρωτόπειρο υπουργό, καθηγητή στον Πειραιά, που παρέδωσε στο συνονθύλευμα των Σκοπιανών το όνομα της Μακεδονίας.

Δεν είμαστε ούτε μικροί ούτε αδύναμοι, είμαστε απλώς μη σοβαροί. Δεν συνειδητοποιούμε, άρχοντες και αρχόμενοι, τι σημαίνει παρακμή: τι σημαίνει να χάνεται η γλώσσα, να έχει κατακλυστεί η εκφραστική του Ελληνα από αγγλισμούς. Τι συνέπειες έχει, για την ποιότητα της ζωής μας και για τα όνειρα των παιδιών μας, το γεγονός ότι υπουργός Παιδείας είναι μία συμπαθής αλλά πανάσχετη κυρία του «εκσυγχρονιστικού» αυτοσχεδιασμού, επιφορτισμένη να εξωραΐσει τη συντελεσμένη κακουργία αφελληνισμού των Ελλήνων. Τι σημαίνει, να απορρίπτουν όλοι οι Ευρωπαίοι «εταίροι» μας, ομόφωνα, κάθε ενδεχόμενο μομφής, έστω, για τον Ερντογάν, και ο Ελληνας πρωθυπουργός να δηλώνει: «κάναμε ένα βήμα» αφήνοντας ατιμώρητη την Τουρκία! Ισως να προκύπτει και σύγχυση εκφραστικής, όταν χάνεται η αξιοπρέπεια.

Εχουν κατάδηλη υπεροχή οι Τούρκοι, όχι επειδή είναι ογδόντα δύο εκατομμύρια με υπερσύγχρονο εξοπλισμό, αλλά επειδή το φρόνημά τους είναι υψηλό. Ο Τούρκος είναι περήφανος που είναι Τούρκος, ο Ελληνας ντρέπεται που είναι Ελληνας. Η διαφορά του φρονήματος δεν είναι ψυχολογικού χαρακτήρα, είναι διαφορά πολιτικής καλλιέργειας. Η ελλαδική κοινωνία έχει υποταχθεί ολοκληρωτικά, με μαζοχιστική μονοτροπία, στο δόγμα-όραμα του Κωνσταντίνου Καραμανλή: «Να γίνουμε Ευρωπαίοι, για να γίνουμε επιτέλους άνθρωποι»!

Ενας λαός, που θέλει να γίνει κάτι άλλο από αυτό που είναι, να εκπέσει από το πρωτείο της αριστείας στη λιγούρα της «κονόμας», έχει αυτοκαταδικαστεί σε απόσυρση από το προσκήνιο της Ιστορίας. Την αυτοκτονική του επιλογή είναι αναπότρεπτο να την εκμεταλλευτούν εχθροί και «φίλοι», εγγύς και απώτεροι. Το πώς στελεχώνονται τα υπουργεία Εξωτερικών και Παιδείας είναι μέτρο και ένδειξη του χρόνου που θα μεσολαβήσει ώς την οριστική ιστορική εξαφάνιση.

Η επόμενη μέρα

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Η φράση «αχαρτογράφητα νερά» αποτυπώνει πλήρως αυτό που περνάμε από προχθές. Γιατί όντως η καταψήφιση του προϋπολογισμού γίνεται για πρώτη φόρα. Ακόμη και οι νομικοί - συνταγματολόγοι είχαν και έχουν διιστάμενες απόψεις για το πώς αντιμετωπίζεται αυτή η εξέλιξη. Η πολιτική συζήτηση βεβαίως χρειάζεται να γίνει βάζοντας κάτω τα δεδομένα, ψύχραιμα αλλά ρεαλιστικά. Μπορεί ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ, εμπνευσμένος από τον Αλέξη Τσίπρα, να επανέλαβε δυο τρεις φορές στην ολομέλεια την Πέμπτη, πως ο ήλιος αύριο θα ανατείλει, χωρίς όμως να καταφέρει να καθησυχάσει ούτε τους πολίτες και πολύ φοβάμαι ούτε τους οίκους αξιολόγησης. Αυτός είναι και ο μεγαλύτερος κίνδυνος. Ο παράγοντας

Η επιμονή του ΔΗΚΟ οδήγησε τη χώρα σε όσα ζούμε σήμερα. Την ίδια ώρα οδηγεί και το ίδιο το κόμμα μακριά από τον ρυθμιστικό ρόλο που τόσο περήφανα διαφήμιζαν οι ίδιοι πως είχαν.

της πολιτικής αστάθειας, όπως θα το αναγνώσουν όσοι μας αξιολογούν, να προσμετρήσει τόσο, όσο για να προκύψει υποβάθμιση της οικονομίας μας. Και σίγουρα αυτή θα είναι μια κάκιστη εξέλιξη.

Οι συντάκτες του συντάγματος προνόησαν για το ενδεχόμενο της μη έγκαιρης ψήφισης ή και της καταψήφισης του προϋπολογισμού. Τα δωδεκατημόρια αξιοποιήθηκαν ακόμη μερικές φορές στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όλες οι προηγούμενες βεβαίως ήταν λόγω της μη έγκαιρης ψήφισης. Όχι λόγω καταψήφισης. Και αυτό έχει τη σημασία του. Αυτή η λύση ανάγκης έχει προφανώς περιορισμούς, που γίνονται πιο εμφανείς φέτος λόγω της πανδημίας. Κανένα αναπτυξιακό έργο δεν μπορεί να ξεκινήσει. Καμία δαπάνη και κανένα επίδομα που δεν υπήρχε πέρυσι τον Γενάρη δεν μπορεί να καλυφθεί. Καμία υποδομή που δημιουργήθηκε για να καλύψουμε την έκτακτη κατάσταση. Μάλλον θα προκύψουν και ζητήματα που έχουν να κάνουν και με τα εμβόλια. Αυτά όλα τα γράφω με ψυχραιμία. Χωρίς ίχνος κινδυνολογίας και μελοδραματισμούς. Ας δούμε όμως την επόμενη μέρα. Το αδιέξοδο θα τελειώσει. Μέσα στον Γενάρη θα έρθει το αναθεωρημένο νομοσχέδιο του προϋπολογισμού που θα πρέπει να υπερψηφιστεί. Για να μπορέσουμε, ως κράτος, να λειτουργήσουμε στην ελάχιστη κανονικότητα. Να υλοποιηθεί αυτό που η κυβέρνηση καταγράφει. Τα έργα ανάπτυξης, η πολιτική πρόνοιας, να προχωρήσουν οι υποδομές στην υγεία. Για να γίνει αυτό θα χρειαστεί πολιτική συνεννόηση. Υπάρχουν πολιτικές δυνάμεις που είναι έτοιμες να συνεργαστούν. Θα πρέπει να προκύψουν αυτές οι απαραίτητες αλλαγές ή και απαιτήσεις. Χωρίς βεβαίως να υπάρχει η δυνατότητα να αλλάξει ο χαρακτήρας ή η φιλοσοφία του προϋπολογισμού. Εννοώντας πως δεν μπορούμε να πάμε σε ελλειμματικό προϋπολογισμό.

Τώρα σε ό,τι αφορά στο πολιτικό σκηνικό. Η επιμονή του ΔΗΚΟ σε ένα ζήτημα που δεν σχετίζεται με τον προϋπολογισμό οδήγησε τη χώρα σε όσα ζούμε σήμερα. Την ίδια ώρα οδηγεί και το ίδιο το κόμμα μακριά από τον ρυθμιστικό ρόλο που τόσο περήφανα διαφήμιζαν οι ίδιοι πως είχαν εδώ και δεκαετίες. Αυτό που προσωπικά προσλαμβάνω από την Πέμπτη το βράδυ είναι μια επιπλέον ανησυχία από τους συμπολίτες μας. Μαζί με απογοήτευση. Όχι για τα ζητήματα διαφθοράς, αυτό είναι δεδομένο και δεν προέκυψε την Πέμπτη. Για τα γινάτια που βγάζουν μάτια. Για την εσκεμμένη τους προσπάθεια να εμπλέκουν άσχετα μεταξύ τους θέματα. Για την εσκεμμένη προσπάθεια να εμπλέξουν τους ανεξάρτητους θεσμούς στο κομματικό τους παιχνίδι. Μέχρι και την ώρα της ψηφοφορίας, ενδόμυχα ο κόσμος, παρά τα περί αντιθέτου δεδομένα, πίστευε πως στο τέλος θα επικρατούσαν ψυχραιμότερες προσεγγίσεις, πως δεν θα έβαζαν για πρώτη φορά στην ιστορία μας τη χώρα σε αυτή την περιπέτεια. Και όμως. Επικράτησε το πείσμα.

Βεβαίως, η ώρα της ελπίδας είναι τώρα. Εκτός και αν δεν πιστεύουμε ακόμη, πως έχουμε φτάσει σε βάλτο. Η πολιτική συζήτηση είναι μακριά από τις ανάγκες και τις αγωνίες των συμπολιτών μας. Και αυτό επιβεβαιώνει πως δεν είμαστε φυσιολογική χώρα. Ο προϋπολογισμός δύσκολα ή δυσκολότερα θα περάσει μέσα στον Γενάρη. Το ζήτημα είναι πού και πότε θα σταματήσει η κατηφόρα στον δημόσιο διάλογο που δηλητηριάζει δυστυχώς την κοινωνία. Όχι τόσο γιατί μας παρακολουθεί. Περισσότερο γιατί μεγαλώνουμε την απόσταση μεταξύ των πολιτών και των πολιτικών. Αυτό είναι και το στοίχημα της επόμενης μέρας. Να καταφέρουμε να λειτουργήσουμε όσο πιο αποτελεσματικά για τις ζωές μας. Να καταφέρουμε να βάλουμε την επικοινωνία πίσω από την ουσία. Φιλόδοξο σίγουρα, δεδομένου ότι μετράμε λιγότερες από διακόσιες μέρες για τις εκλογές. Όχι όμως ανέφικτο.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας, Εκπρόσωπος Τύπου ΔΗΣΥ. twitter: @dmdemetriou

EPA/PAOLO SALMOIRAGO

Δημοτικοί αστυνομικοί ελέγχουν την είσοδο πολιτών στην Galleria Vittorio Emanuele II, στο Μιλάνο, ώστε να μην ξεπεράσουν τον επιτρεπόμενο αριθμό.

Ο φαύλος κύκλος του Μιθριδατισμού

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Όταν ο Ν. Αναστασιάδης άνοιγε τον ασκό του Αιόλου για «άλλες λύσεις» έξω από τη ΔΔΟ, κάποια στιγμή αυτό θα είχε χειροπιαστές συνέπειες. Έτσι ο Μ. Τσαβούσογλου, αποδέκτης των μηνυμάτων του στις δύο μεταξύ τους συναντήσεις, έγραψε στις 16/12, μετά τη συνάντησή του με την ειδική απεσταλμένη του γ.γ. του ΟΗΕ Τζέιν Χολ Λουτ, ότι «το σχέδιο ομοσπονδίας δεν είναι πλέον βιώσιμο. Η τουρκική πλευρά υποστηρίζει λύση δύο κρατών στη βάση της κυριαρχικής ισότητας και στις πραγματικότητες στο νησί. Πρέπει να δημιουργηθεί κοινό έδαφος για μια νέα διαδικασία διαπραγμάτευσης».

Από το Κραν Μοντάνα (2017) μέχρι σήμερα άλλαξαν απόψεις δύο παράγοντες. Ο Ν. Αναστασιάδης και ο Μ. Τσαβούσογλου. Στις 20/4/2018 η τ/κ ιστοσελίδα «Gaktv αποκαλύπτει το «μυστικό» που συνδέει τους πιο πάνω,«έχοντας εξασφαλίσει πρόσβαση στο περιεχόμενο της συνάντησης του Μ. Τσαβούσογλου με τον Μ. Ακιντζί». Γράφει: «Η συνάντηση διήρκεσε 2 ώρες και 15 λεπτά, ενώ στο τέλος της δεν πραγματοποιήθηκε συνέντευξη Τύπου επειδή δεν επιτεύχθηκε συμφωνία στη σύσκεψη. Ο Μ.Τσαβούσογλου ανέφερε τα εξής: «Οι Ε/κ δεν αποδέχονται την ομοσπονδία. Υπό αυτές τις συνθήκες θα ήταν προτιμητέο ένα μοντέλο σαν την συνομοσπονδία ή τη λύση δύο κρατών», ενώ ζήτησε στη συνέχεια την άποψη όλων των πλευρών για το εν λόγω ζήτημα. Ο Μ. Ακιντζί έδωσε στον Τσαβούσογλου την εξής απάντηση: «Εγώ δεν μεταβιβάζω μια πρόταση τέτοιου είδους στο τραπέζι (των συνομιλιών). Δεν τίθεται τέτοιου είδους ζήτημα».

Ο Ν. Αναστασιάδης, έχοντας πλήρη γνώση των διαμειφθέντων μεταξύ Τσαβούσογλου – Ακιντζί, επιτάχυνε την προσπάθεια ανατροπής του Μ. Ακιντζί –κάτι που έγινε με την προσθήκη και άλλων παραγόντων στις 18/10. Είναι προφανές ότι η διαπραγμάτευση όπως τη γνωρίζαμε έως τώρα, έφτασε σε στρατηγικό αδιέξοδο. Ο γ.γ. του ΟΗΕ δύσκολα θα κινήσει μια διαδικασία που εμπεριέχει όλα τα χαρακτηριστικά μιας ακόμα ατελέσφορης προσπάθειας. Το Κυπριακό πλέον διασυνδέεται με άλλα ζητήματα και το πακέτο δείχνει να κινείται πάνω σε διαφορετικές βάρκες. Ωστόσο, άλλοι παράγοντες καθορίζουν το εξωτερικό του περιβάλλον και είναι οι μόνοι που μπορούν να αναστρέψουν την πορεία προς το οριστικό αδιέξοδο:

1) Οι κυρώσεις κατά της Τουρκίας, όπως τις επεδίωξε το δίδυμο Αναστασιάδη-Χριστοδουλίδη έσβησε στις 11/12 με τις αποφάσεις του Ε.Σ. Η επαναφορά του αιτήματος τον Μάρτιο θα συνιστά μια εκκωφαντική ομολογία διπλωματικού αυτισμού, που ολοένα και θα εκθέτει εκείνους που ιδιοτελώς τις επεδίωξαν.

2) Η επιβολή κυρώσεων κατά της Τουρκίας από τις ΗΠΑ για την αγορά των S-400 έχει πρόσκαιρο χαρακτήρα. Γίνεται εν μέσω νεφών και άλλων σεναρίων. Τα υπενθυμίζει ο Ρώσος ΥΠΕΞ Σ. Λαβρόφ (14/12), καθώς χαρακτήρισε τις κυρώσεις «παράνομες» και ότι «δείχνουν αλαζονεία προς το διεθνές δίκαιο».

3) Παρά τις δηλώσεις Ν. Αναστασιάδη στις 15/12 στο 8ο Διαδικτυακό Ενεργειακό Συμπόσιο ότι «η Τουρκία δεν αποκλείεται από το ευρύτερο δίκτυο ενεργειακών συνεργιών που έχουν αναπτυχθεί στην περιοχή», κανείς πλέον στο διεθνές πεδίο δεν δίνει σημασία στο τι δηλώνει. Στην πράξη, ο Ν. Αναστασιάδης αντικατέστησε τις διακοινοτικές συνομιλίες με το γκάζι ως «θέαμα» για να δείχνει ότι έχει εναλλακτική πολιτική και τηλεφωνικούς συμμάχους –Νετανιάχου, Σίσι κ.ά. Οι ανακαλύψεις υδρογονανθράκων αντί να γίνουν καταλύτης για τη συνολική επίλυση του Κυπριακού, έχουν εξελιχθεί σε θαλάσσιο Βατερλό για τη Λευκωσία. Στο παιχνίδι ισχύος ανάμεσα στην Τουρκίας και το Ισραήλ, ή και την Αίγυπτο από την άλλη, απόλυτο θύμα της ακρισίας της είναι ο αδύναμος κρίκος του. Με τα σημερινά δεδομένα, αν βρεθεί αξιόλογη ποσότητα φυσικού αερίου, αυτή, μάλλον, θα πάει, στο Τζεϊχάν.

4) Κρίσιμο ζήτημα παραμένει η άπνοια που παρατηρείται στο ε/κ εσωτερικό μέτωπο. Οι επιπτώσεις του Μιθριδατισμού φαίνονται ισχυρές. Γι' αυτό θεωρώ ότι η δημόσια παρέμβαση του εκδότη της ιστορικής εφημερίδας «Ο Φιλελεύθερος» ενέχει ιδιαίτερη σημασία. Γράφει πως «στο εθνικό μας θέμα φθάσαμε ένα βήμα πριν από την οριστική διχοτόμηση. Κινδυνεύουμε να χάσουμε την πατρίδα μας. Διερωτόμαστε, λοιπόν. Όλα αυτά τρομάζουν μόνο τους πολίτες; Η ηγεσία πού βρίσκεται; Δεν βλέπει τι συμβαίνει; Δεν αντιλαμβάνεται τους κινδύνους;»

5) Το μόνο εφικτό εναλλακτικό σχέδιο για τα ζητήματα της περιοχής αφορά την απάντηση που μπορεί να δώσουν οι Βρυξέλλες (και άλλες πρωτεύουσες) στο δίλημμα «κυρώσεις ή στρατηγική τύπου Ελσίνκι;». Εκτιμώ πως ήταν χρήσιμη η τηλεφωνική συνομιλία ανάμεσα στον Τ. Ερντογάν με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ. Η δήλωση Ερντογάν ότι «η Τουρκία επιθυμεί να γυρίσει νέα σελίδα με την Ε.Ε.» και ότι «Τουρκία και Ε.Ε. πρέπει να σπάσουν τον φαύλο κύκλο στις σχέσεις τους το συντομότερο δυνατόν», συνιστά ένα βήμα που μπορεί να αξιοποιηθεί.

Το σημείο της δήλωσης Ερντογάν ότι «η Τουρκία δηλώνει έτοιμη για επανεκκίνηση των διερευνητικών συνομιλιών με την Ελλάδα» αφορά πλήρως και προσωπικά τον Κ. Μητσοτάκη.Το σημείο της δήλωσης Ερντογάν ότι «η Τουρκία επιθυμεί να γυρίσει νέα σελίδα με την Ε.Ε.» αφορά τον Σ. Μισέλ,τον Ν. Αναστασιάδη, τον Ζ. Μπορέλ κ.λπ. Εφόσον μελετήσουν το πλαίσιο κινήσεων που κατέγραψε η στρατηγική του Ελσίνκι, γνωρίζουν τι πρέπει να κάνουν. Όλα βέβαια αφορούν παίκτες με θέληση να αλλάξουν τα πράγματα και όχι τις συνηθισμένες «μοιρολογίστρες» της διπλωματίας.

www.larkoslarkou.org.cy

Περί προϋπολογισμών ο λόγος

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ**

Ο προϋπολογισμός κάθε έτους δεν είναι παρά ένα νομοσχέδιο που κατατίθεται από την εκάστοτε κυβέρνηση στην Βουλή των Αντιπροσώπων προς ψήφιση. Η Βουλή έχει το συνταγματικό δικαίωμα, στο πλαίσιο του νομοθετικού ελέγχου που ασκεί, να υπερψηφίσει ή να καταψηφίσει τον κρατικό προϋπολογισμό, σύμφωνα με τη δική της σοφία. Διαχρονικά, ο καταμερισμός των πολιτικών δυνάμεων στην Κύπρο είναι τέτοιος που κανενός Προέδρου της Δημοκρατίας το κόμμα, από το οποίο προέρχεται, δεν είχε ποτέ στη Βουλή 50%+ 1 ψήφο. Αυτό επιβάλλει στον εκάστοτε ΠτΔ και το Υπουργικό του Συμβούλιο να λειτουργεί συναινετικά και σε συνεργασία με άλλες πολιτικές δυνάμεις, ούτως ώστε να υπάρχει ομαλότητα στη λειτουργία του κράτους και ευημερία στην κοινωνία.

Ακριβώς, γι' αυτόν τον λόγο, η σημερινή κυβέρνηση του Δημοκρατικού Συναγερμού φέρει ακεραία την ευθύνη για την καταψήφιση του προϋπολογισμού και για τις όποιες συνέπειες ενδεχομένως απορρέουν από την εν λόγω καταψήφιση. Η κυβέρνηση Αναστασιάδη απέτυχε παταγωδώς, ξανά, γιατί επέλεξε να ενεργήσει εμμονικά, ετσιθελικά και αλαζονικά αντί να συμπεριφερθεί διαλλακτικά, ώστε να επιτελέσει το έργο και τον σκοπό της στο πλαίσιο μιας παραγωγικής και αποτελεσματικής διαβούλευσης ώστε να προσμετρηθούν οι εισηγήσεις, οι ανησυχίες και οι λογικές απαιτήσεις των λοιπών κοινοβουλευτικών κομμάτων. Ως αποτέλεσμα, η κυβέρνηση οδήγησε τη χώρα σε αχαρτογράφητα νερά, ως η ίδια ισχυρίστηκε πολλάκις, δίχως να προβεί καν στις αναγκαίες προσπάθειες, ορθού προσανατολισμού, έστω για το φαίνεσθαι. Οι πρωτοβουλίες της για συνδιαβούλευση ήρθαν πάλι κατόπιν εορτής και αναμφίβολα τις πήραν γιατί εξαναγκάστηκαν και όχι λόγω πραγματικής και ειλικρινούς πρόθεσης για συμπόρευση. Η κυβέρνηση προτίμησε, για ακόμη μία φορά, να βάλει τη χώρα σε περιπέτειες για ακόμα ένα θέμα κάνοντας επικοινωνιακή, παρά ουσιαστική, διαχείριση. Άλλωστε, είναι γνωστό ότι τα επικοινωνιακά τεχνάσματα είναι το ισχυρό χαρτί της κυβέρνησης ΔΗΣΥ. Προτίμησε να χαρακτηριστεί, και όχι άδικα, από τον λαό, ως η κυβέρνηση που συγκαλύπτει τη διαφθορά και τη διαπλοκή, ως η κυβέρνηση που φοβάται τη διαφάνεια σε όλα τα επίπεδα. Επέδειξε επανειλημμένα πρωτοφανή άρνηση σε σχέση με το αίτημα του Δημοκρατικού Κόμματος για διαφάνεια και έλεγχο όσον αφορά το πολύκροτο πρόγραμμα πολιτογραφήσεων.

Ξεχείλισε η οργή του κόσμου, παρακολουθώντας τις θρασύτατες προσπάθειες συγκάλυψης της διαπλοκής και της διαφθοράς, μα η κυβέρνηση ΔΗΣΥ, δυστυχώς, ακόμα κωφεύει.

Εμείς, ως Δημοκρατικό Κόμμα, δεν ζητήσαμε διορισμούς σε υπουργεία ή νομή στην εξουσία, δεν μεσολαβήσαμε για να έχουμε συμβούλους στο προεδρικό μέγαρο, ούτε και ζητήσαμε ανταλλάγματα για να υπερψηφίσουμε νομοσχέδια της κυβέρνησης. Ζητήσαμε το αυτονόητο, που εν τω μεταξύ είναι λαϊκή απαίτηση. Να αφεθεί ο γενικός ελεγκτής του κράτους, βάσει των συνταγματικών του δικαιωμάτων, να ασκήσει έλεγχο σε όλους τους φακέλους των «χρυσών» διαβατηρίων, ώστε να εντοπιστούν εκείνοι που εκμεταλλεύτηκαν και καταχράστηκαν τις θέσεις εξουσίας τους, εκείνοι που παρανόμησαν εις βάρος του Κύπριου φορολογούμενου, εκείνοι που θεώρησαν ότι ήταν ανέγγιχτοι και υπεράνω του νόμου. Αν αυτό δεν είναι σοβαρός λόγος για καταψήφιση του προϋπολογισμού τότε ποιος είναι; Το αίτημα του ΔΗΚΟ για έλεγχο έχει τεθεί στην κυβέρνηση εδώ και δύο μήνες, παρά ταύτα η κυβέρνηση προτίμησε τη μετωπική σύγκρουση με το ΔΗΚΟ, αλλά και τον ανεξάρτητο θεσμό του γενικού ελεγκτή, χρησιμοποιώντας μάλιστα ως όπλο της σε αυτή τη σύγκρουση, έναν άλλο θεσμό, αυτόν του γενικού εισαγγελέα, ο οποίος –ειρήσθω εν παρόδω–«έτυχε» να είναι, μέχρι πρότινος, υπουργός της, υπό διερεύνηση, κυβέρνησης.

Ξεχείλισε η οργή του κόσμου, παρακολουθώντας τις θρασύτατες προσπάθειες συγκάλυψης της διαπλοκής και της διαφθοράς, μα η κυβέρνηση ΔΗΣΥ, δυστυχώς, ακόμα κωφεύει. Προτάσσοντας ανεδαφικά επιχειρήματα, καταφεύγει στη λασπολογία και σε ατέρμονες κινδυνολογίες. Επτά χρόνια κυβερνούν, παρ' όλ' αυτά, δεν έμαθαν να αφουγκράζονται τη λαϊκή φωνή, ούτε στο ελάχιστο. Η έπαρσή τους δεν τους επέτρεψε να αποδεχτούν ούτε τη συναινετική πρόταση του τέως γενικού εισαγγελέα, με την οποία το ΔΗΚΟ συμφώνησε και με την οποία θα ήταν πλέον δυνατόν να σχηματιστεί η απαραίτητη πλειοψηφία για υπερψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού. Με αυτή της τη στάση η κυβέρνηση έστειλε θρασύτατα το μήνυμα ότι κρύβει πολλά για να προστατεύσει, πάσα θυσία, κάποιους και γι' αυτό φοβάται τόσο πολύ τις αποκαλύψεις. Είναι ξεκάθαρο ότι όταν το καράβι κατευθύνεται προς τα βράχια, την ευθύνη τη φέρει ο καπετάνιος. Αυτός έχει υποχρέωση να σώσει το καράβι και να διασώσει το πλήρωμά του, με κάθε κόστος για τον ίδιο. Γι' αυτό, λοιπόν, καλούμε τον «καπετάνιο» της Κυπριακής Δημοκρατίας να αναθεωρήσει τη θέση του, να παραδώσει επιτέλους τους φακέλους στον γενικό ελεγκτή και εμείς θα υπερψηφίσουμε τον προϋπολογισμό του 2021και έτσι να επιστρέψουμε σε διαφανή και ήρεμα νερά.

Ο κ. Γιώργος Σολωμού είναι μέλος της Γραμματείας του Εκτελεστικού Γραφείου του Δημοκρατικού Κόμματος.

Αυτές τις γιορτές, πλήρωσε με κάρτες της Ελληνικής Τράπεζας από 07/12/20 έως 07/01/21 και γίνε ένας από τους 100 τυχερούς που θα διεκδικήσουν από €500 ο καθένας!

100 τυχεροί | €50.000

Πληρωμές που θα γίνουν με τα mobile wallets της Ελληνικής Τράπεζας θα επωφελούνται με διπλές συμμετοχές στον διαγωνισμό.

Μάθε περισσότερα στο www.hellenicbank.com/xmaswin

Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Τετράμηνα και στο φόντο ο Covid-19

Το Υπουργείο Παιδείας έχει διαμορφώσει το πλάνο των εξετάσεων, αλλά γονείς, εκπαιδευτικοί και μαθητές ζητούν αναστολή

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Το τέλος του πρώτου τετραμήνου πλησιάζει, με το Υπουργείο Παιδείας να έχει ήδη ανακοινώσει το πρόγραμμα των εξετάσεων στις οποίες θα παρακαθίσουν οι μαθητές της Α΄ και Β΄ Λυκείου, καθώς και την ύλη. Υπό τελική επεξεργασία βρίσκεται και η διευθέτηση της διεξαγωγής των εξετάσεων, όσον αφορά στην τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων, καθώς η διαδικασία θα γίνει στις σχολικές μονάδες.

Την ίδια ώρα, όμως, γονείς, μαθητές και εκπαιδευτικοί εκφράζουν την αντίδρασή τους προς την επιθυμία του Υπουργείου για να γίνουν οι εξετάσεις του πρώτου τετραμήνου, καθώς οι δυσκολίες που προηγήθηκαν έχουν προκαλέσει ζήτημα διάκρισης ανάμεσα στους μαθητές. Οι θέσεις τους, όπως τις έχουν διατυπώσει στην «Κ» και όπως έχουν αποτυπωθεί και στην κοινή τους ανακοίνωση είναι κοινές και συνηγορούν υπέρ της αναστολής των εξετάσεων.

Δεύτερη σειρά εξετάσεων έχει ετοιμαστεί από τους θεματοθέτες του Υπουργείου Παιδείας, καθώς λαμβάνεται υπόψη το ενδεχόμενο των μαθητών που θα έχουν επηρεαστεί από την πανδημία να αυξηθεί κατά τη διάρκεια των διακοπών των Χριστουγέννων.

Οι οδηγίες που δόθηκαν στους επιθεωρητές και στους θεματοθέτες από τη Διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης είναι όπως τα θέματα είναι βατά. Εντός της ερχόμενης εβδομάδας αναμένεται ότι θα γίνει και η αξιολόγηση σε σχέση με την τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων.

Το πλάνο

Πηγές από το Υπουργείο Παιδείας, που θέλησαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, ανέφεραν στην «Κ» ότι η αναστολή των εξετάσεων του πρώτου τετραμήνου δεν αποτελεί θέμα προς συζήτηση. Μάλιστα, αυτό ξεκαθαρίστηκε από τον ίδιο τον υπουργό Παιδείας, Πρόδρομο Προδρόμου, σε τηλεδιασκέψεις που είχε την προηγούμενη βδομάδα με γονείς, εκπαιδευτικούς και μαθητές. Ως εκ τούτου, οι εξετάσεις ξεκινούν τη δεύτερη εβδομάδα του Ιανουαρίου και θα πραγματοποιηθούν εντός των σχολείων. Όσον αφορά την εξεταστέα ύλη, δόθηκαν οδηγίες από τη Διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης όπως μειωθεί, καθώς ελήφθησαν υπόψη όλες οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν μαθητές και εκπαιδευτικοί, εξαιτίας της πανδημίας.

Έγινε δύο φορές η καταγραφή σε όλες τις σχολικές μονάδες παγκύπρια των περιστατικών που χρειάστηκε να απουσιάσουν, καθώς και της ύλης που έχει διδαχθεί και τα δεδομένα αναλύθηκαν, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με τον βαθμό επηρεασμού. Βάσει των συμπερασμάτων, επηρεάστηκε το 1,4% των μαθητών παγκύπρια. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, εφαρμόστηκε μια τακτική μετριασμού. Ακολούθως, έχουν ήδη πιστοποιηθεί οι θεματοθέτες και έχει ελεγχθεί ο μηχανισμός αποστολής των θεμάτων στα σχολεία. Επίσης, έχουν οριστεί οι ομάδες που θα διεκπεραιώσουν τον σχεδιασμό εντός των σχολικών μονάδων, κατά τη διεξαγωγή των εξετάσεων.

Τα πρωτόκολλα

Την Πέμπτη πραγματοποιήθηκαν δύο συσκέψεις, οι οποίες αφορούσαν την ετοιμασία του σχεδίου για τη διεξαγωγή των εξετάσεων, ώστε να τηρούνται τα πρωτόκολλα ασφαλείας. Αρχές της νέας εβδομάδας αναμένεται ότι θα είναι έτοιμη η ολοκληρωμένη επιβεβαίωση της χωρητικότητας και του τρόπου με τον οποίο θα δουλέψουν τα σχολεία. Μέχρι στιγμής, προέκυψε πρόβλημα μόνο με ένα λύκειο στη Λεμεσό, ωστόσο, δόθηκαν οδηγίες για μεταφορά επιπλέον θρανίων, με τα οποία θα διευθετηθεί το ζήτημα. Οι οδηγίες που έχουν δοθεί αφορούν στην οργάνωση σε δύο ακόμα επίπεδα: οι μαθητές της Γ΄ Λυκείου θα προσέρχονται στα σχολεία και οι μαθητές της Α΄ και Β΄ Λυκείου, σε πολλές περιπτώσεις δεν έχουν ταυτόχρονη παρουσία στο σχολείο.

Δεύτερη σειρά εξετάσεων

Οι διακοπές των Χριστουγέννων προκαλούν «πονοκέφαλο» στην κυβέρνηση, αφού αποτελούν μια υψηλού κινδύνου περίοδο, αναφορικά με την εξέλιξη της πανδημίας, κάτι που ενδέχεται να επηρεάσει και την εξέταση του πρώτου τετραμήνου. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό του Υπουργείου Παιδείας, ωστόσο, θα γίνει επαναξιολόγηση της κατάστασης την πρώτη βδομάδα του Ιανουαρίου, ώστε να ξεκαθαρίσει αν έχουν επηρεαστεί μαθητές από την πανδημία, κατά την περίοδο των γιορτών. Λαμβανομένου υπόψη του ότι το 1,4% μπορεί να αυξηθεί, θα γίνει δεύτερη σειρά θεμάτων, για να μπορούν τα παιδιά που θα απουσιάζουν να παρακαθίσουν σε εξετάσεις αργότερα, ώστε να μην αδικηθούν.

Ζητούν αναστολή

Παρά το γεγονός ότι το Υπουργείο Παιδείας τονίζει πως έχει γίνει ο προγραμματισμός για να μην αδικηθεί κανένας μαθητής στις εξετάσεις των τετραμήνων, εκπαιδευτικοί, γονείς και μαθητές της Μέσης Εκπαίδευσης, εκφράζουν την αντίθεσή τους και ζητούν αναστολή της διαδικασίας, καθώς οι συνθήκες φέτος δεν είναι οι ιδανικές. Την προηγούμενη βδομάδα, ΟΕΛΜΕΚ, Παγκύπρια Συνομοσπονδία Γονέων Μέσης Εκπαίδευσης και ΠΣΕΜ, εξέδωσαν κοινή ανακοίνωση, μέσω της οποίας επισημαίνουν τα προβλήματα, όπως ο μεγάλος αριθμός μαθητών που αναγκάστηκαν να τεθούν σε αυτοπεριορισμό, από την αρχή της σχολικής χρονιάς, με τα συνεπακόλουθά τους.

Πηγές από τους πιο πάνω κύκλους με τους οποίους επικοινώνησε η «Κ» ανέφεραν μερικά σημαντικά ζητήματα και έκαναν λόγο για μαθητές δύο ταχυτήτων. Συγκεκριμένα, λόγο έκαναν για μαθητές, οι οποίοι δεν έχουν τις απαραίτητες ηλεκτρονικές συσκευές για να παρακολουθήσουν το μάθημα, με αποτέλεσμα να συμμετέχουν μέσω των κινητών τους τηλεφώνων. Παράλληλα, ένα πρόβλημα που καλούνται οι εκπαιδευτικοί να αντιμετωπίσουν καθημερινώς είναι η μη συμμετοχή κάποιων μαθητών στα μαθήματα, καθώς συνδέονται μόνο για να μη λαμβάνουν απουσία. Την ίδια ώρα, όμως, είναι και οι μαθητές οι οποίοι δεν έχουν καν σύνδεση στο διαδίκτυο για διάφορους λόγους, όπως είναι οι οικονομικοί, επισημαίνεται.

Επιπλέον, δυσκολίες προκαλεί και το γεγονός ότι σε κάποια σχολεία δεν έχουν γίνει οι αναβαθμίσεις που αφορούν τον εξοπλισμό και το δίκτυο. Επισημαίνεται, επίσης, ότι δεδομένου του ότι ο χρόνος για την τηλεκπαίδευση είναι 35 λεπτά, αντί 45 που διαρκεί μια κανονική διδακτική περίοδος, ο ωφέλιμος χρόνος μειώνεται ακόμα περισσότερο, μέχρι να συνδεθούν όλοι στο «Teams» και να ληφθούν παρουσίες.

ΑΡΘΡΟ / *Του δρος* **ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΕΤΑΞΑ**

Οι ψυχολογικές συνέπειες της πανδημίας

Τα στοιχεία από τις εγχώριες και διεθνείς έρευνες σε σχέση με την επίδραση της πανδημίας στην ψυχολογική κατάσταση του πληθυσμού υποδεικνύουν πως οι συνθήκες της υπό αναφορά περιόδου ενισχύουν σοβαρά την πιθανότητα ανάπτυξης συμπτωμάτων ψυχοπαθολογίας, κυρίως αγχώδους διαταραχής και συμπτωμάτων ήπιας κατάθλιψης, σε πληθυσμούς που δεν παρουσίασαν οποιοδήποτε πρόβλημα ψυχικής υγείας στο παρελθόν, ενώ σύμφωνα με τις ίδιες έρευνες, τα συναισθήματα που κυριαρχούν είναι άγχος, φόβος, ανασφάλεια, ανησυχία, νευρικότητα, θυμός, αποδιοργάνωση (βλ. ενδεικτικά: Solomou & Constantinidou, 2020). Σε αυτό το πλαίσιο, το Πνευματικό και Συμβουλευτικό Κέντρο της Ιεράς Μονής Κύκκου σε συνεργασία με τον Παγκύπριο Σύλλογο Ψυχολόγων και στρατηγικούς συνεργάτες τις Ασφαλιστικές Εταιρείες του Ομίλου της Ελληνικής Τράπεζας Hellenic Life και Παγκυπριακή Ασφαλιστική και τη Cyta, λειτούργησαν δωρεάν τηλεφωνική γραμμή Άμεσης Ανταπόκρισης Τηλε – Ψυχολογικής Φροντίδας σε Έκτακτα Γεγονότα 1471 την περίοδο Μάιος – Ιούνιος 2020.

Στο σύνολο των δύο μηνών λειτουργίας της, η γραμμή δέχτηκε 243 τηλεφωνικές κλήσεις, εκ των οποίων οι 187 έτυχαν διαχείρισης και 15 παραπέμφθηκαν σε άλλες υπηρεσίες / γραμμές βοήθειας. Τα αιτήματα αφορούσαν στην πλειοψηφία τους (59,34%) άτομα που ζητούσαν βοήθεια για διαχείριση συμπτωμάτων άγχους, κατάθλιψης κ.λπ.

Η συνέχιση των μέτρων για την καταπολέμηση της πανδημίας, σε συνδυασμό με τα διάφορα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει μεγάλο μέρος του πληθυσμού, καθιστούν την παροχή δωρεάν συμβουλευτικών ψυχολογικών υπηρεσιών προς το κοινό αναγκαία.

Ακολουθούν τα αιτήματα που σχετίζονται με συναισθηματική καθοδήγηση / αποφόρτιση (12,77%), αιτήματα για βοήθεια σε θέματα που αφορούν στη διαχείριση παιδιών (17,36%), διαχείριση ενήλικα συγγενή (8,21%) και συμβουλευτική ζεύγους (2,32%). Η μέση ηλικία των καλούντων είναι 56,17 χρόνια με τυπική απόκλιση 19,32 (νεαρότερη ηλικία 18 ετών και μεγαλύτερη 78 ετών). Η πλειοψηφία (66,4%) είναι γυναίκες. Τα στοιχεία από την περίοδο λειτουργίας της Γραμμής συμφωνούν με τα στοιχεία από τις εγχώριες και διεθνείς έρευνες σε σχέση με την επίδραση της πανδημίας στην ψυχολογική κατάσταση του πληθυσμού (βλ. Πογιατζής & Μεταξάς, 2020). Η συνέχιση των μέτρων για την καταπολέμηση της πανδημίας, σε συνδυασμό με τα διάφορα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει μεγάλο μέρος του πληθυσμού, καθιστούν την παροχή δωρεάν συμβουλευτικών ψυχολογικών υπηρεσιών προς το κοινό αναγκαία.

Παράλληλα, είναι σημαντικό να τονιστεί πως τα άτομα που ήδη αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας, όπως και άλλες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε παρόμοιες συνθήκες και χρήζουν περαιτέρω στήριξης αυτή την περίοδο. Αυτή η στήριξη προφανώς δεν μπορεί να υλοποιηθεί με τα παραδοσιακά μέσα παροχής ψυχολογικής και κοινωνικής βοήθειας και είναι απαραίτητη η δυνατότητα προσαρμογής των συστημάτων και των επαγγελματιών υγείας στις καινούργιες συνθήκες.

Σε έρευνες σχετικές με την ανθεκτικότητα, φαίνεται πως ένα βασικό χαρακτηριστικό για μια καλύτερη έκβαση σε σχέση με την ψυχική υγεία είναι η ρεαλιστική και θετική αντιμετώπιση της κατάστασης. Με άλλα λόγια, είναι σημαντικό να θυμόμαστε πως όλο αυτό, αργά ή γρήγορα θα τελειώσει, καθώς πρόκειται για μια κατάσταση με αρχή, μέση και τέλος και βρισκόμαστε στο μέσο. Ταυτόχρονα, πρέπει να αποφευχθεί το φαινόμενο της αυτοενοχοποίησης ατόμων που νιώθουν να έχει επηρεαστεί η ψυχολογική τους ευεξία. Η εμφάνιση καταθλιπτικών συμπτωμάτων ή άγχους στις συνθήκες αυτές αποτελεί μάλλον φυσιολογική αντίδραση σε μη φυσιολογικές συνθήκες παρά πρόβλημα του ίδιου του ατόμου.

Επίσης, είναι σημαντική η ανάπτυξη των κοινωνικών και οικογενειακών δικτύων υποστήριξης και η συμπλήρωση ενός κοινωνικού δικτύου προστασίας για τα άτομα που δεν διαθέτουν επαρκές κοινωνικό και οικογενειακό δίκτυο, όπως άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο κ.λπ.

Ένα άλλο ζήτημα που πρέπει να τεθεί είναι η άμεση ανάγκη για εξεύρεση τρόπων επαναλειτουργίας των δομημένων δραστηριοτήτων τα απογεύματα για παιδιά και έφηβους, καθώς αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την ψυχολογική ευεξία των παιδιών και σημαντικό στοιχείο προς την ικανοποίηση των αναπτυξιακών τους αναγκών.

Το ίδιο ισχύει και σε σχέση με τις πολιτιστικές δραστηριότητες, οι οποίες δυστυχώς συνήθως θεωρούνται ως δευτερεύον ζήτημα, ενώ στην πραγματικότητα πρόκειται για τη βάση της πολιτισμικής μας ύπαρξης και συνεπώς για θέμα που άπτεται της ικανοποίησης βασικών υπαρξιακών αναγκών, μέρος της αναπτυξιακής διαδικασίας με ιδιαίτερη συνεισφορά στην ανάπτυξη των γνωστικών και συναισθηματικών διαδικασιών.

Για την ικανοποίηση των αναγκών ψυχολογικής υποστήριξης του πληθυσμού, ιδιαίτερα σε συνθήκες πανδημίας, θα ήταν προς όφελος της κοινωνίας η αξιοποίηση της γνώσης και της εμπειρίας της επιστήμης της ψυχολογίας. Η ποιότητα ζωής είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ψυχολογική ευεξία των ανθρώπων και ιδιαίτερα σε περιόδους όπως αυτή που διανύουμε, πρέπει να τύχουν αξιοποίησης οι επαγγελματίες ψυχολόγοι, προς όφελος της κοινωνίας γενικότερα.

Ο δρ Γιώργος Μεταξάς είναι συμβουλευτικός ψυχολόγος.

Η πανδημία μπορεί να γίνει εργασιακός Ιανός

Ο εργατολόγος Κωνσταντίνος Δημαρέλλης λέει στην «Κ» ότι τηλεργασία δεν σημαίνει αδιαφορία για τα εργασιακά δικαιώματα

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Η επικράτηση ευέλικτων ή χαλαρών μορφών απασχόλησης δεν είναι ένα καινούργιο φαινόμενο. Το θέμα εδώ είναι εάν η πανδημία θα χρησιμοποιηθεί ως πρόφαση για να οδηγηθούμε στην πλήρη απελευθέρωση των σχέσεων και συνθηκών εργασίας ή ως αφορμή για μία συνολική αντιμετώπιση του ζητήματος μέσω της θέσπισης κανόνων και προστατευτικού πλαισίου», λέει ο Κωνσταντίνος Δημαρέλλης, λέκτορας Εργατικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Λευκωσίας στη συνέντευξή του στην «Κ» και μιλάει για τις επιπτώσεις της πανδημίας στον εργαζόμενο και στις εργασιακές σχέσεις. Για την τηλεργασία αναφέρει ότι μπορεί να είναι ένα υπέροχο εργαλείο, όταν χρησιμοποιείται κατά τρόπο νόμιμο και κάνοντας σεβαστά τα εργασιακά δικαιώματα και την προσωπική ζωή του εργαζομένου. Όσο για τις αλλαγές στην αγορά εργασίας λέει ότι πρόκειται για ανακατατάξεις που επί πολλά χρόνια προωθούνταν και ίσως η πανδημία να είναι καθοριστική για την επιβολή και επικράτησή τους.

–Ποιες αλλαγές παρατηρήθηκαν στην αγορά εργασίας και ποιες είναι οι κυριότερες προκλήσεις στις εργασιακές σχέσεις λόγω COVID-19;

–Η αγορά εργασίας είναι πλέον αντιμέτωπη με ένα εντελώς νέο εργασιακό περιβάλλον. Η κατάσταση που δημιουργείται επηρεάζει έντονα την οικονομία, που μπορεί να οδηγήσει σε κλείσιμο επιχειρήσεων, που με τη σειρά του θα επιφέρει απώλεια θέσεων εργασίας. Εδώ τίθεται το εύλογο ερώτημα: τα νέα δεδομένα θα έχουν παροδικό χαρακτήρα ή θα λάβουν μόνιμο χαρακτήρα; Η επικράτηση νέων δεδομένων θα δώσει πλεονέκτημα στους εργαζομένους που μπορούν να επιδείξουν μία προσαρμοστικότητα σε αυτά. Για παράδειγμα, θα αναδειχθεί η ικανότητα κάποιου να εργαστεί με τηλεργασία και να χρησιμοποιήσει σύγχρονα τεχνολογικά μέσα και εν τέλει αυτός ο εργαζόμενος θα καταφέρει να επικρατήσει στις νέες συνθήκες εργασίας που διαμορφώνονται.

–Χαλαρές μορφές εργασίας, μισθολογικές ανισότητες κ.λπ. επιτείνονται εξαιτίας της πανδημίας ή μπορούμε να μιλάμε και για διόρθωση στρεβλώσεων;

–Η πανδημία μπορεί να έχει ένα διπλό πρόσωπο, να είναι ένας «Ιανός», αναφορικά με τις εργασιακές σχέσεις. Η επικράτηση ευέλικτων ή χαλαρών μορφών απασχόλησης δεν είναι ένα καινούργιο φαινόμενο. Το θέμα εδώ είναι εάν η πανδημία θα χρησιμοποιηθεί ως πρόφαση για να οδηγηθούμε στην πλήρη απελευθέρωση των σχέσεων και συνθηκών εργασίας ή ως αφορμή για μία συνολική αντιμετώπιση του ζητήματος μέσω της θέσπισης κανόνων και προστατευτικού πλαισίου. Προσωπικώς ελπίζω ότι μπορούμε να επιτύχουμε τη δεύτερη λύση, αυτήν της αντιμετώπισης του ζητήματος, κάτι που προϋποθέτει όμως τη συνεργασία Πολιτείας και κοινωνικών εταίρων.

–Η πανδημία μπορεί να φέρει ανισότητες στην αγορά εργασίας, ως προς το φύλο, τις δεξιότητες, τον μισθό; Ποιες μπορεί να είναι αυτές;

–Η πανδημία μπορεί να επιφέρει διαφοροποιημένη μεταχείριση μεταξύ των εργαζομένων, άλλες φορές δικαιολογημένα και άλλες φορές κατά τρόπο παράνομο. Ένα παράδειγμα δικαιολογημένης διαφοροποιημένης μεταχείρισης είναι ότι η νέα κατάσταση ευνοεί την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων. Ευνοείται, δηλαδή, ένας εργαζόμενος που μπορεί να εργαστεί αποτελεσματικά και από απόσταση. Σε αυτήν την περίπτωση δεν βλέπω γιατί να μην έχουμε μία διαφοροποιημένη μεταχείρισης προς όφελός του μέσω π.χ. της χρηματικής επιβράβευσής του μέσω αύξησης στον μισθό του. Από την άλλη πλευρά, όμως, και αυτό είναι και το πιο σημαντικό και στο οποίο πρέπει να σταθούμε, μπορεί να εκδηλωθούν ανισότητες σε βάρος συγκεκριμένων κατηγοριών εργαζομένων, όπως π.χ. οι μητέρες ανήλικων τέκνων. Ειδικά οι μητέρες αναγκάζονται να παραμείνουν στο σπίτι για να εργαστούν και πρέπει να φροντίζουν τα τέκνα τους όταν, λόγω της πανδημίας, δεν μπορούν να πάνε στο σχολείο. Δεν είναι προφανές ότι εν προκειμένω μία μητέρα υφίσταται μία ανισότητα; Πολλές φορές της είναι αδύνατον να συνδυάσει και να εξισορροπήσει την επαγγελματική και οικογενειακή ζωή της, κάτι που την καθιστά εργασιακά ευάλωτη.

Το θέμα εδώ είναι εάν η πανδημία θα χρησιμοποιηθεί ως πρόφαση για να οδηγηθούμε στην πλήρη απελευθέρωση των σχέσεων και συνθηκών εργασίας ή ως αφορμή για μία συνολική αντιμετώπιση του ζητήματος μέσω της θέσπισης κανόνων και προστατευτικού πλαισίου, λέει ο Κωνσταντίνος Δημαρέλλης, λέκτορας Εργατικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Λευκωσίας.

–Η τηλεργασία μπορεί να κρύβει εργασιακές παγίδες; Μπορεί να υποκαταστήσει τη διά ζώσης εργασία;

–Η τηλεργασία μπορεί να είναι ένα υπέροχο εργαλείο, όταν χρησιμοποιείται κατά τρόπο νόμιμο και κάνοντας σεβαστά τα εργασιακά δικαιώματα και την προσωπική ζωή του εργαζομένου. Συχνά ακούμε εργαζόμενους να είναι αρχικά διστακτικοί με την τηλεργασία και κατόπιν ενθουσιασμένοι με τη νέα εργασιακή πραγματικότητα. Πρέπει, όμως, να μην υπάρξει αδιαφορία για τα εργασιακά δικαιώματα. Ο εργαζόμενος πολλές φορές στην τηλεργασία είναι εκτεθειμένος σε μία ιδιότυπη «απελευθέρωση» του ωραρίου εργασίας, καθώς δεν μπορεί να ελεγχθεί η ώρα έναρξης και λήξης της εργασίας του. Πολλές φορές ο εργαζόμενος αναγκάζεται να εργαστεί περισσότερο για να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του, χωρίς όμως και να αμείβεται για την επιπλέον εργασία του. Άρα ο σεβασμός του ωραρίου εργασίας και ο διαχωρισμός προσωπικής και επαγγελματικής ζωής θεωρώ ότι είναι δύο σημαντικά στοιχεία στα οποία πρέπει να επικεντρωθούμε όταν κάποιος εργάζεται με τηλεργασία.

–Ποια εργασιακά «παρατράγουδα» έχουν παρατηρηθεί αυτή την περίοδο;

–Η αλήθεια είναι ότι πολλά ακούγονται για καταπάτηση εργασιακών δικαιωμάτων, αλλά θεωρώ ότι δεν είναι σκόπιμο να αναπαράγονται φήμες. Οι εργαζόμενοι μπορούν να προβαίνουν σε καταγγελίες στις αρμόδιες ελεγκτικές υπηρεσίες εάν θεωρούν ότι θίγονται τα εργασιακά τους δικαιώματα και ευελπιστώ ότι θα βρεθεί μία λύση προς το συμφέρον τους.

–Κινδυνεύει το νομικό καθεστώς ή τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα των εργαζομένων λόγω των συνθηκών που διαμορφώνονται;

–Οι εργαζόμενοι πρέπει να γνωρίζουν ότι δεν μπορεί να αλλάξει η σύμβαση εργασίας τους, άρα και το νομικό καθεστώς που διέπει την εργασία τους, εάν δεν συναινέσουν σε οποιαδήποτε αλλαγή. Τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα δεν απειλούνται, καθώς οι συμβάσεις εργασίας αναστέλλονται παροδικά και για σπουδαίο λόγο και το διάστημα αυτό ισοδυναμεί με χρόνο εργασίας.

Αγορά εργασίας

–Θα δούμε αλλαγές στο επιχειρηματικό ή το επιστημονικό μοντέλο εργασίας;

–Είμαστε αντιμέτωποι με σημαντικές αλλαγές στην αγορά εργασίας. Οι επιχειρηματίες που ανέπτυξαν και εκμεταλλεύθηκαν τις δυνατότητες που τους προσφέρουν τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα μπορούν να συνεχίσουν να στηρίζονται σε αυτά και να προσλάβουν στο μέλλον εργαζόμενους και από άλλες χώρες, ακόμη και από χώρες με χαμηλό μισθολογικό κόστος, δεδομένου ότι δεν θα απαιτείται πλέον η προσωπική παρουσία του εργαζομένου. Πρόκειται για ανακατατάξεις στην αγορά εργασίας, που επί πολλά χρόνια προωθούνταν και ίσως η πανδημία να είναι καθοριστική για την επιβολή και επικράτησή τους.

–Ζητήματα όπως η υγεία ή ασφάλεια στην εργασία και άλλα παρόμοια, μπορούν να επηρεάσουν τον εργαζόμενο ή τα ασφαλιστικά ταμεία;

–Θα επέμενα ειδικά στο πώς μπορεί να επηρεαστεί ο εργαζόμενος από την πανδημία. Πέραν του προφανούς κινδύνου που μπορεί να αντιμετωπίσει ο εργαζόμενος σε σχέση με τον κορωνοϊό, το οποίο όλοι απευχόμαστε, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε και τον ψυχολογικό παράγοντα. Οι εργαζόμενοι αναγκάζονται να εργάζονται από το σπίτι, για πολλές ώρες, χωρίς να αλλάζουν παραστάσεις, ενώ επικρατεί μία αβεβαιότητα σχετικά με το εργασιακό μέλλον τους, με συνέπεια να είναι αντιμέτωποι με έντονο εργασιακό άγχος.

RCB Bank Ltd. Ιδιωτική Εταιρεία. Αριθμός εγγραφής: 72376. Εγγεγραμμένη έδρα: Αμαθούντος 2, 3105 Λεμεσός, Κύπρος.
www.rcbcy.com 800 00 722

Οι κυρώσεις σε βάρος της Τουρκίας ίσως είναι η αρχή

Η Ερευνητική του Κογκρέσου εξετάζει ακόμη πιο αυστηρά νομοθετικά μέτρα

Στις ΗΠΑ εξετάζεται μέχρι και ζήτημα λαϊκής νομιμοποίησης του Ερντογάν, πιθανής παραμονής του στην εξουσία και το βαθμό στον οποίο ένας διάδοχος θα μπορούσε να αλλάξει τις πολιτικές του υπό το φως γεωπολιτικών, ιστορικών και οικονομικών παραμέτρων.

Του ανταποκριτή μας στη Νέα Υόρκη
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΖΟΥΠΑΝΙΩΤΗ

Όταν για πρώτη φορά τον Αύγουστο του 2018 το Κογκρέσο μέσω του αμυντικού προϋπολογισμού απαγόρευσε την μεταφορά στην Τουρκία των μαχητικών F-35 που συμπαρήγαγε και είχε ήδη πληρώσει, εξαιτίας της αγοράς από τη Ρωσία πυραύλων S-400 και τη φυλάκιση του πάστορα Μπράνσον, ελάχιστοι πίστεψαν ότι αυτές οι κινήσεις όχι μόνο δεν ήταν «μπλόφα», αλλά ότι θα οδηγούσαν στην επιβολή, για πρώτη φορά σε σύμμαχο των ΗΠΑ, κυρώσεων CAATSA, οι οποίες σχεδιάστηκαν για να πλήξουν εχθρούς των ΗΠΑ.

Η «Κ» είχε από την πρώτη στιγμή επισημάνει το 2018 πως η εμπλοκή του Κογκρέσου στα αμερικανο-τουρκικά ήταν μία παράμετρος που άλλαξε όχι μόνο την εξίσωση των διμερών σχέσεων ΗΠΑ – Τουρκίας, αλλά και της αμερικανικής πολιτικής στην Ανατολική Μεσόγειο (όπως απέδειξε ο σχετικός νόμος για την Ανατολική Μεσόγειο και η μερική άρση του εμπάργκο όπλων στην Κύπρο). Η ίδια λογική της υποβάθμισης επαναλήφθηκε στον σχολιασμό της σημασίας των κυρώσεων CAATSA που ανακοίνωσε ο υπουργός Εξωτερικών, Μάικ Πομπέο την περασμένη Δευτέρα, και οι οποίες ήδη είχαν συμπεριληφθεί στον νόμο για τον αμυντικό προϋπολογισμό των ΗΠΑ, που βρίσκεται στο γραφείο του προέδρου Τραμπ και περιμένει υπογραφή. Η ουσία του πράγματος είναι ότι ακόμη και πρώην φίλοι στην Ουάσιγκτον αντιμετωπίζουν την Τουρκία σαν μία χώρα που μπορεί τύποις να είναι σύμμαχος, στην πράξη όμως δρα ακόμη κι ως εχθρός. Ξεχάστηκε και το επιχείρημα των υπερασπιστών της Τουρκίας στο πολιτικό κατεστημένο της Ουάσιγκτον, ότι «είναι υπερήφανη χώρα και δεν πρέπει να την προσβάλλουμε». Και η χιονοστιβάδα των δημοσιευμάτων που ακολούθησαν μετά την επιβολή κυρώσεων συνηγορούν στο ότι δεν αποκλείεται να είναι απλώς η αρχή των όσων θα ακολουθήσουν. Ή, όπως έγραψαν την Τετάρτη ο αναλυτής του thinktankCMPP κι ο τουρκικής καταγωγής Αϊκάν Εντεμίρ του FDD, «κάποιοι ελπίζουν ότι οι κυρώσεις θα ενθαρρύνουν την Άγκυρα να επανεξετάσει την παρούσα πορεία και να ξαναγίνει «πλήρως τακτοποιημένο» μέλος του ΝΑΤΟ. Αλλιώς, η Ουάσιγκτον πρέπει να λάβει επιπρόσθετα μέτρα και να αυξήσει το κόστος στον Ερντογάν».

Εκκρεμή νομοσχέδια

Η περυσινή εμπειρία από τη συμπερίληψη της άρσης του εμπάργκο σε δύο νόμους που ψήφισε το Κογκρέσο και του νόμου για την Ανατολική Μεσόγειο σε έναν, αποδεικνύει ότι υπήρχαν πολύ ευνοϊκές συγκυρίες. Το ίδιο εύκολα συμπεριλήφθηκαν οι φετινές κυρώσεις στο τελικό κείμενο του αμυντικού προϋπολογισμού, τον οποίο συζητούσαν οι διαμεσολαβητές της Βουλής και της Γερουσίας. Κι όπως μας είπε στενός συνεργάτης επιφανούς μέλους του Κογκρέσου, υπάρχει έντονα αρνητικό κλίμα για την Τουρκία. Ένα από το νομοσχέδια τα οποία θα δούμε να επιστρέφουν για συζήτηση, με τη νέα χρονιά, εικάζεται ότι θα είναι αυτό που παρουσίασε τον Οκτώβριο ο γερουσιαστής Ρόμπερτ Μενέντεζ(S.Res. 755) για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την Τουρκία, «τις ένοπλες δυνάμεις της, και σχετιζόμενες μ' αυτήν ομάδες και άτομα στο νότιο Καύκασο, τη Συρία, τη Λιβύη και το Ιράκ». Το νομοσχέδιο αυτό ζητά από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ σειρά εκθέσεων, ιδίως για το αν έχει χρησιμοποιηθεί αμερικανική βοήθεια για τις πράξεις αυτές της Τουρκίας και για το αν «είναι η γνώμη του υπουργού Εξωτερικών για το κατά πόσον οι έκτακτες περιστάσεις απαιτούν τη συνέχιση της βοήθειας ασφαλείας των ΗΠΑ στην Τουρκία και όλα τα γεγονότα που υποδηλώνουν ότι αυτή η βοήθεια είναι προς το εθνικό συμφέρον των ΗΠΑ». Παρόμοιο νομοσχέδιο έχει κατατεθεί και για το Αζερμπαϊτζάν, με αφορμή τις βιαιότητες από μέρους αζέρικων δυνάμεων και Τούρκων μισθοφόρων στο Ναγκόρνο Καραμπάχ.

Οικονομικός στρατηγικός αναλυτής δήλωσε ότι «μέτρα που εμποδίζουν τις συναλλαγές σε δολάρια θα μπορούσαν να επηρεάσουν ιδιαίτερα το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Τουρκίας».

Ζήτημα διαδόχου Ερντογάν

Η Ερευνητική Επιτροπή του Κογκρέσου (CRS) στην πρόσφατη έκθεση των Ζανότι και Τόμας για την Τουρκία αναφέρει: «Πολλά μέλη του Κογκρέσου επικρίνουν όλο και περισσότερο τις δράσεις εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής της Τουρκίας, όπως αντικατοπτρίζονται σε νομοθετικές προτάσεις και την εποπτεία και ορισμένες ανησυχίες των ΗΠΑ οδήγησαν σε κυρώσεις και άλλα μέτρα κατά της Τουρκίας, καθώς και σε προσπάθειες ενδυνάμωσης των αντιπάλων της Τουρκίας (υπονοώντας σαφώς της άρση του εμπάργκο και το EastMedAct). Αυτά τα μέτρα ή άλλα στο μέλλον θα μπορούσαν, με τη σειρά τους, να επηρεάσουν ευρύτερα τις σχέσεις ΗΠΑ-Τουρκίας. Οι επιπτώσεις των κυρώσεων στην τουρκική συμπεριφορά μπορεί να είναι δύσκολο να μετρηθούν. Ένας οικονομικός στρατηγικός αναλυτής δήλωσε τον Οκτώβριο του 2019 ότι «μέτρα που εμποδίζουν τις τουρκικές τράπεζες να πραγματοποιούν συναλλαγές σε δολάρια θα μπορούσαν να επηρεάσουν ιδιαίτερα το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Τουρκίας». Σε σχέση με τις πιθανές επιπτώσεις αυτών των δράσεων του Κογκρέσου και της αμερικανικής κυβέρνησης σε σχέση με κυρώσεις, ή διευκολύνσεις με βάσεις από την Τουρκία, ή αντιπάλους της, η CRS εκτιμά ότι θα μπορούσε να έχει επιπτώσεις στους διμερείς δεσμούς, τις πολιτικο-στρατιωτικές επιλογές των ΗΠΑ στην περιοχή και τον στρατηγικό προσανατολισμό και την οικονομική ευημερία της Τουρκίας. «Το πόσο στενά εμπλέκεται η κυβέρνηση του Ερντογάν θα μπορούσε να εξαρτάται από τις αντιλήψεις των ΗΠΑ για τη λαϊκή νομιμοποίησή του, την πιθανή παραμονή στην εξουσία και από το βαθμό στον οποίο ένας διάδοχος θα μπορούσε να αλλάξει τις πολιτικές του υπό το φως γεωπολιτικών, ιστορικών και οικονομικών παραμέτρων».

Πάγωμα όπλων

Πέραν των νομοθετημένων κυρώσεων προς την Τουρκία (F-35 και πρόσφατα CAATSA) μέλη του Κογκρέσο κι από τα δύο σώματα έχουν σιωπηρά παγώσει αιτήματα της τουρκικής κυβέρνησης για αγορές όπλων. Συνολικά έχουν παγώσει 34 συναλλαγές (αξίας άνω των 25 εκατομμυρίων δολαρίων εκάστη) με πιο γνωστή (είδε την δημοσιότητα τον περασμένο Αύγουστο) την αναβάθμιση των τουρκικών μαχητικών F-16 και την παραχώρηση άδειας εξαγωγής μηχανών ελικοπτέρων που θέλει η Τουρκία να πωλήσει στο Πακιστάν. Για την ώρα δεν έχουν επηρεαστεί πωλήσεις ανταλλακτικών, πυρομαχικών και πακέτα συντήρησης παλαιοτέρων συστημάτων.

Τι αναμένουμε από την Ουάσινγκτον

Η επιβολή των κυρώσεων CAATSA την περασμένη Δευτέρα ήταν μία απόφαση που ελήφθη για να ενισχύσει το πολιτικό μέλλον του υπουργού Εξωτερικών, Μάικ Πομπέο, ο οποίος παρέμεινε στη θέση του και δεν έγινε γερουσιαστής. Ο Πομπέο φαίνεται σίγουρος προεδρικός υποψήφιος το 2024. Ωστόσο διευκολύνει και τον νέο πρόεδρο Μπάιντεν, ο οποίος θα έπρεπε να ξεκινήσει τη θητεία του με κυρώσεις σε βάρος της Τουρκίας.

Ο Μπάιντεν έχει σαφή αντίληψη για την Τουρκία, γνωρίζει άριστα τον Ερντογάν και έχουν συγκρουστεί σε αρκετές περιπτώσεις.

Δεν ξεχνά ότι υποχρεώθηκε να ανακαλέσει απόσπασμα ομιλίας του στο Χάρβαρντ, που ενόχλησε τον Ερντογάν, εν όψει επίσκεψής του στην Κωνσταντινούπολη. Βέβαια, ο πρόεδρος των ΗΠΑ σήμερα δεν είναι βιολογικά ο ίδιος με τον Μπάιντεν του 2016. Δεν θα θελήσει να χρεωθεί μία «απώλεια της Τουρκίας για τη Δύση», αλλά ούτε και θα υποκύψει στον Ερντογάν. Έχει συγκεκριμένες απόψεις για την περιοχή (ήταν από τους εμπνευστές των συμμαχιών για ενέργεια και ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο), για τους Κούρδους, αλλά και την Κύπρο. Για παράδειγμα, είναι γνωστή η δημόσια αντίθεσή του το 1997 στην αγορά από την Κύπρο των S-300, αλλά και η θέση που εξέφρασε στον πρόεδρο Αναστασιάδη στη μακρά συνάντηση που είχαν στη Νέα Υόρκη, τον Σεπτέμβριο του 2016, γύρω από το θέμα των εγγυήσεων και της πλήρους αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο, μετά τη λύση.

Σε σχέση με τους συμβούλους του, υπάρχει ο σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας Τζέικ Σάλιβαν που ταυτίζεται πλήρως μαζί του και ο υπουργός Εξωτερικών Τόνι Μπλίνκεν – που κατά καιρούς νομίζει ότι έχει ακόμη προϊστάμενο τον Κέρι και διστάζει έναντι της Τουρκίας. Στα χαμηλότερα στελέχη, έχουμε και το παράδειγμα το Μάικλ Κάρπεντερ, που ενώ ήταν ακραιφνής επικριτής της Τουρκίας, μετά τις εκλογές έφτασε στο σημείο να χαιρετίζει φραστικές μετατοπίσεις του Ερντογάν, προκαλώντας θύελλα αντιδράσεων Ελληνοαμερικανών στα κοινωνικά δίκτυα.

Όλα αυτά δείχνουν ότι τίποτε δεν θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο και οι υψηλές προσδοκίες για την προεδρία Μπάιντεν είναι προτιμότερο να χαμηλώσουν κι αν αποδειχθούν σωστές, ας είναι ευχάριστη έκπληξη.

Το μόνο σίγουρο είναι ότι η εμπλοκή του Κογκρέσου έχει αλλάξει τους κανόνες του παιχνιδιού στην Ουάσιγκτον. Κι όσο και αν Ελλάδα και Κύπρος δεν μπορούν να ονειρεύονται μία σχέση ανάλογη των ΗΠΑ με το Ισραήλ, ήταν το Κογκρέσο το μεγαλύτερο όπλο του Ισραήλ στο να πιέζει το Λευκό Οίκο και το Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Η συμμαχία Ελληνοαμερικανικού και Αμερικανο-Εβραϊκού Λόμπι στην Ουάσιγκτον έχει ακριβώς τον ίδιο στόχο.

Στην Αγκυρα περιμένουν τον Μπάιντεν

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Το τουρκικό διπλωματικό σώμα αποδίδει μεγάλη σημασία στις εξελίξεις των επόμενων μηνών, οι οποίοι θεωρείται ότι θα κρίνουν σε μεγάλο βαθμό τις σχέσεις Τουρκίας-Δύσης. Τούρκοι αξιωματούχοι, διπλωμάτες, αναλυτές και δημοσιογράφοι αναμένουν με μεγάλο ενδιαφέρον την ορκωμοσία του νέου προέδρου των ΗΠΑ και τις εξελίξεις που θα ακολουθήσουν την έναρξη της θητείας του Τζο Μπάιντεν στον Λευκό Οίκο. Υπό τη σκιά των πρόσφατων «προειδοποιητικών βολών» της Ε.Ε. προς την Τουρκία και τις αμερικανικές κυρώσεις για την τουρκική αμυντική βιομηχανία, η τουρκική πλευρά δεν αποκλείει κανένα ενδεχόμενο στον άξονα Άγκυρας-Δύσης κατά το επόμενο διάστημα. Τόσο οι κύκλοι της κυβέρνησης Ερντογάν όσο και οι Τούρκοι αναλυτές, οι οποίοι κρατούν αποστάσεις ασφαλείας από την επίσημη ρητορική του Προεδρικού, τονίζουν ότι οι επόμενοι μήνες της χειμερινής περιόδου είναι κρίσιμοι για την τουρκική διπλωματία και δεν αποκλείονται οι ένθεν και ένθεν εκπλήξεις.

Το «Seta» θεωρεί ότι η νέα εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ έρχεται να προσδιορίσει το νέο καθεστώς σχέσεων με τις δυτικές πρωτεύουσες.

Αναμένει τον Τζο Μπάιντεν να αναλάβει το ηηδάλιο των ΗΠΑ ο Ταγίπ Ερντογάν ελπίζοντας ότι επιβολή κυρώσεων θα αρθεί και θα αρχίσει νέα εποχή σχέσεων, αφήνει όμως να διαρρέει και μέλλον σχέσεων με την Ευρασία...

Κύκλοι της κυβέρνησης Ερντογάν, κάνοντας μια πρώτη ανάγνωση των πρόσφατων κινήσεων των Βρυξελλών και της Ουάσιγκτον στις σχέσεις τους με την Άγκυρα, θεωρούν ότι οι δυτικοί σύμμαχοι της Τουρκίας επέλεξαν να αναμένουν τις εξελίξεις της επόμενης περιόδου. Σύμφωνα με τον καθηγητή Μπουρχανεττίν Ντουράν του φιλοκυβερνητικού κέντρου στρατηγικών μελετών «Seta», «η δυτική συμμαχία ανέβαλε για τον Μάρτιο την απόφασή της για τη διαχείριση των σχέσεών της με την Τουρκία. Το κρίσιμο σημείο είναι ο ρόλος που θα διαδραματίσει η εισήγηση Μπάιντεν περί επιστροφής των ΗΠΑ στο διεθνές σκηνικό και στους φακέλους που θα ανοίξουν το επόμενο διάστημα για την Τουρκία». Με άλλα λόγια, λοιπόν, το «Seta» θεωρεί ότι η νέα εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ έρχεται να προσδιορίσει το νέο καθεστώς σχέσεων της Άγκυρας με τις δυτικές πρωτεύουσες. Η συγκεκριμένη επισήμανση συμπίπτει με την επιβολή κυρώσεων εκ μέρους της απερχόμενης αμερικανικής ηγεσίας στον πρόεδρο, αντιπρόεδρο και τομεάρχες της Αμυντικής Βιομηχανίας της Τουρκίας εξαιτίας της ενεργοποίησης του ρωσικού πυραυλικού συστήματος S-400 τον Οκτώβριο.

Η προβληματική στάση της κυβέρνησης Ερντογάν

Ο έμπειρος Τούρκος δημοσιογράφος-αναλυτής και πρώην αρχισυντάκτης της αγγλικής έκδοσης της «Χιουρριγιέτ», Μουράτ Γιεκτίν, προσεγγίζει με σκεπτικισμό τη στάση της κυβέρνησης Ερντογάν και προβληματίζεται για το αποτέλεσμα των «χειρονομιών» φιλίας του Τούρκου προέδρου προς τον εκλεγμένο πρόεδρο των ΗΠΑ και κυρίως για τις ψευδαισθήσεις που επικρατούν στο τουρκικό Προεδρικό το τελευταίο διάστημα σε ό,τι αφορά τις εξελίξεις στον άξονα Τουρκίας-Δύσης. Όπως αναφέρει ο κ. Γιετκίν, αποτελεί ψευδαίσθηση να θεωρείς ότι «η Δύση δεν πρόκειται να οδηγήσει σε ρήξη τις σχέσεις της με την Τουρκία, λόγω των κινήσεων της Άγκυρας». Είναι ορθό το να μη σκύβεις το κεφάλι και να υπερασπίζεσαι τα εθνικά σου συμφέροντα. Ωστόσο, είναι λάθος να θεωρείς ότι τα εθνικά σου συμφέροντα μπορούν να προβληθούν με τη διαιώνιση της στρατηγικής σύγκρουσης», προειδοποιεί ο κ. Γιεκτίν, ο οποίος προσθέτει ότι η χρήση της στρατιωτικής ισχύος στο διπλωματικό πεδίο έχει τα όριά της, τα οποία καθορίζονται από τα όρια της οικονομικής αντοχής της κάθε χώρας.Υπενθυμίζει τέλος ότι οι αμερικανοτουρκικές σχέσεις βρίσκονται ήδη σε «οριακό σημείο». Οι ΗΠΑ έχουν επιβάλει στην Τουρκία μια πολύ ισχυρή κύρωση, την αφαίρεσή της από το πρόγραμμα των F-35. Η Τουρκία μπορεί σήμερα να διαθέτει έναν αποτελεσματικό στόλο μη επανδρωμένων αεροσκαφών, ωστόσο αυτό δεν πρέπει να οδηγήσει σε λανθασμένα συμπεράσματα. Η Πολεμική Αεροπορία χρειάζεται ικανά, σύγχρονα αεροσκάφη, τα οποία την παρούσα στιγμή στερείται εξαιτίας των λανθασμένων επιλογών και χειρισμών στο μέτωπο της διπλωματίας. Ο κ. Γιεκτίν αφήνει να νοηθεί ότι αυτή είναι μια εξέλιξη που δεν αφήνει πολλά περιθώρια εφησυχασμού και εκφράζει πικρία για τη στάση της Δύσης έναντι στην Τουρκία, λέγοντας ότι οι κυρώσεις δεν φέρνουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα στο πεδίο της διπλωματίας. Αυτό αποδεικνύεται από τις εξελίξεις στον άξονα της Δύσης με δυνάμεις όπως το Ιράν, η Ρωσία, η Κίνα και η Β. Κορέα. Οο κ. Γιεκτίν προειδοποιεί ότι οι δυτικές κυρώσεις δεν αποκλείεται να σπρώξουν την Τουρκία προς την Ευρασία, πληροφορία που επικυρώνεται στην «Κ» από τουρκικούς διπλωματικούς κύκλους. Σύμφωνα με Τούρκους αξιωματούχους, ομάδα Ευρωπαίων και Αμερικανών διπλωματών επιχειρούν να οδηγήσουν στα άκρα τις σχέσεις με την Τουρκία για να ξεκινήσει η συζήτηση της ενδεχόμενης αφαίρεσης της Άγκυρας από το νατοϊκό άξονα.

ΝΙΚΟΣ ΣΤΕΛΓΙΑΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ - 60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Στο δείπνο η Τουρκία δεν αποκάλυπτε τις προθέσεις της

Με πρωτοβουλίες του προέδρου Αναστασιάδη συζητήθηκε διεξοδικά το θέμα της ασφάλειας και εγγυήσεων στις Πολυμερείς

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Παντελής Παντελίδης, διπλωμάτης και γραμματέας του Εθνικού Συμβουλίου, στη συνέντευξή στο πλαίσιο του αφιερώματος της «Κ» για τα 60χρονα της Κυπριακής Δημοκρατίας λέει ότι οι διπλωματικές κινήσεις του προέδρου Αναστασιάδη από το Μον Πελεράν μέχρι το Κραν Μοντάνα επιβεβαιώνει ξεκάθαρα, παρά τους αντιθέτους ισχυρισμούς από κάποιους κύκλους, για το ποιοι κωλυσιεργούσαν, ενώ την ίδια στιγμή θα πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη πως ήταν ο πρόεδρος που με δικές του πρωτοβουλίες οδήγησε δύο φορές σε αυτό που η Τουρκία για δεκαετίες απέφευγε: Τις πολυμερείς Διασκέψεις στις οποίες επιτέλους συζητήθηκε διεξοδικά το θέμα της ασφάλειας και εγγυήσεων.

–Από το Μον Πελεράν μέχρι το Κραν Μοντάνα υπήρχε η αίσθηση πως ο πρόεδρος Αναστασιάδης κωλυσιεργούσε στην όλη διαδικασία. Υπήρξε όντως προσπάθεια καθυστέρησης εξελίξεων από την πλευρά μας;

–Τουναντίον. Την 1η Δεκεμβρίου 2016, κατόπιν πρωτοβουλίας του προέδρου, με στόχο να αποτραπεί ένα παρατεταμένο αδιέξοδο και να διαφανούν οι προθέσεις της τουρκοκυπριακής και τουρκικής πλευράς όσον αφορά τα ουσιώδη κεφάλαια των εδαφικών αναπροσαρμογών και Ασφάλειας και Εγγυήσεων, συμφωνήθηκε να πραγματοποιηθεί τον Ιανουάριο του 2017 η πολυμερής Διάσκεψη στη Γενεύη. Αν και η Διάσκεψη έληξε ανεπιτυχώς, λόγω του ότι η Τουρκία παρουσίασε τις γνωστές τις θέσεις, τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την ορθότητα της απόφασης, καθώς για πρώτη φορά από το 1974 η τουρκοκυπριακή πλευρά κατέθεσε χάρτη μέσω του οποίου καταγράφεται η επιστροφή σημαντικού ποσοστού των κατεχομένων εδαφών, ενώ, επίσης για πρώτη φορά, συγκλήθηκε Διάσκεψη για την Κύπρο, στην παρουσία μάλιστα της Ε.Ε.

Την 1η Φεβρουαρίου 2017, κατόπιν και πάλι πρωτοβουλίας του προέδρου, σε κοινή συνάντηση των δύο ηγετών ζητήθηκε από τα Η.Ε. όπως προετοιμάσουν τη συνέχιση της Διάσκεψης στις αρχές Μαρτίου. Παράλληλα, ο κ. Αναστασιάδης πρότεινε στον Τουρκοκύπριο ηγέτη τη δημιουργία ενός κοινού τριπτύχου συγκλίσεων, μικρών και μεγάλων αποκλίσεων, αποσκοπώντας στο να προχωρήσει η διαδικασία με ταχύτερο τρόπο. Επιπλέον, στη βάση του πιο πάνω τριπτύχου, εισηγήθηκε την από κοινού συνέντευξη τύπου των δύο ηγετών, την πρώτη που θα λάμβανε χώρα στην ιστορία του Κυπριακού, με στόχο να ενημερωθεί ο λαός τόσο για την πρόοδο που επιτεύχθηκε όσο και για τα ζητήματα στα οποία εξακολουθούσαν να υπάρχουν εκκρεμότητες. Η στάση της τ/κ πλευράς ήταν αρνητική, ενώ η Τουρκία, παρά τη θετική στάση της Ελλάδος, δεν ανταποκρίθηκε στην πρόκληση συμμετοχής στη Διάσκεψη (υπενθυμίζεται το συνταγματικό δημοψήφισμα στην Τουρκία τον Απρίλιο του 2017). Καταγράφω επιπλέον την αποχώρηση του Τουρκοκύπριου ηγέτη από τις συνομιλίες από τις 16 Φεβρουαρίου 2017, με πρόφαση την Απόφαση της Βουλής που απλώς πρόσθεσε μια αναφορά στις σχολικές μονάδες επτά λεπτών για το ενωτικό δημοψήφισμα σε ένα αριθμό ιστορικών γεγονότων, είτε τοπικού ή διεθνούς ενδιαφέροντος. Υπενθυμίζω ακόμη την επιστροφή των Τουρκοκυπρίων στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων στις 11 Απριλίου, κατόπιν αναγνώρισης πως θα υπάρξει επίρριψη ευθυνών από τα Η.Ε. για την όλη στάση τους. Ακολούθως, λόγω και των διαφωνιών που προέκυψαν όσον αφορά τα επόμενα βήματα, κατόπιν παρότρυνσης του προέδρου, ο γ.γ. του ΟΗΕ κάλεσε τους δύο ηγέτες όπου συμφωνήθηκε στις 4 Ιουνίου η επανασύγκληση της Διάσκεψης για την Κύπρο. Συνεπώς, η αλληλουχία των πιο πάνω γεγονότων επιβεβαιώνει ξεκάθαρα, παρά τους αντιθέτους ισχυρισμούς από κάποιους κύκλους, για το ποιοι κωλυσιεργούσαν, ενώ την ίδια στιγμή θα πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη πως ήταν ο πρόεδρος που με δικές του πρωτοβουλίες οδήγησε δύο φορές σε αυτό που η Τουρκία για δεκαετίες απέφευγε: Τις πολυμερείς Διασκέψεις στις οποίες επιτέλους συζητήθηκε διεξοδικά το θέμα της ασφάλειας και εγγυήσεων.

«Θεωρούμε πως οποιεσδήποτε νέες ιδέες που παρεκκλίνουν από τη συμφωνημένη βάση λύσης όπως έχουν καθοριστεί από τις κατά καιρούς συμφωνίες μεταξύ των δύο ηγετών και τα σχετικά ψηφίσματα του Ο.Η.Ε., δεν είναι ούτε αποδεκτές ούτε βιώσιμες».

Είναι ξεκάθαρη η θέση μας πως η λύση που μπορεί να εξευρεθεί θα πρέπει να βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στη βάση των Συμφωνιών Υψηλού Επιπέδου, των αποφάσεων και ψηφισμάτων του Ο.Η.Ε. και του Συμβουλίου Ασφαλείας και, βεβαίως, σύμφωνα με τις αρχές και αξίες της Ε.Ε., λέει ο κ. Παντελίδης.

–Ο Νίκος Κοτζιάς στην τελευταία συνέντευξή του είπε ότι πριν να μπούμε στο δείπνο στο ζήτημα της ασφάλειας υπήρχε μία συναντίληψη (έμενε μόνο το ζήτημα των αγημάτων). Είχε και η δική μας πλευρά τέτοια εικόνα; Έστω προφορικά ο γ.γ. του ΟΗΕ επιβεβαίωνε ότι η Τουρκία ήταν έτοιμη να προχωρήσει στο κεφάλαιο των εγγυήσεων στο δείπνο;

–Κάθε φορά που ανοίγει συζήτηση για το τι έγινε στο δείπνο επιβεβαιώνεται ακριβώς αυτό που από την πρώτη στιγμή είχε αναφέρει ο πρόεδρος, ασχέτως εάν ακούγονται διαφορετικές απόψεις και προσεγγίσεις από άτομα που δεν παρευρέθηκαν καν στο Κραν Μοντανά. Είναι γεγονός πως ο γ.γ. κατά τη διάρκεια των πρωινών και απογευματινών διαβουλεύσεων του με τον Τούρκο ΥΠΕΞ στις 6 Ιουλίου 2017, διαμόρφωσε την εικόνα πως γίνετο αποδεκτό από την πρώτη μέρα εφαρμογής της λύσης να καταργηθεί το δικαίωμα μονομερούς επέμβασης, αλλά και η Συνθήκη Εγγυήσεων, ενώ στο θέμα αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων αποδέχοντο τη δραστική μείωση σε αριθμούς που παρέπεμπαν στη Συνθήκη Συμμαχίας (950 Έλληνες και 650 Τούρκοι στρατιώτες), με μόνη εκκρεμότητα τον καθορισμό ημερομηνίας τερματισμού ή αναθεώρησης της παρουσίας τους. Κατά τη διάρκεια του δείπνου και στη μακρά διαβούλευση που επακολούθησε, κατ' αντίθεση με τις εντυπώσεις που αφέθηκε ο γ.γ. να σχηματίσει, η Τουρκία δεν απεκάλυπτε τις πραγματικές της προθέσεις. Προ του διαφαινόμενου αδιεξόδου, ο γ.γ. ανέλαβε την πρωτοβουλία να προτείνει ένα σύντομο ανακοινωθέν που θα κατέγραφε γενικά αποδεκτές θέσεις στο Κεφάλαιο Ασφάλειας και Εγγυήσεων και επί κάποιων άλλων Κεφαλαίων που θα μπορούσε να επιτευχθεί σύγκλιση απόψεων. Ο Τούρκος ΥΠΕΞ αντέδρασε έντονα, υποστηρίζοντας πως κάτι ανάλογο δεν ήτο δυνατό να τύχει αποδοχής, αφού οι θέσεις της Τουρκίας ήταν ξεκάθαρες στο ότι το σύστημα Ασφάλειας και Εγγυήσεων δεν θα έπρεπε να τερματισθεί αλλά να διατηρηθεί και να αναθεωρηθεί σε μια περίοδο δεκαπέντε χρόνων, ενώ στο θέμα των στρατευμάτων η απόλυτη θέση ήταν πως ο όποιος αριθμός συμφωνηθεί και παραμείνει θα πρέπει να διατηρηθεί εσαεί. Ως εκ τούτου, ο γ.γ., προς αποφυγή όξυνσης μιας περαιτέρω κρίσης, ανέλαβε το βάρος των ευθυνών, δηλώνοντας πως οι όλες εισηγήσεις του καθ' όλη τη διάρκεια των διαβουλεύσεων εβασίζοντο σε εσφαλμένη αντίληψη που είχε σχηματίσει κατά τις συνομιλίες του με τον Τούρκο υπουργό Εξωτερικών. Θα θυμάστε, επίσης, και την γνωστή δήλωση του Τούρκου ΥΠΕΞ στο Κραν Μοντανά πως «ονειρευόμαστε» ότι η Τουρκία θα δεχθεί την άρση των εγγυήσεων και την πλήρη αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων.

–Μήπως τελικά το Κραν Μοντάνα ήταν η τελευταία ευκαιρία της ΔΔΟ;

–Είναι ξεκάθαρη η θέση μας πως η λύση που μπορεί να εξευρεθεί θα πρέπει να βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στη βάση των Συμφωνιών Υψηλού Επιπέδου, των αποφάσεων και ψηφισμάτων του Ο.Η.Ε. και του Συμβουλίου Ασφαλείας και, βεβαίως, σύμφωνα με τις αρχές και αξίες της Ε.Ε. Στο πλαίσιο αυτό, σημειώνεται η πρωτοβουλία του προέδρου που οδήγησε στην κοινή συνάντηση των δύο ηγετών με τον γ.γ. το 2019 στο Βερολίνο όπου υπήρξε συναντίληψη πως τα επόμενα βήματα θα βασίζονται στην Κοινή Διακήρυξη του 2014, στις μέχρι τώρα επιτευχθείσες συγκλίσεις και στο πλαίσιο του γ.γ. όπως αυτό παρουσιάστηκε στο Κραν Μοντάνα. Καταγράφεται επίσης πως στις 26 Οκτωβρίου του τρέχοντος έτους, ο γ.γ., σε απαντητική επιστολή προς τον πρόεδρο, με την οποία ο τελευταίος εξέφραζε την ετοιμότητα συμμετοχής του σε μια νέα πρωτοβουλία που θα επιθυμούσε να αναλάβει, μετέφερε τη δέσμευση να διερευνήσει την πιθανότητα να ξεκινήσει μια άτυπη πενταμερής υπό τα Η.Ε., με στόχο την επανέναρξη των συνομιλιών για την επίτευξη λύσης στο πλαίσιο των παραμέτρων των Η.Ε και στη βάση της πιο πάνω συναντίληψης. Συνεπώς, για την πλευρά μας τουλάχιστον, αυτό είναι το πλαίσιο διαπραγματεύσεων που υφίσταται και θα κινηθούμε, ενώ θεωρούμε πως οποιεσδήποτε νέες ιδέες που παρεκκλίνουν από τη συμφωνημένη βάση λύσης όπως έχουν καθοριστεί από τις κατά καιρούς συμφωνίες μεταξύ των δύο ηγετών και τα σχετικά ψηφίσματα του Ο.Η.Ε., δεν είναι ούτε αποδεκτές ούτε βιώσιμες, όχι μόνο από εμάς αλλά και από τη διεθνή κοινότητα ευρύτερα.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ**

ΓεΣΥ και πανδημία, ορόσημα στην ιστορία της ΚΔ

Η τελευταία διετία σημαδεύτηκε από δύο σημαντικά γεγονότα στον τομέα της υγείας στην Κύπρο: την εφαρμογή του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ) από την 1η Ιουνίου 2019 και την υγειονομική κρίση που προκάλεσε η πανδημία του κορωνοϊού στις αρχές του 2020. Παρά τις περί αντιθέτου προβλέψεις όσων κινδυνολογούσαν, τοΓεΣΥ τέθηκε σε εφαρμογή και έκτοτε εδραιώνεται, βελτιώνεται και αναβαθμίζεται. Μάλιστα, παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες που προκάλεσε και συνεχίζει να προκαλεί η υγειονομική κρίση που πλήττει και τη χώρα μας, η κυβέρνηση προχώρησε στην εφαρμογή και της δεύτερης φάσης του ΓεΣΥ. Η σημαντική αυτή μεταρρύθμιση, η μεγαλύτερη που έγινε ποτέ στην Κυπριακή Δημοκρατία, είναι ένα ζωτικό έργο που θα κληροδοτήσουν οι επόμενες γενιές. Η εφαρμογή του ΓεΣΥ ωφέλησε τα μέγιστα την προσπάθεια διαχείρισης της πανδημίας στη χώρα μας και χωρίς αμφιβολία, τα δεδομένα θα ήταν εντελώς διαφορετικά εάν η υγειονομική κρίση ξεσπούσε στην προ ΓεΣΥ εποχή. Από τις αρχές Φεβρουαρίου 2020 ολοκληρώθηκε ο επιχειρησιακός σχεδιασμός, ορίστηκε το Νοσοκομείο Αναφοράς, καταρτίστηκε πλάνο για την ενίσχυση των Μονάδων Εντατικής Θεραπείας και προχωρήσαμε στην ανάπτυξη υπηρεσιών, όπως η ιχνηλάτηση, η συνεργασία με την Υπηρεσία Ασθενοφόρων, το τηλεφωνικό Κέντρο Ενημέρωσης 1420, κ.ο.κ. Έγκαιρα και σε συνάρτηση με τις οδηγίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων (ECDC) εφαρμόσαμε μέτρα και ελέγχους στα σημεία εισόδου για τους ταξιδιώτες, ενώ στήθηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα η μέθοδος για να διενεργούμε τις εργαστηριακές εξετάσεις στο Ινστιτούτο Νευρολογίας & Γενετικής Κύπρου, ενώ άλλες χώρες με πιο οργανωμένα Συστήματα Υγείας, δεν είχαν αυτή τη δυνατότητα.

Με την καταγραφή των πρώτων κρουσμάτων στις 9 Μαρτίου προχωρήσαμε αμέσως στη λήψη μέτρων και εφαρμόσαμε σταδιακό κλείσιμο επιχειρήσεων και κλάδων, αλλά και μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης. Η απαγόρευση των κοινωνικών επαφών ήταν, θεωρώ, το πιο σκληρό μέτρο που αναγκαστήκαμε να ζητήσουμε από τους πολίτες να εφαρμόσουν. Όμως η υπευθυνότητα και η σοβαρότητα με την οποία η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών τήρησε τα μέτρα αυτά, μάς επέτρεψαν να σχεδιάσουμε και να αρχίσουμε την υλοποίηση της στρατηγικής για επάνοδο στην κανονικότητα, με κάποιες φάσεις να επισπεύδονται. Μία άλλη παράμετρος που υπήρξε καθοριστική στην αποτελεσματική διαχείριση της πανδημίας ήταν η πολιτική που εφαρμόσαμε για διενέργεια εργαστηριακών εξετάσεων στον γενικό πληθυσμό. Μια πρακτική που αποτελούσε και σύσταση του ECDC και του ΠΟΥ, και που οι συνθήκες και τα δεδομένα στην Κύπρο μας επέτρεψαν να υιοθετήσουμε. Μείναμε σταθεροί και επιμείναμε σε ό,τι αφορά στην ιχνηλάτηση των επαφών των θετικών στον ιό ατόμων, γεγονός που βοήθησε τα μέγιστα στον έγκαιρο εντοπισμό και την απομόνωση των κρουσμάτων, εμποδίζοντας έτσι τη διασπορά του ιού στην κοινότητα. Ορίσαμε ταυτόχρονα τη Συμβουλευτική Επιστημονική Επιτροπή που μας στήριζε σε τεχνοκρατικό και επιστημονικό επίπεδο ως προς τη διαχείριση της πανδημίας. Όλα αυτά, καθώς και πολλές άλλες ενέργειες που κάναμε όλο αυτό το διάστημα τόσο για να θωρακίσουμε τα νοσηλευτήριά μας όσο και για να διασφαλίσουμε ότι θα περιορίζαμε την εξάπλωση του ιού, οδήγησαν στην καταστολή σε μεγάλο βαθμό της πανδημίας, δίνοντάς μας χρόνο να οργανώσουμε το Σύστημα Υγείας, ώστε να είμαστε σε θέση να δώσουμε την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη όπου χρειάζεται. Λάβαμε δύσκολες αποφάσεις, αλλά δεν είχαμε άλλη επιλογή και αυτό μας βοήθησε. Η Κύπρος πέρασε το πρώτο κύμα της πανδημίας με τις λιγότερες δυνατές απώλειες, κάτι το οποίο αποδίδουμε στην καταλυτική συνδρομή των πολιτών στη μεγάλη κινητοποίηση που έγινε σε όλα τα επίπεδα με μπροστάρη τις Ιατρικές Υπηρεσίες του κράτους.

Από το καλοκαίρι, όταν ολοκληρώθηκε η αποκλιμάκωση των μέτρων, προετοιμαστήκαμε για το δεύτερο κύμα της πανδημίας, το οποίο βιώνουμε αυτή την περίοδο. Το πλάνο δράσης επικαιροποιήθηκε στη βάση των νέων δεδομένων και προσαρμόζεται συνεχώς αναλόγως των συνθηκών που επικρατούν.

Η ανακάλυψη του εμβολίου είναι ένα σημαντικό όπλο στη φαρέτρα μας. Η Κύπρος έχει παραγγείλει εγκαίρως επαρκείς ποσότητες που καλύπτουν το σύνολο του πληθυσμού και η έναρξη του εμβολιαστικού προγράμματος θα σηματοδοτήσει την αρχή του τέλους της υγειονομικής κρίσης. Η προσπάθεια, όμως, θα πρέπει να συνεχιστεί για μερικούς ακόμη μήνες, ώστε να είμαστε ασφαλείς. Βρισκόμαστε σε ένα κρίσιμο σημείο. Τα υγειονομικά δεδομένα δεν μας επιτρέπουν να επαναπαυθούμε, δεν έχουμε το δικαίωμα να διακόψουμε τη μάχη. Το οφείλουμε στους γονείς μας, στους παππούδες μας, σε όλους τους συνανθρώπους μας που ενδεχομένως να χρειαστούν ιατρική φροντίδα. Το υπαγορεύει ο πολιτισμός μας και η συνείδησή μας.

Ο κ. Κωνσταντίνος Ιωάννου είναι υπουργός Υγείας της ΚυπριακήςΔημοκρατίας.

60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

Οι πρωθυπουργοί Ελλάδας - Τουρκίας ήταν έτοιμοι να έρθουν

Οι διεθνείς παίκτες του Κυπριακού είχαν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι και τα δικά τους συμφέροντα επέβαλλαν λύση του προβλήματος

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας μάς έστειλε από το απόγευμα στο ξενοδοχείο όπου διαμέναμε χωριστά από τη στενή διαπραγματευτική ομάδα. Στα πολλά χρόνια που ασχολούμαι με το Κυπριακό, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, είναι η πρώτη φορά που συνέβη κάτι τέτοιο. Συνήθως η ομάδα ήταν κάπου εκεί κοντά, έστω και σε άλλη αίθουσα, λέει στην «Κ» για τη νύχτα του περιβόητου δείπνου ο Τουμάζος Τσελεπής.

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας μάς έστειλε από το απόγευμα στο Κραν Μοντάνα, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» στο πλαίσιο του αφιερώματος 60 Χρόνια Κυπριακής Δημοκρατίας ο επικεφαλής της ομάδας Κυπριακού του ΑΚΕΛ και μέλος της διαπραγματευτικής ομάδας Τουμάζος Τσελεπής, μιλώντας για το τι έγινε στο Κραν Μοντάνα. Αν και ήταν η πρώτη φορά στα πολλά χρόνια που ασχολείται με το Κυπριακό που έγινε κάτι τέτοιο, σημειώνει πως ξέρει πολύ καλά τι έγινε. «Από την πρώτη μέρα της διάσκεψης ο Τσαβούσογλου υπέβαλε μία προφορική πρόταση για το ζήτημα της Συνθήκης Εγγύησης. Όταν τέλειωσε είπε χαρακτηριστικά ότι θα πάει και παρακάτω, αλλά όχι προτού δει τη στάση της ε/κ πλευράς στα εσωτερικά ζητήματα. Η πρόταση δεν μας ικανοποιούσε, γιατί δεν καταργούσε τη Συνθήκη Εγγύησης αλλά αφαιρούνταν τα επεμβατικά δικαιώματα. Ήταν, λοιπόν, φανερό ότι αν εμείς θέλαμε να εκμεταλλευτούμε το μομέντουμ, λαμβάνοντας υπόψη και τη στάση που τηρούσαν οι υπόλοιποι, θα έπρεπε να δούμε τι θα κάναμε με τα ζητήματα της εσωτερικής πτυχής. Η αιχμή του δόρατος ήταν η πολιτική ισότητα» αναφέρει χαρακτηριστικά.

–Τι έγινε στο περιβόητο δείπνο στο Κραν Μοντάνα και επικρίνετε σφόδρα την κυβέρνηση Αναστασιάδη; Μήπως ήρθε η ώρα να λεχθεί ξεκάθαρα;

–Δεν ήμασταν φυσικά στο δείπνο, αλλά ούτε καν στα περίξ. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας μάς έστειλε από το απόγευμα στο ξενοδοχείο όπου διαμέναμε χωριστά από τη στενή διαπραγματευτική ομάδα. Στα πολλά χρόνια που ασχολούμαι με το Κυπριακό, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, είναι η πρώτη φορά που συνέβη κάτι τέτοιο. Συνήθως η ομάδα ήταν κάπου εκεί κοντά, έστω και σε άλλη αίθουσα.

–Για ποιο λόγο σας άφησε εκτός;

–Ήταν δικαίωμά του και επέλεξε να το κάνει. Το ότι δεν ήμασταν μέσα βεβαίως δεν σημαίνει ότι δεν έχουμε εικόνα για το τι είχε συμβεί. Μέχρι εκείνη τη στιγμή άλλωστε, ως μέλος της ομάδας στήριξης του διαπραγματευτή, ήμουν ανάμεσα στους έξι που παρευρίσκονταν στη διάσκεψη. Αλλά ακόμα και στη συνέντευξη του κ. Κοτζιά στο ΡΙΚ προέκυψε μία σοβαρή παραδοχή.

–Δηλαδή;

–Είπε πως μέχρι τη στιγμή του δείπνου η Τουρκία είχε συγκατανεύσει στον τερματισμό της Συνθήκης Εγγύησης και συνακόλουθα των όποιων επεμβατικών δικαιωμάτων, καθώς και σε ταχεία αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων, με μηχανισμό επίβλεψης από τα Ηνωμένα Έθνη. Όλα όμως ήταν υπό την αίρεση του συνολικού πακέτου. Η θέση της Τουρκίας ήταν ότι δεν θα δεσμευόταν επίσημα αναφορικά με τη Συνθήκη Εγγύησης, αν δεν συμφωνούνταν και τα εσωτερικά ζητήματα, με ιδιαίτερη έμφαση βεβαίως στο ζήτημα της πολιτικής ισότητας. Αυτή ήταν η συναντίληψη. Ο κ. Κοτζιάς υποστηρίζει πως ξαφνικά ο κ. Τσαβούσογλου θυμήθηκε ότι θα του δημιουργούσαν πρόβλημα οι Γκρίζοι Λύκοι και άλλαξε γραμμή πλεύσης κατά 180 μοίρες. Εδώ προκύπτει ένα ζήτημα κοινής λογικής. Αν όντως όλες εκείνες τις μέρες είχαμε φτάσει σε αυτό το σημείο και ξαφνικά άλλαξε εντελώς στάση ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών, τότε για ποιο λόγο ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών, στην έκθεση που είχε υποβάλει τον Σεπτέμβριο του 2017, όχι μόνο δεν επέρριψε ευθύνες στην Τουρκία, αλλά την αθώωσε κιόλας και επιρρίπτει την ευθύνη στους δύο ηγέτες; Και για ποιο λόγο ο πρόεδρος δεν αντέδρασε;

> *Αν η Τουρκία μπλοφάρει για λύση δύο κρατών θα φανεί στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.*

–Υιοθετείτε όμως το αφήγημα του κ. Κοτζιά ότι όλα ήταν συμφωνημένα πριν το δείπνο. Δεν είναι αντιφατικό;

–Δεν υπάρχει τίποτε το αντιφατικό σε όσα έχω πει. Η συναντίληψη ήταν ότι δεν θα αναλαμβανόταν επίσημα γραπτή δέσμευση από την Τουρκία προτού συμφωνηθούν και τα εσωτερικά θέματα και ότι το μόνο ζήτημα που θα απέμενε και αφορούσε τη διεθνή πτυχή, ήταν τα αγήματα της ΕΛΔΥΚ και ΤΟΥΡΔΥΚ που βρίσκονται στην Κύπρο με βάση τη Συνθήκη Συμμαχίας του 1960. Αυτό το ζήτημα θα το συζητούσαν οι πρωθυπουργοί είτε ερχόμενοι στη διάσκεψη είτε κάπου αλλού. Σε κάθε περίπτωση άλλωστε καταλαβαίνετε ότι το ζήτημα δεν ήταν οι 950 και 650 στρατιώτες. Το σημαντικό ήταν η Συνθήκη Εγγύησης. Κατά συνέπεια, έχει δίκαιο ο γ.γ. του ΟΗΕ ότι φτάσαμε πολύ κοντά σε όλα τα θέματα, συμπεριλαμβανομένου του ζητήματος της ασφάλειας και των εγγυήσεων, και ότι χάθηκε μια ιστορική ευκαιρία.

–Τι είχε συμβεί; Πράγματι ήταν έτοιμος ο κ. Τσίπρας να έρθει και την τελευταία στιγμή τον απέτρεψε ο κ. Αναστασιάδης;

–Και οι δύο πρωθυπουργοί ήταν έτοιμοι να έρθουν για να συζητήσουν το μόνο εκκρεμές ζήτημα της διεθνούς πτυχής και δη των αγημάτων. Από τη στιγμή, όμως, που ναυάγησε η διαπραγμάτευση δεν υπήρχε κανένα νόημα να έρθουν.

–Για ποιο λόγο θεωρούμε πως η Τουρκία ήταν έτοιμη για λύση τη στιγμή που σήμερα μιλά για λύση δύο κρατών;

–Εδώ είναι θέμα εκτίμησης. Φαίνεται πως οι διεθνείς παίκτες του Κυπριακού είχαν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι και τα δικά τους συμφέροντα επέβαλλαν λύση του προβλήματος. Προφανώς σκέφτηκαν ότι για να υπάρξει λύση πρέπει οι Ε/κ να ικανοποιηθούν πλήρως στο ζήτημα της ασφάλειας και αντιστοίχως πρέπει να ικανοποιηθούν οι Τ/κ στο ζήτημα της πολιτικής ισότητας. Ήδη από το Μον Πελεράν 3 η Βρετανία δήλωνε ότι η Συνθήκη Εγγύησης πρέπει να καταργηθεί από την πρώτη μέρα της λύσης και ότι είναι αναχρονισμός να υπάρχουν τέτοια συστήματα. Δεν δέχονταν καν μεταβατική περίοδο. Αυτή η στάση, της Βρετανίας, των Ηνωμένων Εθνών, της Ε.Ε. της Ελλάδας και της Κύπρου συνεχίστηκε και στο Κραν Μοντάνα. Η Τουρκία βρέθηκε σε έναν ασφυκτικό κλοιό. Από την πρώτη μέρα της διάσκεψης ο Τσαβούσογλου υπέβαλε μία προφορική πρόταση για το ζήτημα της Συνθήκης Εγγύησης. Όταν τέλειωσε είπε χαρακτηριστικά ότι θα πάει και παρακάτω, αλλά όχι προτού δει τη στάση της ε/κ πλευράς στα εσωτερικά ζητήματα. Η πρόταση δεν μας ικανοποιούσε, γιατί δεν καταργούσε τη Συνθήκη Εγγύησης, αλλά αφαιρούνταν τα επεμβατικά δικαιώματα. Ήταν, λοιπόν, φανερό ότι αν εμείς θέλαμε να εκμεταλλευθούμε το μομέντουμ, λαμβάνοντας υπόψη και τη στάση που τηρούσαν οι υπόλοιποι, θα έπρεπε να δούμε τι θα κάναμε με τα ζητήματα της εσωτερικής πτυχής. Η αιχμή του δόρατος ήταν η πολιτική ισότητα.

Η Τουρκία επιστρέφει σε πολιτικές που ακολουθούσε μέχρι το 2003

–Μετά το Κραν Μοντάνα τι να αναμένουμε; Ήταν όντως η τελευταία ευκαιρία για λύση στο πλαίσιο διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας;

–Δεν πρέπει να σταματούμε ποτέ τον αγώνα για λύση, απελευθέρωση και επανένωση, αν και τώρα βρισκόμαστε σε πολύ δύσκολη κατάσταση. Το τι θα γινόταν μετά το Κραν Μοντάνα ήταν απολύτως προβλεπτό, αν διδασκόμασταν από την ιστορία του Κυπριακού. Πότε είχαμε τα χειρότερα τετελεσμένα από το ’74 και μετά; Όταν δεν υπήρχε διαπραγματευτική διαδικασία σε εξέλιξη. Το είδαμε με την ανακήρυξη του ψευδοκράτους μετά την απόρριψη των Δεικτών Κουεγιάρ. Το ξανάδαμε το 1997, όταν αρχίσαμε την πυραυλολογία και την νφαιστειολογία πάντα σε συνθήκες διαπραγματευτικού κενού, όταν η Τουρκία και ο Ντενκτάς πρόβαλαν επισήμως τη θέση για συνομοσπονδία. Το είδαμε και το 2004 με τις επίμονες προσπάθειες για απευθείας εμπόριο. Η σημερινή στάση της Τουρκίας και του κ. Τατάρ καταδεικνύει πως επιστρέφουν σε πολιτικές που ακολουθούσαν μέχρι το 2003. Μέχρι τότε οι πολιτικές που ακολουθούσαν ανεξαρτήτως ότι δεν ανέπτυσσαν πάντα αυτή τη ρητορική στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων ήταν η πολιτική των δύο κρατών. Όταν η Τουρκία αντιλήφθηκε ότι δεν είναι δυνατό να αναγνωριστεί δεύτερο κράτος στο νησί και όταν άρχισε να ενδιαφέρεται και για τη δική της ευρωπαϊκή προοπτική, άλλαξε ρότα. Έδιωξαν τον Ντενκτάς και από τότε ξεκίνησαν διαπραγμάτευση στη βάση διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας. Βεβαίως πάντα έθεταν με κάποιο τρόπο μπόλικα συνομοσπονδιακά στοιχεία, τα οποία εξουδετερώναμε καθώς προχωρούσαμε.

–Η Τουρκία το εννοεί ή μπλοφάρει;

–Δεν έχω απάντηση. Αυτό το ερώτημα μόνο στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων μπορεί να απαντηθεί. Αν το εννοεί η Τουρκία, καταλαβαίνετε ότι μπαίνουμε πάλι σε αχαρτογράφητα νερά.

–Είναι συνεπώς δύσκολο σενάριο η λύση δύο κρατών;

–Το να επιτευχθεί η λύση δύο επίσημα αναγνωρισμένων κρατών το θεωρώ απομακρυσμένο. Αυτό βέβαια είναι διαφορετικό από την ντε φάκτο ενσωμάτωση των Κατεχομένων, που συμβαίνει μπροστά στα μάτια μας και είναι εξίσου επικίνδυνη εξέλιξη. Αν συμφωνήσουμε εμείς οι ίδιοι, όμως, με ανοιχτή ή συγκαλυμμένη λύση δύο κρατών, τότε δεν μπορεί κάποιος να το αποτρέψει. Περιττό να αναφέρω ότι θα πρόκειται για καταστροφική εξέλιξη.

–Η συνομοσπονδία είναι εφικτή;

–Μας ανησυχεί γιατί υπάρχει μια περιρρέουσα να έχουμε μια κοινή εκπροσώπηση διεθνώς, αλλά στο εσωτερικό να λειτουργούμε ουσιαστικά ως δύο χωριστά κράτη. Αυτό θα συνιστούσε συνομοσπονδιακό μόρφωμα, αναχρονισμό του 19ου αιώνα, ο οποίος πουθενά δεν έχει επιβιώσει. Τελευταίο παράδειγμα του 20ού αιώνα ήταν μία βραχεία συνομοσπονδιακή διευθέτηση μεταξύ Αιγύπτου και Συρίας που κράτησε μόλις δύο χρόνια. Δεν είναι τυχαίο ότι αυτά τα μορφώματα καταρρέουν. Δεν είναι βιώσιμο μόρφωμα ούτε και ανταποκρίνεται στις σύγχρονες πραγματικότητες, τους διεθνείς οργανισμούς και άλλες μορφές συνεργασίας. Ένα τέτοιο μόρφωμα το απορρίπτει κατηγορηματικά το ΑΚΕΛ.

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Οι αθέατες απώλειες της πανδημίας

Μακριά από τις κάμερες των ΜΜΕ υπάρχει ένας όμορφος κόσμος, που έχει χτιστεί τα τελευταία δεκαεπτά χρόνια με ανθρώπους που έχουν δημιουργήσει κοινωνικές, ανθρώπινες, επαγγελματικές, οικονομικές, πολιτιστικές σχέσεις και προσπαθούν να ξαναριζώσουν σε όλο το νησί, να γνωρίσουν τους ανθρώπους του και να υπερπηδήσουν, στο πλαίσιο που μπορούν, τα εμπόδια που η κατοχή επιβάλλει.

Υπάρχουν άνθρωποι στο νησί που έχουν χτίσει τη ζωή τους αψηφώντας σημεία διέλευσης, άνθρωποι που ακόμα και εν καιρώ κατοχής έχουν το σθένος να διεκδικούν το δικαίωμα στην παρουσία τους σε όλο το νησί. Τα ανοιχτά σημεία διέλευσης επέτρεψαν στον καθένα που το ήθελε, να συνεισφέρει στη λύση του Κυπριακού, κοιτάζοντας στο μέλλον και όχι στο παρελθόν. Σε αντίθεση με όλα όσα κάποιοι ισχυρίζονται τόσα χρόνια για την εδραίωση της διχοτόμησης με ανοιχτά σημεία διέλευσης, η κατάσταση σήμερα δεν αφήνει περιθώριο αμφιβολίας. Με κλειστά σημεία διέλευσης, η κατοχή συνεχίζει να υφίσταται, η διχοτόμηση εδραιώνεται, αφού δεν υπάρχει αντίσταση στο «εμείς ποδά τζιαι τζιείνοι ποτζιεί», και οι δυνάμεις που θέλουν να πείσουν τους Κυπρίους ότι η πατρίδα τους τελειώνει στην πράσινη γραμμή έχουν ενισχυθεί, και στις δύο πλευρές του διαχωρισμού. Ο σχεδόν ένας χρόνος με κλειστά σημεία διέλευσης μας έχει πάρει χρόνια πίσω, αλλά μας έχει κυρίως παγιδέψει στο παρελθόν, αδρανοποιώντας όσους εργάζονταν για το μέλλον.

> *Η πανδημία κάποια στιγμή θα τελειώσει, αλλά η δουλειά για την ειρήνη πρέπει να συνεχιστεί, έχοντας πάντα υπ’ όψη ότι οι συνέπειες της κανονικοποίησης της διχοτόμησης στο μυαλό και στο έδαφός μας θα αποτελούν τη μεγαλύτερη πρόκληση για το μέλλον.*

Στο πρόσωπο μιας τέτοιας απειλής, όπως η πανδημία, αποδειχτήκαμε λίγοι για να τη διαχειριστούμε και να αντιληφθούμε την πολιτική σημασία των πράξεών μας σε σχέση με την ακεραιότητα του νησιού. Η Δικοινοτική Τεχνική Επιτροπή Υγείας αφέθηκε στην αδρανοποίηση, τη στιγμή που θα μπορούσε να είχε ενισχυθεί και να παίξει καταλυτικό ρόλο στη συλλογική προσπάθεια αντιμετώπισης του κορωνοϊού. Η Κυπριακή Δημοκρατία δεν προσπάθησε, μέσω της Επιτροπής, να διεκδικήσει την παρουσία της στο κομμάτι της που δεν ελέγχει, να στείλει το μήνυμα στους Τουρκοκύπριους, που έχουν δείξει ότι ακόμη αντιστέκονται απέναντι στις επιβολές της Τουρκίας, ότι τους υπολογίζει ως μέρος της πατρίδας μας και της Ε.Ε. Αρνήθηκε να τους διεκδικήσει από τα δόντια της Τουρκίας, τη στιγμή που η ίδια η Τουρκία, αρχικά, και ενώ ήταν υπό τον Μουσταφα Ακιντζί, τους είχε γυρίσει την πλάτη. Αντ’ αυτού, η πανδημία, όπως ξεγύμνωσε τόσες πτυχές της κοινωνίας, εξέθεσε συνάμα και τους ισχυρισμούς μας ότι θέλουμε να ζήσουμε σε ένα επανενωμένο, ομοσπονδιακό κράτος, αφού αποδείξαμε ότι δεν είμαστε ούτε έτοιμοι ούτε πρόθυμοι να δουλέψουμε συλλογικά για την αντιμετώπισή της.

Τις μεγαλύτερες, μικρές μας νίκες απέναντι στην κατοχή και σε πείσμα όσων μας θέλουν χωριστά, τις έχουμε πετύχει με συνεργασία και επαφή. Με συνεργασία και επαφή έχουμε αναστηλώσει εκκλησίες και τζαμιά, ξαναλειτουργήσαμε εκκλησίες μας στα Κατεχόμενα, γνωρίσαμε και ακούσαμε τους ανθρώπους του νησιού μας και συναισθανθήκαμε τα βιώματά τους. Με συνεργασία και επαφή, ακόμα και υπό τις παρούσες συνθήκες, κάναμε τα βήματα προς εκείνο που στα λόγια λέμε ότι θέλουμε, λύση και ειρήνη στο νησί. Εξάλλου, καμία μονοκοινοτική απαίτηση δεν μπορεί να είναι πιο δυνατή από συλλογική απαίτηση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων για ένα κοινό μέλλον στο νησί, χωρίς ξένες επιβολές.

Σήμερα, ένα χρόνο σχεδόν μετά την εμφάνιση της πανδημίας, με μονομερή βήματα και απουσία διάθεσης για συλλογικότητα, είμαστε ευάλωτοι στην πρώτη σπίθα μίσους και πρόκλησης, ενώ η έχθρα ενισχύεται αμαχητί. Οι ψευδαισθήσεις κανονικότητας του στάτους κβο έχουν καταρρεύσει ανεπιστρεπτί και η αλήθεια είναι ότι εν τη απουσία λύσης του Κυπριακού, θα μένουμε ατέρμονα έρμαιο σε μικρές και μεγάλες κρίσεις. Η τραγική ειρωνεία της στιγμής όμως είναι η ευρύτερη άγνοια κινδύνου μπροστά στο τι συντελείται. Η πανδημία κάποια στιγμή θα τελειώσει αλλά η δουλειά για την ειρήνη πρέπει να συνεχιστεί, έχοντας πάντα υπ’ όψη ότι οι συνέπειες της κανονικοποίησης της διχοτόμησης στο μυαλό και στο έδαφός μας θα αποτελούν τη μεγαλύτερη πρόκληση για το μέλλον.

Η κα Ανδρομάχη Σοφοκλέους είναι ακτιβίστρια, μέλος του Unite Cyprus Now.

Αντιμετωπίζοντας θεωρίες συνωμοσίας

«Δεν κουνάμε ποτέ το δάχτυλο», λένε οι ειδικοί – Σχέσεις σε δοκιμασία, για την «ύπαρξη» του κορωνοϊού και τους εμβολιασμούς

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Σε όλη τη ζωή της 40χρονης Δήμητρας, ο αγαπημένος της θείος ήταν από τους πιο κοντινούς της ανθρώπους, πάντα δίπλα της, πάντα πρόθυμος να βοηθήσει. Οι διαφορετικές τους απόψεις όμως σχετικά με την πανδημία κόντεψαν να προκαλέσουν ανεπανόρθωτη ρήξη στη σχέση τους. Ο 60χρονος θείος της Δήμητρας ήταν αρνητής του κορωνοϊού μέχρι να κολλήσει. Η ίδια λέει στην «Κ» πως η ενημέρωσή του γινόταν μέσω ψευδών ειδήσεων στο Facebook.

Την έπαιρνε τηλέφωνο, της έλεγε τι διάβασε, εκείνη το κατέρριπτε με επιχειρήματα, η συζήτησή τους έληγε· μέχρι το επόμενο τηλεφώνημα. Σύντομα η Δήμητρα άρχισε να τον αποφεύγει. Οταν κόλλησε ο ίδιος, πίστεψε πως υπάρχει ο κορωνοϊός, επιμένοντας όμως πως δεν είναι κάτι φοβερό καθώς το πέρασε ασυμπτωματικά. Πείστηκε για τη σοβαρότητα της πανδημίας αφότου ένας συγγενής πέρασε 12 ημέρες στην Εντατική και ένας φίλος του έχασε τη ζωή του πριν καν προλάβει να διασωληνωθεί. «Τώρα όμως», συμπληρώνει η ίδια, «άρχισε να επηρεάζεται από το αντιεμβολιαστικό κίνημα».

«Αν δεν ήμασταν τόσο δεμένοι, λέω με σιγουριά ότι θα τον είχα διαγράψει από τη ζωή μου», τονίζει.

Από την αρχή της πανδημίας, οι θεωρίες συνωμοσίας, οι ψευδείς ειδήσεις και η διαδικτυακή ή μη παραπληροφόρηση έχουν βρει πρόσφορο έδαφος και πολλούς πρόθυμους δέκτες. Τα σενάρια που έχουν αναφερθεί είναι αμέτρητα, ξεκινώντας από το πώς και γιατί ξεκίνησε η πανδημία και φτάνοντας στο ότι το εμβόλιο κατά του κορωνοϊού αλλάζει το DNA ή περιέχει τσιπάκι παρακολούθησης. Γιατί είναι τόσο προσφιλείς οι θεωρίες συνωμοσίας και πώς μπορεί να διεξαχθεί η επικοινωνία όταν οι απόψεις διίστανται;

«Τα fake news ανθούν εκεί όπου υπάρχει ανταγωνισμός και πόλωση», λέει στην «Κ» ο Γιώργος Πλειός, καθηγητής στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ο οποίος πρόσφατα ολοκλήρωσε ένα βιβλίο για τις ψευδείς ειδήσεις. Θεωρεί πως στην Ελλάδα υπάρχει αυτή τη στιγμή αντιπαλότητα ανάμεσα σε μια θρησκολητική και σε μια κοσμική αντίληψη των γεγονότων, ενώ μια άλλη μερίδα ανθρώπων πιστεύει σε θεωρίες συνωμοσίας λόγω στεροτύπων και προκαταλήψεων. «Οι θεωρίες συνωμοσίας έχουν τη βάση τους στον φόβο και στην έλλειψη ελέγχου», συμπληρώνει.

SHUTTERSTOCK

«Ο κορωνοϊός είναι μια γριπούλα αλλά το εκμεταλλεύονται για να φοβίσουν τον κόσμο». «Οχι, τον κορωνοϊό τον "έφτιαξαν" κάποιες ελίτ για να μειώσουν τον πληθυσμό της Γης». «Θεέ μου, τι ακούω σήμερα;». Επικοί είναι οι διάλογοι, ανά την επικράτεια και ανά τον κόσμο, με αφορμή την COVID-19.

«Το αίσθημα ανασφάλειας και η χαμηλή εμπιστοσύνη στους θεσμούς δημιουργούν μεγαλύτερη τάση για συνωμοσιολογική σκέψη».

Ο Βασίλης Παυλόπουλος, αναπληρωτής καθηγητής Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας στο ΕΚΠΑ, δηλώνει στην «Κ» πως, σύμφωνα με έρευνες που έχουν διεξαχθεί στη χώρα από το πρώτο lockdown, ένας λόγος είναι το πιθανό αίσθημα ανασφάλειας που οδηγεί στην απόδοση μιας αιτίας σε θεωρίες συνωμοσίας –«γενικά οι έρευνες δείχνουν ότι είμαστε από τις χώρες που σκοράρουμε ψηλά στην αποφυγή αβεβαιότητας», λέει–, ενώ άλλος παράγων είναι η χαμηλή εμπιστοσύνη στους θεσμούς. «Το αίσθημα ανασφάλειας και η χαμηλή εμπιστοσύνη δημιουργούν μεγαλύτερη τάση για συνωμοσιολογική σκέψη και αυτή προβλέπει λιγότερη τάση για τήρηση των μέτρων της καραντίνας», ενώ το εμβόλιο εμπίπτει στο ίδιο πλαίσιο.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, έρευνες δείχνουν πως οι άνθρωποι έλκονται από θεωρίες συνωμοσίας όταν οι ψυχολογικές τους ανάγκες, όπως το να νιώθουν καλά για τον εαυτό τους και τις ομάδες στις οποίες ανήκουν, δεν ικανοποιούνται, λέει στην «Κ» η καθηγήτρια Κοινωνικής Ψυχολογίας με ειδίκευση στις θεωρίες συνωμοσίας στο Πανεπιστήμιο του Κεντ Κάρεν Ντάγκλας, ενώ, ειδικά σε περιόδους κρίσης, ψάχνουν τρόπους να αντεπεξέλθουν. Οι θεωρίες συνωμοσίας προκαλούν διαφόρων ειδών αρνητικές συνέπειες, τονίζει, ενώ όσες αφορούν το εμβόλιο είναι «δυνητικά επιβλαβείς, γιατί μπορεί να αποθαρρύνουν τον εμβολιασμό».

«Οταν οι άνθρωποι πιστεύουν σε κάτι πολύ έντονα, γίνονται συχνά προστατευτικοί σε σχέση με τα πιστεύω τους, και έντονες διαφωνίες για θεμελιώδη θέματα μπορεί να βλάψουν τις σχέσεις», σημειώνει η κ. Ντάγκλας. Οπως στην περίπτωση της Δήμητρας, που προαναφέραμε.

Η 58χρονη Αφροδίτη λέει στην «Κ» πως πλέον δεν μπορεί να κάνει παρέα με κάποιους γνωστούς της που πιστεύουν σε θεωρίες συνωμοσίας, γιατί «έχουν απόψεις τόσο φανατικές που καταντάνε επικίνδυνες». Ενα άλλο ζευγάρι δεν συζητάει πια για την πανδημία με την κουμπάρα του, γιατί διαφωνούν για ώρες χωρίς αποτέλεσμα και όλοι τελικώς στεναχωριούνται.

«Ακούμε· δεν κοροϊδεύουμε»

Η λύση, σύμφωνα με τους ειδικούς που μίλησαν στην «Κ», είναι να ακούσει κανείς τι έχει να πει ο συνομιλητής του. Ο ψυχολόγος Νικόλαος-Αλέξιος Σαπκάρης συμπληρώνει πως έτσι κάποιοι ακούνε τον εαυτό τους και συνειδητοποιούν πως πέφτουν σε αντιφάσεις, ενώ γενικά χτίζεται μια σχέση εμπιστοσύνης με τον συνομιλητή. «Δεν είναι εποικοδομητικό να ξεκινήσει κανείς μια συζήτηση με εχθρικό ή κοροϊδευτικό τρόπο, γιατί αυτό ακυρώνει τις ανησυχίες τους και μπορεί να τους απομακρύνει κι άλλο», λέει η κ. Ντάγκλας. Τόσο εκείνη όσο και ο κ. Πλειός συμφωνούν ως προς τη στρατηγική επίκλησης στην κριτική σκέψη με ερωτήσεις σχετικά με την πηγή ή τον αρθρογράφο μιας είδησης, ενώ ο κ. Παυλόπουλος προτρέπει αντί να προσφέρει κανείς επιχειρήματα και αποδείξεις, να τις ζητάει από τον συνομιλητή του. Πρέπει επίσης να έχει γερό στομάχι, συμπληρώνει, γιατί κάποιος που δεν εμπιστεύεται τους φορείς δεν θα εμπιστευτεί και ένα άτομο που επικαλείται τον ορθολογικό τρόπο σκέψης του οποίου φορέας είναι η επιστήμη.

Ο καθηγητής Λοιμωξιολογίας Νικόλαος Σύψας τονίζει πως, σχετικά με το εμβόλιο, μπορούν να παρατεθούν βασικά επιχειρήματα, όπως το ότι μέσω των εμβολίων αυξήθηκε το προσδόκιμο ζωής των ανθρώπων, ότι τα καινούργια εμβόλια έχουν δοκιμαστεί σε κλινικές μεθόδους που έχουν ελεγχθεί από ανεξάρτητους οργανισμούς, ότι δεν έχουν DNA αλλά RNA. Αλλά το πιο βασικό είναι να μη φέρεται κανείς απαξιωτικά. «Δεν πρέπει να κουνάμε το δάχτυλο», καταλήγει ο κ. Σύψας.

Οι επιστήμονες και ο ρόλος τους

Ο ψυχολόγος κ. Σαπκάρης τονίζει πως οι λέξεις έχουν σημασία. Δεν πρέπει να μιλάμε για «ευθύνη», ψάχνοντας για κάποιον υπαίτιο, αλλά για «ατομική υπευθυνότητα», αναφέρει, τονίζοντας πως η πρωταρχική έμφαση πρέπει να είναι στην ενσυναίσθηση, στην ανθρωπιά και στους ηθικούς κώδικες, ακόμα κι όταν υπάρχει διαφωνία μεταξύ συνομιλητών. «Κάθε κρίση κάνει πιο εμφανή τα στοιχεία της προσωπικότητάς μας, πρέπει να χτιστεί η γέφυρα, πρέπει να δείξουμε σεβασμό», λέει, σημειώνοντας πως κανείς δεν έχει το δικαίωμα να παρεκτραπεί επειδή είναι ορθολογιστής. Αντιστοίχως ο κ. Πλειός αναφέρει πως είναι δικαίωμα του καθενός να πιστεύει ό,τι θέλει και να το λέει, αλλά όχι και να μην ακολουθεί τα μέτρα της οργανωμένης πολιτείας που αποσκοπούν στην προστασία της υγείας. Σημασία έχει επίσης ο τρόπος που επικοινωνείται συχνά η επιστήμη από τους ίδιους τους φορείς της, λέει ο κ. Παυλόπουλος. Οταν επιστήμονες, π.χ., δηλώνουν ότι δεν θα κάνουν το εμβόλιο, είναι σημαντικό να τεκμηριώνουν το γιατί, ούτως ώστε μη ειδικοί που τους έχουν αναγάγει σε «ένα είδος ημίθεων», όπως λέει ο ίδιος, να μην οδηγούνται στην απομυθοποίηση της επιστήμης, αλλά να καταλαβαίνουν τα επιχειρήματα. «Είναι δύσκολο σε προσωπικό επίπεδο να διαχειριστεί κανείς φαινόμενα που έχουν να κάνουν με κοινωνικά αίτια», συμπληρώνει, τονίζοντας πως οι κρίσεις μεγεθύνουν προϋπάρχουσες δυσκολίες. «Δεν περιμέναμε την πανδημία για να συνειδητοποιήσουμε ότι υπάρχουν συνωμοσιολόγοι ανάμεσά μας», αναφέρει.

«Αναγκαστήκαμε να κάνουμε επιλογή ασθενών»

Του **ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ**

Σε μία εκδήλωση πολιτών στο Διαδίκτυο, ο διευθυντής της ιατρικής υπηρεσίας του νοσοκομείου του Τσίταου στη Σαξονία, Ματίας Μένγκελ, μίλησε για «επιλογή από ανάγκη των ασθενών», καθώς «τις προηγούμενες μέρες βρεθήκαμε πολλές φορές στη θέση να κάνουμε triage (σ.σ. επιλογή) για το ποιος θα πάρει οξυγόνο και ποιος όχι. Προσπαθούμε βέβαια να διακομισθούν οι ασθενείς σε άλλα νοσοκομεία, αλλά καθώς βρισκόμαστε στο επίκεντρο, αυτό δεν είναι πάντα δυνατό». Με επιδημιολογικό φορτίο 10 φορές πάνω από το όριο που έχει θέσει η κυβέρνηση (το όριο είναι 50 κρούσματα ανά 100.000 κατοίκους) η Σαξονία με 550 κρούσματα στις 100.000 (έναντι 180 του γερμανικού μέσου όρου) αναγκάσθηκε να πάρει μέτρα πρώτη από άλλα ομόσπονδα κρατίδια, κλείνοντας σχολεία και εμπορικά καταστήματα. Αργότερα, οι αρμόδιοι διέψευσαν τις δηλώσεις του Μένγκελ, αλλά ένας υπεύθυνος της τοπικής υγειονομικής περιφέρειας, που συνομίλησε τηλεφωνικά με την «Κ», επιβεβαίωσε την απελπιστική κατάσταση σε τρία τουλάχιστον νοσοκομεία της περιοχής.

Η Γερμανία με 22.535 κλίνες ΜΕΘ, έχει τις περισσότερες στην Ευρώπη. Στις 16 Δεκεμβρίου (τα στοιχεία δημοσιεύει η Στατιστική Υπηρεσία κάθε μέρα στην ιστοσελίδα της – στην Ελλάδα τα γνωρίζει μόνο η Πολιτική Προστασία) ήταν κενές 3.362, αλλά από τις 411 κλίνες με ECMO –δηλαδή κλίνες με εξωσωματική υποστήριξη της αναπνοής– ήταν κατειλημμένες οι 351. Οπως και σε άλλες χώρες της Ε.Ε., αν δεν βρεθεί σε μια υγειονομική περιφέρεια κλίνη ΜΕΘ ο ασθενής «επιλέγεται»: Να ζήσει ή να πεθάνει.

Στα γερμανικά νοσοκομεία (όπως και στα περισσότερα νοσοκομεία του κόσμου) η «επιλογή» ασθενών είναι τόσο παλιά όσο και η ιατρική. Η χώρα όμως «πιάστηκε στον ύπνο», καθώς τις τελευταίες δύο εβδομάδες σε ορισμένες περιοχές οι αριθμοί ξέφυγαν εντελώς. Ιχνηλάτηση πλέον δεν γίνεται, με εξαίρεση τη Βαυαρία. «Ενας από τους λόγους είναι ότι για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στέλνουμε τα δεδομένα των θετικών με φαξ ακόμα στις υπηρεσίες δημόσιας υγείας που τα συγκεντρώνουν», λέει στην «Κ» η Μάριον Χ., παθολόγος που εργάζεται σε νοσοκομείο του Ααχεν. Οι αντιπαραθέσεις είναι καθημερινές, με τις υπηρεσίες που συγκεντρώνουν τα στοιχεία να επιρρίπτουν τις ευθύνες στις αντίστοιχες των νοσοκομείων και αντιστρόφως. Μεταξύ των γιατρών κυκλοφορούν οι οδηγίες της ελβετικής Εταιρείας των Εντατικολόγων, ένα δωδεκασέλιδο κείμενο που ανανεώθηκε στις 4.11.2020. Σε αυτό η ηλικία, μια ενδεχόμενη άνοια και ένα σύνολο άλλων κριτηρίων παίζουν ρόλο στην απόφαση της ιατρικής ομάδας που καλείται να επιλέξει συλλογικά. Η διακλαδική ένωση των επιστημονικών εταιρειών που ασχολούνται με την εντατικολογία είχε δώσει κάποιες οδηγίες κατά το πρώτο κύμα του Μαρτίου, στις οποίες η ηλικία δεν παίζει τόσο μεγάλο ρόλο όσο η κατάσταση της υγείας των ασθενών, παράγοντες που συναποτελούν το δίλημμα των γιατρών. Οι Γερμανοί γιατροί δεν έχουν αντίστοιχο «εργαλείο» στα χέρια τους και κάποιοι από αυτούς ζητούν από τους πολιτικούς να θεσπισθεί ένα σχετικό νομικό πλαίσιο. Η Ενωση των επιστημονικών εταιρειών των εντατικολόγων ζήτησε από την κυβέρνηση ήδη από τις 11 Δεκεμβρίου την επιβολή ενός σκληρού lockdown όπως αυτό που τελικώς επιβλήθηκε την Τετάρτη 16 Δεκεμβρίου. «Το να υπάρχουν αναστολές εξαιτίας των Χριστουγέννων θα ήταν ανεύθυνο», προειδοποίησε την κυβέρνηση ο πρόεδρος της Ενωσης, εντατικολόγος Ούβε Γιάνσενς. «Με 30.000 κρούσματα την ημέρα και 600 νεκρούς ημερησίως κάθε καθυστέρηση είναι αδικαιολόγητη». Τρεις ημέρες αργότερα, οι ημερήσιοι θάνατοι έφτασαν τους 952.

Δύσκολη η κατάσταση και στη Γερμανία, μια χώρα με 22.535 κλίνες ΜΕΘ, τις περισσότερες στην Ευρώπη.

REUTERS / FABRIZIO BENSCH

Νοσηλεύτριες σε μονάδα εντατικής θεραπείας στο Βερολίνο φροντίζουν ασθενή με COVID-19. Σε κάποιες περιοχές της Γερμανίας, ειδικά στη Σαξονία, η κατάσταση στα νοσοκομεία είναι απελπιστική.

Επίσπευση εμβολιασμών

Η εξέλιξη αυτή οδήγησε την κυβέρνηση να προχωρήσει στην επίσπευση των εμβολιασμών, καθώς όλο και περισσότερα μέσα ενημέρωσης, πολίτες αλλά και πολιτικοί αναρωτιούνταν δημόσια γιατί στη χώρα όπου βρέθηκε το εμβόλιο Pfizer/BioNTech θα έπρεπε οι πολίτες να εμβολιασθούν τέσσερις εβδομάδες μετά τους Βρετανούς και τρεις εβδομάδες μετά τους Αμερικανούς και τους Καναδούς. Ο υπουργός Υγείας Γενς Σπαν, που είχε στηρίξει δημόσια την απόφαση της Ε.Ε. για μια πιο αργή αλλά πιο προσεκτική εξέταση των δεδομένων της διαδικασίας έγκρισης του εμβολίου, φαίνεται τώρα να βιάζεται. Την Τετάρτη ενημέρωσε τους υπεύθυνους για την εμβολιαστική καμπάνια των κρατιδίων, ότι οι εμβολιασμοί θα αρχίσουν στις 27 Δεκεμβρίου. Ο Φρανκ Μπέρκμαν, από την Ενωση γιατρών της Βόρειας Ρηνανίας, θεωρεί ότι με τα εμβόλια που θα φτάσουν, «θα εμβολιασθούν κατ' αρχάς οι τρόφιμοι των οίκων ευγηρίας και το προσωπικό τους. Κάπου 25.000 άτομα» σε μία περιοχή με πληθυσμό όσο η Ελλάδα. Ο υπεύθυνος για θέματα Υγείας του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος, Καρλ Λάουτερμπαχ, υπολογίζει ότι έως τις 31 Μαρτίου θα εμβολιασθούν περίπου 5 εκατομμύρια άνθρωποι, περίπου 6% του πληθυσμού. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού θα εμβολιασθεί το δεύτερο τρίμηνο του έτους. Το πρόβλημα είναι ότι η συναίνεση του πληθυσμού στον εμβολιασμό μειώνεται όσο περνούν οι μέρες. Αυτή την εβδομάδα μόνον το 48% δήλωσε ότι θα εμβολιαζόταν την επόμενη εβδομάδα. Η κυβέρνηση πιστεύει ότι όσο προχωράει ο εμβολιασμός, τόσο θα υποχωρεί ο σκεπτικισμός – μάλιστα και στις τάξεις των υγειονομικών ο επιδημιολόγος Λάουτερμπαχ παρατήρησε ότι δείχνουν απροθυμία να εμβολιασθούν. Οι εταιρείες πάντως που εμπλέκονται στη διακίνηση του εμβολίου προετοιμάζονται για μια καμπάνια δύο ετών, έως το καλοκαίρι του 2022...

Πιέσεις για διερευνητικές τον Ιανουάριο

Το Βερολίνο ζητεί επίσπευση, ενώ η Αθήνα προετοιμάζεται και η Αγκυρα αναδιοργανώνεται στη σκιά των αμερικανικών κυρώσεων

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Σε πλήρη αποδιοργάνωση των σχεδιασμών του προέδρου της Τουρκίας, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, οδηγούν οι κυρώσεις των ΗΠΑ εις βάρος της αμυντικής βιομηχανίας της χώρας, έπειτα από την ευρεία διακομματική συναίνεση στο Κογκρέσο και προώθησή τους μέσα από τον αμυντικό προϋπολογισμό, προτού καν ορκιστεί ο Τζο Μπάιντεν. Η κίνηση αυτή, πέρα από τις προφανείς επιπτώσεις που μπορεί να έχει σε βάθος χρόνου σε διάφορα πρότζεκτ της αμυντικής βιομηχανίας της Τουρκίας, διαταράσσει πλήρως τον σχεδιασμό του κ. Ερντογάν για επιχείρηση επαναπροσέγγισης με την επερχόμενη κυβέρνηση Μπάιντεν, ενώ υποθηκεύει και τις απόπειρες «εξομάλυνσης» σχέσεων με χώρες όπως το Ισραήλ και η Σαουδική Αραβία.

Η Αθήνα, από την πλευρά της, προωθεί την περαιτέρω σύσφιγξη των σχέσεων με το Ισραήλ, καθώς αύριο παρουσιάζεται στη Βουλή η πρόταση της ισραηλινής εταιρείας ELBIT για τη δημιουργία Διεθνούς Αεροπορικού Κέντρου στην Καλαμάτα, κάτι που θα εμπλέξει και την ιταλική Leonardo, η οποία θα παράσχει τα νέα αεριωθούμενα εκπαιδευτικά τύπου M-346. Ενώ, την ίδια στιγμή, στην Αθήνα προετοιμάζονται για την πιθανότητα επανέναρξης των διερευνητικών επαφών, μετά τις 20 Ιανουαρίου, με το Βερολίνο, πάντως, να πιέζει για επιτάχυνση.

Συγκεκριμένα, στο σκέλος των κυρώσεων, καλά πληροφορημένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» ότι πιθανή απόφαση του κ. Ερντογάν να μη συμβιβαστεί στο ζήτημα των S-400 μπορεί να έχει σοβαρότατες επιπτώσεις στο σύνολο της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας. Το Κογκρέσο μάλιστα θα αποφασίσει και για το αν κάποιες από αυτές τις αποφάσεις απαγόρευσης αδειών εξαγωγής από τις ΗΠΑ προς την Τουρκία θα είναι αναδρομικής ισχύος. Σε κάθε περίπτωση, οι ίδιες πηγές υπολόγιζαν ότι σε περίπτωση που οι κυρώσεις φθάσουν τα δύο χρόνια θα μειωθεί η αμυντική παραγωγή της Τουρκίας κατά 30% και αν το χρονικό διάστημα αγγίξει τα τρία χρόνια, τότε το ποσοστό της μείωσης μπορεί να φθάσει ακόμη και το 70%.

Πέρα από τις επιπτώσεις στην αμυντική βιομηχανία, οι κυρώσεις από την Ουάσιγκτον δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στο αφήγημα που επιχειρεί να προωθήσει εσχάτως ο κ. Ερντογάν προς την αναδυόμενη διοίκηση Μπάιντεν.

TURKISH DEFENCE MINISTRY VIA A.P.

Πιθανή απόφαση του κ. Ερντογάν να μη συμβιβαστεί στο ζήτημα των S-400 (φωτ.) μπορεί να έχει σοβαρότατες επιπτώσεις στο σύνολο της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας. Μάλιστα, σε περίπτωση που οι αμερικανικές κυρώσεις φθάσουν τα τρία χρόνια, τότε η αμυντική παραγωγή της Τουρκίας ίσως μειωθεί κατά 70%.

Στην Αθήνα είναι ειλημμένη η απόφαση ταχείας προώθησης της σύσφιγξης των σχέσεων με όλους τους περιφερειακούς εταίρους.

Ο κ. Ερντογάν επιχείρησε το προηγούμενο διάστημα να «γοητεύσει» τη Γερμανία ως ελκυστικός προορισμός για επενδύσεις και φθηνή εργασία, κάτι που μερικώς αποτυπώθηκε και στις πρόσφατες ήπιες διατυπώσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αλλά και στις δημόσιες δηλώσεις Τούρκων αξιωματούχων για τον «εποικοδομητικό» ρόλο του Βερολίνου, σε αντίθεση, όπως έλεγαν, με άλλους Ευρωπαίους. Η επικοινωνία του κ. Ερντογάν με την καγκελάριο της Γερμανίας Αγκελα Μέρκελ, την Παρασκευή, υποδηλώνει και την προσπάθεια εξεύρεσης διαύλων εκτόνωσης της πίεσης.

Ταυτόχρονα ο κ. Ερντογάν εκπέμπει προς την Ουάσιγκτον την εικόνα μιας Τουρκίας που μπορεί να συνταχθεί με τα αμερικανικά συμφέροντα κατά της Ρωσίας στη Λιβύη, στη Συρία και στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ. Την ίδια στιγμή, επιχειρεί άνοιγμα προς το Ισραήλ και τη Σαουδική Αραβία, παρά το γεγονός ότι τόσο ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου όσο και ο Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν είναι εξαιρετικά δύσπιστοι έναντι των «παζαριών» που επιχειρεί ο Τούρκος πρόεδρος.

Είναι απολύτως σαφές ότι το παιχνίδι του κ. Ερντογάν στην περιοχή έχει αποκλειστικό στόχο την απομόνωση της Ελλάδας από τις περιφερειακές συμμαχίες που με τόση –διακομματική– επιμέλεια έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια. Ιδιαίτερα η σχέση με το Ισραήλ έχει καλλιεργηθεί και ενισχυθεί υπό τρεις διαφορετικές κυβερνήσεις (ΠΑΣΟΚ, Ν.Δ.-ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ και Ν.Δ.).

Η αμυντική θωράκιση

Στην Αθήνα, πάντως, είναι ειλημμένη η απόφαση ταχείας προώθησης της σύσφιγξης των σχέσεων με όλους τους περιφερειακούς εταίρους. Αύριο, ο υπουργός Εθνικής Αμυνας Νίκος Παναγιωτόπουλος θα παρουσιάσει στην αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή την ισραηλινή πρόταση για δημιουργία Διεθνούς Αεροπορικού Εκπαιδευτικού Κέντρου στην Καλαμάτα. Υπενθυμίζεται πως το πολιτικό σκέλος της συμφωνίας ετέθη σε ανώτατο επίπεδο, τον περασμένο Ιούνιο, κατά την επίσκεψη του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στο Ισραήλ. Στόχος είναι το Διεθνές Κέντρο να λειτουργήσει ως πόλος έλξης για την εκπαίδευση χειριστών από χώρες όπως η Ιορδανία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ), ενδεχομένως και η Σαουδική Αραβία με την Αίγυπτο, εφόσον προχωρήσει και το πολιτικό σκέλος περιφερειακής συνεργασίας, μέσα από τα πολυμερή σχήματα.

Ο κ. Παναγιωτόπουλος θα παρουσιάσει αύριο και τη συντήρηση των μεταγωγικών αεροσκαφών C-27, καθώς κατέστη δυνατή η συμφωνία με την ιταλική Leonardo. Επίσης, θα παρουσιαστεί και η προμήθεια 80 αμερικανικών τεθωρακισμένων οχημάτων μεταφοράς προσωπικού τύπου M-117.

Τα συγκεκριμένα προγράμματα εκτιμάται ότι θα προχωρήσουν γρήγορα, ωστόσο ο κ. Παναγιωτόπουλος είναι σε ανοιχτή γραμμή με τη Γαλλίδα ομόλογό του Φλοράνς Παρλί, προκειμένου να ολοκληρωθεί ταχέως η υπόθεση των Rafale. Υπολογίζεται πλέον ότι ο νόμος θα έρθει στη Βουλή μεταξύ 11 και 13 Ιανουαρίου, εν συνεχεία θα περάσει από το Ελεγκτικό Συνέδριο και σκοπός είναι έως το τέλος του ίδιου μήνα, η κ. Παρλί να προσγειωθεί στην Ελλάδα για την υπογραφή της σύμβασης. Αυτό σημαίνει ότι σε χρονικό διάστημα λίγο παραπάνω από τέσσερις μήνες, θα έχει ολοκληρωθεί μια διαδικασία που άλλοτε θα μπορούσε να διαρκέσει ακόμη και χρόνια. Ολο αυτό το χρονικό διάστημα ο κ. Παναγιωτόπουλος βρισκόταν σε επαφή με την κ. Παρλί, ενώ υπήρχε ανάγκη συντονισμού με την Dassault, αλλά και τη γαλλική αεροπορία, για τα 12 μεταχειρισμένα Rafale.

Ίσως το πλέον σημαντικό στοιχείο της σύμβασης αφορά τα 12 μεταχειρισμένα Rafale, τα οποία είναι σε εξαιρετικά καλή κατάσταση, κάτι που, όπως λένε πηγές με γνώση των διαπραγματεύσεων του κ. Παναγιωτόπουλου, δεν ήταν δεδομένο. Με ενδιαφέρον αναμένεται στην Αθήνα και η πρόταση της κ. Παρλί για τις τέσσερις «Belh@rra» οι οποίες δεν θα είναι πλέον αντιαεροπορικής άμυνας περιοχής, αλλά πολλαπλού ρόλου, κάτι που θα αλλάξει σημαντικά και το τίμημα προμήθειάς τους. Πρακτικά, η νέα φρεγάτα του Πολεμικού Ναυτικού (Π.Ν.) μετατρέπεται σε έναν αγώνα με δύο κύριους «μνηστήρες», τη Γαλλία και τις ΗΠΑ.

Οι συνέπειες για την Τουρκία

Το εύρος των κυρώσεων κατά της Τουρκίας μπορεί τελικά να λειτουργήσει εξαιρετικώς αρνητικά για διάφορα εξοπλιστικά προγράμματα της Αγκυρας, καθώς σημαντικά πρότζεκτ της Διεύθυνσης Αμυντικών Βιομηχανιών (SSB) αποτελούν και τα πλέον εξαγώγιμα της Τουρκίας (π.χ. UAV Bayraktar). Σύμφωνα με ανάλυση της Ερευνητικής Υπηρεσίας του Κογκρέσου (CRS), οι κυρώσεις δεν θα επηρεάσουν υφιστάμενα συμβόλαια, αλλά μπορεί να επηρεάσουν «περίπου 2 δισ. δολάρια από πιθανές δουλειές». Στην ανάλυση επισημαίνεται ότι οι κυρώσεις «μπορεί να εμποδίσουν τις συνεργασίες ΗΠΑ - Τουρκίας και πιθανώς Ευρώπης - Τουρκίας, για την ανάπτυξη προηγμένων οπλικών συστημάτων». Τονίζεται, μάλιστα, ότι η Τουρκία είτε θα πρέπει να συμμορφωθεί, ώστε οι κυρώσεις να αρθούν, «είτε να στραφούν σε εναλλακτικούς προμηθευτές, όπως η Ρωσία ή (ίσως) το Ηνωμένο Βασίλειο, για το μαχητικό επόμενης γενιάς». Από τους αναλυτές καταγράφεται και η αμερικανική στρατιωτική παρουσία στην Τουρκία στα εξής σημεία: στο Νατοϊκό Αρχηγείο Ξηράς στη Σμύρνη, στο Σώμα Ταχείας Επέμβασης στην Κωνσταντινούπολη, στο Γραφείο Αμυντικής Συνεργασίας στην Αγκυρα (πρεσβεία ΗΠΑ) και στη βάση του Ιντσιρλίκ. Πέρα από αυτά, το αμερικανικό ναυτικό χρησιμοποιεί το λιμάνι της Μερσίνας, ενώ στη βάση του Κιουρετσίκ (πλησίον του Ντιγιαρμπακίρ), προσωπικό από τις ΗΠΑ λειτουργεί το ραντάρ αντιπυραυλικής άμυνας που βρίσκεται εκεί. Οι αναλυτές εκτιμούν ότι οι κυρώσεις μπορεί να επηρεάσουν και την οικονομική σταθερότητα της Τουρκίας, δεδομένης της νομισματικής αδυναμίας της.

ΑΠΟΨΗ

Διλήμματα Ευρωπαίων-Νατοϊκών ηγετών και οι κυρώσεις-χάδι προς την Τουρκία

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ**

Η συμφωνία, στην οποία μετά από πολύωρες διαπραγματεύσεις, κατέληξαν οι ηγέτες των 27 ΚΜ της Ε.Ε. για τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε ό,τι αφορά στις κυρώσεις εναντίον της Τουρκίας είναι σίγουρο ότι κείται μακράν των προσδοκιών της Λευκωσίας παρά τις περί του αντιθέτου δηλώσεις. Κατά την άποψή μου, η κατάληξη αυτή και η μετάθεση τυχόν σκληρότερων μέτρων, για τον ερχόμενο Μάρτιο, δεν οφείλεται στην έλλειψη ενεργειών από μέρους μας ή σε αυτήν της επαρκούς κατανόησης από την πλευρά των Ευρωπαίων εταίρων μας. Μπορεί να νοιώθουμε ότι έχουμε το δίκαιο με το μέρος μας αλλά έστω και αργά, είναι καιρός να κατανοήσουμε δύο πράγματα: τα διλήμματα των Ευρωπαίων εταίρων μας, αφού οι κυρώσεις αφορούν σε ένα σημαντικό νατοϊκό σύμμαχό τους και τις οικονομικές επιπτώσεις που θα έχουν ένεκα κατάρρευσης της τουρκικής οικονομίας ως απότοκο σκληρών κυρώσεων. Σε ό,τι αφορά στο τελευταίο, σε δημοσίευμα στη γερμανική εφημερίδα Die Welt, τον περασμένο Σεπτέμβριο, επισημαίνεται ότι «τα οικονομικά προβλήματα της Τουρκίας μπορεί να είναι δικό της λάθος, αλλά θα μπορούσαν να εξαπλωθούν στην Ευρώπη και να αποτελέσουν πρόβλημα για τη Δύση, ειδικά εάν η τουρκική οικονομία καταρρεύσει εντελώς». Αν αυτό συμβεί, το δημοσίευμα τόνισε ότι οι ζημιές των ισπανικών τραπεζών, θα ανέλθουν σε $ 62 δισ., σε $29 δισ. για τις γαλλικές τράπεζες, σε $12 δισ. για τις βρετανικές, $11 δισ. για τις γερμανικές, και $8,7 δισ. για τις ιταλικές τράπεζες. Αυτό σημαίνει ότι οι δανειστές πέντε Κρατών Μελών της Ε.Ε. είναι ευάλωτοι σε μια συνδυασμένη απώλεια 122,7 δισεκατομμυρίων δολαρίων.

Η νέα στρατηγική του ΝΑΤΟ τονίζει τη σημασία της Τουρκίας για τη Συμμαχία. Ποιοι Σύμμαχοι θα της επιβάλουν κυρώσεις;

Μέσα στην τελευταία πενταετία η Τουρκία έχει υποστεί επίσημα κυρώσεις από την Ρωσία, τις ΗΠΑ και την Ε.Ε. Συγκεκριμένα, μέσα σε έξι μήνες το 2016, οι ρωσικές κυρώσεις είχαν κοστίσει στην τουρκική οικονομία δισεκατομμύρια δολάρια ένεκα απώλειας εξαγωγών και μείωσης 90% των αφίξεων τουριστών στην Τουρκία, μετά το γνωστό συμβάν της κατάρριψης του ρωσικού Su-24 στα σύνορα Τουρκίας – Συρίας. Ο πρόεδρος Πούτιν συμφώνησε να άρει σταδιακά τις κυρώσεις όταν ο Ερντογάν ζήτησε επίσημα συγγνώμη, γεγονός που ήρθε επίσης με μια σιωπηρή υποστήριξη της ρωσικής επιρροής στον εμφύλιο πόλεμο της Συρίας.

Πέντε χρόνια αργότερα, ο Ερντογάν κυριολεκτικά, προκάλεσε λεκτικά τις ΗΠΑ να του επιβάλουν κυρώσεις, για την αγορά του ρωσικού συστήματος αεράμυνας S-400 και για την παράκαμψη των αμερικανικών κυρώσεων στο Ιράν μέσω της κρατικής τουρκικής τράπεζας Halkbank. Την περασμένη Δευτέρα αποκαλύφθηκε ότι επιβλήθηκαν προς την Τουρκία, περιορισμένες κυρώσεις. Αυτές, περιλαμβάνουν απαγόρευση αμερικανικών εξαγωγών προς την Υπηρεσία Αμυντικών Προμηθειών της Τουρκίας, (SSB), επιβάλλοντας πάγωμα περιουσιακών στοιχείων και περιορισμούς βίζας σε 4 ανώτατα στελέχη της. Ενώ η πιθανότητα επιβολής κυρώσεων από τις ΗΠΑ δυνατόν να στοιχίσει στην ήδη προβληματική τουρκική οικονομία, δισεκατομμύρια δολάρια, αυτό εκτιμάται ότι δεν αποτελεί άμεσο κίνδυνο για αυτή. Και αυτό διότι η ψηφοφορία στη Γερουσία πέρασε με πλειοψηφία δύο τρίτων και δεν μπορεί να ασκηθεί βέτο από τον πρόεδρο. Ο Τραμπ πρέπει τώρα να επιλέξει τουλάχιστον πέντε από τα 12 μέτρα που περιέχονται στον νόμο. Αυτό δεν θα έχει καταστροφικές συνέπειες για την Τουρκία, καθώς ο απερχόμενος πρόεδρος δεν αναμένεται να επιλέξει τα σκληρότερα μέτρα.

Επανερχόμενοι στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, οι Ευρωπαίοι ηγέτες καταδίκασαν τις «μονομερείς και προκλητικές» ενέργειες της Τουρκίας και ζητούν την επιβολή επιπρόσθετων κυρώσεων για τις «μη εγκεκριμένες δραστηριότητες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο» (κυπριακή ΑΟΖ). Επιπλέον, ο ύπατος εκπρόσωπος της Ε.Ε. για την Εξωτερική Πολιτική Ζοσέπ Μπορέλ, καλείται να συμπεριλάβει σε έκθεση αποτίμησης των ευρω-τουρκικών σχέσεων, την εκτίμησή του για τη δυνατότητα «επέκτασης της εμβέλειας» των κυρώσεων αυτών καθώς και «άλλες επιλογές και εργαλεία» όπως λ.χ. εμπάργκο όπλων. Η αξιολόγηση της έκθεσης θα γίνει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Μάρτιο του 2021.

Ποιο είναι το αφήγημα αυτής της αναβολής που «επιτεύχθηκε» επί γερμανικής προεδρίας; Οι τυχόν κυρώσεις προς την Τουρκία, ενός νατοϊκού συμμάχου, που αφορούν σε εμπάργκο στρατιωτικού υλικού αποτελεί, μάλλον, ένα ζήτημα που μόνο το ΝΑΤΟ μπορεί να «αγγίξει» και όχι η Ε.Ε. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός ότι από τα 27 ΚΜ, τα 21 είναι και ΚΜ του ΝΑΤΟ. Συναφώς, η πλειοψηφία των νατοϊκών Ευρωπαίων θεώρησε ότι η συζήτηση ενός κρίσιμου θέματος για την Τουρκία θα ήταν πιο ενδεδειγμένη να γίνει σε ένα φόρουμ όπου θα μπορεί να προβάλει τις θέσεις της. Επιπλέον, θεωρήθηκε πιο σκόπιμο από τους πιο πάνω, η συζήτηση να γίνει μετά από την ανάληψη της κυβέρνησης Μπάιντεν για δύο λόγους: Πρώτον, διότι είναι σίγουρο ότι η στάση των ΗΠΑ απέναντι στις κυρώσεις κατά της Τουρκίας, θα αποτελεί συμπλήρωμα αυτής της Ε.Ε. και δεύτερον, ένεκα των θερμών απόψεων του Μπάιντεν που αφορούν στη συνοχή και στη σημασία του ΝΑΤΟ. Κάτι που ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ δήλωσε αμέσως μετά την εκλογή του προς τον γενικό γραμματέα του ΝΑΤΟ Γ. Στόλτενμπεργκ. Και επειδή τίποτα δεν είναι τυχαίο, μία ημέρα πριν από τη Σύνοδο της Ε.Ε. ο κ. Στόλτενμπεργκ, ο οποίος αυτό τον μήνα ξεκινάει μια σημαντική πρωτοβουλία με τίτλο «NATO 2030.United fora New Era», απευθυνόμενος προς την Ε.Ε., έσπευσε να υπογραμμίσει τη σημασία της Τουρκίας ως συμμάχου. Στην 67 σελίδων έκθεσή του για την εν λόγω πρωτοβουλία (βρίσκεται στο Διαδίκτυο), ο γ.γ. του ΝΑΤΟ προωθεί εμμέσως πλην σαφώς την εικόνα της Τουρκίας μέσα σε μία στρατηγική που στρέφει την προσοχή της Συμμαχίας σε νέες περιοχές όπου δραστηριοποιείται η Τουρκία, όπως η Μέση Ανατολή, η Λιβύη, η ανατολική Μεσόγειος, ο Καύκασος και η Κίνα όπου η Τουρκία έχει σημαντικό ρόλο στην επαρχία Xinjiang και στην εκεί μεγάλη κοινότητα Ουιγούρων, η οποία έχει ισχυρούς εθνικούς, πολιτιστικούς και γλωσσικούς δεσμούς με τους Τούρκους. Η νέα στρατηγική του ΝΑΤΟ, λοιπόν, τονίζει τη σημασία της Τουρκίας για τη Συμμαχία. Ποιοι Σύμμαχοι θα της επιβάλουν κυρώσεις;

Ο κ. Κυριάκος Ν. Ποχάνης είναι αρχιπλοίαρχος ε.α. ΠΝ, πρώην διοικητής του Κυπριακού Ναυτικού και μέλος του Συνδέσμου Αποστράτων Αξιωματικών του Κυπριακού Στρατού.

Εκκληση για κήρυξη κατάστασης κλιματικής εκτάκτου ανάγκης

Φιλόδοξοι στόχοι και πικρή πραγματικότητα, πέντε χρόνια μετά το Παρίσι

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Ας υποθέσουμε ότι για ιατρικούς λόγους είναι απολύτως απαραίτητο να χάσετε από δέκα έως δεκαπέντε κιλά μέσα σε ένα χρόνο. Ο στόχος είναι δύσκολος, αλλά όχι ανέφικτος. Σε μια μεγάλη τελετή στο Παρίσι, ανακοινώνετε ότι υιοθετείτε τον στόχο και για να τον πετύχετε θα περπατάτε κάθε μέρα 20 λεπτά γύρω από το σπίτι σας και θα τρώτε δυόμισι γλυκά αντί για τρία.

Καταχειροκροτείστε, γιατί έως τότε δεν είχατε καν στόχους, αλλά όλοι καταλαβαίνουν ότι δεν θα καταφέρετε και πολλά. Στα ψιλά γράμματα της συμφωνίας που υπογράψατε αναφέρεται ότι σε τακτά χρονικά διαστήματα θα εξετάζετε τις δεσμεύσεις ώστε, αν είναι ανεπαρκείς, να τις αναθεωρείτε προς το αυστηρότερο. Οταν φτάνει η ώρα της πρώτης αναθεώρησης, έχετε πάρει κιλά αντί να χάσετε, ενώ μια πανδημία κορωνοϊού έχει πλήξει τον πλανήτη. Ετσι οι ανακοινώσεις πρέπει να γίνουν διαδικτυακά, κάτι που δεν

Στην πρόσφατη διαδικτυακή σύνοδο για το φλέγον θέμα, ΗΠΑ, Ρωσία, Σαουδική Αραβία, Αυστραλία, Βραζιλία και Μεξικό δεν συμμετείχαν.

θα σας εμπόδιζε να δεσμευθείτε ότι θα ξεκινήσετε πραγματική δίαιτα και ότι θα γυμνάζεστε περισσότερο – αν, φυσικά, είχατε τέτοια πρόθεση. Από την πρώτη ανακοίνωση στο Παρίσι έχουν μεσολαβήσει νέες ιατρικές εξετάσεις, που δεν αφήνουν καμία αμφιβολία ότι ο στόχος σας πρέπει να είναι τα πλην 15 και όχι τα πλην 10 κιλά, ενώ οι καταστροφικές συνέπειες της αδράνειάς σας είναι ήδη ορατές διά γυμνού οφθαλμού και τα παιδιά σας φωνάζουν με όλη τους τη δύναμη να κάνετε κάτι.

Κάπου εδώ βρισκόμαστε, πέντε χρόνια μετά τη Συμφωνία του Παρισιού για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, σε πολύ χειρότερη μοίρα από ό,τι όταν υπεγράφη η συμφωνία, τον Δεκέμβριο του 2015, και με τον στόχο του 1,5 βαθμού Κελσίου να μην ταιριάζει με τις πολιτικές δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει οι 198 χώρες που έβαλαν την υπογραφή τους σε αυτή. Στη διαδικτυακή σύνοδο της περασμένης εβδομάδας, ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες θύμισε τα δεδομένα αυτά και κάλεσε τους ηγέτες όλου του κόσμου να κηρύξουν κατάσταση κλιματικής εκτάκτου ανάγκης.

Τριάντα οκτώ κράτη, μεταξύ αυτών χώρες με υψηλούς ρύπους κατά κεφαλήν, όπως η Βρετανία, ο Καναδάς και η Ιαπωνία, το έχουν ήδη κάνει, ενώ πολλές χώρες ετοιμάζουν νόμους για το κλίμα και υπόσχονται οικονομίες μηδενικών ρύπων έως το 2050. Αλλες, όπως η Ρωσία, η Σαουδική Αραβία, η Αυστραλία, η Βραζιλία και το Μεξικό, δεν εκπροσωπήθηκαν στη σύνοδο διότι δεν ήταν σε θέση να αναλάβουν δεσμεύσεις. Απούσες ήταν και οι Ηνωμένες Πολιτείες του Ντόναλντ Τραμπ, ενώ η Ινδία του Ναρέντρα Μόντι, η δεύτερη πολυπληθέστερη χώρα του κόσμου, εκπροσωπήθηκε μεν αλλά απέφυγε να προχωρήσει σε συγκεκριμένες εξαγγελίες, υποσχόμενη μόνον ότι θα εκπλήξει τους πάντες.

EPA / STEPHANIE LECOCQ

Ακτιβιστές έξω από το κτίριο όπου διεξαγόταν η Σύνοδος Κορυφής της Ε.Ε. στις 10 Δεκεμβρίου, με φόντο τον Πύργο του Αϊφελ γερμένο σε έναν μελλοντικό ερημοποιημένο κόσμο και με μια τούρτα, η οποία αντί για κεράκια είχε θερμόμετρα, θύμιζαν στους ηγέτες ότι πέντε χρόνια μετά το Παρίσι έχουν γίνει πολύ λίγα για το περιβάλλον.

Πρωτοποριακές αποφάσεις στη Γαλλία

Στην κλίμακα των οικιακών υποδομών, η θέση του φυσικού αερίου αμφισβητείται ευθέως από τον νέο οικοδομικό κανονισμό της Γαλλίας, ο οποίος θέτει τόσο αυστηρούς όρους για εκπομπές ρύπων από τα κτίρια, που ουσιαστικά απαγορεύει τους καυστήρες φυσικού αερίου από το 2021 στις κατοικίες και από το 2024 στα συγκροτήματα διαμερισμάτων. Παράλληλα, την περασμένη Δευτέρα, ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν ανακοίνωσε ότι θα φέρει σε δημοψήφισμα την αναθεώρηση του πρώτου άρθρου του γαλλικού συντάγματος, ώστε να προστεθεί η φράση «Η Γαλλική Δημοκρατία εγγυάται την προστασία της βιοποικιλότητας και του περιβάλλοντος και μάχεται κατά της αποσταθεροποίησης του κλίματος». Θα μπορούσε κανείς να μιλήσει για συμβολική νίκη, την ώρα που ο Μακρόν απέρριψε άλλες, απτές παρεμβάσεις για τη μείωση των ρύπων· όμως, όπως επισημαίνει η εφημερίδα «Λε Μοντ», η μετατροπή της προστασίας του κλίματος σε συνταγματικά προστατευμένο αγαθό μπορεί να καθοδηγήσει τις μελλοντικές αποφάσεις του συνταγματικού δικαστηρίου.

Μια σημαντική διαπίστωση της περασμένης εβδομάδας είναι ότι οι θεμελιώδεις παράμετροι που θα επέτρεπαν την ενεργειακή μετάβαση είναι όλο και πιο ώριμες, όπως έχει δείξει η δραματική πτώση του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Ο κρίκος που απουσιάζει για τη σταθερότητα του δικτύου, η αποθήκευση (μπαταρίες, αντλησιοταμίευση) μεγάλης κλίμακας, είναι και αυτός προ των πυλών, με αποτέλεσμα να είναι εφικτή στο ορατό μέλλον η σχεδόν πλήρης μετάβαση της ηλεκτροδότησης σε καθαρές πηγές ενέργειας. Αυτό, σε συνδυασμό με τον εξηλεκτρισμό κλάδων που τώρα χρησιμοποιούν ορυκτά καύσιμα (μεταφορές, ψύξη/θέρμανση, ακτοπλοΐα) και την εξοικονόμηση ενέργειας στον κτιριακό τομέα και στον τομέα των μεταφορών, θα οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει τρόπος να αποφύγουμε τα χειρότερα.

Ενεργειακό... φαστ φουντ

Το ότι υπάρχει τρόπος, όμως, δεν σημαίνει ότι θα τον ακολουθήσουμε, όπως το ότι έχουμε την επιλογή (και την απόλυτη ανάγκη) μιας υγιεινής διαίτας δεν θα ωθήσει αυτομάτως τις εταιρείες που εμπορεύονται διαφόρων ειδών διατροφικά σκουπίδια να αποσυρθούν από το προσκήνιο. Στον ενεργειακό τομέα, το ανάλογο των φαστ φουντ που προσπαθούν να επανεφεύρουν τον εαυτό τους «πρασινίζοντας» το μενού είναι οι εταιρείες ορυκτών καυσίμων, που σερβίρουν φυσικό αέριο, υδρογόνο και «γαλάζια» αμμωνία.

Το υδρογόνο εκρήγνυται πολύ πιο εύκολα από το φυσικό αέριο και τα τεχνικά ζητήματα της αποθήκευσης και χρήσης του ως καυσίμου με λογικό κόστος δεν έχουν λυθεί, παρά τα τριάντα χρόνια ερευνών, ενώ η αμμωνία είναι τοξικό αέριο και αποτελεί το αντίθετο μιας «καθαρής» λύσης.

Πίσω από την ευρωπαϊκή Συμμαχία του Υδρογόνου βρίσκονται όλες οι μεγάλες εταιρείες ορυκτών καυσίμων (το 99% του υδρογόνου σήμερα παράγεται από ορυκτά καύσιμα και αυτό δεν θα αλλάξει σύντομα), ενώ ο βασικός υπέρμαχος της αμμωνίας ως ενεργειακής λύσης είναι η Σαουδική Αραβία. Αυτό δεν σημαίνει ότι τα εναλλακτικά καύσιμα δεν θα παίξουν ρόλο, ίσως, κάποτε, στην ενεργειακή μετάβαση – σημαίνει όμως ότι αυτή τη στιγμή, ο βασικός λόγος για τον οποίο προβάλλονται ως λύσεις στην κλιματική κρίση είναι γιατί «πρασινίζουν» τις υποδομές του φυσικού αερίου, με την υπόσχεση ότι θα μπορούσαν να τις χρησιμοποιήσουν, σε περιορισμένο ποσοστό και αφού αυτές αναβαθμιστούν. Κάπως έτσι, με τις καλύτερες προθέσεις, ο στόχος παύει να είναι η διάσωση του πλανήτη και μετατρέπεται στη διάσωση αυτών που τόσες δεκαετίες τον καταστρέφουν.

Ελλείψεις εμβολίων μέχρι και το 2024 στις φτωχές χώρες

Τα πλούσια κράτη «άδειασαν τα ράφια»

Των **MEGAN TWOHEY, KEITH COLLINS** *και* **KATIE THOMAS**
THE NEW YORK TIMES

Τα εμβόλια κατά της COVID-19 πληθαίνουν, αλλά τα πλούσια κράτη, εξασφαλίζοντας τη μερίδα του λέοντος, ενισχύουν τις ανισότητες ακόμη και στον τομέα της υγείας. Εχουν ήδη δεσμεύσει για τους πολίτες τους περισσότερο από το 50% των δόσεων που θα παρασκευαστούν μέχρι το τέλος του 2021. Αν και οι χώρες-πένητες του κόσμου ίσως καταφέρουν να εμβολιάσουν το 20% του πληθυσμού τους έως το τέλος της επόμενης χρονιάς, οι πλούσιοι έχουν προαγοράσει ποσότητες εμβολίων που υπερκαλύπτουν πολλαπλώς τις ανάγκες τους. Εάν τελικά παραδοθούν οι παραγγελίες της Ε.Ε., οι Ευρωπαίοι μπορούν να εμβολιαστούν από δύο φορές. Αντιστοίχως, Βρετανοί και Αμερικανοί από τέσσερις και οι Καναδοί από έξι.

Οι ΗΠΑ και άλλες πλούσιες χώρες προαγόρασαν τεράστιες ποσότητες των πιο υποσχόμενων εμβολίων ενώ ακόμα βρίσκονταν στο στάδιο της έρευνας, υπονομεύοντας τη δυνατότητα έγκαιρης πρόσβασης σε αυτά των φτωχότερων. Σύμφωνα με τις σημερινές εκτιμήσεις, τα φτωχότερα κράτη δεν θα καταφέρουν να εμβολιάσουν ικανό ποσοστό του πληθυσμού πριν από το 2024. Ασφαλώς δεν θα καταγραφούν ελλείψεις σε όλα τα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη. Κάποια, όπως η Ινδία, χρησιμοποίησαν τις δικές παρασκευαστικές δυνατότητες για να επιτύχουν επάρκεια.

Οι ορατές πλέον μεγάλες ανισότητες πρόσβασης στα εμβόλια «ανάγκασαν» Βρετανία, Καναδά, Αυστραλία και Ε.Ε. να ενισχύσουν οικονομικά το πρόγραμμα Covax, μια διεθνή πρωτοβουλία που στοχεύει στην ισότιμη πρόσβαση όλων στα εμβόλια. Η Κίνα, που διαθέτει την τρίτη μεγαλύτερη δυνατότητα παρασκευής τέτοιων σκευασμάτων παγκοσμίως, προτίθεται να τα παράσχει στα αναπτυσσόμενα κράτη. Επίσης, οι πλούσιοι ενθαρρύνονται να παραλάβουν τμηματικά τις δόσεις που έχουν αγοράσει, ώστε τα φτωχότερα κράτη να μη μείνουν ουραγοί στη διανομή, αλλά και να δωρίσουν τις πλεονάζουσες δόσεις, κάτι που ήδη δρομολογεί ο Καναδάς. Οι ΗΠΑ, δυστυχώς, απέχουν από την προσπάθεια διαχείρισης του προβλήματος. Ο πρόεδρος Τραμπ ασπάστηκε τον «εθνικισμό των εμβολίων» όσο κανείς άλλος και δεν συνέβαλε στο πρόγραμμα Covax. Η έλευση του Τζο Μπάιντεν στον Λευκό Οίκο αναπτέρωσε τις ελπίδες ότι και οι ΗΠΑ θα βοηθήσουν ουσιωδέστερα την προσπάθεια. Οποια πρόοδος και αν γίνει όμως, η παγκόσμια κοινότητα, όπως

Οι ΗΠΑ, η Ε.Ε. και άλλοι προαγόρασαν τεράστιες ποσότητες των πιο υποσχόμενων σκευασμάτων κατά της COVID-19 ενώ ακόμη βρίσκονταν στο στάδιο της έρευνας.

εκτιμούν κάποιοι ειδικοί, θα διαθέτει καθολική κάλυψη σε εμβόλια μόνο το 2024. Αλλοι, όπως ο δρ Ριτσαρντ Χάτσετ, επικεφαλής της Συμμαχίας Επιδημικής Ετοιμότητας, μιας διεθνούς ΜΚΟ που συμμετέχει στο πρόγραμμα Covax, πιστεύουν ότι καθώς περισσότεροι άνθρωποι θα νοσούν και θα αποκτούν ανοσία έναντι του κορωνοϊού, οι εμβολιαστικές ανάγκες θα μειωθούν και οι δόσεις θα είναι επαρκείς ήδη στα τέλη του 2022. Το μόνο σίγουρο μέχρι τότε είναι ότι θα αυξάνονται καθημερινά οι θάνατοι από COVID-19. Αν μάλιστα κριθεί αναγκαία η ετήσια επανάληψη του εμβολίου, όπως συμβαίνει με την γρίπη, τότε όλες αυτές οι προβλέψεις είναι άκυρες.

Εργαζόμενος της Pfizer στο Μίσιγκαν των ΗΠΑ τοποθετεί ξηρό πάγο σε συσκευασία που περιέχει εμβόλια των Pfizer/BioNTech, η παραγωγή των οποίων έχει ξεκινήσει.

Αποκολλήθηκε τμήμα του γιγάντιου παγόβουνου A68a

Κατευθύνεται προς τη νήσο της Νότιας Γεωργίας – Ελπίδες από τη μετατόπισή του προς τα ανατολικά εξαιτίας θαλάσσιων ρευμάτων

Μία από τις γωνίες του έχασε τις τελευταίες ημέρες το γιγάντιο παγόβουνο A68a, πιθανότατα εξαιτίας πρόσκρουσης του βυθισμένου τμήματός του με τον πυθμένα των Νότιου Ατλαντικού.

Το παγόβουνο, εμβαδού 3.800 τετραγωνικών χιλιομέτρων, κατευθύνεται προς την υφαλοκρηπίδα της νήσου Νέας Γεωργίας στον νότιο Ατλαντικό. Καθώς ο παγωμένος γίγαντας συνάντησε την περασμένη εβδομάδα θαλάσσια ρεύματα με κατεύθυνση προς τα ανατολικά, περιστράφηκε γύρω από τον άξονά του και συνάντησε αβαθή νερά, με αποτέλεσμα την αποκόλληση της γωνίας του. Δορυφορικές εικόνες της Πέμπτης δείχνουν ότι τμήμα του παγόβουνου έκτασης 150 τετραγωνικών χιλιομέτρων, έχει αποκοπεί και πλέει ανεξάρτητο.

Το θραύσμα είναι τόσο μεγάλο, που οι επιστήμονες το ονόμασαν A68d, με δύο μικρότερα τμήματα που έχουν ήδη αποκολληθεί να έχουν πάρει τις κωδικές ονομασίες A68b και A68c. Το κύριο παγόβουνο, που σχηματίστηκε και αποκολλήθηκε από την Ανταρκτική το 2017, είναι το μεγαλύτερο «πλεούμενο παγόβουνο» στην ιστορία. Το παγόβουνο A23a, που βρίσκεται στη Θάλασσα του Ουεντέλ στην Ανταρκτική, είναι λίγο μεγαλύτερο αλλά δεν έχει μετακινηθεί από τη θέση του. Το A68a, αντίθετα έχει πραγματοποιήσει ήδη «ταξίδι» 1.500 χλμ. στον νότιο Ατλαντικό τα τελευταία 3,5 χρόνια.

Η επιστημονική κοινότητα παρακολουθεί με μεγάλο ενδιαφέρον την πορεία του κολοσσιαίου παγόβουνου, καθώς ενδεχόμενο «ναυάγιό» του στα αβαθή ανοικτά της Νότιας Γεωργίας θα αλλοιώσει επικίνδυνα την περιεκτικότητα των υδάτων σε αλάτι, απειλώντας την επιβίωση σπάνιων ειδών.

Οπως, όμως, είχαν προβλέψει μετεωρολόγοι, το παγόβουνο πραγματοποίησε τις τελευταίες ημέρες στροφή, εισερχόμενο σε ζώνη ισχυρών θαλάσσιων ρευμάτων, που μπορεί να το οδηγήσουν μακριά από την «επικίνδυνη ζώνη» της νήσου της Νότιας Γεωργίας. «Η διατροφική αλυσίδα γύρω από τη Νότια Γεωργία είναι πολύ ευαίσθητη. Σε αντίθεση με τροπικά ή εύκρατα κλίματα, στο νότιο Ατλαντικό το φυτοπλαγκτόν, η βάση της διατροφής κάθε θαλάσσιου ή αμφίβιου είδους, είναι η μοναδική τροφή του γόνου γαρίδας. Αν σημειωθεί κάποια αλλοίωση στο φυτοπλαγκτόν, ο γόνος θα μετακινηθεί αλλού και οι φώκιες και οι πιγκουίνοι θα στερηθούν την κύρια πηγή τροφής τους», λέει ο καθηγητής Τζερέιντ Τάρλινγκ.

Stoiximan

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Stoiximan

ΖΕΡΑΡ ΟΥΓΙΕ

«You will never walk alone»

Μια ζωή γεμάτη από ποδόσφαιρο και μια πενταετία στη Λίβερπουλ που τον σημάδεψε για πάντα

Μετά τους Ντιέγκο Μαραντόνα και Πάολο Ρόσι ο πρώην προπονητής της Λίβερπουλ, Ζεράρ Ουγιέ, έφυγε από τη ζωή την περασμένη Δευτέρα (14/12), το πρωί σε ηλικία 73 ετών, μία ημέρα αφότου είχε επιστρέψει σπίτι του από επέμβαση στην καρδιά. Η είδηση του θανάτου του διάσημου Γάλλου τεχνικού, με σημαντική παρουσία σε Λίβερπουλ και Λιόν, προκάλεσε συγκίνηση σε όλον τον ποδοσφαιρικό κόσμο. Ο Ουγιέ γεννήθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου του 1947 στην Τερουάν της Γαλλίας και ως ποδοσφαιριστής είχε μέτρια καριέρα αγωνιζόμενος σε Αλσόπ, Ουγκελιέ και Τουκέ. Στην τελευταία άρχισε την προπονητική καριέρα του, ενώ ακολούθησαν οι ΝολεΜινς, Λανς και Παρί Σεν Ζερμέν. Με την ομάδα του Παρισιού κατέκτησε το γαλλικό πρωτάθλημα τη σεζόν 1985/86, το οποίο ήταν και το πρώτο στην ιστορία τους.

Στην Λίβερπουλ

Ο Ουγιέ ήταν προπονητής της Λίβερπουλ απ' το 1998 έως το 2004, οδηγώντας την στην κατάκτηση του Κυπέλλου UEFA, του FA Cup και του League Cup τη σεζόν 2000/01. Συνολικά κατέκτησε έξι τίτλους με τους "Κόκκινους", αποτελώντας μία ξεχωριστή μορφή για την ιστορία της αγγλικής ομάδας. Το 2001, μάλιστα, αναδείχθηκε προπονητής της χρονιάς από την UEFA. Στη συνέχεια, ως προπονητής της Λιόν, πήρε δύο πρωταθλήματα (2006, 2007), καθώς και το γαλλικό Super Cup το 2005 και το 2006.

Η «χρυσή» πενταετία

Η πενταετία του, όμως, στους κόκκινους σημάδεψε όσο τίποτε άλλο την καριέρα του, που είναι σα ... να μη δούλεψε πουθενά αλλού. Εκεί όπου προσπάθησε να ξαναχτίσει μια μεγάλη ομάδα, εν μέρει τα κατάφερε, στο τέλος τα έκανε «σαλάτα», προηγουμένως όμως λίγο έλειψε να χάσει την ίδια του τη ζωή, όταν υποβλήθηκε σε μια 11ωρη λεπτή εγχείρηση στην καρδιά του.

Μαζί με τον Ρόι Έβανς

Ελέω του Μουντιάλ της Γαλλίας, ο πρώην δάσκαλος και αργότερα κορυφαίος προπονητής, είχε αρνηθεί. Η δουλειά του δίπλα στον Εμέ Ζακέ, λέγεται ότι ήταν το μυστικό της επιτυχίας της Εθνικής Γαλλίας για την κατάκτηση του Παγκοσμίου Κυπέλλου. Όμως τον Ιούλιο του '98, ο Ουγιέ ήταν έτοιμος να δεχθεί την πρόταση της Λίβερπουλ και αρχικά τοποθετήθηκε δίπλα στον Ρόι Έβανς.

Την έκανε ξανά... ομάδα

Η δυαρχία δεν επρόκειτο να κρατήσει πολύ. Ο ίδιος ο Έβανς το κατάλαβε και το Νοέμβριο του 1998, όταν μετά την ήττα από την Τότεναμ με 3-1 μέσα στο Άνφιλντ, αποφάσισε να παραιτηθεί. Ο Ουγιέ καθόταν πλέον μόνος του στον πάγκο και είχε στόχο, όπως είπε, να ξανακάνει τη Λίβερπουλ ισχυρή. Πιο πολύ εννοούσε να την ξανακάνει ... ομάδα. Η άλλοτε μόνιμη πρωταθλήτρια και τέσσερις φορές κάτοχος του Κυπέλλου Πρωταθλητριών βολόδερνε. Ο Ζεράρ Ουγιέ εκτός από ένας καλός μάνατζερ, αποδείχθηκε στη διαδρομή του χρόνου και εξαιρετικός σκάουτερ. Διάλεγε παίκτες οι οποίοι δεν ήταν από το 'πρώτο ράφι' στο όνομα, είχαν όμως τη χάρη.

Την ίδια ώρα έστρεψε το βλέμμα του και στα ενδότερα των έσω της Λίβερπουλ. Ο Μάικλ Όουεν, ο Στίβεν Τζέραρντ και ο Τζέιμι Γκάραχερ ήταν οι παίκτες που έψαχνε ο Ουγιέ.

Η φιλοσοφία του

Πιο πολύ απ' όλα, όμως, ο Ουγιέ είχε βάλει κανόνες μιας κανονικής ομάδας που δεν έχανε διαρκώς έδαφος. Η πειθαρχία ήταν ένα από τα βασικά του χαρακτηριστικά όχι όμως τη μορφή του προπονητικού δυνάστη, αλλά ενός επαγγελματία που ήθελε από τους παίκτες του να δίνουν κάθε φορά το 100% των δυνατοτήτων τους. Είτε έκαναν προπόνηση, είτε έπαιζαν για το πρωτάθλημα. Η ποδοσφαιρική του φιλοσοφία είχε στο γήπεδο ένα σχήμα 4-4-2, με τις γραμμές πάνω από τη μεσαία γραμμή: "Πρέπει να κερδίζουμε την μπάλα ψηλά, αν γίνεται κοντά στην περιοχή του αντιπάλου" έλεγε, δίνοντας ακόμη έμφαση στην ταχύτητα έστω κι αν η ομάδα του δεν βασιζόταν στις αντεπιθέσεις. Πιο πολύ όμως τον ενδιέφερε πώς η μπάλα θα έφτανε στους στράικερς. Ήταν πολύ σημαντικό για αυτόν η κυκλοφορία της μπάλας και του άρεσε πολύ το κάθετο ποδόσφαιρο, με πάσες δηλαδή από τον άξονα προς τους επιθετικούς. Έτσι, η Λίβερπουλ θα επέστρεφε δριμύτερη στην συλλογή των τίτλων!

Ο Γάλλος κόουτς είναι αλήθεια ότι έφευγε από τη Λίβερπουλ, όχι με τον τρόπο που ήθελε, αλλά με αρκετή αμφισβήτηση και προσωπική πικρία. Αν και έβαλε τα θεμέλια για να ξαναγίνουν οι κόκκινοι ομάδα πρώτης γραμμής το άδοξο τέλος σίγουρα τον επηρέασε, πολύ περισσότερο γιατί από το πάθος του να δουλέψει με αυτή την ομάδα έβαλε σε κίνδυνο την υγεία του.

Το εμφατικό τρεμπλ

Έχοντας πλέον κερδίσει τις εντυπώσεις ο Ζεράρ Ουγιέ προχωρά σε νέες μεταγραφές το καλοκαίρι του 2000. Ακολούθησαν οι πρώτοι θρίαμβοι του Γάλλου προπονητή. Όχι έναν, αλλά τρεις μέσα στην ίδια χρονιά. Μπορεί να μην πήρε το πρωτάθλημα, όμως η σεζόν έμεινε στην ιστορία καθώς η Λίβερπουλ πήρε το Κύπελλο Αγγλίας μετά από μια δεκαετία, κατέκτησε το Λιγκ Καπ και στέφθηκε Κυπελλούχος ΟΥΕΦΑ σε ένα τρελό τελικό κόντρα στην Αλαβές που τελείωσε 5-4 υπέρ της αγγλικής ομάδας με ... αυτογκόλ των Ισπανών στην παράταση! Στα ημιτελικά η Λίβερπουλ είχε αποκλείσει την Μπαρτσελόνα φέρνοντας ένα ηρωικό 0-0 στο Κάμπ Νόου και παίρνοντας τη νίκη με 1-0 χάρη στο εύστοχο πέναλτι του Μακάλιστερ. Για πρώτη φορά μετά το 1985 και την τραγωδία του Χέιζελ, η Λίβερπουλ έφτανε σε ένα ευρωπαϊκό τελικό και έπαιρνε, μάλιστα, το τρόπαιο...

Ακόμη πιο απολαυστικά ήταν τα δυο γκολ του Μάικλ Όουεν στον τελικό του Κυπέλλου κόντρα στην Άρσεναλ, κορυφαία αγγλική ομάδα στις αρχές του νέου αιώνα. Ο Φρέντι Λιούντμπεργκ είχε ανοίξει το σκορ για τους Λονδρέζους, αλλά ο Όουεν με δυο γκολ, έδωσε το τρόπαιο στη Λίβερπουλ.

Η χρονιά έκλεινε με την επιστροφή των κόκκινων στο Τσάμπιονς Λιγκ. Η υπόσχεση του Ουγιέ να ξανακάνει τη Λίβερπουλ ισχυρή γινόταν πραγματικότητα. Έμενε να πάρει το πρωτάθλημα κι εκεί επικεντρώθηκε με όλες τις δυνάμεις του, βάζοντας σε κίνδυνο και την ίδιά του τη ζωή. Οι μεταγραφές του ήταν ξανά στοχευμένες. Η σεζόν ξεκινούσε με την κατάκτηση του Super Cup της UEFA (3-2 την Μπάγερν) και πολλά όνειρα για τον Ζεράρ Ουγιέ, που δεν πρόλαβε, ωστόσο, να δει την ομάδα σε πλήρη ανάπτυξη. Μόλις τον Οκτώβριο στον αγώνα με την Λιντς κατέρρευσε στο ημίχρονο.

Η καρδιά του τον είχε προδώσει, έπρεπε επειγόντως να υποβληθεί σε μπάι-πας. Οι γιατροί του απαγόρευσαν να ασχοληθεί με το ποδόσφαιρο για κάνα χρόνο. Πέντε μήνες αργότερα ξανάμπαινε στο γήπεδο. Ήταν ένα λάθος, αλλά δεν μπορούσε να μείνει μακριά από την ομάδα του στον κρίσιμο αγώνα κόντρα στη Ρόμα. Πήρε το ρίσκο, εκπλήσσοντας τους πάντες, αλλά εμπνέοντας την ομάδα για να φτάσει στο 2-0 που της έδωσε και την πρόκριση στα προημιτελικά (όπου αποκλείστηκε από την Μπάγερ Λεβερκούζεν). Ο συνεργάτης του Φιλ Τόμπσον, άλλοτε σπουδαίος σέντερμπακ της Λίβερπουλ, κράτησε την ομάδα σε πολύ υψηλά επίπεδα. Οι 'κόκκινοι' συγκέντρωσαν 80 βαθμούς, απολογισμός που παλιότερα τους έδινε τίτλο. Η Άρσεναλ του Βενγκέρ δεν παιζόταν. Με 87β, πήρε τον τίτλο αφήνοντας την LFC στη δεύτερη θέση...

Το άδοξο τέλος

Ο Ουγιέ επέστρεψε κανονικά στην εργασία του το καλοκαίρι του 2002. Ο στόχος, πλέον, ήταν το πρωτάθλημα. Κι εκεί αντί για κινήσεις ματ, έκανε το ένα λάθος πίσω από το άλλο.

Η Λίβερπουλ έμεινε για 12 ματς αήττητη, όμως ο αποκλεισμός στο Κύπελλο από την Κρύσταλ Πάλας, έφεραν την κατάρρευση. Η ομάδα δεν βλεπόταν, έμεινε στην 5η θέση, έφαγε τέσσερα από τη Γιουνάιτεντ, αποκλείστηκε από τη δεύτερη φάση του Τσάμπιονς Λιγκ ύστερα από ένα ταπεινωτικό 3-3 κόντρα στη Βασιλεία και στο τέλος έμεινε εκτός από το CL της ερχόμενης περιόδου.

Οι περισσότεροι παίκτες άρχισαν να δυσφορούν, όμως ο Γάλλος έμεινε στη θέση του. Ωστόσο, τα λάθη συνεχίστηκαν. Τον Δεκέμβριο του 2003 το κλίμα είχε αντιστραφεί, όλοι ήταν εναντίον του κι αυτός τα έβαζε ... με όλους. Θα έμενε μέχρι το τέλος της περιόδου 2003-04, όταν η Λίβερπουλ ναι μεν πήρε το εισιτήριο για το Τσάμπιονς Λιγκ ως 4η της κατάταξης, είχε όμως τερματίσει ... τριάντα βαθμούς πίσω από την πρωταθλήτρια (και αήττητη) Άρσεναλ! Είχε έρθει η ώρα του Ράφα Μπενίτεθ και εκείνη της αποχώρησης του Ζεράρ Ουγιέ...

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Κόντρα «αιωνίων»

Με όλο το σεβασμό, προς τις διοικήσεις και των δύο ομάδων, ΑΠΟΕΛ και Ομόνοιας, αλλά το επίπεδο της τελευταίας τους κόντρας έχει πέσει πολύ πιο κάτω από τα επιτρεπτά όρια. Από τα όρια που μπορεί να γίνουν αποδεκτά, λαμβάνοντας υπόψη την «αιώνια» κόντρα, τον ανταγωνισμό και πολλά άλλα και πέρα από τα καθαρά αθλητικά πλαίσια, τα οποία χωρίζουν τις δύο ομάδες. Κόντρα διοικήσεων σε επίπεδο οπαδικό, το οποίο δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό, πολύ περισσότερο, όταν το αντικείμενο της διαφοράς και της αντιπαράθεσης δεν έχει να κάνει με μια φάση, ένα σφύριγμα ενός διαιτητή, ένα πέναλτι ή ένα οφσαϊτ...

* * * * *

Λαγιέκ - Δημητρίου

Αναμφίβολα, οι δυο μεγάλοι χαμένοι της πρώτης... κυπριακής ιστορίας του VAR είναι ο πρόεδρος της Επιτροπής Διαιτησίας Μπερνάτ Λαγιέκ και ο διαιτητής Βασίλης Δημητρίου. Ο κύριος Λαγιέκ, ακόμη και αν υποστηρίξει κάποιος ότι διόρθωσε με τη δεύτερη του παρέμβαση ενδεχόμενο λάθος, εκτεθειμένος μένει για την αμάθεια ή την ημιμάθειά του. Όσο για τον κύριο Δημητρίου, από τη στιγμή που ανεξαρτήτως της ορθότερης ερμηνείας της φάσης και της... παρέμβασης VAR, η απόφασή του, στη συγκεκριμένη φάση δεν εμπίπτει ούτε στο ένα, ούτε στο άλλο ενδεχόμενο, κανένα δικαιολογητικό και κανένα ελαφρυντικό δεν το σώζει...

* * * * *

ΚΟΠ: «Μάννα εξ ουρανού»

Η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου UEFA ενημέρωσε την ΚΟΠ πως δεν θα διεξαχθεί η τελική φάση του Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος Παίδων U17 η οποία ήταν προγραμματισμένη να γίνει στην Κύπρο το Μάιο του 2021. Η UEFA προχώρησε σε αυτή την απόφαση λόγω των συνθηκών που επικρατούν σε όλη την Ευρώπη με την Πανδημία του ιού Covid-19. Η αναβολή του Euro U17, είναι μεγάλη ανάσα για την ΚΟΠ γιατί τη βγάζει από πολλούς μπελάδες. Ίσως μάλιστα οι μπελάδες να ήταν αξεπέραστοι. Τώρα μπορεί η ομοσπονδία να οργανώσει τις ημερομηνίες προγραμματισμού σε πρωτάθλημα και κύπελλο. Ιού επιτρέποντος. Δυστυχώς...

* * * * *

Πρόεδρος που έχει φθαρεί

Μετά την κόντρα που είχε ξεσπάσει ανάμεσα στον κ. Ανδρέα Παπαχαραλάμπους και Απόλλωνα - Ανόρθωση, εξαιτίας των καταγγελιών του για το περιστατικό με Λόρια και Μπένσοη στο μεταξύ των δύο ομάδων παιχνίδι, «μέτωπο» κατά του προέδρου της Επιτροπής Δεοντολογίας και Προστασίας του Αθλητισμού, έχει ανοίξει και η Ομόνοια. Οι «πράσινοι», μέσω της γραπτής δήλωσης του προέδρου τους Σταύρου Παπασταύρου, καλούν σε παραίτηση τον κ. Παπαχαραλάμπους, ο οποίος – όπως αναφέρουν- με ενέργειες και δηλώσεις του τους τελευταίους μήνες, υπέσκαψε και καθυστέρησε το έργο της Επιτροπής και προσπάθησε να τη διαλύσει. Την παραίτησή του είχαν ζητήσει τόσο η Ανόρθωση, όσο και ο Απόλλωνας. Υπενθυμίζεται ότι τρία μέλη της Επιτροπής έχουν ήδη παραιτηθεί. Ένας πρόεδρος που έχει μείνει μόνος και βάλλεται από παντού (ο ερευνών λειτουργός και μέλος της Επιτροπής Χάρης Σαββίδης τον κατηγορεί για προσπάθεια να παρέμβει στα στοιχεία του πορίσματος) είναι σαφές ότι έχει ήδη φθαρεί. Το τραγικό είναι ότι κάνει ότι δεν το καταλαβαίνει και χειροτερεύει τα πράγματα.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Αυτό που μας στέρησαν...

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Βαδίζουμε σιγά, σιγά προς την επίσημη πια έναρξη της χειμερινής μεταγραφικής περιόδου και όλοι εμείς που εργαζόμαστε σε τούτο τον κλάδο προετοιμαζόμαστε ενόψει. Και όπως ισχύει πολλές φορές, τα προεόρτια μοιάζουν πολύ πιο ενδιαφέροντα απ' ό,τι οι γιορτές, ανάλογα με τις συνήθειες του καθενός. Στο δικό μας πάντως το συνάφι, τα προεόρτια της μεταγραφικής περιόδου είναι μακράν πιο απολαυστικά απ' ό,τι ο καθαυτό μήνας των μεταγραφών, καθότι σε τούτο το χρονικό σημείο επιτρέπεται ο καθένας, χαλαρά και απρόσκοπτα, να επιδοθεί στο αγαπημένο του χόμπι, ή αν προτιμάτε απωθημένο. Να κάνει ή να βγάλει τον προπονητή από μέσα του. Και μεταξύ ποδοσφαιρικής κουβέντας και πληκτρολογίου να υποδυθεί τον προπονητή ή υπεύθυνο προγραμματισμού της μιας ή της άλλης ομάδας. Ο Κετσπάγια καλό θα ήταν να πάρει χαφ, ο Μπεργκ θέλει σίγουρα επιθετικό, ο Σοφρώνης θα πάρει τρεις για να αναπτύξει τη φιλοσοφία του στην Λάρνακα, ο Πετράκης επείγει να πάρει αριστερό μπακ, ο Κερκέζ βρίσκεται σε δίλημμα μεταξύ εξτρέμ και επιθετικού, ο Μακάρθι βγάζει μάτια ότι χρειάζεται κεντρικό αμυντικό και πάει λέγοντας. Ωραία πράγματα, σχεδόν σαν σε παιγνίδι για τα μικρά παιδιά ή και τους ενήλικους. Από τις πιο ωραίες πτυχές του επαγγέλματός μας αφού το πληκτρολόγιο, το μικρόφωνο ή και οι κάμερες σε μεταμορφώνουν σ' ένα παντογνώστη και έμπειρο προπονητή που συμβουλεύει τους πραγματικούς πρωταγωνιστές. Ψευδαίσθηση μεν, γεμάτη όμως φαντασία όπως ακριβώς τα μικρά παιδιά την ώρα που παίζουν. Και όμως, σε τούτο το πράγμα που λέμε κυπριακό ποδόσφαιρο, μας έχουν στερήσει και αυτό το «παιγνίδι».

Πέραν του ότι εδώ και χρόνια έχουν κλέψει τη χρυσόσκονη του ποδοσφαίρου, μεταμορφώνοντάς την σε συμβόλαια, παρασκήνια, χρήματα, εξουσία, εγκλήματα, πέραν του ότι έδιωξαν τον κόσμο από τα γήπεδα, στερώντας του το παιγνίδι της σύναξης, της κοινωνικοποίησης, της αντιπαλότητας, των τραγουδιών και των συνθημάτων, δεν αφήνουν ούτε και εμάς να χαλαρώσουμε απολαμβάνοντας μια έστω θετική πλευρά του επαγγέλματος. Και αντί για τα προεόρτια της μεταγραφικής περιόδου που έρχεται, θα πρέπει μια ακόμη φορά να ασχοληθούμε με τον οχετό. Παρασκήνια μεταξύ σωματείων και προέδρων, φανατισμό και χυδαιότητα ανάμεσα στις δύο μεγάλες ομάδες του νησιού, ανυπαρξία κανόνων και εκμετάλλευση των κενών που προκαλούν, συμμαχίες, αλλοίωση συμφωνιών, σύναψη καινούργιων, Επιτροπές Δεοντολογίας που μόνο τέτοιες δεν είναι και ένα σωρό τοξικά πράγματα που μας κάνουν την ψυχή και τη ζωή μαύρη.

Οτιδήποτε δηλαδή που δεν έχει να κάνει με το παιγνίδι. Αυτό που μας στέρησαν... Χριστούγεννα ημέρες.

Το VAR και εμείς...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Σε μια χώρα όπου η διαιτησία αδιαμφισβήτητα παρουσιάζει τεράστιες αδυναμίες, σ' ένα πρωτάθλημα όπου η προκατάληψη έχει κτυπήσει εδώ και χρόνια κόκκινο και όχι άδικα, η αξιοποίηση ενός συστήματος τεχνολογίας από το οποίο μπορείς να αποφύγεις τουλάχιστο τα σοβαρά λάθη διαιτησίας, ευλογία θα έπρεπε να είναι.

Αρκούσε, ωστόσο, η πρώτη μόλις αγωνιστική εφαρμογής του VAR, για να δημιουργήσει αρνητικές εντυπώσεις, δυσπιστία και κυρίως σύγχυση. Κατανοητό και αποδεκτό, πως κάθε αρχή και δύσκολη και αναμενόμενο ότι κάποια προβλήματα θα παρουσιάζονταν στα πρώτα παιγνίδια, ίσως και τεχνικής φύσεως. Αυτό που σίγουρα δεν ανέμενε κάποιος, ήταν να διαπιστωθεί πως οι πρωταγωνιστές, οι διαιτητές δηλαδή, θα αγνοούσαν βασικά στοιχεία, για τον τρόπο λειτουργίας του VAR.

Η ουσία του προβλήματος, στο... μπάχαλο που δημιουργήθηκε στον αγώνα του ΓΣΠ, δεν έχει να κάνει με τη σωστότερη ερμηνεία, από καθαρά διαιτητικής πλευράς, στην ανάλυση της συγκεκριμένης φάσης. Μιλάμε για το VAR, το οποίο λειτουργεί κάτω από ένα συγκεκριμένο πρωτόκολλο, ως προς την «παρέμβαση» του, κατά τη διάρκεια ενός αγώνα, σε συχνότητα και όχι μόνο. Και όταν διαπιστώνεις σύγχυση, ως προς το πότε, πού και πώς το VAR αναλαμβάνει δράση, όταν η διαπίστωση αυτή προκύπτει και για το ανώτατο επίπεδο στο χώρο της διαιτησίας, τότε τα πράγματα γίνονται χειρότερα. Γιατί όταν οι απόψεις του Τμήματος Διαιτησίας δεν συμβαδίζουν με αυτές του προέδρου της Επιτροπής Διαιτησίας, όταν με διαφορά λίγης ώρας οι οδηγίες ή παρατηρήσεις προς τους διαιτητές αλλάζουν, ανεξάρτητα αν η αλλαγή είναι προς την σωστότερη κατεύθυνση, το πρόβλημα διογκώνεται. Είναι βέβαια και μία ακόμη πτυχή, αυτή της διαπίστωσης, πως από τα δύο ενδεχόμενα, σε σχέση με χρήση VAR και ερμηνεία της φάσης, ο διαιτητής επέλεξε ένα τρίτο...

Για μήνες οι διαιτητές εκπαιδεύτηκαν. Αν αποδειχθεί, μακάρι όχι, πως ανάλογα προβλήματα με αυτά της περασμένης Δευτέρας θα έχουμε και στη συνέχεια, είτε λόγω μη επαρκούς εκπαίδευσης, είτε λόγω επιπέδου και δυνατότητας αντίληψης από κάποιους, δύσκολα θα μπορέσει το VAR να προσφέρει σανίδα σωτηρίας στην κυπριακή διαιτησία. Ο κόσμος... δικαιούται, ειδικά στην αρχή αυτής της νέας εποχής στο κυπριακό ποδόσφαιρο, να μην γνωρίζει απόλυτα όλα όσα αφορούν στο VAR.

Οι πρωταγωνιστές όχι...

Eurobank Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Eurobank Cyprus

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
1,6%	2,69%	0,11%	2,80%	0,19%	1,69%	0,10%	3,36%	0,77%

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ
Στα ύψη η τιμή Bitcoin λόγω τοποθετήσεων από θεσμικούς
Σελ. 11

Εμβολιασμένος επιστρέφει ο προϋπολογισμός

Προσπάθεια να ενσωματωθούν νέες προτάσεις από κάποια κόμματα αναφέρει ο Υπ. Οικονομικών

Την ανάγκη να ψηφισθεί εντός Ιανουαρίου ο νέος προϋπολογισμός, ώστε να μην προχωρήσουμε σε δωδεκατημόρια και τον Φεβρουάριο τονίζει σε δηλώσεις στην «Κ» ο υπ. Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης. Υπογράμμισε ότι όσο παρατείνεται η περίοδος ψήφισης του προϋπολογισμού τόσο περισσότεροι λόγοι ανησυχίας υπάρχουν όσον αφορά τους Οίκους Αξιολόγησης και τις αγορές στο εξωτερικό. Οπως ανέφερε, βρίσκονται σε εξέλιξη διαβουλεύσεις και θα καταβληθεί προσπάθεια να ενσωματωθούν νέες προτάσεις από κάποια κόμματα και κάποιες νέες πολιτικές εκ μέρους της Κυβέρνησης και του κυβερνώντος κόμματος, ενόψει και των δεδομένων της πανδημίας. Πρόσθεσε, ωστόσο, ότι δεν υπάρχουν περιθώρια σημαντικής αύξησης. Απέκλεισε το ενδεχόμενο να παραδοθούν αντίγραφα όλων των φακέλων των πολιτογραφήσεων στην Ελεγκτική Υπηρεσία, όπως ζητά το ΔΗΚΟ και διατύπωσε την εκτίμηση ότι δεν υπάρχουν περιθώρια διαβούλευσης με το κόμμα αυτό. **Σελ. 3**

Παλιές καλές ημέρες ξαναζούν οι εμπορικές οδοί

Παλιές δόξες ξαναζούν τις τελευταίες ημέρες η Λήδρας και άλλες εμπορικές οδοί στη Λευκωσία και τις άλλες πόλεις. Το κλείσιμο των malls, εξαιτίας των περιοριστικών μέτρων, οδήγησε ξανά τους καταναλωτές στους δρόμους των πόλεων για τις χριστουγεννιάτικες αγορές τους. Σ΄ αυτό βέβαια συνέβαλε και η καταβολή του 13ου μισθού τουλάχιστον στους εργαζομένους στο δημόσιο. Η κίνηση αναμένεται να ενταθεί τις επόμενες ημέρες.

Ετοιμη να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις η AstroBank

Συνέντευξη Α. Βουράκη

Υψιστη προτεραιότητα της νέας διοίκησης της AstroBank είναι η μείωση των ΜΕΔ, προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών και η αντιμετώπιση των προκλήσεων τονίζει ο νέος CEO της τράπεζας Αριστείδης Βουράκης. Στην πρώτη συνέντευξη μετά την ανάληψη των καθηκόντων του αναφέρεται στα σχέδια για περαιτέρω ανάπτυξη της τράπεζας, τις επιπτώσεις της πανδημίας και τους ευρωπαϊκούς πόρους. Σελ. 4

Προς Ολλανδία στρέφονται τώρα οι φοιτητές μας

Συνέντευξη Α. Αμερικάνου

Η κακή επιδημιολογική κατάσταση του ΗΒ μείωσε το ενδιαφέρον για σπουδές στη χώρα και οι φοιτητές στρέφονται σε άλλες χώρες όπως η Ολλανδία, αναφέρει ο ιδιοκτήτης της Αμερικάνος TCS, Άδωνις Αμερικάνος. Προσθέτει πως κανονικότητα και τηλεκπαίδευση δεν μπορούν να συνυπάρξουν και εκφράζει την ελπίδα το 2021 η πανεπιστημιακή κοινότητα να επανέλθει στους ρυθμούς της. **Σελ. 6**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΓΙΑ ΤΟ 2021

Στήριξη σε μεγαλύτερες ελληνικές επιχειρήσεις

Η ενίσχυση των μεγαλύτερων επιχειρήσεων, σε σχέση με αυτές που στηρίζει η επιστρεπτέα προκαταβολή, οι οποίες απασχολούν έως 250 εργαζομένους, θα είναι το επόμενο βήμα του οικονομικού επιτελείου στην Ελλάδα, μετά την επιστρεπτέα 5 που ετοιμάζεται για τον Ιανουάριο. **Σελ. 7**

ΕΛΛΑΔΑ

Πτώση στη ζήτηση για βραχυχρόνιες μισθώσεις

«Ανθρακες ο θησαυρός» αποδείχθηκαν οι βραχυχρόνιες μισθώσεις για την πλειονότητα των ιδιοκτητών ακινήτων που επέλεξαν να δραστηριοποιηθούν στην αγορά αυτή, διαθέτοντας κατοικίες σε περιοχές εκτός του κέντρου της Αθήνας. Η ζήτηση παρουσιάζει πτώση από 50% έως και 70%. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**0,12%**	**-0,03%**
Γερμανία	-0,57%	-0,03%
Γαλλία	-0,33%	-0,05%
Ιταλία	0,53%	-0,03%
Ισπανία	0,02%	0,00%
Ιρλανδία	-0,29%	-0,03%
Ελλάδα	0,57%	-0,03%
Ην. Βασίλειο	0,27%	0,07%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **HOLGER SCHMIEDING ΚΑΙ FLORIAN HENSE***

Προσδοκίες για μια καλύτερη άνοιξη

Ο αριθμός των κρουσμάτων της πανδημίας εμφανίζει άνοδο στην Ευρώπη και πάλι, ενώ η αύξησή τους εξακολουθεί να παρατηρείται και στις ΗΠΑ. Αν και στη Γηραιά Ηπειρο υπήρξε δραστική μείωσή τους τον Νοέμβριο, αυτή η τάση αντιστράφηκε και δυστυχώς παρατηρείται νέα άνοδος από τα ήδη υψηλά επίπεδά τους. Σε σύγκριση με το αρνητικό ρεκόρ τον Απρίλιο, τα καταγεγραμμένα κρούσματα είναι 2,5 φορές υψηλότερα από τότε. Στη Γερμανία τα κρούσματα ναι μεν είναι περισσότερα, αλλά όχι σε αξιοσημείωτο βαθμό, ενώ μέτριες είναι οι αυξήσεις σε Ισπανία και Γαλλία. Οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες διεξάγουν πιο εντατικά τα τεστ μέσα στον Δεκέμβριο. Κι αυτό εξηγεί εν πολλοίς την πρόσφατη διόγκωση του αριθμού των καθημερινών κρουσμάτων σε κάποια κράτη, όπου ο αριθμός των θετικών τεστ παραμένει μάλλον σταθερός. Στην Ολλανδία, στη Γερμανία και στη Βρετανία, εντούτοις, οι υψηλότεροι αριθμοί κρουσμάτων φανερώνουν μια πραγματική και σοβαρή επιδείνωση, δεδομένου ότι το ποσοστό των θετικών τεστ διογκώνεται.

Τα ποσοστά νοσηλείας παραμένουν υψηλά στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ βαίνουν αυξανόμενα, ενώ αναλόγως κινείται και ο αριθμός των θανάτων. Στη Γηραιά Ηπειρο για ένα διάστημα είχε ελαφρώς μειωθεί, ως καθυστερημένη αντίδραση στη μείωση κρουσμάτων του Νοεμβρίου. Παρά

Εμβολιασμός και άνοδος της θερμοκρασίας, ισχυροί σύμμαχοι για την αναθέρμανση της οικονομικής δραστηριότητας.

ταύτα, δεν ελαττώνεται ο αριθμός των θανάτων πλέον σε χώρες που είχαν τη δραστικότερη μείωση τις προηγούμενες εβδομάδες, μεταξύ των οποίων η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Καθώς κινούνται ανοδικά οι αριθμοί στην Ευρώπη και τα συστήματα περιθάλψης εξακολουθούν να υφίστανται πιέσεις, πολλά κράτη είχαν σηγαγαν εκ νέου αυστηρούς περιορισμούς, όπως η Γερμανία, η Ολλανδία αλλά και το Λονδίνο. Αφού παρέλθει ο δύσκολος και δριμύς χειμώνας, προσβλέπουμε σε μια φωτεινή άνοιξη. Ο αριθμός των κρουσμάτων θα μειωθεί χάρη στο πλεονέκτημα του πιο ζεστού καιρού και στη συνεχιζόμενη ή επικείμενη διαδικασία εμβολιασμού κατά της πανδημίας του κορωνοϊού. Ως αποτέλεσμα τούτων, θα βρεθούν σε θέση τέτοια οι χώρες, ώστε να δύνανται να χαλαρώσουν και πάλι τα μέτρα εγκλεισμού την άνοιξη. Οσο περισσότεροι εμβολιάζονται τόσο θα τίθεται περισσότερο υπό έλεγχο η πανδημία και θα αποτρέπεται το ενδεχόμενο νέου κύματος το φθινόπωρο του 2021. Η τωρινή ανάδίπλωση στην οικονομία θα αντισταθμιστεί σε μεγάλο βαθμό από την ανάκτηση του χαμένου εδάφους από την άνοιξη και μετά. Τέλος, η ηπιότερη εμπορική πολιτική από τον Τζο Μπάιντεν στις ΗΠΑ, σε συνδυασμό με την ιατρική και φαρμακευτική πρόοδο στα εμβόλια, τα γενναιόδωρα δημοσιονομικά και νομισματικά μέτρα, το τέλος της αβεβαιότητας της εξόδου της Βρετανίας και τις προσδοκίες αναβάθμισης του παγκοσμίου εμπορίου, ίσως αναδείξουν το 2021 σε μια ασυνήθιστα καλή χρονιά για την Ευρώπη.

* Οι κ. Holger Schmieding και Florian Hense είναι οικονομολόγοι της επενδυτικής τράπεζας Berenberg.

pwc

Νέα μελέτη της PwC Κύπρου για το μετασχηματισμό της οικονομίας

Restart Cyprus: Now

pwc.com.cy/restart-cyprus

ΑΝΑΛΥΣΗ Του ΚΩΣΤΑ ΚΑΛΛΙΤΣΗ

Να μην αφήσουμε κανέναν πίσω!

Χρειαζόμαστε ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο, μια συμφωνία αλληλεγγύης, για να περάσουμε τη φάση της πιο βίαιης και επώδυνης αναδιάρθρωσης της οικονομίας που θα ξεκινήσει μέσα στο πρώτο 6μηνο του 2021, χωρίς να εγκαταλείψουμε βαριά τραύματίες και αιχμαλώτους της απόγνωσης στο πεδίο της μάχης. Τάσεις που αργοσέρνονταν εδώ και χρόνια και 10ετίες, υπό την ασφυκτική πίεση των παρενεργειών της COVID-19 θα ξεσπάσουν χωρίς αναστολές και θα ξαναγράψουν τον επιχειρηματικό χάρτη σε μια ριπή ιστορικού χρόνου. Ετσι γίνεται πάντα: Τα προβλήματα σωρεύονται, οξύνονται, περιπλέκονται, η κρίση επωάζεται επί μακρόν, αλλά όταν ωριμάσει, ξεσπά σαρωτικά και ακαριαία (έτσι, για να θυμόμαστε, συνέβη στα τέλη της 10ετίας του 1970, με τις προβληματικές επιχειρήσεις). Αυτή η ώρα πλησιάζει.

Μέχρι σήμερα, έχει απλωθεί ένα κρατικό πέπλο προστασίας στην οικονομία. Τα δημοσιονομικά μέτρα και τα μέτρα ρευστότητας, ύψους 12 δισ. ευρώ, που ενεργοποιήθηκαν το δεύτερο και το τρίτο 3μηνο, περιόρισαν τον αντίκτυπο της πανδημίας. Κατά το δεύτερο 3μηνο, τα κεφάλαια από τα κρατικά ταμεία πρόσφεραν ώθηση 6 ποσοστιαίων μονάδων στο ΑΕΠ, εξαιτίας αυτής της κρατικής στήριξης η ιδιωτική κατανάλωση εμφάνισε αξιόλογη ανάκαμψη, οι συνολικές αμοιβές εργασίας αυξήθηκαν παρά τη μείωση της απασχόλησης και η (τυπική) ανεργία έμεινε συγκρατημένη στο 16,9%. Οπως σε άλλες χώρες, έτσι και στην Ελλάδα, τα κυβερνητικά μέτρα απορρόφησαν μεγάλο μέρος του πλήγματος από τις παρενέργειες της COVID-19 σε οικονομία και απασχόληση.

Και δεν έχω καμιά αμφιβολία ότι ο κ. Σταϊκούρας όχι μόνο θα δώσει κι άλλες (μη) επιστρεπτέες προκαταβολές σε μικρομάγαζα και επιχειρήσεις, αλλά θα κάνει ό,τι μπορεί για να αναστείλει την πληρωμή φορολογικών και άλλων υποχρεώσεων σε βάθος χρόνου –σε 3, 4 ή 5 χρόνια. Ωστόσο, αυτά τα εργαλεία, σταδιακά, με αργούς ρυθμούς, πάντως τελειώνουν. Αφετέρου, όταν κάποια στιγμή διακοπεί η κρατική βοήθεια, θα φανεί ότι πολλές μικρές επιχειρήσεις που ανέπνεαν αυτήν ως τεχνητό πνεύμονα, απλώς, δεν μπορούν να επανέλθουν. Από τις 700.000 μικρές επιχειρήσεις, οι 200.000 δεν θα ξανανοίξουν – ξάφνιασε ο υπολογισμός που κατέγραψα την περασμένη Κυριακή. Ομως, γι' αυτήν την πραγματικότητα πρέπει να προετοιμαστούμε. Δεν δημιουργήθηκε αιφνιδίως. Ωριμαζε επί χρόνια. Η COVID-19 είναι ο ισχυρός επιταχυντής.

Οι δυνάμεις του ανταγωνισμού εκτοπίζουν μονάδες με μικρότερη παραγωγικότητα και ωθούν σε συγκέντρωση και συγκεντροποίηση της οικονομικής δραστηριότητας, σε ισχυρές και πιο παραγωγικές μονάδες – επιπλέον, η ψηφιακή τεχνολογία επιταχύνει αυτή τη διαδικασία. Αλλά ο σαρωτικός χαρακτήρας των αλλαγών στον χάρτη της αγοράς προσδίδεται κυρίως από μια ελληνική παθογένεια: Ενα αρχιπέλαγος μικρών, δήθεν επιχειρήσεων, που επιβίωναν από τη φοροδιαφυγή και την εισφοροδιαφυγή, μεταπρατικές, έξω από κάθε γραμμή παραγωγής, ανάχωμα στα εργασιακά δικαιώματα και εμπόδιο στην ανάπτυξη υψηλού επιπέδου μισθωτής εργασίας. Οι άνεμοι της κρίσης θα σαρώσουν αυτό το αρχιπέλαγος. Ηταν προδιαγεγραμμένο: Οι αλλαγές είτε θα γίνονταν με σχέδιο και κατεύθυνση, είτε βάναυσα. Δεν συνέβη το πρώτο, θα συμβεί το δεύτερο. Σε μια τέτοια άμεση προοπτική βίαιων προσαρμογών, με διάρκεια και έντονες αναταράξεις, είναι ανάγκη να ληφθεί πρόνοια για την προστασία του κόσμου της εργασίας. Το ζήτημα δεν είναι να προστατευθούν οι μη βιώσιμες θέσεις εργασίας, είναι να προστατευθούν οι άνθρωποι της εργασίας, ώστε να βρουν νέες, καλά αμειβόμενες δουλειές. Χρειάζεται να αναπτυχθεί ένα ισχυρό δίχτυ ασφαλείας για αυτούς και τις οικογένειές τους, με όλα τα διαθέσιμα εργαλεία και ικανούς πόρους. Με τη γενίκευση ενός επαρκούς ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, με την αλλαγή μοντέλου του ΟΑΕΔ και με μελετημένα μαζικά προγράμματα επανεκπαίδευσης και επανειδίκευσης, με ειδικά προγράμματα φροντίδας για τα παιδιά και βελτίωση της ποιότητας πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με «ό,τι πρέπει» να γίνει, για να περάσουμε μαζί, με αλληλεγγύη, στην άλλη πλευρά του χειμάρρου. Χωρίς να αφήσουμε πίσω κανέναν.

kallitsiskostas@yahoo.com

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Νέα κανονικότητα

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός που βίαια μπήκε στη ζωή μας, ως ανάγκη για αντιμετώπιση των περιορισμών στις μετακινήσεις που επέβαλε η πανδημία, ήρθε για να μείνει προειδοποιεί η ΕΚΤ. Αρκετοί Ευρωπαίοι αναγκάστηκαν για πρώτη φορά να εργαστούν από το σπίτι συνειδητοποιώντας τόσο οι ίδιοι όσο και οι εργοδότες τους τις εξοικονομήσεις που επιτυγχάνονται και σίγουρα αρκετοί θα διατηρήσουν αυτήν την καλή συνήθεια, διατηρώντας την εξ αποστάσεως εργασία για κάποιες μέρες την εβδομάδα και μετά το τέλος της πανδημίας. Η νέα κανονικότητα, όπως την αποκαλούν πολλοί, προφανώς περιλαμβάνει την εργασία από το σπίτι και τις διαδικτυακές αγορές για τις περισσότερες κατηγορίες προϊόντων. Η προτεραιοποίηση αυτήν την στιγμή επιτάσσει την ενίσχυση της ασφάλειας των ηλεκτρονικών αυτών επαφών συμπεριλαμβανομένων και των χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Η προσδοκία όλων για το επόμενο διάστημα είναι ότι αρκετές επενδύσεις θα πραγματοποιηθούν στις υποδομές αυτής της νέας κανονικότητας.

Η καταψήφιση του προϋπολογισμού αναστέλλει και δεν ακυρώνει τον προϋπολογισμό ο οποίος θα τεθεί ενώπιον του σώματος σε επαναληπτικές συνεδριάσεις.

Ζητείται εμπιστοσύνη

Οι ευρωπαϊκές αρχές -κυρίως αναφερόμαστε στην Κομισιόν και την ΕΚΤ- έδρασαν άμεσα και αποφασιστικά σε αυτήν την πανδημία με αποτέλεσμα να αποφευχθεί η περαιτέρω κατολίσθηση της οικονομίας που θα αντιμετωπίζαμε χωρίς τις παρεμβάσεις. Παρόλα αυτά, η εμπιστοσύνη των πολιτών βρίσκεται χαμηλά, ως αποτέλεσμα των όχι και τόσο μακρινών σύγχρονων χρηματοοικονομικών κρίσεων που βίωσε η ευρωζώνη. Η βελτίωση των δεικτών εμπιστοσύνης αποτελεί κρίσιμο παράγοντα επιτυχίας στην προσπάθεια σταθεροποίησης της κατάστασης στο μέτωπο της οικονομίας. Η εμβάθυνση της εμπιστοσύνης θα επιτρέψει, μεταξύ άλλων, να «ξεκολλήσει» ο πληθωρισμός από τα σημερινά αρνητικά επίπεδα και να έρθει κοντύτερα στο μακροχρόνιο στόχο της ΕΚΤ, δηλαδή στο 2%. Οι επόμενοι μήνες θα είναι κρίσιμοι και θα προσδιορίσουν την ταχύτητα με την οποία θα επιδιωχθεί η ανάκαμψη του 2021 μετά από ένα βαθιά υφεσιακό 2020.

Αρχή του τέλους

Οι εμβολιασμοί ξεκίνησαν σε Βρετανία και ΗΠΑ με το πρώτο διαθέσιμο εμβόλιο που δημιουργήθηκε στη Γερμανία και συγκεκριμένα, από την εταιρεία BioNTech. Η εξέλιξη δεν θα μπορούσε να αφήσει αδιάφορη τη Γερμανίδα καγκελάριο, η οποία συνάντησε τους τουρκικής καταγωγής ιδρυτές της BioNTech για να τους συγχαρεί. Σύμφωνα με την Άνγκελα Μέρκελ, οι ερευνητές της εν λόγω εταιρείας, αν και αμφισβητήθηκαν για τις μεθόδους τους, δεν εγκατέλειψαν την προσπάθεια και στο τέλος δικαιώθηκαν αξιοποιώντας την τεχνολογία mRNA σε αυτό το εμβόλιο. Εμπορικά το εμβόλιο κυκλοφορεί σε συνεργασία με την αμερικανική Pfizer και αισιοδοξούμε ότι η αρχή του τέλους αυτής της πανδημίας έχει μόλις ξεκινήσει.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Στασιμοπληθωρισμός

Είναι το οικονομικό φαινόμενο κατά το οποίο παρατηρείται αύξηση του πληθωρισμού (συνεχής και αισθητή αύξηση του γενικού επιπέδου τιμών / μείωση της αγοραστικής αξίας του χρήματος), παράλληλα με την αύξηση των ποσοστών ανεργίας, με το ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας να επιβραδύνεται και την αγορά να μη λειτουργεί αποτελεσματικά.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Αγεφύρωτο χάσμα

Σε κρίσιμη καμπή βρίσκονται οι συζητήσεις μεταξύ Βρετανίας και ΕΕ καθώς απομένουν ακριβώς 15 μέρες πριν αποδεσμευτεί το Λονδίνο από τους εμπορικούς κανόνες της ΕΕ, με το ζητούμενο να παραμένει η συμφωνία ενός πλαισίου κανόνων που θα ισχύει στη μετά-Brexit εποχή. Και οι δύο πλευρές εντείνουν την προσπάθεια και παρουσιάζονται αποφασισμένες να πετύχουν, όχι όμως και να αποδεχθούν κάποιους συμβιβασμούς, με αποτέλεσμα η πρόοδος να είναι ισχνή. Ειδική μνεία γίνεται στην περίπτωση του Μπόρις Τζόνσον, ο οποίος δεν θα ήθελε σε καμία περίπτωση να φορτωθεί μια πολιτική ήττα στο εσωτερικό, επειδή δεν θα παραμείνει στις αρχικές του τοποθετήσεις και συνεπώς, οι διαφορές παραμένουν αγεφύρωτες και αποκαλούνται πλέον θεμελιακές.

Μερική άδεια

Το δρόμο της έγκρισης αναμένεται πως θα πάρει και το αμερικανικό εμβόλιο Moderna, στο οποίο αναμένεται πως θα δοθεί μερική άδεια για περιορισμένη κυκλοφορία, στοχεύοντας σε επαγγελματίες της υγείας και γηροκομεία. Και σε αυτήν την περίπτωση, το εμβόλιο έχει πετύχει αποτελέσματα χρησιμοποιώντας την νέα τεχνολογία mRNA, στην οποία γίνεται χρήση γενετικού υλικού για την πρόκληση και ενεργοποίηση της δημιουργίας αντισωμάτων στον κορωνοϊό.

Απολίθωμα φτερωτού δεινοσαύρου στη Βραζιλία

ΣΑΟ ΠΑΟΛΟ. Απολίθωμα από περίεργο είδος δεινοσαύρου εντοπίστηκε στη βορειοανατολική Βραζιλία. Το προϊστορικό πλάσμα είχε μέγεθος κότας και χαίτη από χνουδωτά νήματα, ενώ ήταν καλυμμένο με φτερά. Πρόκειται για τον πρώτο αποδεδειγμένα φτερωτό δεινόσαυρο που ανακαλύπτεται στο νότιο ημισφαίριο.

Το μικρόσωμο αρπακτικό, Ubirajara jubatus, που τρεφόταν με κρέας, έζησε πριν από 110 εκατομμύρια χρόνια. Χρησιμοποιούσε τα μοναδικά φτερά των ώμων και τη χαίτη του για δύο λόγους: να προσελκύσει ταίρι την περίοδο αναπαραγωγής και ως απειλητική επίδειξη απέναντι σε εχθρούς. Το όνομα Ubirajara σημαίνει «άρχοντας της λόγχης» και προέρχεται από τη γλώσσα της τοπικής φυλής αυτοχθόνων Τούπι, ενώ jubatus είναι η λατινική ονομασία της χαίτης.

Πολλά είδη δεινοσαύρων από τη γιγάντια ήπειρο Γκοντουάνα, που κάλυπτε το μεγαλύτερο μέρος του νότιου ημισφαιρίου κατά τη διάρκεια της Κρητιδικής περιόδου, διέθεταν φτερά, σύμφωνα με εκτιμήσεις παλαιοντολόγων. Η πρόσφατη ανακάλυψη, όμως, προσφέρει για πρώτη φορά αδιάσειστα στοιχεία για το φαινόμενο αυτό, όπως εξηγεί ένας εκ των συντακτών της μελέτης, ο δρ Ντέιβιντ Μάρτιλ του Πανεπιστημίου του Πόρτσμουθ στη Βρετανία. «Τα φτερά στους ώμους είναι ιδιαίτερα περίπλοκα και κάνουν το ζώο να μοιάζει εντυπωσιακό, όπως μας εντυπωσιάζουν σήμερα τα παγόνια. Με τέτοιου είδους φτερά, τα σύγχρονα πτηνά είναι ικανά να πραγματοποιούν σύνθετες, σχεδόν χορευτικές, κινήσεις επιδεικνύοντας την ίδια ώρα την ομορφιά τους», λέει ο δρ Μάρτιλ. Ο συγκεκριμένος δεινόσαυρος προκαλεί το ενδιαφέρον των ειδικών καθώς ανήκει στην ομάδα των κομψόγναθων, η οποία αποσπάστηκε πολύ νωρίς από την οικογένεια των σαρκοφάγων δεινοσαύρων. Ο παλαιοντολόγος Μαξ Λάνγκερ, του Πανεπιστημίου του Σάο Πάολο, που δεν μετείχε στην έρευνα, λέει ότι ο εντοπισμός απολιθώματος φτερωτού δεινοσαύρου στην περιοχή του Κράτο στη ΒΑ Βραζιλία δεν ήταν παρά θέμα χρόνου. «Η ποιότητα της απολίθωσης σε όλο το οροπέδιο του Αραρίπε είναι εκπληκτική, με πολλά δείγματα να εμφανίζουν καθαρά τις ίνες των μυών και τα αιμοφόρα αγγεία», λέει ο Λάνγκερ.

Πολλά απολιθώματα δεινοσαύρων χωρίς φτερά έχουν εντοπιστεί στην περιοχή, χάρη σε ανασκαφές ξένων ειδικών. Ο Λάνγκερ εκφράζει τη θλίψη του για τη μεταφορά πολλών απολιθωμάτων δεινοσαύρων από το Αραρίπε στη Γερμανία. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, εργάτες λατομείου της περιοχής εντόπισαν θραύσμα απολιθώματος πιθανώς φτερωτού δεινοσαύρου. Το πολύ μικρό θραύσμα κατέληξε, όμως, στο Πανεπιστήμιο της Καρλσρούης στη Γερμανία, όπου παραμένει μέχρι σήμερα.

Το μικρόσωμο αρπακτικό, Ubirajara jubatus, που τρεφόταν με κρέας, έζησε πριν από 110 εκατ. χρόνια.

Το σαρκοφάγο πλάσμα είχε μέγεθος κότας, διέθετε παράξενα χνουδωτά νήματα στους ώμους και έζησε στην Κρητιδική περίοδο.

REUTERS

Στο «κόκκινο» ο Αρκτικός Κύκλος

Ο Αρκτικός Κύκλος εκπέμπει SOS καθώς, εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, αλλάζει ταχύτατα και σε τριάντα χρόνια τίποτα δεν θα έχει απομείνει για να θυμίζει τη σημερινή μορφή του. Στην κατακλυσμική μεταβολή των συνθηκών συνέβαλαν οι φετινές δασικές πυρκαγιές, οι υψηλότερες θερμοκρασίες και η τήξη των πάγων, αναφέρει η ετήσια έκθεση που έδωσε χθες στη δημοσιότητα η Εθνική Υπηρεσία Ατμόσφαιρας και Ωκεανών των ΗΠΑ, η οποία κάθε χρόνο καταγράφει την «κατάσταση της υγείας» του πλανήτη. Η περιοχή του Βόρειου Πόλου κατέγραψε φέτος τη δεύτερη θερμότερη 12μηνη περίοδο (μέχρι τον Σεπτέμβριο). Ταυτόχρονα, οι υψηλότερες θερμοκρασίες από το 1900 ώς σήμερα καταγράφηκαν την τελευταία επταετία. Η Αρκτική, μάλιστα, υπερθερμαίνεται με διπλάσια ταχύτητα από τον υπόλοιπο πλανήτη. Ο Ρικ Θόρμαν, ειδικός στην κλιματική αλλαγή, του πανεπιστημίου της Αλάσκας, που συνυπογράφει την έκθεση, τονίζει ότι ο Αρκτικός Κύκλος γίνεται θερμότερος, λιγότερο παγωμένος και βιολογικά αλλαγμένος κατά τρόπους που δεν θα μπορούσαμε ούτε να φανταστούμε πριν από μία γενιά. Ακόμα και το μονίμως παγωμένο υπέδαφος εξακολουθεί να τήκεται διαβρώνοντας τις αρκτικές ακτογραμμές και αφήνοντας τις κοινότητες των αυτοχθόνων να διαχειριστούν τις κατεστραμμένες υποδομές.

Πιο εντυπωσιακό στοιχείο, σημειώνουν οι ερευνητές, είναι ότι η κάλυψη σε χιόνι στον ευρασιατικό Αρκτικό Κύκλο έφτασε τον Ιούνιο στο ελάχιστο, καταρρίπτοντας κάθε προηγούμενο ρεκόρ. Η αποξήρανση του εδάφους και της βλάστησης συνέβαλε στην πρόκληση δασικών πυρκαγιών που αποτέφρωσαν εκατομμύρια στρέμματα τάιγκα (σ.σ. δάση κωνοφόρων), ιδιαίτερα στη Σιβηρία. Τα τελευταία χρόνια οι ερευνητές έχουν διαπιστώσει ότι η περιοχή διαμορφώνει θερμότερο κλίμα, με κύρια χαρακτηριστικά τη μικρότερη παρουσία πάγου και χιονιού και την υποκατάστασή τους από νερό και βροχή.

Η αποξήρανση του εδάφους και της βλάστησης συνέβαλε στην πρόκληση δασικών πυρκαγιών, που αποτέφρωσαν εκατομμύρια στρέμματα τάιγκα (σ.σ. δάση κωνοφόρων), ιδιαίτερα στη Σιβηρία.

Υψηλότερες θερμοκρασίες, λιγότεροι πάγοι. Σε 30 χρόνια τίποτα δεν θα θυμίζει τη σημερινή Αρκτική.

Η Τζένιφερ Φράνσις, ερευνήτρια στο Κέντρο Κλιματικής Ερευνας Γούντγουελ, τονίζει ότι «η χρονιά που τελειώνει χαρακτηρίστηκε από δραματικές αλλαγές στην Αρκτική. Οι υψηλές θερμοκρασίες της Σιβηρίας ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο, ενώ τα αρκτικά περάσματα είναι ανοικτά για τη ναυσιπλοΐα για πολύ μεγαλύτερο διάστημα, από ό,τι κάθε άλλη χρονιά».

Ο Ζακ Λόμπε, ερευνητής στο πολιτειακό πανεπιστήμιο του Κολοράντο τονίζει ότι «αν δεν επιβραδυνθεί η κλιματική αλλαγή, με συστηματική μείωση των εκπομπών αερίων που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου, οι πιθανότητες ενός καλοκαιριού χωρίς καθόλου πάγους στον Αρκτικό Κύκλο αυξάνονται και αυτό θα έχει συνέπειες για όλο τον πλανήτη».

Να ψηφιστεί σύντομα ο νέος Προϋπολογισμός

Θα γίνει προσπάθεια να ενσωματωθούν νέες προτάσεις από κάποια κόμματα αναφέρει ο Υπουργός Οικονομικών

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Καταψηφίστηκε ο προϋπολογισμός για το 2021 κατά την Ολομέλεια της Βουλής των Αντιπροσώπων την Πέμπτη, γεγονός όντως πρωτόγνωρο, παρά το ότι τις τελευταίες ημέρες ήταν και το επικρατέστερο σενάριο. Τώρα, η Κυβέρνηση έχει μπει ήδη στη διαδικασία διαφοροποίησής του, με σκοπό να τον καταθέσει το συντομότερο δυνατόν, διότι ένα κράτος δεν λειτουργεί ορθά δίχως προϋπολογισμό. Υπέρ ψήφισαν 24 συνολικά Βουλευτές και εναντίον 29 Βουλευτές. Η «επόμενη ημέρα» της καταψήφισης γεννά μία προσπάθεια επανακατάθεσής του, «εμβολιασμένη» με τα θέλω κομμάτων τα οποία υπάρχει και πιθανότητα να τον ψηφίσουν. Μέχρι να γίνει αυτό, το κράτος λειτουργεί με δωδεκατημόρια, με αυτό του Ιανουαρίου να έχει ψηφιστεί ήδη. Το βλέμμα πλέον στρέφεται στο Μαρίνο Σιζόπουλο και την ΕΔΕΚ. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Αναστασιάδης, είχε συνάντηση την Παρασκευή με τον Πρόεδρο της ΕΔΕΚ, με το δεύτερο να υποβάλλει πακέτο προτάσεων για τις εκποιήσεις, την αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών υγείας και γενικότερα τη στήριξη των πολιτών που έχουν επηρεαστεί από την οικονομική κρίση και την κρίση λόγω της πανδημίας. Με τα πιο πάνω ο Προϋπολογισμός θα λάβει την πλειοψηφία που απαιτείται, καθώς η ΕΔΕΚ θα τον ψηφίσει. Κατά πόσο όμως είναι διατεθειμένη η Κυβέρνηση να διαφοροποιήσει τόσο τον Προϋπολογισμό του 2021 και τι περιθώρια υπάρχουν; Ο Υπουργός Οικονομικών θέλησε να αναφέρει στην «Κ» προς ποια κατεύθυνση φτιάχνεται το νέο κείμενο του κρατικού προϋπολογισμού για το 2021, λέγοντας πως θα γίνει προσπάθεια

Στόχος είναι να μην προχωρήσουμε σε δωδεκατημόριο και για τον Φεβρουάριο, πρέπει να ψηφιστεί ο νέος Προϋπολογισμός το γρηγορότερο δυνατόν και αν είναι εφικτό, αρχές Ιανουαρίου.

> **Δεν υπάρχει κανένα πεδίο περαιτέρω διαβούλευσης εκτιμώ με το ΔΗΚΟ.**

να ενσωματωθούν νέες προτάσεις από κάποια κόμματα και κάποιες νέες πολιτικές εκ μέρους της Κυβέρνησης και του κυβερνώντος κόμματος, ενόψει και των δεδομένων της πανδημίας. Όπως είπε, η κατεύθυνση του προϋπολογισμού που είναι ήδη κατατεθειμένος, είναι αναπτυξιακή και είναι αυξημένος σε σχέση με πέρυσι κατά 742 εκατ. ευρώ. Σχολίασε πως είναι οι μεγαλύτερες δαπάνες υγείας που έχουν διατεθεί ποτέ, αλλά το ίδιο ισχύει και για τις κοινωνικές δαπάνες, δηλαδή είναι οι μεγαλύτερες που έχουν διατεθεί. Ό κ. Πετρίδης τόνισε στην «Κ» ότι ήδη ο Προϋπολογισμός έχει ένα πάρα πολύ δυνατό πρόσωπο.

Συγκεκριμένα όρια

Ερωτηθείς σχετικά με τα «θέλω» της ΕΔΕΚ και πόσα περιθώρια υπάρχουν για αύξηση του υφιστάμενου Προϋπολογισμού, ο Υπουργός υπογράμμισε ότι δεν υπάρχουν περιθώρια σημαντικής αύξησης του, ενώ σχολίασε ότι ο Πρόεδρος της ΕΔΕΚ έχει ήδη εκφράσει δημοσίως την ικανοποίησή του για κάποια κοινωνικά θέματα. «Θα δούμε όμως τι άλλο επιμέρους μπορεί να μπει», συμπλήρωσε.

Αναφορικά με το σενάριο να παραδοθούν αντίγραφα όλων των φακέλων των πολιτογραφήσεων στην Ελεγκτική Υπηρεσία, βασικό «θέλω» του Δημοκρατικού Κόμματος για να ψηφίσει τον Προϋπολογισμό, ο κ. Πετρίδης ξεκαθάρισε ότι κάτι τέτοιο θα ήταν άνομο, διότι είναι ζήτημα που έχει ξεκαθαριστεί πολλάκις και από τον Γενικό Εισαγγελέα και από ανώτατα κυβερνητικά στελέχη ότι δεν μπορεί να γίνει. «Ποιος ο λόγος να τίθεται ως θέμα μαζί με την ψήφιση του Προϋπολογισμού που δεν έχουν καμία απολύτως σχέση με θέματα αρμοδιοτήτων συγκεκριμένου αξιωματούχου», διερωτήθηκε.

Μένουν πίσω έργα

Σχετικά με το χρονοδιάγραμμα κατάθεσης του νέου Προϋπολογισμού, ο Υπουργός Οικονομικών είπε ότι στόχος είναι να μην προχωρήσουμε σε δωδεκατημόριο και για τον Φεβρουάριο, πρέπει να ψηφιστεί ο νέος Προϋπολογισμός το γρηγορότερο δυνατόν και αν είναι εφικτό, αρχές Ιανουαρίου. «Θα αντιμετωπίσουμε προβλήματα, για παράδειγμα, τον Ιανουάριο δεν μπορούν να πληρωθούν στο σύνολό τους τα μέτρα στήριξης των εργαζομένων του Υπουργείου Εργασίας, όπως επίσης και το εφάπαξ βοήθημα που θα ανακοινωθούν τις επόμενες ημέρες. Επίσης θέλουμε να αρχίσουν το συντομότερο δυνατό σημαντικά αναπτυξιακά έργα σε δήμους και κοινότητες. Υπάρχουν έργα κοινωνικής χροιάς, όπως η μονάδα αιμοκάθαρσης στην Πάφο που προγραμματιζόταν να υπογραφεί τον Ιανουάριο, αλλά και η πτέρυγα ψυχικής υγείας στην Αθαλάσσα που ήταν έτοιμο για προκήρυξη τον Ιανουάριο. Αυτά και πολλά άλλα σημαντικά έργα δεν μπορούν να προκηρυχθούν με βάση τα δωδεκατημόρια τα οποία αποκλείουν τα οποιαδήποτε αναπτυξιακά έργα», κάκισε.

Σχήμα οξύμωρο

Γυρνώντας ξανά «στα της Πέμπτης» και ρωτώντας τον Υπουργό γιατί έγινε η χρονοβόρα διαδικασία της ψήφισης ή καταψήφισης των τροπολογιών ενώ καταψηφίστηκε ο Προϋπολογισμός του 2021, απάντησε πως ήταν ένα μεγάλο οξύμωρο της Κυπριακής πραγματικότητας. «Δεν είναι μόνο οξύμωρο, αλλά κάτι που βαδίζει και στα συνταγματικά όρια θα έλεγα», σημείωσε.

Συνοψίζοντας, ο Υπουργός είπε τα εξής: «Έχουμε αρχίσει την προετοιμασία του νέου Προϋπολογισμού από την Πέμπτη το βράδυ της 17ης Δεκεμβρίου, ωστόσο πρέπει να ολοκληρωθεί μαζί με την πολιτική σύγκλιση που πρέπει να επιτευχθεί και μη παραγνωρίζοντας τα περιορισμένα περιθώρια που έχει η Κυβέρνηση για την όποια περαιτέρω αύξησή του. Δεν θα διακινδυνεύσουμε τη βιωσιμότητα της οικονομίας απλώς για να βρούμε πλειοψηφία. Ως κυβέρνηση είχαμε συναντήσεις με όλους και είχαμε ανοιχτή επαφή. Έχουν ήδη γίνει συγκλίσεις με κόμματα, αλλιώς δεν θα είχαμε φτάσει και στους 24 βουλευτές για να τον υποστηρίξουν. Το ΔΗΚΟ έχει θέσει το ίδιο το κόμμα εκτός πλαισίου διαπραγμάτευσης, θέτοντας άσχετα με τον προϋπολογισμό θέματα. Δεν υπάρχει κανένα πεδίο περαιτέρω διαβούλευσης εκτιμώ με το ΔΗΚΟ».

Τα μηνύματα

Αναφορικά με τα αρνητικά μηνύματα που τυχόν να έλαβε από Οίκους ή θεσμούς μετά την απόφαση της καταψήφισης, ο Υπουργός απάντησε ότι στο Eurogroup που έγινε την Τετάρτη εκφράστηκε η ανησυχία για τη μη ψήφιση του Προϋπολογισμού σε κράτος μέλος της Ευρωζώνης και ότι θα ήταν άκρως αρνητική εξέλιξη. «Όσο παρατείνεται η περίοδος ψήφισης του Προϋπολογισμού τόσοι περισσότεροι λόγοι ανησυχίας υπάρχουν όσον αφορά τους Οίκους Αξιολόγησης και τις αγορές στο εξωτερικό. Πρέπει να είμαστε σε επενδυτική βαθμίδα και όπως απέδειξε ο Μάρτιος και ο Απρίλιος, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να βγαίνουμε στις αγορές και να στηρίζουμε την οικονομία», υπογράμμισε.

cyta business

Βασική προτεραιότητα η μείωση των ΜΕΔ

Η τράπεζα έχει τριπλασιάσει τα κεφάλαιά της τα τελευταία τρία χρόνια τονίζει ο νέος CEO της AstroBank, Αριστείδης Βουράκης

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Από την Bank Audi και την JP Morgan στην AstroBank. Ο νέος Διευθύνων Σύμβουλος της AstroBank Αριστείδης Βουράκης, που διαδέχεται τον προσφάτως παραιτηθέντα, Κωνσταντίνο Λοΐζίδη, μιλά στην «Κ» για την πορεία της τράπεζας και για τα μελλοντικά της πλάνα. Στην πρώτη του συνέντευξη μετά από την ανάληψη των καθηκόντων του, ο κ. Βουράκης τονίζει πως οι αποχωρήσεις Γενικών Διευθυντών εντάσσονται στο πλαίσιο ανανέωσης του δυναμικού της τράπεζας και δεν σχετίζεται με οτιδήποτε άλλο, ενώ επισημαίνει πως η AstroBank θα παραμείνει μία εμπορική τράπεζα με δίκτυο που παρέχει υπηρεσίες τόσο σε ιδιώτες όσο και εταιρικούς πελάτες. Αναφορικά με την αναστολή του επενδυτικού προγράμματος, ο κ. Βουράκης τονίζει πως η Κύπρος σήμερα είναι ένα σημαντικό περιφερειακό επιχειρηματικό κέντρο και πρέπει να οικοδομήσει πάνω σε αυτές τις επιτυχίες, αποφεύγοντας τις υπερβολές του παρελθόντος.Τέλος, αναφορικά με την ψηφιακή μεταμόρφωση της τράπεζας, υπογραμμίζει ότι η τράπεζα έχει καινοτομήσει σε διάφορους τομείς της τραπεζικής λειτουργίας και των πληρωμών, ιδιαίτερα μέσα στο 2020 εν μέσω της πανδημίας covid-19.

Η Τράπεζα μόλις ολοκλήρωσε ένα εκτενές σχέδιο πρόωρης αφυπηρέτησης στο οποίο εντάχθηκαν 110 άτομα περίπου, που αποτελούν το 20% του προσωπικού.

- Τι σας φέρνει στην AstroBank και στην Κύπρο αυτή την περίοδο;

- Παρακολουθώ την κυπριακή τραπεζική αγορά εδώ και 20 χρόνια μέσω της προηγούμενης μου απασχόλησης ως Επικεφαλής Υπηρεσιών Επενδυτικής Τραπεζικής της JP Morgan με έδρα το Λονδίνο σε χρηματοοικονομικά ιδρύματα στην Ανατολική Ευρώπη και Μέση Ανατολή. Μέσω αυτού του ρόλου, επίσης, γνωρίζω πολλούς από τους μετόχους της AstroBank εδώ και περίπου 15 χρόνια. Η ανάληψη της διοίκησης της AstroBank μετά από τρία χρόνια στη διοίκηση της Bank Audi, της μεγαλύτερης τράπεζας του Λιβάνου, αποτελεί για εμένα ιδιαίτερη τιμή και παράλληλα πρόκληση. Η AstroBank, όπως έχει ενδυναμωθεί τα τελευταία χρόνια με σημαντικές αυξήσεις κεφαλαίου, την απόκτηση της τέως USB Bank, και τις διεθνείς της επαφές, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο τραπεζικό σύστημα τόσο σε εγχώριο επίπεδο όσο και σαν γέφυρα προς την Ευρωπαϊκή Ένωση για τους πελάτες μας από τη Μέση Ανατολή.

- Η άφιξή σας στην AstroBank έχει συνδυαστεί ήδη με πολλές αλλαγές. Μεγάλα στελέχη της Τράπεζας αποχώρησαν. Συμβαίνει κάτι στην Τράπεζα;

- Η Τράπεζά μας μόλις ολοκλήρωσε ένα εκτενές σχέδιο πρόωρης αφυπηρέτησης στο οποίο εντάχθηκαν περίπου 110 άτομα, που αποτελούν το 20% του προσωπικού και σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστό του μισθολογικού κόστους. Η εξέλιξη αυτή ήταν επιβεβλημένη από καιρό λόγω της εξαγοράς της πρώην USB. Αναφορικά με τις αποχωρήσεις Γενικών Διευθυντών αυτές εντάσσονται στα πλαίσια ανανέωσης του δυναμικού μας και απλοποίησης της διοικητικής μας δομής. Μην ξεχνάτε ότι η πλειονότητα των ανταγωνιστών μας έχουν ήδη ανανεώσει τη διοικητική τους ομάδα τα τελευταία χρόνια. Είμαι ιδιαίτερα αισιόδοξος για την AstroBank λόγω των ιδιαίτερα ικανών νέων διευθυντών που με πλαισιώνουν.

Υπάρχει πεδίο ανάπτυξης

- Ποιες είναι οι προτεραιότητές σας για την AstroBank το 2021;

- Κύριοι στόχοι της διευθυντικής ομάδας της AstroBank είναι η προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών στους πελάτες μας και η έγκαιρη αντιμετώπιση των προκλήσεων. Θα παραμείνουμε μία εμπορική τράπεζα με δίκτυο που παρέχει υπηρεσίες τόσο σε ιδιώτες όσο και εταιρικούς πελάτες. Στόχος μας είναι να είμαστε εξειδικευμένοι και ευέλικτοι και να εστιάσουμε σε πελάτες που εκτιμούν αυτές τις υπηρεσίες ώστε να αντισταθμίσουμε το σχετικά μικρότερο μας μέγεθος σε σχέση με τις μεγαλύτερες τράπεζες. Με τη σημαντική μείωση του αριθμού των τραπεζών στην Κύπρο από το 2013 και μετά, πιστεύω ότι υπάρχει πεδίο ανάπτυξης για την AstroBank με βάση την έγκαιρη παροχή ποιοτικών τραπεζικών υπηρεσιών με εστιασμένο, πελατοκεντρικό τρόπο, έτσι ώστε οι πελάτες να μην νοιώθουν «παραμελημένοι» ή να αισθάνονται τις τραπεζικές υπηρεσίες «απρόσωπες».

«Παρακολουθώ την κυπριακή τραπεζική αγορά εδώ και 20 χρόνια», αναφέρει ο νέος CEO της AstroBank.

- Ποιες είναι οι προτεραιότητές σας για τον ψηφιακό μετασχηματισμό και τις υπηρεσίες προς τους πελάτες σας;

- Η AstroBank έχει καινοτομήσει σε διάφορους τομείς της τραπεζικής λειτουργίας και των πληρωμών, ιδιαίτερα μέσα στο 2020 εν μέσω της πανδημίας covid-19. Αναφέρω χαρακτηριστικά την υπηρεσία «Paperless Cashier» στα καταστήματά μας όπου ο πελάτης λαμβάνει όλα τα αποδεικτικά έγγραφα με email χωρίς τη χρήση εκτυπώσεων. Επίσης, η συνεργαζόμενή εταιρεία μας SKash είναι το πρώτο «ηλεκτρονικό πορτοφόλι» στην Κύπρο με αυξανόμενη λειτουργικότητα και αποδοχή από τους καταναλωτές. Αναφορικά με τα προϊόντα μας έχουμε μία πλήρη γκάμα δανειακών και αποταμιευτικών επιλογών την οποία συνεχώς εμπλουτίζουμε και βελτιώνουμε από πλευράς απλοποίησης και χρόνου ολοκλήρωσης διαδικασιών.

Επιχειρηματικό κέντρο

- Πώς βλέπετε την κυπριακή οικονομία και μετά την αναστολή του Κυπριακού Προγράμματος Επενδύσεων;

- Η Κυπριακή οικονομία έχει ένα μεγάλο ιστορικό αναγέννησης μετά την αντιμετώπιση διαφόρων εκτάκτων συνθηκών, με πιο πρόσφατο παράδειγμα την κρίση του 2013. Έχει δε να επιδείξει σημαντικές επιτυχίες στη δημιουργία νέων τομέων, που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) και της απασχόλησης. Αναφέρω την ανάπτυξη των κλάδων ανώτερης εκπαίδευσης και υγείας, πιο πρόσφατα της παραγωγής κινηματογραφικών ταινιών, τις υπηρεσίες φορολογικής κατοικίας, και γιατί όχι την κατασκευή κτηριακών αναπτύξεων παγκοσμίου βεληνεκούς σε όλες τις μεγάλες πόλεις. Η Κύπρος σήμερα είναι ένα σημαντικό περιφερειακό επιχειρηματικό κέντρο και πρέπει να οικοδομήσει πάνω σε αυτές τις επιτυχίες, αποφεύγοντας τις υπερβολές του παρελθόντος.

- Η έκθεση της τράπεζας σε δανεισμό σε σχέση με το πρόγραμμα είναι μεγάλη; Πώς θα διαχειριστείτε τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια του COVID19 και του παρελθόντος;

- Η έκθεσή μας στο πρόγραμμα είναι διαχειρίσιμη καθώς όπως ξέρετε πολλές από αυτές τις αναπτύξεις χρηματοδοτούνται κυρίως από προκαταβολές. Τα ΜΕΔ σε κάθε περίπτωση αποτελούν προτεραιότητα της νέας διοικητικής ομάδας με απευθείας παρακολούθηση και εξειδικευμένους συνεργάτες. Αναφορικά με τον covid-19 αισιοδοξούμε με τη διανομή των εμβολίων σταδιακή αλλά συστηματική ανάκαμψη του τουρισμού και της απασχόλησης ώστε να περιοριστεί η χειροτέρευση των δανειακών χαρτοφυλακίων.

Οι εξαγορές της τράπεζας

- Πού βρίσκεται η εξαγορά της Εθνικής Τράπεζας; Παράλληλα ακυρώθηκε η Arab Jordan Investment Bank. Υπάρχει θέμα κεφαλαίων;

- Όπως σας είπα στην αρχή της συνέντευξης η AstroBank έχει τριπλασιάσει τα κεφάλαιά της τα τελευταία 3 χρόνια οπότε τέτοιο θέμα δεν υπάρχει.

Αναφορικά με τις πιθανές εξαγορές η Arab Jordan Investment Bank, ως Τράπεζα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποδείχθηκε ιδιαίτερα περίπλοκη και αποφασίσαμε από κοινού να διακόψουμε.

Αναφορικά με την Εθνική δεν υπάρχει κάτι να σας ανακοινώσω.

Να αξιοποιηθούν οι ευρωπαϊκοί πόροι

- Πώς βλέπετε τις επιπτώσεις της πανδημίας;

- Η πανδημία ήταν κάτι πρωτόγνωρο σε οικονομικό, υγειονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Προσβλέπουμε στον έγκαιρο εμβολιασμό παγκοσμίως ώστε η κοινωνική ζωή και οι ταξιδιωτικές διασυνδέσεις να επανέλθουν στην κανονικότητα εγκαίρως για την τουριστική περίοδο του 2021 που είναι τόσο σημαντική για τη χώρα μας. Θα ήθελα να σημειώσω ότι πέραν του οικονομικού κόστους της πανδημίας συνέβησαν σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, φέρνοντας τα κράτη μέλη ακόμα πιο κοντά, παρά τα αντίθετα μηνύματα των κατά καιρούς διαφωνιών. Αναφέρω τη μη δογματική προσήλωση σε δημοσιονομικούς περιορισμούς για να αντιμετωπισθούν οι συνθήκες ανωτέρας βίας, τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που επιτρέπουν τον πολύ «φθηνό» δανεισμό των κρατών μελών της περιφέρειας, και το Ταμείο Ανάκαμψης. Είναι πολύ σημαντικό, αυτοί οι πόροι να αξιοποιηθούν στην οικονομία με το πιο πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα ώστε να επέλθει η αναγκαία ανάπτυξη και η σταδιακή αναδίπλωση της δημοσιονομικής και νομισματικής «χαλάρωσης».

- Η AstroBank πώς στηρίζει τους πελάτες της σε αυτή την περίοδο;

- Η AstroBank συμμετείχε στα κυβερνητικά προγράμματα αναστολής δόσεων και επιδοτούμενων δανείων και ως αποτέλεσμα ένα σημαντικό ποσοστό της πελατείας μας επωφελήθηκε από αυτές τις ρυθμίσεις. Όπως είδατε, με βάση τις πρόσφατες αναλύσεις, η αναλογία δανείων υπό αναστολή ήταν η υψηλότερη στην Κύπρο σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ευρώπη. Είναι σημαντικό με την επιστροφή στην κανονικότητα όλοι οι δανειολήπτες να κάνουν τις απαραίτητες προσαρμογές σε εταιρικό και προσωπικό επίπεδο, ώστε να μην έχουμε μία νέα γενιά προβληματικών δανείων.

Πολλοί από τους κλάδους της οικονομίας που έχουν πληγεί είχαν εξαιρετικά αποτελέσματα την προηγούμενη πενταετία και τα πλεονάσματα που δημιουργήθηκαν πρέπει να αξιοποιηθούν για τη στήριξη των επιχειρήσεων και της απασχόλησης παράλληλα με τις διευκολύνσεις των τραπεζών και τα κρατικά προγράμματα ενίσχυσης.

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

Εγκλωβισμένα τα μικρά ταμεία προνοίας

Για να έχει κάποιος αξιοπρεπή διαβίωση ως συνταξιούχος πρέπει να διασφαλίσει κατά τη διάρκεια των παραγωγικών του χρόνων ότι θα λαμβάνει ένα ικανοποιητικό εισόδημα και μετά την αφυπηρέτηση. Ωστόσο, όπως συμβαίνει σχεδόν σε όλα τα κράτη του κόσμου, το δημόσιο δεν μπορεί να εξασφαλίσει την αναγκαία, ποιοτική διαβίωση του πολίτη με την πενιχρή σύνταξη που παρέχει.

Ο κάθε πολίτης, θα πρέπει να συμπληρώσει το εισόδημα που λαμβάνει ως σύνταξη μέσω της συμμετοχής του σε ένα συνταξιοδοτικό σχέδιο του δευτέρου πυλώνα, όπως για παράδειγμα ένα σχέδιο «κλάδου 7» που προσφέρεται από τις ασφαλιστικές εταιρείες ή ένα ταμείο προνοίας.Την ίδια ώρα το κράτος οφείλει να διασφαλίσει το δικαίωμα ελεύθερης επιλογής ενός συνταξιοδοτικού σχεδίου από τον εργαζόμενο και τον εργοδότη σε μια ανοικτή αγορά με ίσες ευκαιρίες.

Γνωρίζουμε ότι το συνολικό εισόδημα ενός συνταξιούχου ατόμου προκύπτει από τρεις πυλώνες:

Ο Πρώτος Πυλώνας αφορά στη σύνταξη που λαμβάνει ο πολίτης από το κράτος η οποία προκύπτει μέσα από τις υποχρεωτικές εισφορές του ιδίου και του εργοδότη του στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Με εξαίρεση τους συνταξιούχους του δημοσίου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, των οποίων η σύνταξη είναι κατά κανόνα υψηλότερη, η σύνταξη των Κοινωνικών Ασφαλίσεων ενός συνταξιούχου του ιδιωτικού τομέα επαρκεί μόνο για τις βασικές ανάγκες και σπάνια μπορεί να καλύψει κάτι περισσότερο.

Ο Δεύτερος Πυλώνας αφορά στο εισόδημα που θα λάβει ένας συνταξιούχος μέσα από τη συμμετοχή του σε ένα επαγγελματικό συνταξιοδοτικό σχέδιο, στο οποίο είχαν συνεισφέρει ο ίδιος και οι εργοδότες του ενόσω εργαζόταν. Τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά σχέδια δεν προσφέρονται από όλους τους εργοδότες και το ύψος των εισφορών καθώς και η απόδοσή τους διαφέρουν. Συνεπώς, το ποσό που θα λάβει ο συνταξιούχος διαφέρει ανάλογα με τις πρόνοιες του σχεδίου

Ο Τρίτος Πυλώνας αφορά στο ποσό που θα λάβει κάποιος μέσα από ατομικά αποταμιευτικά σχέδια τα οποία είχε προνοήσει να συνάψει ενόσω εργαζόταν. Τα σχέδια αυτά που διατίθενται και από Ασφαλιστικές Εταιρείες, είναι σχεδιασμένα έτσι ώστε να συμπληρώσουν το εισόδημα που λαμβάνει ο συνταξιούχος από τους άλλους δύο πυλώνες. Η συμμετοχή σε σχέδιο του Τρίτου Πυλώνα επαφίεται αποκλειστικά στο ίδιο το άτομο και το ποσό που θα λάβει βασίζεται στο ύψος των δικών του εισφορών και την απόδοση του σχεδίου που είχε επιλέξει.

Στην Κύπρο ο δεύτερος πυλώνας αποτελείται από τα ταμεία προνοίας και τα ταμεία «Κλάδου 7», με τα δεύτερα να προσφέρονται αποκλειστικά από τις ασφαλιστικές εταιρείες. Η νομοθεσία παρέχει στις εισφορές των εργαζομένων σε συνταξιοδοτικά ταμεία του δευτέρου πυλώνα (Κλάδος 7 και Ταμεία Προνοίας) τις ίδιες φοροαπαλλαγές.

Ο Κλάδος 7 που εποπτεύεται από τον Έφορο Ασφαλίσεων και την Υπηρεσία Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών λειτουργεί στο πλαίσιο του περί Ασφαλιστικών και Αντασφαλιστικών Εργασιών και Άλλων Συναφών Θεμάτων Νόμου του 2016, τους σχετικούς Κανονισμούς και τις Οδηγίες που εκδίδονται κατά καιρούς. Επιπλέον, οι ασφαλιστικές εταιρείες, λειτουργούν κάτω από την ομπρέλα της ευρωπαϊκής οδηγίας για την φερεγγυότητα, γνωστή ως SolvencyII η οποία καθορίζει μεταξύ άλλων και το ύψος των κεφαλαίων που πρέπει να διατηρεί η κάθε ασφαλιστική εταιρεία, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα της ίδιας της εταιρείας και να παρέχεται προστασία στους ασφαλισμένους.

Στις 10 Φεβρουαρίου 2020 η Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας δημοσίευσε τον τροποποιημένο νόμο 10(Ι) 2020 που αφορά στη ίδρυση και λειτουργία των ταμείων Προνοίας, στον οποίο ενσωματώθηκαν (μετά από μεγάλη καθυστέρηση) οι πρόνοιες της Ευρωπαϊκής οδηγίας (ΕΕ) 2016/2341.

Η τροποποιημένη νομοθεσία αλλάζει εκ θεμελίων τον τρόπο που λειτουργούσαν μέχρι στιγμής τα ταμεία Προνοίας και έχει άμεση ισχύ, πλην ορισμένων διατάξεων για τις οποίες δόθηκε περίοδος προσαρμογής 12 ή 18 μηνών και σε κάποιες περιπτώσεις 36 μηνών. Μεταξύ άλλων, έχουν εισαχθεί υποχρεώσεις για τα ελάχιστα προσόντα των ατόμων που υπηρετούν στη διαχειριστική επιτροπή των ταμείων, υποχρέωση για χρήση συμβούλων για διασφάλιση μιας ορθής επενδυτικής πολιτικής, τη διενέργεια μελετών και την τακτική ετοιμασία αναφορών (reports) προς τα μέλη, ενώ έχει τεθεί σε άμεση ισχύ και διάταξη που απαγορεύει τη διάλυση και ρευστοποίηση ενός ταμείου προνοίας σε όλες τις περιπτώσεις πλην της χρεοκοπίας του εργοδότη. Με άλλα λόγια, τα ταμεία Προνοίας θα πρέπει πλέον να λειτουργούν πάνω σε πιο επαγγελματικές βάσεις, κάτι το οποίο ίσχυε ανέκαθεν για τα ταμεία Κλάδου 7.

Πολλά από τα 1.500 και πλέον ταμεία Προνοίας που λειτουργούν στην Κύπρο έχουν λιγότερα από 50 μέλη και συχνά η επενδυτική τους πολιτική περιορίζεται στη κατάθεση του ενεργητικού σε τρεχούμενους λογαριασμούς ή σε τραπεζογραμμάτια τα οποία στην καλύτερη περίπτωση έχουν απόδοση λίγο πάνω από το μηδέν.Με το νέο νομικό πλαίσιο που τίθεται σε ισχύ, πολλά από τα μικρά ταμεία Προνοίας που λειτουργούν στην Κύπρο καθίστανται μη βιώσιμα, αφού πλέον τα λειτουργικά τους έξοδα θα υπερβαίνουν κατά πολύ την απόδοση των επενδύσεων.Έτσι θα παρουσιαστεί το φαινόμενο, το συσσωρευμένο συνταξιοδοτικό απόθεμα ενός εργαζομένου να μειώνεται αντί να αυξάνεται. Εφόσον η νομοθεσία δεν επιτρέπει τη διάλυση και ρευστοποίηση ενός ταμείου προνοίας, αναπόφευκτα οδηγούμαστε σε απορροφήσεις των μικρών ταμείων από τα μεγαλύτερα.

Η τροποποιημένη νομοθεσία 10(Ι) του 2020 επιτρέπει τη μεταφορά του ενεργητικού και των μελών ενός ταμείου Προνοίας σε άλλο ταμείο Προνοίας ή ταμείο Κλάδου 7, «…υπό τους όρους και προϋποθέσεις που καθορίζονται σε Οδηγία του Εφόρου και στην οποία καθορίζονται οι επιμέρους όροι και προϋποθέσεις της μεταφοράς καθώς και ρυθμίσεις για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των επηρεαζόμενων μελών, επί ίσοις όροις». Με απλά λόγια, η μεταφορά ενός ταμείου σε άλλο ταμείο Προνοίας ή ταμείο Κλάδου 7, θα επιτραπεί μόλις εκδοθούν οδηγίες από τον Έφορο Ταμείων Προνοίας στις οποίες θα περιγράφονται οι επιμέρους διαδικασίες. Μέχρι τότε, πολλά μικρά ταμεία Προνοίας παραμένουν εγκλωβισμένα χωρίς δυνατότητα μεταφοράς τους, ενώ ο χρόνος πλήρους εφαρμογής των σκληρών απαιτήσεων της νομοθεσίας πλησιάζει.

Για τις ασφαλιστικές εταιρείες είναι αδιαπραγμάτευτη η απαίτηση να εκδοθούν ταυτόχρονα οι οδηγίες που ρυθμίζουν και τις δύο επιλογές της μεταφοράς: από ένα ταμείο Προνοίας σε άλλο ταμείο Προνοίας ή από ένα ταμείο Προνοίας σε ένα ταμείο Κλάδου 7. Οποιαδήποτε άλλη ρύθμιση η οποία με τον ένα ή τον άλλο τρόπο απαγορεύει έστω και για λίγο διάστημα μια από τις δύο επιλογές εναντιώνεται στον ελεύθερο και ανόθευτο ανταγωνισμό και πλήττει τα συμφέροντα των εργαζομένων και των καταναλωτών, ενώ είναι και παράνομη αφού παραβιάζει την πρόνοια της νομοθεσίας για «…διασφάλιση των δικαιωμάτων των επηρεαζόμενων μελών, επί ίσοις όροις».

* Ο Ανδρέας Αθανασιάδης είναι Γενικός Διευθυντής Συνδέσμου Ασφαλιστικών Εταιρειών Κύπρου

Ο Ενεργειακός μετασχηματισμός του Ομίλου ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ και τα επόμενα βήματα στην Κύπρο

Με μία μακρά πορεία 60 ετών, ο Όμιλος ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ υπήρξε πάντα ένας κινητήριος μοχλός των εξελίξεων στον κλάδο της ενέργειας στην Ελλάδα και τη ΝΑ Ευρώπη. Η επιχειρησιακή του παρουσία σε 6 χώρες με μεγαλύτερες αγορές, την Ελλάδα και την Κύπρο, πέρα από την προσήλωση στη συνεχή και συστηματική διασφάλιση του εφοδιασμού της αγοράς με ποιοτικά προϊόντα, στρέφεται πλέον σε στρατηγικές επενδύσεις για τη διασφάλιση της ενεργειακής μετάβασης, ειδικά στον τομέα των ΑΠΕ.

Ο Όμιλος ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ αποτελεί τον μεγαλύτερο ανεξάρτητο εξαγωγέα πετρελαϊκών προϊόντων στην Ανατολική Μεσόγειο με υγρά καύσιμα, σε όλη την αλυσίδα αξίας, από την έρευνα και την παραγωγή μέχρι το λιανεμπόριο. Σημαντικός παραγωγός και προμηθευτής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου μέσω της ELPEDISON (σε συνεργασία με την ιταλική Edison, μέλος του ομίλου EDF) κατέχει σήμερα μια από τις μεγαλύτερες εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών στην Ευρώπη και αποτελεί τον μεγαλύτερο πάροχο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (RES) στην Ελλάδα υπό κατασκευή. Ο Όμιλος επενδύει σε διεθνείς συνεργασίες με μεγάλες εταιρείες, όπως είναι η TOTAL και η EXXON (Upstream), EDISON (ενέργεια), BP (σταθμοί καυσίμων). Επενδύει στην εξωστρέφεια, την καινοτομία και τον ψηφιακό μετασχηματισμό, τη βιώσιμη ανάπτυξη και το ανθρώπινο δυναμικό, στρατηγικά στοιχεία που πιστοποιούν την επιτυχημένη πορεία και την ανταγωνιστικότητα του Ομίλου ενώ έχει τοποθετήσει στο επίκεντρο της επιχειρησιακής του στρατηγικής την ενεργειακή μετάβαση. Ο Όμιλος ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ απέσπασε πρόσφατα την πιστοποίηση Covid Shield στην ανώτατη βαθμίδα «Excellent", για τις βιομηχανικές και εμπορικές του εγκαταστάσεις καθώς και τα γραφεία που φιλοξενούν τις διοικητικές του δομές σε όλες τις χώρες δραστηριοποίησής. Προσθέτει έτσι στο ενεργητικό του μία ακόμα διάκριση που πιστοποιεί το υψηλό αίσθημα υπευθυνότητας, κοινωνικής συνείδησης και επιχειρηματικής ηθικής του Ομίλου.

> *Ο Όμιλος εξετάζει τη δημιουργία ενός «περιφερειακού εργαστηρίου» σε συνεργασία με την Boston Consulting Group, με στόχο την ανάπτυξη και εφαρμογή ψηφιακών λύσεων οριζόντια, σε όλες τις αγορές.*

Με αφορμή το 16th Cyprus Summit, αλλά και την παρουσία του στο 22ο Capital Link Investment Forum όπου αναφέρθηκε στις ενεργειακές εξελίξεις της περιοχής, ο Διευθύνων Σύμβουλος του Ομίλου ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ, Ανδρέας Σιάμισης, παραχωρεί στην «Κ» μια εις βάθος ανάλυση της επόμενης μέρας του ενεργειακού κλάδου, τόσο στην Κύπρο, όσο και στην Ευρώπη γενικότερα, και συζητά για τα σχέδια του Ομίλου στη χώρα μας.

Κύπρος
Το εν δυνάμει ενεργειακό hub της ΝΑ Μεσογείου

Παρά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο ενεργειακός κλάδος, με δυσκολίες που απορρέουν από την πανδημική κρίση και τις διεθνείς οικονομικές αστάθειες, η Ευρώπη δείχνει την αδιαπραγμάτευτη πορεία προς την ενεργειακή μετάβαση. Μία πορεία που θέλει τη μεταστροφή από μια αμιγώς πετρελαϊκή αγορά ενέργειας σε μία νέα γενιά ενεργειακών πηγών με χαμηλότερο αποτύπωμα, όπως το φυσικό αέριο και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Σημαντικό ρόλο σε αυτό το νέο ενεργειακό χάρτη που διαμορφώνεται υπό το βλέμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί και η διασύνδεση της ενεργειακής αγοράς της Κύπρου, με την προοπτική αυτή να εξελιχθεί σε ένα σημαντικό ενεργειακό hub.

Οι αντικειμενικές γεωφυσικές συνθήκες και το ευνοϊκό κανονιστικό πλαίσιο προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες για την ανάπτυξη των ΑΠΕ στην Κύπρο και συμβαδίζουν απόλυτα με την ευρύτερη επιχειρησιακή στρατηγική του ομίλου που προωθεί τη χρήση της ηλιακής ενέργειας και την επένδυση στην ανάπτυξη μεγάλων έργων ΑΠΕ. Ήδη η Κύπρος έχει κάνει μεγάλη στροφή προς αυτή την κατεύθυνση αν λάβει κανείς υπόψη του τις προγραμματισμένες αδειοδοτήσεις από τη ΡΑΕΚ χωρητικότητας 540 MW.

Σημειώνεται ότι ο Όμιλος έχει επενδύσει στην αγορά της Κύπρου άνω των 150 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ τον τελευταίο χρόνο η πιο εστιασμένη στρατηγική για την Κύπρο οδήγησε σε επενδύσεις σχεδόν 30 εκατομμυρίων καθιστώντας τον Όμιλο ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ως έναν από τους μεγαλύτερους επενδυτές στη χώρα. Οι επενδύσεις αυτές αφορούν σε νέες σύγχρονες και φιλικές προς το περιβάλλον εγκαταστάσεις διακίνησης πετρελαιοειδών στην περιοχή Βασιλικού, σε εκσυγχρονισμό του δικτύου αλλά και εξαγορές για ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του σε βιομηχανικούς πελάτες. Η περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου βρίσκεται, σήμερα περισσότερο από ποτέ, στο επίκεντρο του διεθνούς ενδιαφέροντος λόγω των γεωπολιτικών και ενεργειακών εξελίξεων.

Τα ΕΛΠΕ κατέχουν μία δυναμική παρουσία στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Μεσογείου, και υποστηρίζουν ότι Κύπρος και Ελλάδα μαζί, θα αποτελέσουν μελλοντικά βασικό παράγοντα σταθερότητας και αξιόπιστης δύναμης για τη διασφάλιση της ενεργειακής μετάβασης και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στην ευρύτερη περιοχή. Οι δύο χώρες διαμορφώνουν μια ενιαία αλλά κυρίως ισχυρή περιφερειακή αγορά, μία νοητή κομβική γέφυρα διασύνδεσης μεταξύ Ευρώπης και Ασίας που μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά καλύπτοντας τις ανάγκες όλης της περιοχής.

Η διασύνδεση ωστόσο της Κύπρου με τα ενεργειακά συστήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης παραμένει μία ανοιχτή συζήτηση και διαπραγμάτευση.

Ο Διευθύνων Σύμβουλος των ΕΛΠΕ, κ. Ανδρέας Σιάμισης.

Η πιθανή ανεύρεση κοιτασμάτων υδρογονάνθρακα, η προώθηση του Νοτιοανατολικού Ενεργειακού Διαδρόμου μέσω της κατασκευής αγωγού και η ενίσχυση των τερματικών σταθμών LNG θα ενισχύσει ουσιαστικά την ενεργειακή διασύνδεση της Κύπρου με την Ελλάδα και θα αναβαθμίσει τον ρόλο του φυσικού αερίου στο χάρτη της ευρύτερης περιοχής. Άλλωστε μέσα στις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός από την επένδυση σε ΑΠΕ είναι και η ανάπτυξη δικτύων για την ασφάλεια του εφοδιασμού. Ιδιαίτερα σημαντική, για το άνοιγμα και τη διασύνδεση της αγοράς, θα αποτελέσει και η κατασκευή πλωτής μονάδας αποθήκευσης και επαναεριοποίησης (FSRU) στο Βασιλικό, με εμπορική ικανότητα 1bcm, καθώς και η αξιοσημείωτη συμμετοχή στον αγωγό διασύνδεσης Ευρασίας, μεταξύ Ισραήλ-Κύπρου Ελλάδας.

Επένδυση σε Ψηφιακό Μετασχηματισμό και Ανθρώπινο Δυναμικό

Όλα τα παραπάνω, πέρα από τις κατάλληλες συνθήκες, απαιτούν τεχνογνωσία, εμπειρία, ικανότητες διαπραγμάτευσης ενεργειακών διασυνδέσεων, διαχείρισης εμπορικών κινδύνων, ρυθμιστικών παραμέτρων, βαθιά γνώση της ενεργειακής αγοράς αλλά και το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό. Ο Όμιλος εξετάζει τη δημιουργία ενός περιφερειακού «εργαστηρίου» σε συνεργασία με την Boston Consulting Group, με στόχο την ανάπτυξη και εφαρμογή ψηφιακών λύσεων οριζόντια, σε όλες τις αγορές που δραστηριοποιείται, εστιάζοντας στη βιομηχανική επεξεργασία, το εμπόριο, τη λιανική, τις προσφορές προς τους καταναλωτές και τη διαχείριση κινδύνου.

Σύμφωνα με τα ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ, η Κύπρος μπορεί να αποτελέσει σημαντικό επιχειρησιακό περιφερειακό Hub, για όλη την Ανατολική Μεσόγειο δεδομένης της ύπαρξης υψηλού επιπέδου ανθρωπίνου δυναμικού. Στο πλαίσιο αυτό, σκοπεύει να στηρίξει εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες θεσπίζοντας πολύ σύντομα ένα εξειδικευμένο μεταπτυχιακό με θέμα τον ψηφιακό μετασχηματισμό σε Κυπριακό Πανεπιστήμιο. Θα προσφέρει ακόμα την ευκαιρία σε πτυχιούχους στην Κύπρο να κάνουν την πρακτική τους άσκηση στον Όμιλο για 6-12 μήνες. Ήδη υπάρχουν πετυχημένα παραδείγματα συνεργασίας με Κυπριακή εταιρεία, η οποία βοήθησε στην ανάπτυξη και βελτιστοποίηση προγραμμάτων παραγωγής για τη βελτίωση της απόδοσης της μονάδας του Ομίλου Πετροχημικών στη Θεσσαλονίκη, με έμφαση στη ψηφιακή τεχνολογία καθώς και στην τεχνητή νοημοσύνη.

Μια ακόμα αξιοσημείωτη πρωτοβουλία που πραγματοποιήθηκε από την ΕΚΟ Κύπρου σε συνεργασία με Κυπριακή εταιρεία, είναι η δημιουργία και εξέλιξη μιας εφαρμογής για κινητά τηλέφωνα, το ΕΚΟ Smile App. Η εφαρμογή διακρίθηκε και κέρδισε πρόσφατα το Βραβείο Καινοτομίας στον Τομέα των Υπηρεσιών στα Βραβεία Καινοτομίας της Ομοσπονδίας Εργοδοτών & Βιομηχάνων (ΟΕΒ), έναν έγκριτο θεσμό τον οποίο στηρίζει η Κυπριακή Δημοκρατία και το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, αποδεικνύοντας έμπρακτα ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι ήδη εδώ!

Το φυσικό περιβάλλον της Κύπρου καθιστά την εφαρμογή φωτοβολταϊκών συστημάτων σαφής επιλογή για καθαρή, πράσινη και οικονομική ενέργεια.

Η τηλεκπαίδευση δεν ταιριάζει σε όλους

Μείωση στο 50-70% για σπουδές στο ΗΒ σε σχέση με την περσινή περίοδο αν και θα υπάρξει συγκράτηση του ποσοστού

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Τη θέση πως και κανονικότητα και τηλεκπαίδευση δεν μπορούν να συνυπάρξουν εκφράζει ο ιδιοκτήτης της Αμερικάνος TCS, Άδωνις Αμερικάνος, ευελπιστώντας πως τώρα που ξεκίνησαν να χορηγούνται τα εμβόλια και το 2021 θα σημάνει την αρχή του τέλους αυτής της κατάστασης, τότε θα πρέπει η πανεπιστημιακή κοινότητα να επανέλθει το συντομότερο στην κανονικότητά της. Ο κ. Αμερικάνος αναφέρει πως αρκετοί μαθητές και φοιτητές οι οποίοι ενδιαφέρονται να σπουδάσουν σε άλλες Ευρωπαϊκές κυρίως χώρες, με τη μερίδα του λέοντος να την παίρνει η Ολλανδία με τα αγγλόφωνα προγράμματά της.

Η πανδημία του COVID-19 καθώς και η κακή επιδημιολογική κατάσταση που βίωσε το ΗΒ έχουν επηρεάσει αρνητικά αρκετούς υποψήφιους φοιτητές από το να σπουδάσουν εκεί.

- Δρ. Αμερικάνε, είστε ιδιοκτήτης συμβουλευτικής εταιρείας επαγγελματικού προσανατολισμού, πείτε μας λίγα λόγια για την πορεία της εταιρείας.

- Η εταιρεία Αμερικάνος TCS ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1997 με μοναδικό όραμα να βοηθήσει νέους στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό, κάτι που δεν προσφερόταν στην χώρα μας τότε. Η εταιρεία μας, με την χρήση ψυχομετρικών εργαλείων και μελετώντας τις τάσεις της αγοράς εργασίας θέλησε να βοηθήσει τους μαθητές να βρουν τη σωστή κατεύθυνση στο Λύκειο και μετέπειτα τον κλάδο σπουδών στο πανεπιστήμιο, με βάση πάντα τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις τους. Έκτοτε, ο οργανισμός μας έχει βοηθήσει χιλιάδες νέους στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό. Αυτή η βοήθεια ξεκινά συνήθως από την ηλικία των 14 ετών και ξεπερνά πολλές φορές και την ηλικία των 30, σε περιπτώσεις κυρίως μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών.

- Μέχρι σήμερα ποιες χώρες επέλεγαν οι περισσότεροι φοιτητές σας και γιατί;

- Οι χώρες προτίμησης των μαθητών για σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν, πέρα από την Κύπρο, το Ηνωμένο Βασίλειο (ΗΒ) και η Ελλάδα. Για την Ελλάδα οι λόγοι είναι προφανείς: δωρεάν εκπαίδευση, σπουδές στην ελληνική γλώσσα και κοντινή απόσταση είναι οι κυριότεροι. Για το ΗΒ οι σημαντικότεροι λόγοι ήταν η μακρόχρονη παράδοση στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση και τα παγκοσμίου φήμης πανεπιστήμια, τα χαμηλά δίδακτρα και το Φοιτητικό Δάνειο καθώς και οι πολύ στενές σχέσεις μεταξύ της Κύπρου και του ΗΒ από τον καιρό της αποικιοκρατίας μέχρι και σήμερα.

Ευελπιστούμε ότι το 2021 θα σημάνει την αρχή του τέλους αυτής της κατάστασης, τότε θα πρέπει η πανεπιστημιακή κοινότητα να επανέλθει το συντομότερο στην κανονικότητά της.

Οι τρεις κατηγορίες

- Εξακολουθεί να υπάρχει ενδιαφέρον για σπουδές στο ΗΒ μετά και τα νέα δεδομένα όπως έχουν διαμορφωθεί;

- Ναι εξακολουθεί να υπάρχει ενδιαφέρον για σπουδές στο ΗΒ αν και είναι αρκετά μειωμένο. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται κυρίως σε πανεπιστήμια που ανήκουν σε μια από τις 3 ακόλουθες κατηγορίες:

1. Πανεπιστήμια που ανακοίνωσαν ότι για το νέο ακαδημαϊκό έτος (2021 – 2022) θα κρατήσουν τα δίδακτρα στα ίδια χαμηλά επίπεδα με φέτος (£9,250 ανά έτος και για τα 3 έτη του πτυχίου).

2. Πανεπιστήμια που ανακοίνωσαν γενναιόδωρες υποτροφίες ή εκπτώσεις σε όλους τους φοιτητές από χώρες μέλη της ΕΕ τόσο σε πτυχιακό όσο και μεταπτυχιακό επίπεδο.

3. Παγκοσμίου φήμης πανεπιστήμια με μεγάλη παράδοση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση που εξακολουθούν να προσελκύουν το ενδιαφέρον των Κύπριων φοιτητών όπως Cambridge, Imperial, LSE και Oxford, Glasgow και άλλα.

Θα πρέπει βεβαίως να αναφέρουμε ότι αρκετοί γονείς, κάνοντας τη δική τους οικονομική ανάλυση για τις σπουδές των παιδιών τους, βλέπουν ότι η Βρετανία μπορεί υπό κάποιες προϋποθέσεις να μην είναι τόσο ασύμφορη λόγω των πιο κάτω παραγόντων:

1. Η φοίτηση είναι τριετής και όχι τετραετής όπως σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες και συνεπώς τα έξοδα είναι μειωμένα κατά το ένα τέταρτο.

2. Υπάρχουν αξιόλογα πανεπιστήμια που έχουν κρατήσει τα δίδακτρα στα επίπεδα που είναι σήμερα.

3. Το παιδί τους θα εισέλθει στην αγορά εργασίας τουλάχιστον ένα χρόνο γρηγορότερα από κάποιον άλλον που θα σπουδάσει π.χ. στην Ελλάδα.

- Αντιλαμβάνομαι όμως πως το ενδιαφέρον θα έχει μειωθεί λόγω αβεβαιότητας. Πόσο έχει μειωθεί όμως ;

- Σήμερα δεν μπορούμε να ξέρουμε σε τι ποσοστό ανέρχεται αυτή η μείωση. Είμαστε όμως κοντά στην πρώτη καταληκτική ημερομηνία του UCAS για αιτήσεις στο ΗΒ που είναι η 15η Ιανουαρίου 2021 και τότε θα έχουμε πιστεύω μια πιο ξεκάθαρη εικόνα. Σε επικοινωνία που είχα με κάποια πανεπιστήμια, μου έχει αναφερθεί ότι η μείωση κυμαίνεται στο 50 – 70% σε σχέση με την περσινή αντίστοιχη περίοδο. Παρόλα αυτά, αυτό το ποσοστό μπορεί να αλλάξει και η δική μου εκτίμηση είναι ότι θα υπάρξει συγκράτηση αυτής της μείωσης όσο οδεύουμε προς το τέλος της ακαδημαϊκής χρονιάς. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι η Κυπριακή κοινωνία είναι ακόμη επηρεασμένη από το BREXIT και έχει κουράσει η εξέλιξη των διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο πλευρών. Επίσης, η πανδημία του COVID-19 καθώς και η κακή επιδημιολογική κατάσταση που βίωσε το ΗΒ έχουν επηρεάσει αρνητικά αρκετούς υποψήφιους φοιτητές από το να σπουδάσουν εκεί.

Στροφή στην Ολλανδία

- Υπάρχει στροφή Κυπρίων φοιτητών που θα επέλεγαν Αγγλικά πανεπιστήμια σε άλλες ευρωπαϊκές ή μη χώρες;

- Ναι, αυτό είναι μια πραγματικότητα. Επισκέπτονται τα γραφεία μας αρκετοί μαθητές και φοιτητές οι οποίοι ενδιαφέρονται να σπουδάσουν σε άλλες Ευρωπαϊκές κυρίως χώρες. Τη μερίδα του λέοντος την παίρνει η Ολλανδία η οποία έχει πολύ αξιόλογα πανεπιστήμια διεθνούς κύρους και τα οποία προσφέρουν αρκετά Αγγλόφωνα προγράμματα. Βεβαίως, χρειάζεται προσοχή διότι δεν είναι όλα τα πανεπιστήμια της 'αναγνωρισμένα' και δεν προσφέρουν όλα τα πτυχία της χώρας τη λεγόμενη ισοτιμία και αντιστοιχία που δίνει το Κυπριακό Συμβούλιο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών, το γνωστό σε όλους ΚΥΣΑΤΣ. Επίσης, θα πρέπει οι φοιτητές να προσέχουν πάντα τον αριθμό των πιστωτικών μονάδων ECTS που προσφέρει το κάθε πρόγραμμα για να μπορεί να αναγνωριστεί. Άλλες χώρες που προσελκύουν το ενδιαφέρον των Κύπριων φοιτητών είναι η Ιταλία, η Ιρλανδία, η Τσεχία, και η Βουλγαρία.

Χρειάζεται προσοχή διότι δεν είναι όλα τα πανεπιστήμια της 'αναγνωρισμένα'.

- Πλέον με την πανδημία χρησιμοποιείται ευρέως η τηλεκπαίδευση. Το παραπάνω ευνοεί τα πανεπιστήμια στην Κύπρο, παρά να επιλέξουν να φοιτήσουν σε πανεπιστήμια του εξωτερικού;

- Κατ΄αρχάς θα ήθελα να αναφέρω ότι είμαι εξ αυτών που πιστεύουν ότι η τηλεκπαίδευση ταιριάζει καλύτερα σε φοιτητές που ανήκουν σε μια μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα (π.χ. εργαζόμενους που θέλουν επιπρόσθετα προσόντα και έχουν λιγοστό ελεύθερο χρόνο) παρά στους νέους απόφοιτους των σχολείων μέσης εκπαίδευσης. Αντιλαμβάνομαι ότι η τηλεκπαίδευση είναι αναγκαία λόγω της πρωτοφανούς πανδημίας που έπληξε όλο τον πλανήτη. Παρόλα αυτά, τώρα που ξεκίνησαν να χορηγούνται τα εμβόλια και ευελπιστούμε ότι το 2021 θα σημάνει την αρχή του τέλους αυτής της κατάστασης, τότε θα πρέπει η πανεπιστημιακή κοινότητα να επανέλθει το συντομότερο στην κανονικότητά της. Και κανονικότητα και τηλεκπαίδευση δεν μπορούν να συνυπάρξουν. Παράλληλα, θα ήθελα να τονίσω ότι η πανεπιστημιακή μόρφωση δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο σε ακαδημαϊκές γνώσεις. Εξίσου σημαντική είναι και η κοινωνικοποίηση της φοιτητικής κοινότητας αλλά και άλλες εθελοντικές ενέργειες που προσθέτουν αρκετά σε ένα βιογραφικό.

Τώρα για να απαντήσω στο ερώτημα σας, η τηλεκπαίδευση δεν πιστεύω ότι ευνοεί τα Κυπριακά πανεπιστήμια, διότι, ούτως η άλλως, οι φοιτητές παρακολουθούν τα μαθήματα από την ασφάλεια του σπιτιού τους. Αντιθέτως, κάποιοι το είδαν και σαν ευκαιρία να ξεκινήσουν τις σπουδές τους σε πανεπιστήμιο του εξωτερικού χωρίς να χρειαστεί να μεταβούν στη χώρα αυτή εξοικονομώντας τα έξοδα διαμονής και διατροφής. Γενικά όμως δεν έχω εντοπίσει συγκεκριμένες τάσεις στην πανεπιστημιακή αγορά λόγω τηλεκπαίδευσης.

- Έχετε αναφέρει πιο πάνω την ανάπτυξη δεξιοτήτων από φοιτητές πανεπιστημίων που είναι αναγκαίες για την επαγγελματική τους πορεία. Μπορείτε να μας δώσετε παραδείγματα που αναπτύσσουν τέτοιες δεξιότητες;

- Βεβαίως, υπάρχουν πολλά παραδείγματα όπως τα ακόλουθα:

- Η πρακτική άσκηση που προσφέρεται από πολλά πανεπιστήμια σαν μέρος του πτυχίου και που δίνει στο φοιτητή πολύτιμη εμπειρία και ευκαιρίες μελλοντικής εργοδότησης.

- Τα προγράμματα Erasmus που προσφέρουν στους φοιτητές διεθνή εμπειρία από διαφορετικά ακαδημαϊκά ιδρύματα καθώς και την πολύ σημαντική εμπειρία που δίνει η ζωή σε μια ξένη χώρα ιδιαίτερα για τους φοιτητές που σπουδάζουν στην Κύπρο.

- Η εθελοντική εργασία για φιλανθρωπικούς σκοπούς που βοηθά τους φοιτητές στην ανάπτυξη της ομαδικής δουλειάς και της συνεργασίας μεταξύ των μελών της ομάδας.

- Η δουλειά μερικής απασχόλησης που αναπτύσσει δεξιότητες στη διαχείριση του χρόνου, στην ομαδική δουλειά και συνεργασία, στη διαχείριση της πίεσης και πολλών άλλων σημαντικών εμπειριών για τη μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΘΕΜΑ: ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΤΡΕΨΙΜΩΝ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 1 («ΜΑΚ 1») ΤΗΣ HELLENIC BANK PUBLIC COMPANY LIMITED

Η Hellenic Bank Public Company Limited ("η Τράπεζα"), σύμφωνα με τις σχετικές πρόνοιες του Ενημερωτικού Δελτίου ημερομηνίας 30 Σεπτεμβρίου 2013 ("ΕΔ") σε σχέση με την εθελοντική μετατροπή των ΜΑΚ 1 σε συνήθεις μετοχές της Τράπεζας ονομαστικής αξίας €0,50 η κάθε μια, ανακοινώνει τα ακόλουθα:

(α) Περίοδος Μετατροπής
Σύμφωνα με τους όρους έκδοσης των ΜΑΚ 1, οι κάτοχοι των ΜΑΚ 1 δύνανται να ασκήσουν το δικαίωμα μετατροπής των ΜΑΚ 1 σε συνήθεις μετοχές κατά τις περιόδους 15-31 Ιανουαρίου και 15-31 Ιουλίου, κάθε έτους («η Περίοδος Μετατροπής») με πρώτη Περίοδο Μετατροπής να αρχίζει στις 15 Ιανουαρίου 2016 και τελευταία Περίοδο Μετατροπής να αρχίζει στις 15 Ιουλίου 2023. Εάν η πρώτη ή/και η τελευταία ημερομηνία οποιασδήποτε Περιόδου Μετατροπής δεν είναι εργάσιμη ημέρα, τότε αυτή η Περίοδος Μετατροπής θεωρείται ότι αρχίζει την αμέσως επόμενη εργάσιμη μέρα ή/και λήγει την τελευταία εργάσιμη ημέρα πριν από αυτή, αναλόγως.

(β) Προσεχής Περίοδος Μετατροπής
Σύμφωνα με τους όρους του ΕΔ η προσεχής Περίοδος Μετατροπής αρχίζει στις 15 Ιανουαρίου 2021 και διαρκεί μέχρι και τις 29 Ιανουαρίου 2021.

(γ) Τιμή Μετατροπής
Σύμφωνα με τους όρους έκδοσης που περιέχονται στο ΕΔ, η τιμή μετατροπής σε περίπτωση που ο κάτοχος επιλέξει να μετατρέψει τα ΜΑΚ 1 σε μετοχές θα είναι ίση με το ψηλότερο της:
(i) Εθελοντικής Αναφερόμενης Τιμής Αγοράς, δηλαδή της μέσης τιμής κλεισίματος των τελευταίων 5 ημερών διαπραγμάτευσης της μετοχής της Τράπεζας στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου ("ΧΑΚ") που προηγούνται της μετατροπής με έκπτωση 20%,
(ii) ελάχιστης τιμής μετατροπής των €6,50[1], και
(iii) εκάστοτε ονομαστικής αξίας των συνήθων μετοχών της Τράπεζας

Η ελάχιστη τιμή μετατροπής υπόκειται σε αναπροσαρμογή με βάση την Παράγραφο 10.Γ.1 του Μέρους IV/B/III, του ΕΔ.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω, η σχετική τιμή μετατροπής σήμερα, για την περίοδο 15 Ιανουαρίου 2021 - 29 Ιανουαρίου 2021 διαμορφώνεται σε €6,50.
Σε περίπτωση που η τιμή διαφοροποιηθεί σύμφωνα με τις πρόνοιες του ΕΔ, οι κάτοχοι θα ενημερωθούν σχετικά με δημοσίευση σε δύο εφημερίδες παγκύπριας κυκλοφορίας, μέσω της ιστοσελίδας της Τράπεζας (www.hellenicbank.com) και μέσω του ΧΑΚ και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς με σχετικές ανακοινώσεις.

(δ) Διαδικασία Μετατροπής
Σύμφωνα με τους όρους του ΕΔ:
- η υποβολή Δήλωσης Μετατροπής από τον κάτοχο καθιστά την αίτηση για μετατροπή των ΜΑΚ 1 σε μετοχές αμετάκλητη,
- κάθε ένα (1) ΜΑΚ 1 θα παρέχει στον κάτοχό του δικαίωμα μετατροπής σε συνήθεις μετοχές της Τράπεζας με δικαίωμα ψήφου,
- οι κάτοχοι ΜΑΚ 1 δύνανται να ζητούν τη μετατροπή των ΜΑΚ 1 σε μετοχές της Τράπεζας μόνο κατά τις ημερομηνίες που εμπίπτουν στις Περιόδους Μετατροπής,
- σε περίπτωση που συνεπεία της Μετατροπής προκύπτουν κλασματικά δικαιώματα επί μετοχών, για κλασματικά υπόλοιπα κάτω του 0,50 δεν θα δίνεται μετοχή, ενώ για κλασματικά υπόλοιπα πάνω του 0,50 (συμπεριλαμβανομένου) θα δίνεται μια επιπλέον μετοχή

(ε) Τόκος Πληρωτέος κατά τη Μετατροπή
Εάν ο κάτοχος ΜΑΚ 1 ασκήσει το Δικαίωμα Μετατροπής, ο πληρωτέος τόκος (εάν υπάρχει) σταματά να υπολογίζεται και καθίσταται πληρωτέος μέχρι την ημερομηνία λήξης της περιόδου μετατροπής κατά τη διάρκεια της οποίας έχει ασκηθεί το δικαίωμα εθελοντικής μετατροπής, τηρουμένων των προνοιών της Παραγράφου 10.Β(δ), του Μέρους IV/B/I II του ΕΔ.

(στ) Άσκηση του δικαιώματος
Οι κάτοχοι ΜΑΚ 1 δύνανται να ασκήσουν το δικαίωμα μετατροπής των ΜΑΚ 1 σε μετοχές ονομαστικής αξίας €0,50 η κάθε μια με την υποβολή δεόντως συμπληρωμένης Δήλωσης Μετατροπής κατά τις εργάσιμες ημέρες της Περιόδου Μετατροπής, από τις 08:00 μέχρι τις 14:00:
- σε οποιοδήποτε κατάστημα της Τράπεζας στην Κύπρο, ή
- στην Υπηρεσία Μετοχών & Χρεογράφων της Τράπεζας

Για επενδυτές εκτός Κύπρου, το δικαίωμα μετατροπής μπορεί επίσης να εξασκηθεί εντός της προαναφερθείσας προθεσμίας και το αργότερο μέχρι τις 14:00 της 29ης Ιανουαρίου 2021 με την αποστολή μέσω φαξ στο 00357 22 500 065 της δήλωσης με την υπογραφή του επενδυτή.

Η Δήλωση Μετατροπής είναι διαθέσιμη:
- στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.hellenicbank.com, Σχέσεις Επενδυτών – Πληροφορίες Μετόχων - Ενημερωτικά Δελτία – 2013 – Σχετικά Αρχεία),
- στην Υπηρεσία Μετοχών και Χρεογράφων της Τράπεζας και
- σε όλα τα καταστήματα της Τράπεζας στην Κύπρο

Ταυτόχρονα με την υποβολή Δήλωσης Μετατροπής από τον κάτοχο, ο κάτοχος σε συνεννόηση με τον χειριστή του θα πρέπει να προχωρήσει με "δέσμευση για μετατροπή" των ΜΑΚ 1 που επιθυμεί να μετατρέψει και να κοινοποιήσει στην Υπηρεσία Μετοχών και Χρεογράφων της Τράπεζας (e-mail:shares@hellenicbank.com, τηλ: 00357 22 500 650 και 00357 22 500 794) τον αριθμό των εν λόγω ΜΑΚ 1 που επιθυμεί να δεσμεύσει.

Τα ΜΑΚ 1 που θα μετατραπούν σε μετοχές θα πρέπει να είναι ήδη εκκαθαρισμένα και εγγεγραμμένα επ' ονόματι του κατόχου και ελεύθερα από κάθε επιβάρυνση το αργότερο μέχρι την ημερομηνία υποβολής της σχετικής Δήλωσης Μετατροπής.

Η Τράπεζα, εντός των προβλεπόμενων από την ισχύουσα Νομοθεσία και τους ισχύοντες Κανονισμούς προθεσμιών, θα προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την εισαγωγή προς διαπραγμάτευση των νέων μετοχών που θα προκύψουν από τη μετατροπή των ΜΑΚ 1 στο ΧΑΚ.

Για οποιεσδήποτε διευκρινίσεις αναφορικά με τη διαδικασία μετατροπής των ΜΑΚ 1 σε μετοχές μπορείτε να επικοινωνείτε με την Υπηρεσία Μετοχών και Χρεογράφων της Τράπεζας, στα τηλέφωνα 00357 22 500 650 και 00357 22 500 794.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ, ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ, ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ Ή ΠΡΟΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΗ.
Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΕΝ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΜΕ ΚΑΝΕΝΑΝ ΤΡΟΠΟ Ή ΤΥΠΟ (ΕΓΓΡΑΦΟ Ή ΑΛΛΟ), ΑΜΕΣΑ Ή ΕΜΜΕΣΑ, ΕΝΤΟΣ Ή ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ, ΤΟΝ ΚΑΝΑΔΑ, ΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ, ΤΗ ΝΟΤΙΟ ΑΦΡΙΚΗ Ή ΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑ Ή ΣΕ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΑΛΛΗ ΧΩΡΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΑΥΤΗΣ, Η ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΟΣΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΗ Ή ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΟΠΟΙΑΣΔΗΠΟΤΕ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΑΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ, ΚΑΝΟΝΑ Ή ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ.

[1] Συνεπεία των ανακοινώσεων στις 20 Νοεμβρίου 2014 και 27 Φεβρουαρίου 2015 και δυνάμει των προνοιών του ΕΔ, Μέρος IV/B/III, παράγραφος 10. Γ.1 η Ελάχιστη Τιμή Εθελοντικής Μετατροπής των ΜΑΚ 1 έχει αναπροσαρμοστεί.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Στήριξη και μεγαλύτερων επιχειρήσεων

Στο τραπέζι σχέδιο ενίσχυσης έως 3 εκατ. ευρώ σε πληττόμενες εταιρείες που απασχολούν έως 250 εργαζομένους

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Ενα νέο εργαλείο για τη στήριξη και μεγαλύτερων επιχειρήσεων, σε σχέση με αυτές που στήριξε η επιστρεπτέα προκαταβολή, οι οποίες απασχολούν εργαζομένους, εξετάζει να επιστρατεύσει η κυβέρνηση μετά την επιστρεπτέα 5, που ετοιμάζεται για τον Ιανουάριο.

Είναι ένα εργαλείο που βασίζεται σε κοινοτικό κανονισμό για την κάλυψη πάγιων δαπανών επιχειρήσεων των οποίων η δραστηριότητα ανεστάλη ή μειώθηκε ως αποτέλεσμα της πανδημίας. Σύμφωνα με πληροφορίες από το οικονομικό επιτελείο, εξετάζεται να ενισχυθούν επιχειρήσεις που απασχολούν έως 250 εργαζομένους και έχουν τζίρο έως 50 εκατ. ευρώ με ποσά (σωρευτικά) έως 3 εκατ. ευρώ, έναντι του ορίου των 800.000 ευρώ που ισχύει στο μέτρο της επιστρεπτέας προκαταβολής.

Τα όρια αυτά ενδέχεται να διαφοροποιηθούν, αλλά η κεντρική ιδέα είναι σε κάθε περίπτωση να ενισχυθούν επιχειρήσεις με εργαζομένους.

Με βάση τον εν λόγω κανονισμό, η ενίσχυση χορηγείται σε επιχειρήσεις που υφίστανται μείωση του κύκλου εργασιών τους κατά την επιλέξιμη περίοδο τουλάχιστον 30% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2019. Η Ελλάδα, βεβαίως, θα βάλει και τα δικά της, εθνικά κριτήρια, κάτι για το οποίο εργάζεται τώρα το οικονομικό επιτελείο.

Η ενίσχυση μπορεί να χορηγηθεί το αργότερο μέχρι τις 30 Ιουνίου 2021 και καλύπτει μη καλυπτόμενες πάγιες δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο μεταξύ 1ης Μαρτίου 2020 και 30ής Ιουνίου 2021, ή μέρος της περιόδου αυτής. Ως μη καλυπτόμενες δαπάνες θεωρούνται αυτές που δεν καλύπτονται ούτε από τα κέρδη των επιχειρήσεων, ούτε από άλλες ενισχύσεις που τυχόν έχουν λάβει. Η ένταση της ενίσχυσης δεν υπερβαίνει το 70% των μη καλυπτόμενων δαπανών, με εξαίρεση τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, οπότε μπορεί να καλύψει έως και το 90% των μη καλυπτόμενων δαπανών. Πάντως, τα όρια αυτά είναι ανώτατα και η κυβέρνηση ενδέχεται να αποφασίσει μικρότερα, ανάλογα με τις ανάγκες αλλά και τις δυνατότητες του προϋπολογισμού του 2021, που αυτή τη στιγμή διαθέτει ένα ειδικό αποθεματικό για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κορωνοϊού, ύψους 3 δισ. ευρώ, μέρος του οποίου θα καλύψει και την επιστρεπτέα 5.

Το νέο μέτρο στοχεύει στη διάσωση των επιχειρήσεων που κινδυνεύουν με λουκέτο.

Η κεντρική ιδέα του νέου εργαλείου είναι «όσο πιο πολύ πλήττεται μια επιχείρηση, τόσο πιο πολύ να στηριχθεί». Στο πνεύμα αυτό ήταν άλλωστε και πρόσφατη απάντηση του αναπληρωτή υπ. Οικονομικών Θεόδωρου Σκυλακάκη σε ερώτηση για πιθανό «κούρεμα» οφειλών επιχειρήσεων: «Τα εργαλεία θα είναι με βάση το πόσο χτυπήθηκες και πόσο κινδυνεύεις, όχι με βάση το εάν χρωστούσες παλιά, στο παρελθόν».

Σημειώνεται ότι οι ζημίες των επιχειρήσεων, σύμφωνα με τον κανονισμό, μπορούν να θεωρηθούν ως μη καλυπτόμενες πάγιες δαπάνες. Οι ενισχύσεις, μάλιστα, μπορούν να χορηγούνται βάσει των προβλεπόμενων ζημιών, ενώ το τελικό ποσό θα προσδιορίζεται μετά την πραγματοποίησή τους, βάσει ελεγμένων λογαριασμών.

Το νέο αυτό εργαλείο εντάσσεται στη στρατηγική που διαμορφώνει το οικονομικό επιτελείο για την επόμενη φάση, προς το τέλος της πανδημίας. Στη φάση αυτή, όπως μεταφέρουν οι πηγές του, η στόχευση θα είναι στη διάσωση των επιχειρήσεων που λόγω της πανδημίας κινδυνεύουν με λουκέτο. Επίσης, στη διατήρηση των θέσεων εργασίας.

Οπως εξηγούν οι πηγές, στην πρώτη φάση της πανδημίας, όταν δεν ήξερε κανείς τι θα συμβεί και σε ποιον, ο κύριος άξονας των μέτρων στήριξης ήταν η παροχή ρευστότητας. Στη δεύτερη φάση, το επίκεντρο ήταν η διατήρηση των θέσεων εργασίας και στο πλαίσιο αυτό δόθηκε δωρεάν και η μισή επιστρεπτέα. Στην τρίτη φάση, μετά την επιστρεπτέα 5, στόχος είναι να εντοπιστούν αυτοί που κινδυνεύουν περισσότερο, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί η ζημία τους.

Τα κριτήρια

Η αναζήτηση κριτηρίων, ωστόσο, για το ποιος θα στηριχθεί και ποιος όχι είναι μια δύσκολη εξίσωση, όπως μεταφέρουν οι πηγές του οικονομικού επιτελείου.

Η μείωση του τζίρου δεν θεωρείται επαρκής, καθώς μία επιχείρηση που έμεινε κλειστή, π.χ. ένα ξενοδοχείο, μπορεί να μηδένισε τον τζίρο της, αλλά δεν είχε κόστος και άρα ζημίες. Επίσης, είναι διαφορετική η θέση μιας επιχείρησης που έκλεισε και πλήρωνε ενοίκιο, από μια άλλη με ιδιόκτητη έδρα. Η κεντρική ιδέα είναι «όσο πιο πολύ πλήττεται μια επιχείρηση, τόσο πιο πολύ να στηριχθεί», σημειώνουν οι πηγές.

Στο πνεύμα αυτό ήταν άλλωστε και η δήλωση του αναπληρωτή υπουργού Οικονομικών Θεόδωρου Σκυλακάκη, στον ΣΚΑΪ. Σε ερώτηση για πιθανό «κούρεμα» οφειλών επιχειρήσεων, είπε: «Τα εργαλεία θα είναι με βάση το πόσο χτυπήθηκες και πόσο κινδυνεύεις όχι με βάση το εάν χρωστούσες παλιά, στο παρελθόν».

Εκτίναξη συναλλαγών ένα μήνα πριν από την επιβολή του νέου lockdown

Εντυπωσιακά είναι τα στοιχεία των ηλεκτρονικών συναλλαγών τον μήνα Οκτώβριο, ένα μήνα πριν από το νέο lockdown, όπως καταγράφονται από το υπουργείο Οικονομικών και τα οποία δείχνουν σημαντική αύξηση των συναλλαγών κατά 3 δισ. ευρώ σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι. Οπως αναφέρει στέλεχος του υπουργείου Οικονομικών, τους τελευταίους μήνες και ειδικά τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο αναπληρώσαμε ό,τι χάσαμε τους προηγούμενες μήνες ή διαφορετικά πρόκειται για αγορές που είχαν αναβληθεί το προηγούμενο διάστημα και έγιναν μαζικά το φθινόπωρο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συλλέγονται σε καθημερινή βάση, σε πολλούς κλάδους της οικονομίας παρατηρείται μεγάλη αύξηση του τζίρου και συγκεκριμένα άνω του 30% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019.

Λογιστές, αγροτικοί συνεταιρισμοί τροφίμων, σούπερ μάρκετ, τρόφιμα, φαρμακεία, ποδηλατάδικα, καθώς και το λιανεμπόριο έδειχναν να ξαναβρίσκουν βηματισμό μέχρι αυτός να ανακοπεί συνεπεία των νέων μέτρων. Σημαντικός παράγοντας της αύξησης που καταγράφεται είναι ότι οι πολίτες έχουν «μάθει» πλέον και συναλλάσσονται ηλεκτρονικά αντί να πηγαίνουν στα καταστήματα.

Αντίθετα, προβληματική παραμένει η εικόνα για τις αερογραμμές, τον πολιτισμό αλλά και τα πολυκαταστήματα, τα οποία παρουσίασαν τον Οκτώβριο μεγάλη μείωση του τζίρου, όπως επίσης και ο κινηματογράφος και τα θέατρα με πτώση μάλιστα 80%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συλλέγει σε καθημερινή βάση το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, αύξηση μεγαλύτερη του 30% κατέγραψαν:

- Τα λογιστικά και φοροτεχνικά γραφεία, εξαιτίας του μεγάλου όγκου εργασίας. Οι λογιστές ανέλαβαν τη διεκπεραίωση υποβολής των αιτήσεων για τα κρατικά δάνεια, τις αναστολές συμβάσεων κ.λπ.
- Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί τροφίμων.
- Φούρνοι, αρτοποιία.
- Επιχειρήσεις πώλησης ποδηλάτων.
- Συνεργεία αυτοκινήτων και πρατήρια καυσίμων.
- Ζαχαροπλαστεία.
- Επιχειρήσεις με είδη καπνού.
- Πωλήσεις ηλεκτρονικών υπολογιστών και hardware.
- Φαρμακεία.
- Η εστίαση, αλλά μόνο στο τμήμα που αφορά το fast food και το delivery, καταγράφει εντυπωσιακά νούμερα το διάστημα Μαΐου - Ιουνίου. Συγκεκριμένα, ο τζίρος τους είναι αυξημένος κατά 80% συγκριτικά με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.
- Σούπερ μάρκετ, με αύξηση της τάξης του 32%.
- Πωλήσεις οικιακών συσκευών.
- Λιανεμπόριο.

Στον αντίποδα μεγάλη μείωση τζίρου κατέγραψαν:

- Αεροπορικές εταιρείες.
- Πολιτισμός, μπάντες, ορχήστρες.
- Ακτοπλοΐα.
- Πολυκαταστήματα.
- Γουναράδικα.
- Είδη δώρων.
- Ξενοδοχεία.
- Ταξί.
- Κινηματογράφος, θέατρο.

Τα έσοδα

Παρά το lockdown του Νοεμβρίου, σύμφωνα με πληροφορίες, τα έσοδα του προϋπολογισμού κινήθηκαν εντός των νέων στόχων που τέθηκαν από την κυβέρνηση και προβλέπονται στην εισηγητική έκθεση που κατατέθηκε στη Βουλή. Σε σύγκριση όμως με τις αρχικές προβλέψεις είναι μειωμένα περίπου 20%. Από τα στοιχεία που έχει το υπουργείο Οικονομικών προκύπτει ότι οι φορολογούμενοι πλήρωσαν κανονικά τον φόρο εισοδήματος και τον ΕΝΦΙΑ. Για έναν ακόμη μήνα αναμένεται σημαντική πτώση στους φόρους κατανάλωσης και συγκεκριμένα στον ΦΠΑ, δεδομένης και της αναστολής πληρωμής για όσες επιχειρήσεις έκλεισαν με κρατική εντολή. Σημειώνεται ότι το οικονομικό επιτελείο είχε θέσει ως στόχο για τον Νοέμβριο την είσπραξη περίπου 4,5 δισ. ευρώ, ο οποίος και επιτεύχθηκε.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΘΕΜΑ: ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΤΡΕΨΙΜΩΝ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 2 («ΜΑΚ 2») ΤΗΣ HELLENIC BANK PUBLIC COMPANY LIMITED

Η Hellenic Bank Public Company Limited ("η Τράπεζα"), σύμφωνα με τις σχετικές πρόνοιες του Ενημερωτικού Δελτίου ημερομηνίας 30 Σεπτεμβρίου 2013 ("ΕΔ") σε σχέση με την εθελοντική μετατροπή των ΜΑΚ 2 σε συνήθεις μετοχές της Τράπεζας ονομαστικής αξίας €0,50 η κάθε μια, ανακοινώνει τα ακόλουθα:

(α) Περίοδος Μετατροπής
Σύμφωνα με τους όρους έκδοσης των ΜΑΚ 2, οι κάτοχοι των ΜΑΚ 2 δύνανται να ασκήσουν το δικαίωμα μετατροπής των ΜΑΚ 2 σε συνήθεις μετοχές κατά τις περιόδους 15-31 Ιανουαρίου και 15-31 Ιουλίου, κάθε έτους («η Περίοδος Μετατροπής») με πρώτη Περίοδο Μετατροπής να αρχίζει στις 15 Ιανουαρίου 2016 και τελευταία Περίοδο Μετατροπής να αρχίζει στις 15 Ιουλίου 2023. Εάν η πρώτη ή/και η τελευταία ημερομηνία οποιασδήποτε Περιόδου Μετατροπής δεν είναι εργάσιμη ημέρα, τότε αυτή η Περίοδος Μετατροπής θεωρείται ότι αρχίζει την αμέσως επόμενη εργάσιμη μέρα ή/και λήγει την τελευταία εργάσιμη ημέρα πριν από αυτή, αναλόγως.

(β) Προσεχής Περίοδος Μετατροπής
Σύμφωνα με τους όρους του ΕΔ η προσεχής Περίοδος Μετατροπής αρχίζει στις 15 Ιανουαρίου 2021 και διαρκεί μέχρι και τις 29 Ιανουαρίου 2021.

(γ) Τιμή Μετατροπής
Σύμφωνα με τους όρους έκδοσης που περιέχονται στο ΕΔ, η τιμή μετατροπής σε περίπτωση που ο κάτοχος επιλέξει να μετατρέψει τα ΜΑΚ 2 σε μετοχές θα είναι ίση με το ψηλότερο της:
(i) Εθελοντικής Αναφερόμενης Τιμής Αγοράς, δηλαδή της μέσης τιμής κλεισίματος των τελευταίων 5 ημερών διαπραγμάτευσης της μετοχής της Τράπεζας στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου ("ΧΑΚ") που προηγούνται της μετατροπής με έκπτωση 20%,
(ii) ελάχιστης τιμής μετατροπής των €6,50[1], και
(iii) εκάστοτε ονομαστικής αξίας των συνήθων μετοχών της Τράπεζας

Η ελάχιστη τιμή μετατροπής υπόκειται σε αναπροσαρμογή με βάση την Παράγραφο 11.Γ.1 του Μέρους IV/Γ/III, του ΕΔ.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω, η σχετική τιμή μετατροπής σήμερα, για την περίοδο 15 Ιανουαρίου 2021 - 29 Ιανουαρίου 2021 διαμορφώνεται σε €6,50.
Σε περίπτωση που η τιμή διαφοροποιηθεί σύμφωνα με τις πρόνοιες του ΕΔ, οι κάτοχοι θα ενημερωθούν σχετικά με δημοσίευση σε δύο εφημερίδες παγκύπριας κυκλοφορίας, μέσω της ιστοσελίδας της Τράπεζας (www.hellenicbank.com) και μέσω του ΧΑΚ και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς με σχετικές ανακοινώσεις.

(δ) Διαδικασία Μετατροπής
Σύμφωνα με τους όρους του ΕΔ:
- η υποβολή Δήλωσης Μετατροπής από τον κάτοχο καθιστά την αίτηση για μετατροπή των ΜΑΚ 2 σε μετοχές αμετάκλητη,
- κάθε ένα (1) ΜΑΚ 2 θα παρέχει στον κάτοχό του δικαίωμα μετατροπής σε συνήθεις μετοχές της Τράπεζας με δικαίωμα ψήφου,
- οι κάτοχοι ΜΑΚ 2 δύνανται να ζητούν τη μετατροπή των ΜΑΚ 2 σε μετοχές της Τράπεζας μόνο κατά τις ημερομηνίες που εμπίπτουν στις Περιόδους Μετατροπής,
- σε περίπτωση που συνεπεία της Μετατροπής προκύπτουν κλασματικά δικαιώματα επί μετοχών, για κλασματικά υπόλοιπα κάτω του 0,50 δεν θα δίνεται μετοχή, ενώ για κλασματικά υπόλοιπα πάνω του 0,50 (συμπεριλαμβανομένου) θα δίνεται μια επιπλέον μετοχή

(ε) Τόκος Πληρωτέος κατά τη Μετατροπή
Εάν ο κάτοχος ΜΑΚ 2 ασκήσει το Δικαίωμα Μετατροπής, ο πληρωτέος τόκος (εάν υπάρχει) σταματά να υπολογίζεται και καθίσταται πληρωτέος μέχρι την ημερομηνία λήξης της περιόδου μετατροπής κατά τη διάρκεια της οποίας έχει ασκηθεί το δικαίωμα εθελοντικής μετατροπής, τηρουμένων των προνοιών της Παραγράφου 11.Β(δ), του Μέρους IV/Γ/III του ΕΔ.

(στ) Άσκηση του δικαιώματος
Οι κάτοχοι ΜΑΚ 2 δύνανται να ασκήσουν το δικαίωμα μετατροπής των ΜΑΚ 2 σε μετοχές ονομαστικής αξίας €0,50 η κάθε μια με την υποβολή δεόντως συμπληρωμένης Δήλωσης Μετατροπής κατά τις εργάσιμες ημέρες της Περιόδου Μετατροπής, από τις 08:00 μέχρι τις 14:00:
- σε οποιοδήποτε κατάστημα της Τράπεζας στην Κύπρο, ή
- στην Υπηρεσία Μετοχών & Χρεογράφων της Τράπεζας

Για επενδυτές εκτός Κύπρου, το δικαίωμα μετατροπής μπορεί επίσης να εξασκηθεί εντός της προαναφερθείσας προθεσμίας και το αργότερο μέχρι τις 14:00 της 29ης Ιανουαρίου 2021 με την αποστολή μέσω φαξ στο 00357 22 500 065 της δήλωσης με την υπογραφή του επενδυτή.

Η Δήλωση Μετατροπής είναι διαθέσιμη:
- στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.hellenicbank.com, Σχέσεις Επενδυτών – Πληροφορίες Μετόχων - Ενημερωτικά Δελτία – 2013 – Σχετικά Αρχεία),
- στην Υπηρεσία Μετοχών και Χρεογράφων της Τράπεζας και
- σε όλα τα καταστήματα της Τράπεζας στην Κύπρο

Ταυτόχρονα με την υποβολή Δήλωσης Μετατροπής από τον κάτοχο, ο κάτοχος σε συνεννόηση με τον χειριστή του θα πρέπει να προχωρήσει με "δέσμευση για μετατροπή" των ΜΑΚ 2 που επιθυμεί να μετατρέψει και να κοινοποιήσει στην Υπηρεσία Μετοχών και Χρεογράφων της Τράπεζας (e-mail:shares@hellenicbank.com, τηλ: 00357 22 500 650 και 00357 22 500 794) τον αριθμό των εν λόγω ΜΑΚ 2 που επιθυμεί να δεσμεύσει.

Τα ΜΑΚ 2 που θα μετατραπούν σε μετοχές θα πρέπει να είναι ήδη εκκαθαρισμένα και εγγεγραμμένα επ' ονόματι του κατόχου και ελεύθερα από κάθε επιβάρυνση το αργότερο μέχρι την ημερομηνία υποβολής της σχετικής Δήλωσης Μετατροπής.

Η Τράπεζα, εντός των προβλεπόμενων από την ισχύουσα Νομοθεσία και τους ισχύοντες Κανονισμούς προθεσμιών, θα προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την εισαγωγή προς διαπραγμάτευση των νέων μετοχών που θα προκύψουν από τη μετατροπή των ΜΑΚ 2 στο ΧΑΚ.

Για οποιεσδήποτε διευκρινίσεις αναφορικά με τη διαδικασία μετατροπής των ΜΑΚ 2 σε μετοχές μπορείτε να επικοινωνείτε με την Υπηρεσία Μετοχών και Χρεογράφων της Τράπεζας, στα τηλέφωνα 00357 22 500 650 και 00357 22 500 794.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ, ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ, ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ Ή ΠΡΟΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΗ.
Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΕΝ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΜΕ ΚΑΝΕΝΑΝ ΤΡΟΠΟ Ή ΤΥΠΟ (ΕΓΓΡΑΦΟ Ή ΑΛΛΟ), ΑΜΕΣΑ Ή ΕΜΜΕΣΑ, ΕΝΤΟΣ Ή ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ, ΤΟΝ ΚΑΝΑΔΑ, ΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ, ΤΗ ΝΟΤΙΟ ΑΦΡΙΚΗ Ή ΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑ Ή ΣΕ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΑΛΛΗ ΧΩΡΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΑΥΤΗΣ, Η ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΟΣΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΗ Ή ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΟΠΟΙΑΣΔΗΠΟΤΕ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΑΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ, ΚΑΝΟΝΑ Ή ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ.

[1] Συνεπεία των ανακοινώσεων στις 20 Νοεμβρίου 2014 και 27 Φεβρουαρίου 2015 και δυνάμει των προνοιών του ΕΔ, Μέρος IV/Γ/III, παράγραφος 11. Γ.1 η Ελάχιστη Τιμή Εθελοντικής Μετατροπής των ΜΑΚ 2 έχει αναπροσαρμοστεί.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

150 εκατ. ευρώ επενδύθηκαν σε ελληνικές startups το 2020

Το 77% των κεφαλαίων κατευθύνθηκε σε μόλις δέκα νεοφυείς εταιρείες

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Λιγότερα κεφάλαια σε σχέση με πέρυσι κατευθύνθηκαν στις ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις κατά τη φετινή χρονιά, με εταιρείες όπως η κυπριακή Omilia αλλά και η Skroutz να προσελκύουν –στην ώριμη πλέον φάση τους– τα υψηλότερα κεφάλαια από τους επενδυτές. Λίγο πριν από την εκπνοή του 2020, έτος κατά το οποίο έκανε την εμφάνισή του ο κορωνοϊός, κλονίζοντας την παγκόσμια οικονομία, 10 νεοφυείς εταιρείες άντλησαν το 77% των συνολικών κεφαλαίων που δόθηκαν φέτος από επενδυτικά κεφάλαια του Equifund (innovation window, early stage window) καθώς και από άλλους επενδυτές.

Το 2020, 115 εκατ. ευρώ, από τα περίπου 150 εκατ. ευρώ που διοχετεύθηκαν συνολικά σε ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις, κατευθύνθηκαν σε 10 εταιρείες, τρεις από τις οποίες άντλησαν περίπου το 50% των συνολικών κεφαλαίων. Πέρυσι διοχετεύθηκαν συνολικά περίπου 190 εκατ., από τα οποία 150 εκατ. κατευθύνθηκαν σε 10 εταιρείες, στις οποίες περιλαμβάνεται και η είσοδος του private equity Hedosophia ως στρατηγικού επενδυτή της Viva Wallet, με αύξηση κεφαλαίου ύψους 60 εκατ. ευρώ.

Τα παραπάνω στοιχεία παραθέτει η φετινή έκθεση του Found.ation και του EIT Digital (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας), που συντάχθηκε με την υποστήριξη του επενδυτικού κεφαλαίου Velocity.Partners. Στις πρώτες θέσεις της λίστας ξεχωρίζει η επένδυση που πραγματοποίησε στη Skroutz το επενδυτικό κεφάλαιο CVC Capital, η οποία, αν και δεν έχει ανακοινωθεί, βάσει των εκτιμήσεων της αγοράς τοποθετείται στα 20 εκατ. ευρώ περίπου, ενώ ακολουθεί η επένδυση ύψους 17,4 εκατ. ευρώ της Grafton Capital στην εταιρεία τεχνολογίας Omilia.

Την τρίτη θέση της λίστας καταλαμβάνει η TileDB αντλώντας 12,5 εκατ. και έπεται η Netdata, η οποία φέτος εξασφάλισε χρηματοδότηση 12,2 εκατ. από διεθνείς επενδυτές.

Παρότι οι συνολικές χρηματοδοτήσεις κινήθηκαν σε χαμηλότερα νούμερα σε σύγκριση με πέρυσι λόγω της πανδημίας, η χρηματοδότηση των εταιρειών από το Equifund κινήθηκε στα ίδια επίπεδα με πέρυσι. Σύμφωνα με την έκθεση, περίπου 34 εκατ. ευρώ επενδύθηκαν σε 30 startups μέσω του Equifund, όταν πέρυσι δόθηκε το ίδιο ποσό σε 48 εταιρείες, ανεβάζοντας έτσι το σύνολο των χρημάτων που έχουν επενδυθεί από το 2017 έως και σήμερα στα 92 εκατ. Επίσης, για κάθε 1 ευρώ που λαμβάνεται από επενδυτικά κεφάλαια του Equifund, οι νεοσύστατες εταιρείες αντλούν 2,4 ευρώ επιπλέον από άλλους επενδυτές μέσα στο 2020.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το 2020 υπήρξε μια χρονιά μεγάλων εξαγορών, με αυτές της Instashop αλλά και της Softomotive να θεωρούνται οι μεγαλύτερες που έχουν καταγραφεί ποτέ στο ευρύτερο οικοσύστημα των startups.

Μείωση κατά 21% των κεφαλαίων που τοποθετήθηκαν φέτος σε σχέση με το 2019, λόγω πανδημίας.

Κεντρική Μακεδονία

Στο μεταξύ, η Venture Stories Partners ΑΕΔΑΚΕΣ ανακοίνωσε την έναρξη λειτουργίας του Tecs Capital Fund, του πρώτου αμοιβαίου κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών που έχει ως περιοχή αναφοράς τη Θεσσαλονίκη αλλά και την ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας.

Το νέο επενδυτικό κεφάλαιο θα εστιάζει σε νεοφυείς επιχειρήσεις που αξιοποιούν τεχνολογίες της 4ης βιομηχανικής επανάστασης για την ανάπτυξη λύσεων λογισμικού, ενώ θα προχωρεί σε επενδύσεις 100.000-450.000 ευρώ.

Οι νεοφυείς εταιρείες που έλαβαν την υψηλότερη χρηματοδότηση μέσα στο 2020

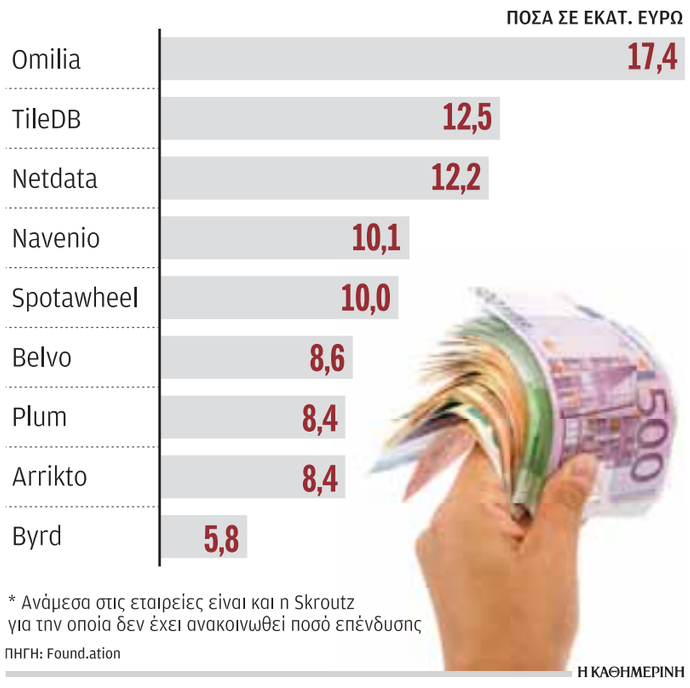

* Ανάμεσα στις εταιρείες είναι και η Skroutz για την οποία δεν έχει ανακοινωθεί ποσό επένδυσης

ΠΗΓΗ: Found.ation

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο διοικητής της ΤτΕ Γιάννης Στουρνάρας στο moneyreview.gr

«Η κρίση του 2015 ήταν πολύ μεγαλύτερη και σοβαρότερη, διότι ήταν δικής μας κατασκευής. Η σημερινή κρίση είναι παγκόσμια, συμμετρική και παροδική. Δεν θα αφήσει σημάδια στην ελληνική οικονομία, σε αντίθεση με την κρίση του 2015, η οποία άφησε κόστος», είπε ο διοικητής της ΤτΕ Γιάννης Στουρνάρας σε συνέντευξη στο moneyreview.gr.

Επίσης, σημείωσε πως για να πετύχει η Ελλάδα ανάπτυξη στην περιοχή του 4% το ερχόμενο έτος, θα πρέπει να ανοίξει την αγορά τον Ιανουάριο και να μην την ξανακλείσει. Ο κ. Στουρνάρας δεν έδειξε να ανησυχεί για την προοπτική του τουρισμού τα επόμενα χρόνια, τονίζοντας αντιθέτως ότι έχει τη δυνατότητα να αυξηθεί κι άλλο ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Ο ίδιος καθησύχασε ως προς τον δημοσιονομικό αντίκτυπο των μέτρων στήριξης λόγω της πανδημίας, υπό έναν όρο: «Τα μέτρα αυτά να αποσυρθούν όταν θα αρχίσει η ανάπτυξη».

Ο διοικητής της ΤτΕ εξέφρασε την προσδοκία ότι οι μειώσεις φόρων και εισφορών όχι μόνο δεν θα περιοριστούν, αλλά θα συνεχιστούν και μετά το 2021. Επιπλέον, υπογράμμισε ότι οι καταθέσεις στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί κατά 13 δισ. ευρώ από την αρχή της πανδημίας μέχρι σήμερα, εκτιμώντας ότι ένα μέρος τους θα κατευθυνθεί στην κατανάλωση, όσο θα μειώνεται η αβεβαιότητα που προκαλεί η πανδημία.

Αναφερόμενος στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ο κ. Στουρνάρας είπε πως η πανδημία ανατρέπει τα σχέδια των τραπεζών προσθέτοντας 8-10 δισ. στο απόθεμα, με αποτέλεσμα οι τράπεζες να φοβούνται να δανείσουν. Αυτός είναι ο λόγος που η ΤτΕ έχει υποβάλει την πρόταση για τη σύσταση «κακής τράπεζας», που θα απαλλάξει οριστικά τα πιστωτικά ιδρύματα από το άγος των κόκκινων δανείων. Η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα προσθέσει στα κεφάλαια των τραπεζών 150 μονάδες βάσης, απελευθερώνοντας φθηνότερο δανεισμό για την αγορά.

Ο κ. Στουρνάρας εξέφρασε την προσδοκία ότι οι μειώσεις φόρων και εισφορών θα συνεχιστούν και μετά το 2021.

Για να πετύχει η Ελλάδα ανάπτυξη στην περιοχή του 4% το ερχόμενο έτος, θα πρέπει να ανοίξει την αγορά τον Ιανουάριο και να μην την ξανακλείσει.

Μοιραζόμαστε τη δύναμη της επικοινωνίας

Επαγγελματίες Υγείας | Οίκους Ευγηρίας | Παιδικές Στέγες

Μια στιγμή είναι αρκετή να μας κρατήσει μαζί... Αυτή είναι η δύναμη της επικοινωνίας. Γι' αυτό, και τη μοιραζόμαστε με τους συνανθρώπους μας που τη χρειάζονται περισσότερο.

Το δεύτερο κύμα της πανδημίας μας επέβαλε για ακόμη μια φορά κοινωνική αποστασιοποίηση, κρατώντας μας μακριά από τους δικούς μας ανθρώπους.

Όλοι εμείς οι άνθρωποι της Cyta, γνωρίζουμε καλά τις δυνατότητες της τεχνολογίας και τη δύναμη και την ελευθερία που μας παρέχει η επικοινωνία.

Τη δύναμη να κρατάμε ενωμένες τις οικογένειες, τους φίλους, τις παρέες. Τη δύναμη να διευκολύνουμε τις επιχειρήσεις να συνεχίσουν να δουλεύουν, τους επαγγελματίες υγείας να ανταπεξέλθουν στη δοκιμασία, στο κράτος να αναδιπλωθεί και να προσαρμοστεί.

Τη δύναμη να μην νιώθουμε μόνοι!

Γι' αυτό σε συνεργασία με το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής και το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ενισχύουμε την επικοινωνία των ανθρώπων που φιλοξενούνται σε Οίκους ευγηρίας αλλά και των νέων σε παιδικές στέγες.

Στο πλαίσιο αυτό, ως Cyta, σε στενή συνεργασία με τα δύο Υπουργεία αφού αξιολογήσαμε τις δυνατότητες ενίσχυσης της επικοινωνίας 80 περίπου σημείων Παγκύπρια προχωρούμε με δωρεάν αναβάθμιση ταχυτήτων υφιστάμενων υπηρεσιών διαδικτύου και προσφέρουμε, όπου απαιτείται, δωρεά νέες συνδέσεις κινητής τηλεφωνίας για έξι μήνες. Οι αρμόδιες υπηρεσίες και τα συνεργεία μας εργάζονται με εντατικούς ρυθμούς με στόχο την ταχύτερη δυνατή ολοκλήρωση των απαραίτητων εργασιών πριν τα Χριστούγεννα.

Την ίδια ώρα σε συνεργασία με τον Οργανισμό Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΠΥ), παρέχουμε ουσιαστική ενίσχυση της επικοινωνίας στους Επαγγελματίες Υγείας παγκύπρια, οι οποίοι, την περίοδο των γιορτών, υπηρετούν το καθήκον τους, είτε στους θαλάμους όπου νοσηλεύονται ασθενείς με Covid 19, είτε ως πληρώματα των ασθενοφόρων, μακριά από τις οικογένειες και τα αγαπημένα τους πρόσωπα.

Συγκεκριμένα, για τους μήνες Δεκέμβριο και Ιανουάριο, μπορούν να επωφεληθούν δωρεάν ενίσχυση της επικοινωνίας τους, είτε μέσα από υφιστάμενα προγράμματα συμβολαίου της Cytamobile Vodafone, είτε μέσα από πακέτα προπληρωμένης κινητής τηλεφωνίας soeasy.

Για το 2021, υποσχόμαστε να συνεχίσουμε, στους ίδιους ρυθμούς, με το ίδιο πάθος και τον ίδιο ενθουσιασμό, να φροντίζουμε ώστε ο κάθε ένας από εμάς να είναι κοντά σε όσους αγαπά.

Χρόνια Πολλά και Καλή Χρονιά, γεμάτη αγάπη, δύναμη και υγεία σε εσάς και τις οικογένειές σας.

#KeepInTouch

cyta

Βραχυκύκλωμα στην παραγωγή λόγω της έλλειψης ημιαγωγών

Μεγάλα προβλήματα στην κατασκευή ηλεκτρονικών προϊόντων και οχημάτων

Ενας συνδυασμός παραγόντων έχει προκαλέσει παγκόσμια έλλειψη ημιαγωγών, η οποία πλήττει ένα εύρος κλάδων από την κατασκευή κινητών τηλεφώνων και υπολογιστών έως την παραγωγή οχημάτων και φορτηγών. Βασικές αιτίες θεωρούνται οι μαζικές εισαγωγές εκ μέρους αμερικανικών ομίλων, μετά το εμπάργκο εις βάρος του κινεζικού τεχνολογικού κολοσσού της Huawei, η πυρκαγιά, που ξέσπασε σε μεγάλο εργοστάσιο στην Ιαπωνία, οι καραντίνες στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας και η απεργία σε εργοστάσιο κατασκευής στη Γαλλία. Συγκεκριμένα, η κινητοποίηση σημειώθηκε στο εργοστάσιο της STMicroelectronics που κατασκευάζει ημιαγωγούς, με αποτέλεσμα η δραστηριότητα να μειωθεί σχεδόν 8%.Οπως επισημαίνουν στελέχη του τομέα των ημιαγωγών και αναλυτές, η ανάκαμψη της ζήτησης μετά την πανδημία κυρίως στην Κίνα αλλά και σε άλλες αγορές έχει καταστήσει ακόμα εντονότερη την έλλειψη. Συν τοις άλλοις, βέβαια, ένα ακόμα πιο θεμελιώδες πρόβλημα έχει να κάνει με μία άλλου είδους έλλειψη, δηλαδή τις υποεπενδύσεις στα εργοστάσια κατασκευής μικροεπεξεργαστών 8 ιντσών. Αυτά ως επί το πλείστον ανήκουν σε εταιρείες της Νοτιοανατολικής Ασίας, που σημαίνει ότι εκείνες αγωνίζονται να αυξήσουν δραστικά την παραγωγή τους, διότι η ζήτηση για κινητά τηλέφωνα 5ης γενιάς, φορητούς υπολογιστές και αυτοκίνητα έχει ανακάμψει πολύ ταχύτερα από το αναμενόμενο. «Σε όλη τη βιομηχανία των ηλεκτρονικών εξαρτημάτων βρισκόμαστε ενώπιον ελλείψεων, όπως στην περίπτωσή μας, που αναμένουμε μονάδα μικροελέγχου, δηλαδή ενός βασικού εξαρτήματος για έξυπνα ακουστικά, και έχει καθυστερήσει», παρατηρεί ο Ντόνι Ζανγκ, διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας Sand and Wave, που βρίσκεται στη Σενζέν στην Κίνα. «Κι ενώ αρχικά είχαμε σχεδιάσει να ολοκληρώσουμε την παραγωγή τους εντός ενός μηνός, τώρα μάλλον θα χρειαστούμε το διπλάσιο διάστημα». Επιπροσθέτως, όπως αναφέρει το Ρόιτερς, επικαλούμενο πηγές σε ιαπωνική εταιρεία με προμήθειες ηλεκτρονικών εξαρτημάτων, παρατηρούνται ελλείψεις και σε ημιαγωγούς για WiFi και Bluetooth, ενώ οι καθυστερήσεις για την παραλαβή τους θα ξεπερνούν τους 2,5 μήνες. Η τόνωση της ζήτησης μεταφράζεται στο ότι εργοστάσια κατασκευής ημιαγωγών 8 ιντσών, τα οποία συνήθως έφτιαχναν παλαιότερης τεχνολογίας προϊόντα, σήμερα δέχονται πιέσεις, όπως εξηγούν αναλυτές και πηγές της βιομηχανίας.

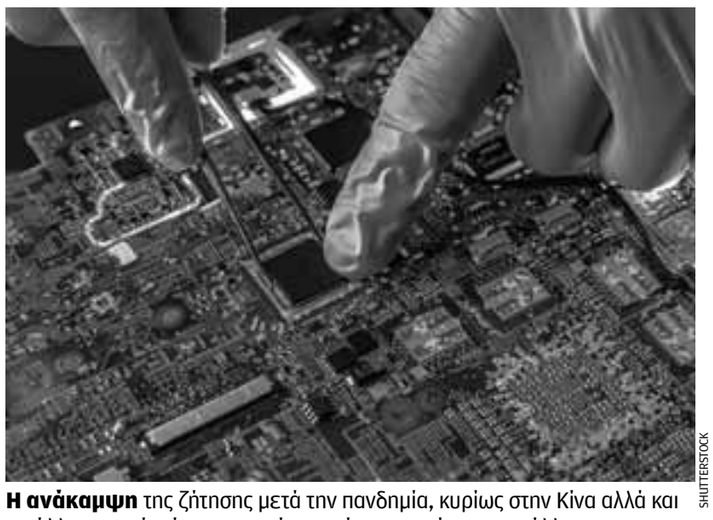

SHUTTERSTOCK

Η ανάκαμψη της ζήτησης μετά την πανδημία, κυρίως στην Κίνα αλλά και σε άλλες αγορές, έχει καταστήσει ακόμα εντονότερη την έλλειψη, επισημαίνουν στελέχη του τομέα των ημιαγωγών και αναλυτές.

Αιτία, το αμερικανικό εμπάργκο στη Huawei σε συνδυασμό με τους περιορισμούς λόγω του κορωνοϊού.

Στο πλαίσιο τώρα της αυτοκινητοβιομηχανίας στην Κίνα, η οποία και ανέδειξε το ζήτημα στις αρχές Δεκεμβρίου, εκτιμάται ότι ορισμένες εταιρείες θα υποστούν τις επιπτώσεις των ελλείψεων το πρώτο τρίμηνο του 2021. Αξίζει να σημειωθεί πως ειδικά στη χώρα αυτή η ανάκαμψη της ζήτησης για αυτοκίνητα συντελέστηκε απροσδόκητα γρήγορα μετά το πέρας της πανδημίας. Οι δε παραγγελίες για φορητούς υπολογιστές και κινητά τηλέφωνα σε αγορές, οι οποίες ακόμα ασφυκτιούν υπό τους περιορισμούς της πανδημίας, όπως η Ευρώπη και οι Ηνωμένες Πολιτείες, έχουν και αυτές διογκωθεί. «Αφ' ης στιγμής τα συγκεκριμένα προϊόντα ανταγωνίζονται για το ίδιο εργοστάσιο κατασκευής, οι ελλείψεις παρατηρούνται στους τομείς αυτούς και σε άλλους», επισημαίνει ο υψηλόβαθμος αναλυτής της Omdia, Κέβιν Αντερσον. Από την πλευρά της, η ολλανδική κατασκευάστρια ημιεπεξεργαστών NXP Semiconductors ενημέρωσε την πελατεία της ότι θα πρέπει να αυξήσει τις τιμές σε άπαντα τα είδη της, λόγω σημαντικής αύξησης στο κόστος υλικών και σοβαρότατων ελλείψεων σε ημιεπεξεργαστές. «Οι δραστηριότητές μας επανήλθαν ταχύτερα του αναμενομένου», τόνισε ο επικεφαλής της NXP, Κουρτ Σίβερς, μιλώντας στην ημερήσια οικονομική εφημερίδα Handelsblatt στις 11 Δεκεμβρίου. «Πολλοί από τους πελάτες μας έκαναν καθυστερημένα τις παραγγελίες τους, οπότε κι εμείς σε ορισμένες περιστάσεις δεν μπορούμε να ανταποκριθούμε».

Τέλος, κι άλλες εταιρείες ηλεκτρονικών ειδών, όπως οι ιαπωνικές Panasonic και Yamaha προειδοποιούν ότι αντιμετωπίζουν ελλείψεις σε ημιαγωγούς, με αποτέλεσμα η παραγωγή ηχητικού εξοπλισμού και βιντεοκαμερών να έχει επιβραδυνθεί εξαιτίας της σοβαρής πυρκαγιάς του Οκτωβρίου, που κατέστρεψε το εργοστάσιο ημιαγωγών της Asahi Kasei Microdevices στην νότια Ιαπωνία.

Ενεργοποιείται το Δημοσιονομικό Πλαίσιο της Ε.Ε.

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Υιοθετήθηκε επισήμως από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ο κανονισμός για νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ 2021-2027), μετά και την έγκρισή του την Τετάρτη από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (με 548 ψήφους υπέρ, 81 κατά και 66 αποχές).

Ψήφισμα

Παράλληλα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για τον μηχανισμό για το κράτος δικαίου που συνδέεται με τον επταετή προϋπολογισμό, επικρίνοντας τον τριμερή συμβιβασμό μεταξύ της γερμανικής προεδρίας του Συμβουλίου, της Ουγγαρίας και της Πολωνίας χάρη στον οποίο οι δύο χώρες απέσυραν το βέτο τους επί του χρηματοδοτικού πακέτου.

Το Κοινοβούλιο στο ψήφισμα χαρακτηρίζει «περιττά» τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σύμφωνα με τα οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θα πρέπει να εφαρμόσει τον μηχανισμό έως ότου το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ενωσης λάβει απόφαση σχετικά με το αίτημα ακύρωσης της νομοθετικής πράξης. Η πρόβλεψη αυτή ήταν το «κλειδί» για την άρση του βέτο της Βουδαπέστης και της Βαρσοβίας. Οι ευρωβουλευτές σημειώνουν στο ψήφισμα ότι η συμφωνία μεταξύ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αναφέρει σαφώς ότι ο κανονισμός θα τεθεί σε εφαρμογή από την 1η Ιανουαρίου. Επικαλούμενοι τις Συνθήκες της Ε.Ε., υπενθυμίζουν ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν ασκεί νομοθετικά καθήκοντα και ότι, συνεπώς, οποιαδήποτε πολιτική δήλωσή του δεν μπορεί να θεωρηθεί πως αποτελεί ερμηνεία της νομοθεσίας. Η Επιτροπή «ασκεί τα καθήκοντά της με πλήρη ανεξαρτησία» και τα συμπεράσματα του Συμβουλίου «δεν μπορούν να καταστούν δεσμευτικά για την Επιτροπή κατά την εφαρμογή των νομικών πράξεων», τονίζεται.

Το συνολικό του ύψος ανέρχεται σε 1,074 τρισ. ευρώ και θα διαρκέσει από το 2021 έως και το 2027.

Η τελική συμφωνία μεταξύ των δύο θεσμών, πάντως, έστω και με αιχμές, επιτρέπει την ενεργοποίηση του νέου, ενισχυμένου Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου, συνολικού ύψους 1,074 τρισ. ευρώ, από 1ης Ιανουαρίου 2021.

Κύρωση

Παράλληλα, επιτρέπει την έναρξη των εθνικών διαδικασιών κύρωσης της νέας Απόφασης Ιδίων Πόρων, που είναι αναγκαία για να δανειστεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή 750 δισ. ευρώ από τις αγορές για τη χρηματοδότηση του Ταμείου Ανάκαμψης.

Το 10% των πόρων αυτών αναμένεται να εκταμιευθεί προς τα κράτη-μέλη στα τέλη του πρώτου εξαμήνου του 2021.

Σε δανεισμό ρεκόρ προχωράει η Γερμανία εντός του 2021

Εχει προγραμματιστεί η έκδοση νέων ομολόγων ύψους 471 δισ. ευρώ

Οι αρνητικές αποδόσεις έχουν αποβεί προς όφελος της Γερμανίας. Μέχρι και τις 3 Δεκεμβρίου του τρέχοντος έτους, η έκδοση κρατικών ομολόγων απέφερε έσοδα από τόκους ύψους συνολικά 7 δισ. ευρώ.

Εχοντας εγκαταλείψει προσωρινά το θέσφατο του ισοσκελισμένου προϋπολογισμού και το λεγόμενο «φρένο χρέους» που είχε ενσωματώσει στο σύνταγμά της, η υπέρμαχος της δημοσιονομικής πειθαρχίας Γερμανία προχώρησε φέτος σε πρωτοφανή δανεισμό για να αντιμετωπίσει τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας.

Το επόμενο έτος, όμως, θα ξεπεράσει κάθε προηγούμενο προκειμένου να στηρίξει την οικονομία της στη διάρκεια του δεύτερου κατά σειράν έτους της κρίσης του κορωνοϊού και ενώ το δεύτερο κύμα της πανδημίας έχει αποδειχθεί εξαιρετικά επιθετικό για τη Γερμανία και έχει υπαγορεύσει νέα αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας.

Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η γερμανική Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Χρηματοοικονομικών, το Βερολίνο εξέδωσε στη διάρκεια του 2020 ομόλογα και έντοκα γραμμάτια συνολικού ύψους 407 δισ. ευρώ. Σχεδιάζει, όμως, να δανειστεί σαφώς περισσότερο το επόμενο έτος, καθώς θα εκδώσει ομόλογα ύψους 471 δισ. ευρώ. Στις εκδόσεις του νέου χρέους θα συμμετάσχουν δύο ειδικά οχήματα, το Ταμείο Οικονομικής Σταθεροποίησης, που θα αναλάβει να καλύψει τον αντίκτυπο της πανδημίας και το Ταμείο Σταθεροποίησης των Χρηματαγορών το οποίο έχει θεσπιστεί στη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008.

Το Βερολίνο σχεδιάζει, άλλωστε, να προχωρήσει στην πρώτη του έκδοση τριακονταετούς «πράσινου» ομολόγου τον Μάιο και να εκδώσει επίσης τίτλους με κυμαινόμενη απόδοση αναλόγως του πληθωρισμού. Τον Σεπτέμβριο κυκλοφόρησε, άλλωστε, το πρώτο δεκαετές «πράσινο» ομόλογο και αν υλοποιήσει τα σχέδιά του θα έχει εκδώσει συνολικά «πράσινους» τίτλους αξίας περίπου 11 δισ. ευρώ μέσα σε μερικούς μήνες. Η διαφορά των «πράσινων» ομολόγων της Γερμανίας από τα συμβατικά ομόλογα του γερμανικού δημοσίου είναι ότι θα έχουν μηδενική απόδοση, ενώ οι αποδόσεις των συμβατικών ομολόγων ίδιας διάρκειας βρίσκονται σε αρνητικό έδαφος.

Από τον προϋπολογισμό που παρουσίασε η κυβέρνηση Μέρκελ την περασμένη εβδομάδα στην Κάτω Βουλή προκύπτει πως οι δαπάνες για την αντιμετώπιση της πανδημίας και του οικονομικού της αντίκτυπου θα υπερβούν τα έσοδα του ομοσπονδιακού κράτους και θα οδηγήσουν στη συσσώρευση καθαρού νέου χρέους ύψους 180 δισ. ευρώ το επόμενο έτος. Μέχρι στιγμής, το Βερολίνο ευελπιστεί να επαναφέρει το ιερό για τη γερμανική νοοτροπία «φρένο χρέους» το 2022, με την ελπίδα πως θα έχουν πάει όλα καλά και θα έχει αντιμετωπιστεί η πανδημία του νέου κορωνοϊού.

Το Βερολίνο ευελπιστεί ότι θα ξεπεραστεί η κρίση και θα επαναφέρει το «φρένο χρέους» το 2022.

Οπως τονίζει σχετικό δημοσίευμα του Bloomberg, η δημοσιονομική πειθαρχία που παραδοσιακά πλέον τηρεί το Βερολίνο, καθώς και η οικονομική ανάπτυξη που ακολούθησε τα χρόνια μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και την κρίση χρέους βοήθησαν τη Γερμανία να περιορίσει το χρέος της σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα σε σύγκριση με εκείνα των άλλων χωρών-μελών του G7.

Οι οικονομολόγοι της επιτροπής προϋπολογισμού στο γερμανικό Κοινοβούλιο έχουν, πάντως, προειδοποιήσει ήδη ότι οι εκτεταμένες δαπάνες που έγιναν για να αντιμετωπιστούν η πανδημία και ο οικονομικός της αντίκτυπος δεν μπορούν να συνεχιστούν για πολύ καιρό ακόμα.

Η είδηση περί των επικείμενων εκδόσεων «πράσινων» ομολόγων μεγάλης διάρκειας έδωσε χθες ώθηση στα ομόλογα του γερμανικού δημοσίου, με την απόδοση του δεκαετούς να υποχωρεί στο -0,58%. Οι αρνητικές αποδόσεις έχουν, άλλωστε, αποβεί προς όφελος της Γερμανίας, που στη διάρκεια του 2020 άντλησε από την έκδοση κρατικού χρέους τόκους συνολικού ύψους 7 δισ. ευρώ. Για το γερμανικό κράτος η ανάληψη χρέους το έτος που λήγει σε λίγες ημέρες όχι μόνον δεν συνοδεύτηκε από την καταβολή τόκων, αλλά οδήγησε σε δυσθεώρητα και απροσδόκητα κέρδη.

Μέχρι και τις 3 Δεκεμβρίου του τρέχοντος έτους, η έκδοση κρατικών ομολόγων απέφερε έσοδα από τόκους ύψους συνολικά 7 δισ. ευρώ. Με απλά λόγια: οι επενδυτές πλήρωσαν φέτος περί τα 7 δισ. ευρώ στη Γερμανία για να της δανείσουν χρήματα. Αυτό προκύπτει σύμφωνα με το Reuters από απάντηση του υπουργείου Οικονομικών σε επερώτηση του βουλευτή της Αριστεράς Φάμπιο ντε Μάζι. Οπως αναφέρει στην απάντησή του το υπουργείο, τα απροσδόκητα έσοδα οφείλονται «στα ιστορικά εξαιρετικά χαμηλά επιτόκια».

Μολονότι αποφέρουν ουσιαστικά ζημίες στους αγοραστές τους, τα γερμανικά ομόλογα παραμένουν ιδιαίτερα δημοφιλή. Οι προσφορές των επενδυτών υπερκαλύπτουν συνήθως κατά δύο φορές την κάθε έκδοση. Με το τριπλό ΑΑΑ από τους οίκους αξιολόγησης, η πιστοληπτική ικανότητα της Γερμανίας θεωρείται άριστη. Πέραν της εξαιρετικής αυτής βαθμολογίας όμως είναι γεγονός ότι η αγορά ομολόγων είναι και πολύ μεγάλη. Μεταξύ των αγοραστών βρίσκονται συνταξιοδοτικά ταμεία, διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων και άλλοι θεσμικοί επενδυτές.

Η προφανής αιτία είναι ότι το χρέος του γερμανικού δημοσίου είναι από τις πλέον ασφαλείς επενδύσεις. Ελλείψει, έτσι, εναλλακτικών που αποφέρουν κέρδος, οι επενδυτές είναι διατεθειμένοι να δανείσουν στη Γερμανία βγαίνοντας ακόμη και ζημιωμένοι. Σημειωτέον ότι στις 30 Νοεμβρίου η μέση απόδοση των γερμανικών ομολόγων κυμαινόταν στο -0,56%.

ΜΠΕΙΤΕ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ SMART!

Ανοίξαμε τώρα και στον Άγιο Δομέτιο!

Ιπποδρομιών 18, Τηλ. 22 77 24 80

Τα καταστήματα Smart, τα πραγματικά Discount Shops εδώ και 18 χρόνια δίνουν με επιτυχία το παρόν τους στην κυπριακή αγορά. Χιλιάδες καταναλωτές προτιμούν και επιλέγουν τα Smart για τις αγορές τους σε γνωστά και επώνυμα προϊόντα.

Στη Λευκωσία λειτουργούν ήδη πέντε καταστήματα. Στην Κοκκινοτριμιθιά, στη Νήσου, στο Τσέρι, στο Στρόβολο και στη Λακατάμια.

Το άνοιγμα του νέου Smart στον Άγιο Δομέτιο μαζί με τα άλλα πέντε Smart μπορούν τώρα να εξυπηρετούν ακόμα καλύτερα το καταναλωτικό κοινό που αρέσκεται στις έξυπνες τιμές που προσφέρουν τα Smart. Συνολικά, τώρα λειτουργούν **17 καταστήματα Smart σε ολόκληρη την Κύπρο** και διαθέτουν χιλιάδες επώνυμα και γνωστά προϊόντα. Τρόφιμα, ποτά, είδη καθαρισμού, είδη προσωπικής φροντίδας, χαρτικά και πολλά άλλα, όλα σε **ολόχρονα χαμηλές τιμές!**

Στα Smart εξοικονομάτε χρόνο και χρήμα!

smart ...έξυπνα και οικονομικά!

Τώρα με 17 καταστήματα Smart Παγκύπρια

ΛΑΡΝΑΚΑ
ΠΑΥΛΟΥ ΒΑΛΔΑΣΕΡΙΔΗ **ΤΗΛ. 24 81 84 57**
ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ 20 **ΤΗΛ. 24 65 16 50**
ΑΡΧ. ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΑΓΓΛΙΣΙΔΕΣ **ΤΗΛ. 24 43 20 00**
ΓΡΙΒΑ ΔΙΓΕΝΗ 24 ΜΕΝΕΟΥ **ΤΗΛ. 24 42 69 40**
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ 32 ΑΡΑΔΙΠΠΟΥ **ΤΗΛ. 24 534533**

ΛΕΥΚΩΣΙΑ
12ον ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΟ ΚΟΚΚΙΝΟΤΡΙΜΙΘΙΑΣ **ΤΗΛ. 22 44 55 30**
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ 7 ΝΗΣΟΥ **ΤΗΛ. 22 52 52 67**
ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ 63Α ΤΣΕΡΙ **ΤΗΛ. 22 72 10 26**
ΜΑΚΕΔΟΝΙΤΙΣΣΗΣ 81 ΣΤΡΟΒΟΛΟΣ **ΤΗΛ. 22 33 30 43**
ΑΡΧ. ΜΑΚΑΡΙΟΥ 11 ΛΑΚΑΤΑΜΙΑ **ΤΗΛ. 22 312 797**
ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΩΝ 18 , ΑΓ. ΔΟΜΕΤΙΟΣ, **ΤΗΛ. 22 77 24 80** ΝΕΟ

ΛΕΜΕΣΟΣ
ΡΟΜΠΕΡΤ ΚΕΝΝΕΝΤΥ 8 ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΑΑΦΙ **ΤΗΛ. 25 33 53 52**
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΟΥΚΑ 6 ΚΟΛΟΣΣΙ **ΤΗΛ. 25 93 59 00**
ΟΔΟΣ ΚΟΛΩΝΑΚΙΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΝΟΠΕΤΡΑΣ **ΤΗΛ. 25 31 31 90**

ΠΑΦΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΓΟΥ 128 **ΤΗΛ. 26 91 23 00**
ΛΕΩΦ. ΜΕΣΟΓΗΣ 89 **ΤΗΛ. 26 22 10 22**

ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ
ΣΩΤΗΡΑΣ 26 ΠΑΡΑΛΙΜΝΙ **ΤΗΛ. 23 74 30 03**

Διευρύνουν την ανισότητα οι φοροαπαλλαγές στα υψηλά εισοδήματα

Οι κυβερνήσεις πρέπει να φορολογούν τους πλούσιους χωρίς κανέναν δισταγμό, καθώς οι φοροαπαλλαγές και οι μειώσεις φόρων στα υψηλά εισοδήματα ωφελούν τους πλούσιους και μόνον αυτούς. Στην πραγματικότητα, οι φοροαπαλλαγές στα μεγάλα εισοδήματα καλλιεργούν, αντιθέτως, και διευρύνουν την ανισότητα χωρίς να βοηθούν σε τίποτε άλλο. Στα συμπεράσματα αυτά καταλήγει έρευνα που εκπόνησαν στη διάρκεια της πανδημίας δύο Βρετανοί οικονομολόγοι και ακαδημαϊκοί, οι Ντέιβιντ Χόουπ του London School of Economics και Τζούλιαν Λίμπεργκ του King's College London.

Με αυτήν διαψεύδουν τις θεωρίες που θέλουν τις φοροαπαλλαγές στα υψηλά εισοδήματα να αποβαίνουν εις όφελος της ευρύτερης οικονομίας, καθώς υποτίθεται ότι διευκολύνουν τις επιχειρήσεις να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και να τονώσουν την ανάπτυξη. Οι δύο οικονομολόγοι τονίζουν ότι μέτρα όπως οι φοροαπαλλαγές που έχουν εφαρμοστεί μέσα στα τελευταία 50 χρόνια έχουν ωφελήσει μόνον τους άμεσους αποδέκτες αυτών των φοροαπαλλαγών χωρίς να αποφέρουν κανένα έμμεσο ευεργετικό αποτέλεσμα στην οικονομία.

Οι δύο ακαδημαϊκοί εξέτασαν και ανέλυσαν ένα μείγμα από φόρους που έχουν επιβληθεί κατά καιρούς στα εισοδήματα, στο μεγάλο κεφάλαιο και τα περιουσιακά στοιχεία των πολιτών σε 18 χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ, συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ και της Βρετανίας.

Η έρευνα κάλυψε την περίοδο των περασμένων 50 ετών.

Τα ευρήματά της, που δόθηκαν στη δημοσιότητα, καταρρίπτουν πλήρως τα επιχειρήματα που κατά καιρούς προβάλλονται και ιδιαιτέρως στις ΗΠΑ ότι οι πολιτικές που φαινομενικά ευνοούν δυσανάλογα τους πλούσιους τελικά αποβαίνουν προς όφελος του συνόλου της οικονομίας και της ευρύτερης κοινωνίας. Το χρονικό διάστημα που καλύπτει η μελέτη φτάνει μέχρι και το 2015, αλλά ο Ντέιβιντ Χόουπ υποστήριξε πως η ανάλυσή τους εφαρμόζεται πλήρως και στις φοροαπαλλαγές που παραχώρησε ο απερχόμενος πρόεδρος των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ, στους Αμερικανούς πλούσιους το 2017.

Ο Βρετανός υπουργός Οικονομικών, Ρίσι Σουνάκ, εξετάζει το ενδεχόμενο επιβολής εφάπαξ φόρου ύψους 5% στον μεγάλο πλούτο.

Ερευνα κατέδειξε πως δεν συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην τόνωση της ανάπτυξης.

Υπενθυμίζεται ότι ο Ντόναλντ Τραμπ είχε παρουσιάσει το πρόγραμμα φοροαπαλλαγών που είχε παραχωρήσει στις μεγάλες επιχειρήσεις και στα πολύ υψηλά εισοδήματα ακριβώς με αυτήν την επιχειρηματολογία ότι θα τονωθεί η ανάπτυξη στις ΗΠΑ και θα δημιουργηθούν θέσεις απασχόλησης. Προκάλεσε, όμως, επικρίσεις και αντεπιχειρήματα από μερίδα των Δημοκρατικών αλλά και οικονομολόγων, συμπεριλαμβανομένου του κατόχου Νομπέλ Οικονομίας και αρθρογράφου των New York Times, Πολ Κρούγκμαν.

Η κατηγορηματική δήλωση του Ντέιβιντ Χόουπ κατά την παρουσίαση των πορισμάτων της έρευνας ήταν πως «η έρευνά μας καταδεικνύει ότι αυτές οι πολιτικές δεν αποδίδουν τα έμμεσα αποτελέσματα που επικαλούνται οι υποστηρικτές τους».

Οι δύο οικονομολόγοι καλούν, έτσι, τις κυβερνήσεις να φορολογήσουν ανενδοίαστα τα υψηλά εισοδήματα, επιβαρύνοντάς τα με μεγαλύτερο μέρος του κόστους της πανδημίας. Παρουσιάζοντας τα πορίσματα της έρευνάς του, ο Ντέιβιντ Χόουπ τόνισε πως «οι πολιτικοί αρχηγοί δεν πρέπει να ανησυχούν πως θα πλήξουν τις οικονομίες τους αν αυξήσουν τους φόρους στους πλούσιους για να χρηματοδοτήσουν το κόστος της πανδημίας».

Οπως σχολιάζει σχετικό ρεπορτάζ του Bloomberg, οι θέσεις των δύο ακαδημαϊκών λύνουν τα χέρια του Βρετανού υπουργού Οικονομικών, Ρίσι Σουνάκ, που ελπίζει να αυξήσει τους φόρους ώστε να στηρίξει τα δημόσια οικονομικά της Βρετανίας και να χρηματοδοτήσει το υψηλότατο κόστος αντιμετώπισης της πανδημίας. Ειδικότερα προσβλέπει στην αύξηση της φορολογίας στις αποδόσεις κεφαλαίου, ένα μέτρο που θα επιβαρύνει δυσανάλογα τα υψηλά εισοδήματα.

Προ παντός τα πορίσματα της μελέτης των δύο οικονομολόγων συνεπάγονται ότι η βρετανική οικονομία μπορεί άνετα να αντιπαρέλθει την επιβολή ενός εφάπαξ φόρου ύψους 5% στον μεγάλο πλούτο.

Αυτόν τον φόρο πρότεινε την περασμένη εβδομάδα η βρετανική Επιτροπή Φορολογίας Πλούτου που θα επηρεάσει περίπου 8 εκατ. κατοίκους της Γηραιάς Αλβιώνος.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Μετακομίζουν οι πλούσιοι Αμερικανοί

Του **RICHARD FLORIDA / BLOOMBERG**

Το 1% των βαθύπλουτων της Αμερικής βρίσκεται εν κινήσει. Μπορούμε να πάρουμε παράδειγμα το ζεύγος διασημοτήτων των Τομ Μπρέιντι και Ζιζέλ Μπίντχεν, οι οποίοι αγόρασαν σε κοντινό στο Μαϊάμι Μπιτς νησί ένα σπίτι 17 εκατ. δολαρίων, ενώ τα επενδυτικά κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου Elliot Management μεταφέρουν τα κεντρικά γραφεία τους από το Μανχάταν της Νέας Υόρκης στη νότια Φλόριντα, εκεί όπου θα ανοίξει γραφεία και ο κολοσσός των ιδιωτικών κεφαλαίων Blackstone.

Ο ιδρυτής και διευθύνων σύμβουλος της Tesla, Ελον Μασκ, σκέφτεται να ανταλλάξει το Λος Αντζελες με τον τεχνολογικό κόμβο του Τέξας, όπου τελεί υπό ανέγερση το νέο του εργοστάσιο, Cybertruck. Ο δε δημιουργός της Oracle, Λάρι Ελισον, πρόκειται να μεταφέρει από τη Σίλικον Βάλεϊ εκεί τα κεντρικά γραφεία της. Ορισμένοι κάτοικοι ακριβών αστικών κέντρων, όπως η Νέα Υόρκη, το Λος Αντζελες και το

Από πολιτείες με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές σε εκείνες με τους χαμηλότερους.

Σαν Φρανσίσκο, μπορούν να απαλλαγούν μια και καλή από τους μεγιστάνες, τους οποίους κατηγορούν για την όξυνση των εισοδηματικών διαφορών και την εκτίναξη των τιμών γης και ακινήτων. Αλλά οι ίδιες οι πόλεις θα πληρώσουν ένα πραγματικά μεγάλο τίμημα για την αναχώρησή τους, γιατί αρκούν λίγοι από εκείνους για να τις καταστρέψουν. Οταν ο δισεκατομμυριούχος δημιουργός επενδυτικών κεφαλαίων Ντέιβιντ Τέπερ έφυγε από το Νιου Τζέρσεϊ για το Μαϊάμι Μπιτς, το 2015, προκάλεσε τέτοια ζημία στον προϋπολογισμό της πόλης, που ορισμένοι την εκτιμούν σε άνω των 100 εκατ. δολαρίων ετησίως, αν και προσφάτως επανέκαμψε στη βάση του. Ενα εντυπωσιακό 80% των εσόδων από δημοτικούς φόρους της Νέας Υόρκης προέρχεται από το μόλις 17% των κατοίκων της με ετήσιο εισόδημα άνω των 100.000 δολαρίων, βάσει ορισμένων εκτιμήσεων.

Εάν απλώς ένα 5% αυτών των ανθρώπων αποφασίσει να μετακινηθεί, θα κοστίσει στην πόλη σχεδόν 1 δισ. δολάρια λιγότερα φορολογικά έσοδα.

Οι πολύ μεγάλες διαφορές στο υπάρχον σύστημα των ΗΠΑ μεταξύ των πολιτειακών και των δημοτικών φόρων επιτρέπουν στους κροίσους να εξοικονομούν εκατομμύρια, ενώ σε μερικές περιπτώσεις ακόμη και δεκάδες εκατομμύρια ή εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια τον χρόνο, απλώς και μόνο μετακομίζοντας από τις πολιτείες με τους υψηλούς φορολογικούς δείκτες σε εκείνες με τους χαμηλότερους.

Οι ευνοϊκές ρυθμίσεις που ισχύουν σε πολιτείες όπως η Φλόριντα δεν προϋποθέτουν ούτε καν έναν ελάχιστο αριθμό ημερών παραμονής στο έδαφός της για να θεωρηθεί κάποιος κάτοικος. Απλώς θα πρέπει να προσέχουν οι μεγιστάνες να μη διαμένουν πολλές ημέρες στις πολιτείες όπου είναι υψηλοί οι φόροι, όπως είναι η Νέα Υόρκη και η Καλιφόρνια, όπου οι επιχειρήσεις τους εδράζουν.

Λόγου χάριν, στη Νέα Υόρκη υπάρχει ελάχιστο όριο παραμονής της τάξεως των 184 ημερών. Φυσικά, τουλάχιστον σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, υπάρχουν μεγαλουπόλεις οι οποίες ωφελούνται από αυτού του είδους τη μετανάστευση και, είναι αλήθεια, πως δεν μπορείς να κατηγορήσεις τις πόλεις και τις πολιτείες που δελεάζουν αυτούς τους ανθρώπους.

Σε μια ζώνη όπως το Μαϊάμι Μπιτς, όπου οι φόροι ακινήτων ισοδυναμούν στο 1,5%-2% της εκτιμώμενης αξίας μιας οικίας, ένας άνθρωπος που αγοράζει σπίτι 30 εκατ. δολαρίων θα καταβάλει μισό εκατομμύριο δολάρια ή και παραπάνω σε ετήσια βάση. Ωστόσο, οι πολιτείες που εγκαταλείπονται έχουν μεγάλα ελλείμματα στον προϋπολογισμό τους.

Επιπλέον, στην ουσία δεν μετατοπίζεται η παραγωγική βάση ούτε κάποια άλλη επιχειρηματική δραστηριότητα, μιας και αυτοί που αλλάζουν διεύθυνση είναι όσοι ελέγχουν το κεφάλαιο. Ούτε κάτι από αυτά προμηνύει το τέλος πόλεων λαμπερών όπως το Σαν Φρανσίσκο και η Νέα Υόρκη. Στην πραγματικότητα, πολλά, ή ίσως και τα περισσότερα, επενδυτικά κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου αυτών των δύο μεγαλουπόλεων απλώς κάνουν μετακόμιση των επενδυτών τους.

Σε φρενήρη άνοδο οδήγησαν το bitcoin τοποθετήσεις θεσμικών

Το κρυπτονόμισμα κατέγραψε την Πέμπτη νέο ιστορικό υψηλό άνω των 23.400 δολ.

Νέα ιλιγγιώδη άνοδο σημείωσε το μεγαλύτερο εκ των ψηφιακών κρυπτονομισμάτων, το bitcoin, μετά 12 μήνες συνεχούς αναρρίχησης ακόμη πιο θεαματικής από την αντίστοιχη προ τριετίας. Σύμφωνα με την εταιρεία δεδομένων της αγοράς κρυπτογραφημένων αξιών Coin Metrics, η τιμή του bitcoin σημείωσε την Πέμπτη νέο άλμα υπερβαίνοντας τις 23.400 δολάρια, καταγράφοντας άνοδο 12% μέσα σε μία ημέρα.

Οι φανατικοί οπαδοί του αποδίδουν το νέο άλμα της αδιαφανούς και εν πολλοίς ακατανόητης ψηφιακής επένδυσης στο γεγονός ότι τελευταία έχουν επενδύσει σε αυτό ορισμένοι θεσμικοί επενδυτές που το αντιμετωπίζουν σαν ένα νέο είδος ασφαλούς καταφυγίου όπως ο χρυσός. Ειδικότερα, το θεωρούν ασφαλιστική δικλίδα έναντι ενδεχόμενης ανόδου του πληθωρισμού ως συνεπακόλουθο των πολιτικών που υιοθετούν κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες για να αντιμετωπίσουν τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας.

Στην αρχή της εβδομάδας, η βρετανική επενδυτική Ruffer ανακοίνωσε ότι έχει επενδύσει περίπου το 2,5% του χαρτοφυλακίου της σε bitcoin «ως μια μικρή πολιτική ασφάλισης έναντι της συνεχιζόμενης υποτίμησης των μεγαλύτερων νομισμάτων του κόσμου». Εχουν, άλλωστε, επενδύσει στο κρυπτονόμισμα διάσημοι μεγαλοεπενδυτές όπως ο Πολ Τιούντορ Τζόουνς και ο Στάνλεϊ Ντρακενμίλερ, αλλά και μεγάλες εταιρείες ηλεκτρονικών πληρωμών όπως η PayPal και η Fidelity.

Σε πρόσφατη κοινοποίησή της προς τους επενδυτές, η JPMorgan προέβλεψε πως το ενδιαφέρον των επενδυτών θα αυξήσει τις εισροές αποσπώντας το ενδιαφέρον από τον χρυσό. Ετσι η νέα ανοδική πορεία του κρυπτονομίσματος δικαιώνει την επιχειρηματολογία των αμετανόητων υποστηρικτών του. Παρά τις προειδοποιήσεις οικονομολόγων διαμετρήματος ότι πρόκειται περί απάτης ή «φούσκας», επιμένουν να το θεωρούν χρήμα του μέλλοντος και να χαρακτηρίζουν αρετές του όσα χαρακτηριστικά του καταδικάζουν απερίφραστα συμβατικοί οικονομολόγοι και παράγοντες της αγοράς. Στη διάρκεια του έτους που τελειώνει η συνολική άνοδος του κρυπτονομίσματος έχει φτάσει αισίως το 200%. Προηγήθηκε την Τετάρτη η εκτίναξή του σε επίπεδα πάνω από 20.000 δολάρια,

Πέρα από ένθερμους υποστηρικτές, το bitcoin έχει και φανατικούς εχθρούς, όπως ο Γουόρεν Μπάφετ που το παρομοιάζει με τυχερό παιχνίδι και ο οικονομολόγος Νουριέλ Ρουμπινί, ο οποίος το χαρακτηρίζει «μεγάλη απάτη».

Κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους έχει σημειώσει άνοδο της τάξης του 200%.

το επίπεδο που πλησίαζε δηλαδή πριν από ακριβώς τρία χρόνια, στα τέλη του 2017. Τότε ύστερα από μια αναλόγως θεαματική άνοδο κατακρημνίστηκε απότομα και σε μία μόνο ημέρα έχασε το 25% της τότε αξίας του. Στη συνέχεια, σε χρονικό διάστημα ενός έτους υποχώρησε από 19.900 δολάρια σε 3.158 δολάρια στα τέλη του 2018.

Εκτοτε, όμως, το bitcoin σημειώνει συνεχή άνοδο, που συνολικά έχει φτάσει το 500% και οι υποστηρικτές του προεξοφλούν την περαιτέρω άνοδό του και επιμένουν πως δεν πρόκειται να επαναληφθεί το σενάριο του Δεκεμβρίου του 2017. Ορισμένοι φτάνουν στο σημείο να πιθανολογούν την εκτίναξή του στο ιλιγγιώδες επίπεδο των 400.000 δολαρίων. Ανάμεσά τους ο Σκοτ Μάινερντ, γενικός υπεύθυνος επενδύσεων στην Guggenheim Investments, που προβλέπει αυτήν την τιμή επικαλούμενος τη σπανιότητα του κρυπτονομίσματος, αλλά και την αξία του την οποία θεωρούν συγκρίσιμη με περιουσιακά στοιχεία όπως ο χρυσός.

Από την πλευρά τους, παραδοσιακοί οικονομολόγοι, επενδυτές όπως και τα συμβατικά ΜΜΕ επιμένουν να προειδοποιούν ότι η «φούσκα» θα σκάσει και πάλι, έστω και αν το ράλι πρόκειται να κρατήσει κάπως περισσότερο αυτή τη φορά. Ανάμεσά τους ο μεγαλοεπενδυτής Γουόρεν Μπάφετ, ο οποίος το παρομοιάζει με τυχερό παιχνίδι, ενώ από τα ηχηρότερα και πιο διάσημα ονόματα του κόσμου της οικονομίας που χαρακτηρίζουν «μεγάλη απάτη» το bitcoin είναι ο Νουριέλ Ρουμπινί. Ο οικονομολόγος που είχε προβλέψει τη χρηματοπιστωτική κρίση και το κραχ του 2008 επιμένει πως είναι θέμα χρόνου να μηδενιστεί η αξία του κρυπτονομίσματος. Οπως επισημαίνει, δεν υπάρχει τίποτε που να στηρίζει την αξία των κρυπτονομισμάτων ούτε ο τελικός αγοραστής, τίποτε και κανένας που να διαδραματίζει τον ρόλο των κεντρικών τραπεζών.

Οι φανατικοί οπαδοί του bitcoin και της ακατανόητης για τη συντριπτική πλειονότητα των ανθρώπων τεχνολογίας του blockchain στην οποία βασίζεται το κρυπτονόμισμα θεωρούν πως σε αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά του έγκειται η αξία του: στο γεγονός ότι δεν ανήκει σε κανέναν και δεν ελέγχεται. Ως εκ τούτου, το θεωρούν το χρήμα του μέλλοντος και την επένδυση του μέλλοντος.

Ψωνίζουν γρήγορα και αναζητούν ποιοτικά προϊόντα λόγω πανδημίας

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Λιγότερες επισκέψεις, μεγαλύτερα «καλάθια» και έμφαση στην ποιότητα και δευτερευόντως στην τιμή είναι τα τρία βασικά χαρακτηριστικά που προσέδωσε η πανδημία στον Ελληνα αγοραστή προϊόντων σούπερ μάρκετ, χαρακτηριστικά που στην πραγματικότητα έχουν ως κοινό παρονομαστή τον φόβο.

Είναι, μάλιστα, αυτά τα χαρακτηριστικά που μετατρέπουν το σούπερ μάρκετ από προορισμό σε ανάγκη –ενδεικτικό είναι ότι ένας στους πέντε καταναλωτές δηλώνει ότι δεν έχει καλή διάθεση για ψώνια στο σούπερ μάρκετ– κάτι, βεβαίως, που αναμένεται να αντιστραφεί όταν βρεθεί επαρκής τρόπος αντιμετώπισης της COVID-19 και γι' αυτό οι επιχειρήσεις του κλάδου προχωρούν σε στρατηγικές διαφοροποίησης και βελτίωσης της αγοραστικής εμπειρίας, προετοιμαζόμενες για την επόμενη ημέρα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει επίσης ότι οι καταναλωτές δίνουν έμφαση στην ποιότητα και ψωνίζουν στην πλειονότητά τους από ένα σούπερ μάρκετ, σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε στην προ κορωνοϊού περίοδο και κυρίως κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Μένει να δούμε, λοιπόν, εάν η ύφεση στην οποία έχει ήδη εισέλθει εκ νέου η ελληνική οικονομία προκαλέσει αντιστροφή αυτού του χαρακτηριστικού που παρατηρείται φέτος υπό τις έκτακτες συνθήκες του κορωνοϊού και κάνει ξανά τους Ελληνες καταναλωτές «κυνηγούς προσφορών» και λιγότερο πιστούς σε συγκεκριμένες μάρκες και επιχειρήσεις. Σύμφωνα, λοιπόν, με την πλέον πρόσφατη έρευνα καταναλωτικής συμπεριφοράς που πραγματοποίησε το Εργαστήριο Μάρκετινγκ του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΟΠΑ) και παρουσιάζει σήμερα η «Καθημερινή», η συχνότητα αγορών στις αλυσίδες σούπερ μάρκετ είναι κατά μέσον όρο 5,6 φορές τον μήνα, από 7,2 φορές μηνιαίως που είχε καταγραφεί στην προηγούμενη έρευνα του ΟΠΑ, η οποία είχε διενεργηθεί πριν ξεσπάσει η πανδημία. Ειδικότερα, οι περισσότεροι καταναλωτές δηλώνουν ότι ψωνίζουν 4 φορές μηνιαίως, με το 64% των ερωτηθέντων να δηλώνει ότι ψωνίζει έως 5 φορές μηνιαίως.

Πιστοί σε ένα κατάστημα

Πάνω από τους μισούς, και συγκεκριμένα το 54,5% των ερωτηθέντων, δήλωσαν ότι κάνουν τις αγορές σταθερά από ένα σούπερ μάρκετ. Το 45,5% των καταναλωτών χρησιμοποιεί περισσότερες από μία εναλλακτικές επιλογές, δηλαδή χρησιμοποιεί περισσότερα από ένα καταστήματα για τις αγορές του. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην προηγούμενη έρευνα τα παραπάνω ποσοστά ήταν αντίστροφα: τότε το 44,7% δήλωνε ότι ψωνίζει σταθερά από ένα σούπερ μάρκετ και το υπόλοιπο 55,3% ότι επιλέγει περισσότερα του ενός καταστήματα.

Οι αλλαγές στην καταναλωτική συμπεριφορά που επέφερε η COVID-19

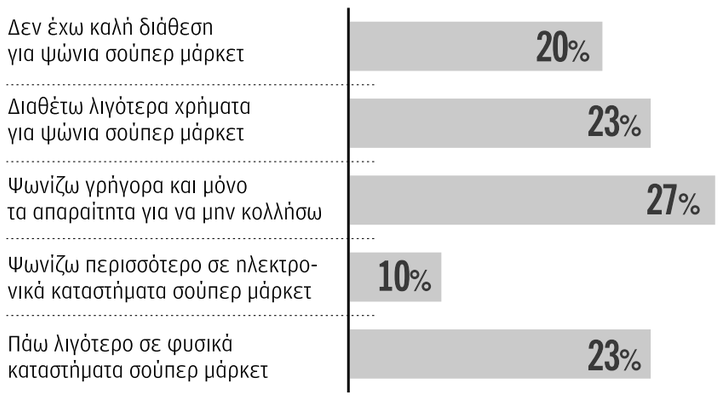

ΠΗΓΗ: Εργαστήριο Μάρκετινγκ Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η μείωση της συχνότητας επισκέψεων στο σούπερ μάρκετ σε συνδυασμό με την ανάγκη αποθεματοποίησης βασικών ειδών, κάτι που παρατηρήθηκε ιδίως στο πρώτο lockdown, έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση της μέσης δαπάνης ανά επίσκεψη. Αυτή πλέον διαμορφώνεται στα 60 ευρώ έναντι 43,10 ευρώ το 2019.

Ο φόβος του κορωνοϊού προκάλεσε σοβαρές αλλαγές σε ό,τι αφορά την παρουσία των καταναλωτών στα φυσικά καταστήματα. Ετσι, σύμφωνα με την έρευνα του ΟΠΑ, το 27% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι πραγματοποιεί γρήγορα τις αγορές του για να περιορίσει το ενδεχόμενο να προσβληθεί από την COVID-19, το 23% δηλώνει ότι επισκέπτεται λιγότερο τα φυσικά καταστήματα σούπερ μάρκετ, το 10% ότι ψωνίζει περισσότερο από ηλεκτρονικά σούπερ μάρκετ, ενώ ένα 20% δηλώνει ότι δεν έχει καλή διάθεση για ψώνια σούπερ μάρκετ.

Ελληνικά προϊόντα

Οπως η οικονομική κρίση της προηγούμενης δεκαετίας προκάλεσε τη στροφή στα ελληνικά προϊόντα με κίνητρο τη στήριξη της εθνικής οικονομίας και της απασχόλησης, έτσι και τώρα η πανδημία κάνει τους καταναλωτές να κατατάσσουν ψηλά στις προτιμήσεις τους τα ελληνικά προϊόντα, θεωρώντας τα ποιοτικά και ασφαλή. Βάσει της έρευνας, το 62% πιστεύει ότι τα ελληνικά προϊόντα είναι ασφαλέστερα και πιο ποιοτικά από τα εισαγόμενα, το 91% πιστεύει ότι προτιμώντας ελληνικά προϊόντα στηρίζει την παραγωγή της χώρας, ενώ το 83% πιστεύει ότι προτιμώντας ελληνικά προϊόντα βοηθά στη μείωση της ανεργίας.

Καθοριστικό ρόλο, βεβαίως, για το ποιες από τις παραπάνω συμπεριφορές θα παγιωθούν θα διαδραματίσει, αφενός, ο βαθμός αντιμετώπισης του κορωνοϊού και, αφετέρου, το βάθος και το εύρος της ύφεσης στην ελληνική οικονομία. Οι καταναλωτές, πάντως, δεν εμφανίζονται ιδιαιτέρως αισιόδοξοι, με την πλειονότητα να παρουσιάζεται επιφυλακτική για την επόμενη ημέρα. Ειδικότερα, το 41,6% είδε επιδείνωση της οικονομικής του κατάστασης εντός του 2020, ενώ για το 51% αυτή παρέμεινε στα ίδια επίπεδα με πριν. Για το 2021 το 32,7% των ερωτηθέντων αναμένει χειροτέρευση της οικονομικής του κατάστασης, το 47,8% εκτιμά πως αυτή δεν θα μεταβληθεί, ενώ υπάρχει ένα 19,4% που αναμένει βελτίωση. Το 30% θεωρεί ότι το 2021 θα προβεί σε λιγότερες αγορές, ενώ το 58% εκτιμά ότι θα κάνει τις ίδιες με φέτος.

Η έρευνα έγινε τηλεφωνικά σε δείγμα 1.805 νοικοκυριών με τυχαία δειγματοληψία και με χρήση δομημένου ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου και ειδικού λογισμικού. Την επιστημονική ευθύνη της έρευνας είχε ο διευθυντής του Εργαστηρίου Μάρκετινγκ του ΟΠΑ, καθηγητής Γεώργιος Μπάλτας.

GoGordian
7777 5656 | gogordian.com

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2020

GoGordian
7777 5656 | gogordian.com

Αδεια ξενοδοχεία και γραφεία γίνονται κατοικίες

Με αγορές άδειων ξενοδοχείων, εμπορικών κέντρων και γραφείων θα αποπειραθεί να ανακουφίσει η Νότια Κορέα όσους γονατίζουν από τα υψηλά ενοίκια των κατοικιών. Η χώρα αντιμετωπίζει οξύτατο πρόβλημα και η κυβέρνηση του προέδρου Μουν Τζάε Ιν είχε ήδη κινηθεί από το 2017, λαμβάνοντας μια σειρά μέτρων. Ωστόσο, η μείωση των τιμών των ενοικίων κάθε άλλο παρά επετεύχθη, οπότε η κριτική που του ασκείται σε πανεθνικό επίπεδο είναι έντονη. Σήμερα αναγκάζεται να εκπονήσει ένα εναλλακτικό σχέδιο, το οποίο συνίσταται στην αγορά χώρων σε άδεια ξενοδοχεία, εμπορικά κέντρα, εργατικές κατοικίες και σε γραφεία, ώστε να δημιουργήσει κόμβους στέγασης με οικιστικά στούντιο σε προσιτές τιμές. Μάλιστα, όπως αναφέρει σε δημοσίευμα το ειδησεογραφικό πρακτορείο Reuters, η όλη κατάσταση δυσχεραίνει ιδιαιτέρως έναν ολοένα και υψηλότερο αριθμό εργένηδων. Σε χθεσινή δήλωσή της η κυβέρνηση είπε ότι μέσα στα επόμενα δύο χρόνια θα προσθέσει στο σύστημα στέγης 114.000 σπίτια. «Ολοι σας θα δείτε ξενοδοχεία να μετατρέπονται σε οικονομικά, υψηλής ποιότητας σπίτια για μονοπρόσωπα νοικοκυριά», δήλωσε ο Κιμ Χιουν Μέε, αρμόδιος υπουργός Γης, Υποδομών και Μεταφορών. Ωστόσο, το νέο μέτρο έχει προξενήσει σοβαρές αντιδράσεις, διότι δείχνει να κάνει διάκριση εις βάρος των πολυμελών οικογενειών, οι οποίες πλήττονται επίσης από τα δυσθεώρητα ενοίκια και βρίσκονται στο επίκεντρο της στεγαστικής κρίσης.

Στόχος της Σεούλ, να προσθέσει στο σύστημα στέγης 114.000 σπίτια σε δύο χρόνια.

Η Σεούλ πρόκειται να κινηθεί με γνώμονα κυρίως τους μη προνομιούχους πολίτες της, που ανήκουν στις πιο ευάλωτες κοινωνικά και οικονομικά ομάδες και ενδιαφέρονται για σπίτια «ζεονσέ». Πρόκειται για οικίες που μπορεί να τις κατοικήσει κάποιος δίδοντας ως προκαταβολή ένα 50% με 90% της αξίας του ακινήτου, χωρίς άλλη μηνιαία οικονομική υποχρέωση για διάστημα δύο ετών. Πάντως, πρόσφατη αλλαγή στη νομοθεσία υπέρ των ενοικιαστών τούς δίνει τη δυνατότητα να παρατείνουν για επιπλέον δύο χρόνια το συμβόλαιό τους, ενώ μετά τα τέσσερα χρόνια μπορεί ο ιδιοκτήτης να αυξήσει έως και 5% την προκαταβολή. Στο πέρας της μίσθωσης η προκαταβολή επιστρέφεται στο ακέραιο, εκτός εάν υπάρξουν ζημιές στο ακίνητο. Ο ιδιοκτήτης κερδίζει από την απόδοση που θα έχει η επένδυση των χρημάτων της προκαταβολής. Δεδομένου ότι τα επιτόκια καταθέσεων είναι χαμηλά, αρκετοί στρέφονται στις κατοικίες «ζεονσέ» ως επένδυση, εξ ου και αυξάνεται η ζήτησή τους. Ακόμη ένας λόγος είναι ότι παρατηρήθηκε κατακόρυφη αύξηση των νοικοκυριών στη Νότια Κορέα, ενώ, λόγω της νέας νομοθεσίας, πολλοί ιδιοκτήτες αποφάσισαν να κάνουν ιδιοκατοίκηση. Από το σύνολο των 114.000 κατοικιών, το 40% και πλέον, ήτοι 49.000 μονάδες, θα διατεθούν από την κυβέρνηση στους δικαιούχους έως τα τέλη του πρώτου εξαμήνου το 2021. Στο πλαίσιο αυτό, η κυβέρνηση σχεδιάζει σε πρώτη φάση να διαθέσει στους πολίτες εργατικές κατοικίες που έμειναν άδειες πάνω από 3 χρόνια, ενώ στη συνέχεια θα μετατρέψει άδεια γραφεία, ξενοδοχεία και εμπορικά κέντρα σε οικίες «ζεονσέ» έως τα τέλη του 2021.

Κάθετη πτώση της ζήτησης για βραχύβιες μισθώσεις στην Ελλάδα

Μείωση έως και 70% σε αρκετές περιοχές της Αθήνας

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

«Ανθρακες ο θησαυρός» αποδείχθηκαν οι βραχυχρόνιες μισθώσεις για την πλειονότητα των ιδιοκτητών ακινήτων που επέλεξαν να δραστηριοποιηθούν στην αγορά αυτή, διαθέτοντας κατοικίες σε περιοχές εκτός του κέντρου της Αθήνας. Με εξαίρεση ίσως ορισμένες περιοχές των νοτίων προαστίων, οι οποίες έτυχαν κάποιας ζήτησης, μόνο όμως κατά τους θερινούς μήνες, στις υπόλοιπες περιπτώσεις, οι ξένοι επισκέπτες ήταν λιγοστοί και σίγουρα όχι αρκετοί, ώστε να δικαιολογήσουν την επένδυση για την ανακαίνιση/ανακατασκευή ακινήτων στις περιοχές αυτές, ή ακόμα περισσότερο την αγορά με στόχο την εκμετάλλευση μέσω ψηφιακών πλατφορμών βραχυχρόνιων μισθώσεων.

Στο κέντρο της Αθήνας το ποσοστό μείωσης είναι μόλις 11%.

Αυτό αποκαλύπτουν και τα σχετικά νούμερα των αγγελιών ακινήτων στις εν λόγω πλατφόρμες, έχοντας καταγράψει μεγάλη πτώση από το υψηλό στο οποίο είχαν βρεθεί προ διετίας (ή ακόμα και πριν από ένα χρόνο σε ορισμένες περιοχές). Κατά μέσον όρο, η πτώση διαμορφώνεται πέριξ του 50%, ωστόσο δεν λείπουν και περιπτώσεις, όπου καταγράφεται μείωση της τάξεως του 70%, όπως για παράδειγμα στον Δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού.

Η κάμψη είναι σημαντικότερη στα βόρεια προάστια, τα οποία ούτως ή άλλως αποτελούσαν μια ιδιαίτερα ριψοκίνδυνη αγορά, για όσους κινήθηκαν στην αγορά των βραχυχρόνιων μισθώσεων, καθώς η απόστασή τους από τα τουριστικά αξιοθέατα και η έλλειψη προσβάσεων από μέσα σταθερής τροχιάς, τα καθιστούσαν εξαρχής περιοχές που απευθύνονταν σε ένα διαφορετικό κοινό. Για παράδειγμα, όπως σημειώνουν στελέχη της αγοράς βραχυχρόνιων μισθώσεων, τα βόρεια προάστια απευθύνονται κατά βάση στο ελληνικό κοινό, σε ανθρώπους από την Περιφέρεια, που επισκέπτονται την Αθήνα για λίγες ημέρες, π.χ. για επαγγελματικούς λόγους, ή για λόγους υγείας. Ακόμα κι έτσι βέβαια, οι επιλογές των ανθρώπων αυτών είναι πολλαπλές και δεν χρειάζεται να περιοριστούν στα βόρεια προάστια, αν π.χ. η δουλειά τους είναι στο κέντρο της Αθήνας, ή στα νότια προάστια, ή ακόμα και τον Πειραιά.

Η κάμψη είναι σημαντικότερη στα βόρεια προάστια, τα οποία ούτως ή άλλως αποτελούσαν μια ιδιαίτερα ριψοκίνδυνη αγορά.

Ως εκ τούτου, ακόμα και στο απόγειο των βραχυχρόνιων μισθώσεων, σε περιοχές όπως το Χαλάνδρι, η Κηφισιά και το Μαρούσι, οι αγγελίες δεν ξεπερνούσαν τις 171, 167 και 237 αντίστοιχα. Σήμερα, τα αντίστοιχα νούμερα είναι μόλις 92, 71 και 133, σημειώνοντας πτώση κατά 46,2%, 57,4% και 43,8%.

Μεγαλύτερες «αντοχές» εμφανίζουν οι περιοχές των νοτίων προαστίων και γενικότερα σημεία όπου είναι ευκολότερη η πρόσβαση στο κέντρο της Αθήνας, π.χ. λόγω του μετρό. Η εγγύτητα προς τη θάλασσα ακόμα και σε ένα διαμέρισμα που βρίσκεται εντός του αστικού ιστού, έχει βοηθήσει περιοχές όπως ο Αλιμος, η Γλυφάδα, το Παλαιό Φάληρο, η Βούλα και η Βουλιαγμένη να διατηρήσουν έναν αρκετά υψηλό αριθμό αγγελιών, έστω κι αν αυτός υπολείπεται κατά πολύ σε σχέση με το κέντρο της Αθήνας. Ωστόσο, σε αντίθεση με τις συνοικίες πέριξ της Ακρόπολης, τα ακίνητα στις περιοχές των νοτίων προαστίων εμφανίζουν μεγαλύτερη εποχικότητα, με αποτέλεσμα τα μηνιαία έσοδά τους να μην είναι ανάλογα, λόγω της χαμηλότερης πληρότητας.

Ενδεικτικό της διαφοράς με το κέντρο της Αθήνας, είναι ότι π.χ. στο εμπορικό τρίγωνο, που είναι η δημοφιλέστερη περιοχή για τη βραχυχρόνια μίσθωση, ακόμα και σήμερα απαντώνται 1.585 αγγελίες, έχοντας υποχωρήσει μόλις 11% σε σχέση με τον φετινό Φεβρουάριο. Αντίστοιχα, στο Κουκάκι συναντά κανείς σήμερα 824 αγγελίες ακινήτων, μόλις 18% λιγότερες από τις 973 του περασμένου Φεβρουαρίου. Σε άλλες περιοχές του κέντρου βέβαια, η πτώση είναι αισθητά μεγαλύτερη, καθώς οι ιδιοκτήτες των διαμερισμάτων αυτών προτίμησαν να τα εκμισθώσουν μέσω μακροχρόνιων συμφωνιών, εκτιμώντας ότι ακόμα και αν επιστρέψει η ζήτηση από ξένους επισκέπτες, αρχής γενομένης από το καλοκαίρι του 2021, αυτή δεν θα είναι αρκετή, ώστε να επιτρέψει κάποιο κέρδος.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Πιο δίσεκτο και από το δίσεκτο

Την προηγούμενη βδομάδα σας εκμυστηρεύτηκα πως δεν τολμούσα να πω πως είδαμε τον πάτο του 2020 και, δυστυχώς, οι φόβοι μου επαληθεύτηκαν με την καταψήφιση του προϋπολογισμού. Τώρα, βάλτε ένα κρασάκι ή ένα ουισκάκι, αράξτε και απολαύσετε το πλοίο που ονομάζεται Κύπρος να βουλιάζει.

Τι, είμαι υπερβολικός;

Μπορεί να είμαι υπερβολικός αλλά σίγουρα δεν είμαι επιφανειακός. Και οι κύριοι της Βουλής απέδειξαν ότι όχι μόνο επιφανειακοί είναι, αλλά και χαρακτηριστικά ποταποί. Ενώ είναι εντεταλμένοι από τον λαό να τον αντιπροσωπεύουν και να νομοθετούν υπέρ του διασφαλίζοντας πρώτιστα το καλώς νοούμενο συμφέρον του και την ευημερία του, προχθές έπραξαν τα δέοντα για να οδηγήσουν τον λαό σε ένδεια, σε οικονομική δυσπραγία και έσπρωξαν μια ολόκληρη χώρα κάτω στον γκρεμό, αντί να την τραβήξουν από το χέρι.

Το μέτρο κύριοι είναι μεγάλη υπόθεση, όπως μεγάλη υπόθεση είναι να αναγνωρίζεις πότε είναι η κατάλληλη στιγμή να ενεργήσεις προς συγκεκριμένη κατεύθυνση. Προχθές αποδείξατε πως δεν έχετε ούτε μέτρο ούτε και αίσθηση της κατάλληλης στιγμής. Και όλο αυτό είναι απείρως εκνευριστικό για τον μέσο πολίτη αυτής της χώρας επειδή γνωρίζατε τις συνέπειες της καταψήφισης, γνωρίζατε ή έπρεπε να γνωρίζατε την πραγματική διάσταση των δωδεκατημορίων και τι όλα αυτά σημαίνουν κάτω από τις συνθήκες της πανδημίας, οι οποίες ταλανίζουν όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας και της κοινωνίας για δέκα μήνες τώρα και πάμε.

Αποδείξατε πανηγυρικά πως τον λαό, την κοινωνία και την χώρα την έχετε γραμμένη κανονικά εκεί που δεν πιάνει μελάνι. Η ατζέντα σας βλέπει ως εκεί που βλέπουν τα μικροπολιτικά σας συμφέροντα και αυτό ισχύει για όλους. Το ότι νομίζετε πως καταψηφίζοντας τον προϋπολογισμό κερδίζετε πολιτικούς πόντους, σας κάνει απλά ακόμη πιο τραγικούς. Αύριο που ο κοσμάκης θα πεινάσει, θα αρρωστήσει, αύριο που οι μισές επιχειρήσεις θα κλείσουν, αύριο που δεν θα επεκταθούν νοσοκομεία, δεν θα κτιστούν σχολεία, δεν θα κατασκευαστούν πιο ασφαλείς δρόμοι, εσείς που είπατε «όχι», κάνετε ένα παρτάκι για να γιορτάσετε πως τάχα μου την φέρατε στον Αναστασιάδη και στον Αβέρωφ. Στο μεταξύ πείτε του κοσμάκη να φάει φακέλους των πολιτογραφήσεων για να χορτάσει την πείνα του και να εμβολιαστεί με το βάλσαμο κατά της διαφθοράς που εσχάτως ανακαλύψατε, για να μπορέσει να βρει την υγεία του. Αυτό που δεν μπορώ να αποφασίσω και με προβληματίζει αφάνταστα, είναι αν πρέπει να πάρει ο Αναστασιάδης βραβείο ανακάλυψης της διαφθοράς ή αν το ΔΗΚΟ και το ΑΚΕΛ θα πρέπει να μοιραστούν το βραβείο άμεσης πάταξής της.

Επραξαν τα δέοντα για να οδηγήσουν τον λαό σε ένδεια, σε οικονομική δυσπραγία και έσπρωξαν μια ολόκληρη χώρα κάτω στον γκρεμό, αντί να την τραβήξουν από το χέρι.

Με το κληροδότημά σας λοιπόν μας φέρνετε στο τέλος ενός δίσεκτου χρόνου δίνοντας μας τόσα εφόδια όσα για να προσμένουμε σε ένα ακόμα χειρότερο 2021. Δεν πειράζει όμως, αρκεί που μας λέτε πως ενδιαφέρεστε για εμάς και τα παιδιά μας, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μας, για την παιδεία και την υγεία μας. Μας πείσατε. Όπως μας πείσατε ότι σας ενδιαφέρει η εικόνα της χώρας μας στο εξωτερικό. Δεν χρειαζόταν και μεγάλη προσπάθεια για να πειστούμε. Τα βλέπουμε κάθε τόσο από τα διεθνή κανάλια ή όταν τραβάνε κάποιους … φακέλους οι ξένοι άμα θέλουν να μας επιβάλουν κάτι. Για αυτά τα επιτεύγματά σας κύριοι, αξίζετε το βραβείο ανακάλυψης του πιο δίσεκτου έτους και από το δίσεκτο.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΝΕΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ

Ανακάλυψε όλες τις ευκαιρίες ακινήτων από την Gordian

N
W E
S

GoGordian
7777 5656 | gogordian.com

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ζωή
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Τζιαι στο κορμίν τζιαι στην ψυσιήν να ’σαστεν πλουμισμένοι

Τα παραδοσιακά ζυμώματα και ο κύκλος της ζωής μέσα από ήθη και έθιμα αιώνων

Το κυρίως εορταστικό ψωμί των Χριστουγέννων ήταν το λεγόμενο Χριστόψωμο, ή Γεννόπιττα, ή Γεννοπούλα, «ήταν ένα μεγάλο ψωμί σησαμωτό, πλουμισμένο στη μέση με ένα μεγάλο σταυρό με σύμβολα και σχέδια που διαφοροποιούνταν από περιοχή σε περιοχή της Κύπρου.

«Τα ζυμώματα ξεκινούσαν τρεις μέρες πριν από τα Χριστούγεννα, γιατί σύμφωνα με τις λαϊκές αντιλήψεις, αν ζύμωναν τις μέρες του δωδεκαημέρου οι καλικάντζαροι (σκαλαπούνταροι) θα πείραζαν και θα λέρωναν τα ζυμάρια τους, γι’ αυτό και στα σησαμωτά έβαζαν πάντοτε μαυροκόκκο που το θεωρούσαν αποτρεπτικό των κακών πνευμάτων».

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

«Δεινόν μεν ιδόντα παριππεύσαι Κυπρίους άρτους: Μαγνήτις γαρ λίθος ως έλκει τους πεινώντας», λέει ο Αθήναιος, και ο Ιππώναξ «Κυπρίων βέκος φαγούσι καμαθουσίων πυρόν», δηλαδή των Κυπρίων το ψωμί και των Αμαθούσιων το σιτάρι, από την αρχαιότητα, λοιπόν, το κυπριακό ψωμί ήταν ξακουστό, τόσο που σαν μαγνήτης έλκει όσους πεινούν, και είναι αδύνατον να τους προσπεράσεις. Πόσα λέμε ότι γίνονται για ένα κομμάτι ψωμί, πόσα δένουν κάποιους ανθρώπους που έχουν φάει ψωμί και αλάτι μαζί. Πόσα υπομένουμε για τον άρτον τον επιούσιον, πόσοι αγώνες έγιναν για το ψωμί κι ελευθερία; Το ψωμί, λοιπόν, έχει σημαντική θέση στη ζωή του ανθρώπου και στις παραδόσεις του τόπου μας έχει δεσπόζουσα θέση. Τα χριστουγεννιάτικα ζυμώματα αυτές τις μέρες σε παλαιότερες εποχές είχαν την τιμητική τους, ίσως ακόμα και σήμερα κάποιες νοικοκυρές να πυρώνουν τους φούρνους τους…

Για αυτά τα ζυμώματα μίλησε στην «Κ» η Δωρίτα Βοσκαρίδου, διευθύντρια του Μουσείου «Το Πλουμιστό Ψωμί», το οποίο βρίσκεται στη Λεμεσό και μας εξήγησε πώς το «Πάσκαν των Γεννών», τα Χριστούγεννα, δημιούργησαν το υπόβαθρο για την καθιέρωση πολλών εθίμων, που στη χώρα μας ακόμα διατηρούνται, κυρίως από τις μεγαλύτερες γενιές. Όπως λέει η κα Βοσκαρίδου ο Χριστός που γεννιέται είναι ο Άρτος της ζωής και τα γιορταστικά ψωμιά δεν θα μπορούσαν να λείπουν από κανένα σπίτι. «Τα ψωμιά αυτά γίνονταν σε μεγάλες ποσότητες για όλες τις μέρες του δωδεκαημέρου για την περίοδο από την παραμονή των Χριστουγέννων μέχρι τα Θεοφάνια, «Τα ζυμώματα ξεκινούσαν τρεις μέρες πριν από τα Χριστούγεννα, γιατί σύμφωνα με τις λαϊκές αντιλήψεις, αν ζύμωναν τις μέρες του δωδεκαημέρου οι καλικάντζαροι (σκαλαπούνταροι) θα πείραζαν και θα λέρωναν τα ζυμάρια τους, γι’ αυτό και στα σησαμωτά έβαζαν πάντοτε μαυροκόκκο που το θεωρούσαν αποτρεπτικό των κακών πνευμάτων».

Η κα Βοσκαρίδου λέει πως το κυρίως εορταστικό ψωμί των Χριστουγέννων ήταν το λεγόμενο Χριστόψωμο, ή Γεννόπιττα, ή Γεννοπούλα, «ήταν ένα μεγάλο ψωμί σησαμωτό, πλουμισμένο στη μέση με ένα μεγάλο σταυρό με σύμβολα και σχέδια που διαφοροποιούνταν από περιοχή σε περιοχή, με μια ποικιλία σχεδίων και συνδυασμών, που έμοιαζε με κέντημα.

Μάλιστα, σε κάποιες περιοχές τοποθετούσαν τη Γεννόπιττα σε ένα μεγάλο τσέστο (πανέρι) και τη στόλιζαν γύρω-γύρω με δάφνη και μυρσίνη. Πολλές φορές διακοσμούσαν τη Γεννόπιττα με καρπούς, σταφίδες, αμύγδαλα και καρύδια, σύμβολα αφθονίας». Η κα Βοσκαρίδου λέει ότι σε κάποια χωριά της Κύπρου έβαζαν στο κέντρο του Σταυρού ένα άσπρο αβγό, ως σύμβολο της νέας ζωής. Τη Γεννόπιττα την κεντούσαν με το πιρούνι, σχηματίζοντας τα γράμματα Χ.Γ. που σήμαινε Χριστός Γεννάται, ή έβαζαν στα τετράγωνα που σχημάτιζε ο Σταυρός τα γράμματα ΙΣΧΝ δηλαδή, Ιησούς Χριστός Νικά. Την έκοβαν μετά τη λειτουργία των Χριστουγέννων όπου συγκεντρωνόταν στο τραπέζι όλη η οικογένεια».

Τα παραδοσιακά ζυμώματα ήταν πολλά και το καθένα είχε και τη δική του ιδιότητα, για τη λεχώνα, την τύχη, τις βροχές και άλλα πολλά, μα και τα ονόματά τους έχουν τη δική τους ομορφιά, «ζεμπυλούθκια», «βορτακούθκια», «φιλικουτούνες», «καλικαντζαρούδες». Η κα Βοσκαρίδου εξηγεί ότι στα σπίτια ζύμωναν και πούλλες, μακρόστενα ψωμιά, ή στρογγυλά με σταυρό στη μέση ή σε σχήμα 8, όπου τοποθετούσαν και εδώ άσπρα αβγά στις δύο άκριες. «Έφτιαχναν επίσης Σταυροκούλουρα που τα τοποθετήσαν πάνω στα ψωμιά τους, ως προστασία από τους Καλικάντζαρους, ή τα κρεμούσαν στον τοίχο και τα έτρωγαν αφού ποσαράντωνε ο Χριστός». Ζύμωναν επίσης και «ζεμπυλούθκια» που ήταν ζυμαρένια ψωμάκια στο σχήμα του ζεμπυλιού, με την ευχή να ευλογηθεί ο σπόρος του γεωργού και να έχει καλή σοδειά. «Αυτά τα χάριζαν στα παιδιά ή τα στόλιζαν στον τοίχο», όσο για τα «βορτακούθκια» η κα Βοσκαρίδου σημειώνει «ζύμωναν και βατράχους, ως έκφραση επιθυμίας των ανθρώπων της υπαίθρου για βροχές, μιας και οι βάτραχοι αγαπούν το νερό και θεωρούνται σύμφωνα με την παράδοσή μας ευλογημένοι», και συνεχίζει: «Ζύμωναν επίσης ‘ανθρωπούθκια’, ‘πούππες’, ‘φιλικουτούνες’ και ‘καλικαντζαρούδες’ σαν δώρο για τα παιδιά, προς εξευμενισμό των αγέννητων, αβάφτιστων παιδιών που πέθαναν και έγιναν καλικάντζαροι». Φυσικά, οι νοικοκυρές σε πολλά σπίτια ζύμωναν και για καθαρά θρησκευτικούς και τελετουργικούς λόγους. Στους φούρνους τους έφτιαχναν άρτους, ψωμιά, πρόσφορα και παννυχίδες για να τα πάρουν στην εκκλησία για τη θεία λειτουργία και τον Εσπερινό των Χριστουγέννων. «Με το χτύπημα της καμπάνας του εσπερινού σε πολλά χωριά της Κύπρου, μικρά παιδιά έκοβαν κλαδιά ελιάς και στόλιζαν την εξώθυρα και τα παράθυρα του σπιτιού τους. Ο στολισμός διαρκούσε επτά μέρες. Στη συνέχεια τοποθετούσαν τα κλαδιά της ελιάς κάτω από την Αγία Τράπεζα όπου έμεναν για σαράντα μέρες. Αυτή την αγιασμένη ελιά τη χρησιμοποιούσαν για να θυμιατίζουν τις έγκυες γυναίκες για γρήγορο τοκετό».

Τα κούμουλα της Παναγίας

«Στην αντίληψη του λαού μας» λέει η κα Βοσκαρίδου «η Παναγία μετά τη γέννηση του Χριστού ήταν η ‘λιχούσα’ γι’ αυτό και από τα ζυμώματα των Χριστουγέννων δεν έλειπαν και τα ‘κούμουλα της Παναγίας’ ή ‘λεχουτζιές’, ζυμώματα που γίνονταν σύμφωνα με τα έθιμα της γέννησης ενός παιδιού». Τις αυκωτές με άσπρο αβγό, το οποίο συμβόλιζε τη νέα ζωή, τις έδιναν ως δώρο στα παιδιά που τους έλεγαν τα κάλαντα, το πρωί της παραμονής των Χριστουγέννων.

Ένα πρωτοποριακό Μουσείο

Το «Πλουμιστό ψωμί» είναι ένα ιδιαίτερο μουσείο παραδοσιακών πλουμιστών ψωμιών και Εργαστήρι αρτοδημιουργημάτων που βρίσκεται στη Λεμεσό. Στο μουσείο παρουσιάζεται η ιστορία και η λαογραφία του ψωμιού, με ενδιαφέρουσες ξεναγήσεις στον κόσμο του ψωμιού. Στο μουσείο διοργανώνονται πολλές εκδηλώσεις και δραστηριότητες, όπως βιωματικά εργαστήρια για ενήλικες και παιδιά, φιλοξενίες καλλιτεχνών και εκθέσεων, έχοντας σημαντική συμβολή στα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης.

Πληροφορίες:
Μουσείο «Το Πλουμιστό Ψωμί», Γρηγόρη Αυξεντίου 9, Λεμεσός (Πάροδος Αγίας Φυλάξεως). Τηλέφωνο επικοινωνίας: 25 340 347 και 99 526 772, www.ploumisto.blogspot.com.cy. Το μουσείο είναι προσβάσιμο για άτομα με τροχοκάθισμα.
Δωρεάν Είσοδος.

Ενδιαφέρον ανάγνωσμα:
Χρήστου Τσιαήλη, «Ψωμί», εκδ. Γκοβόστη 2017.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

Η «Κ» για αυτή την εβδομάδα σας προτείνει να επισκεφθείτε έστω και από τον υπολογιστή σας τρεις ψηφιακές εκθέσεις. Επίσης, σας ενημερώνουμε για δύο νέες μουσικές κυκλοφορίες από Κύπριους καλλιτέχνες, για ένα πολύ ενδιαφέρον βιβλίο, καθώς και για τις ψηφιακές συναυλίες της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου.

Ψηφιακές εκθέσεις Λεβεντείου

Η Λεβέντειος Πινακοθήκη παρουσιάζει τη διαδικτυακή έκθεση αφιερωμένη στο μεγάλο δημιουργό της κυπριακής τέχνης Ιωάννη Κισσονέργη με τίτλο «Ιωάννης Κισσονέργης – Απεικονίζοντας τη γυναικεία σαγήνη», η οποία επικεντρώνεται στο πρώιμο και άγνωστο σε πολλούς έργο του καλλιτέχνη και εστιάζει σε έργα του που αντλούν τα θέματά τους κυρίως από τη μυθολογία ή τη Βίβλο και ευρύτερα σε έργα στα οποία πρωταγωνιστεί το γυναικείο γυμνό. Επισκεφθείτε την έκθεση στην ιστοσελίδα της Λεβεντείου Πινακοθήκης https://www.leventisgallery.org/home

Επίσης, η Λεβέντειος Πινακοθήκη παρουσιάζει αποκλειστικά στο Instagram τη διαδικτυακή έκθεση (Un)fixed limits. Αυτή η έκθεση θέτει ερωτήματα σχετικά με αυτά τα όρια με τη μορφή δημοσκοπήσεων (polls) στα Instagram stories και το κοινό καλείται να δώσει τις απαντήσεις του. Η έκθεση ξεκίνησε στις 7 Δεκεμβρίου και περιλαμβάνει πάνω από 50 ερωτήσεις από προσωπικότητες του χώρου του πολιτισμού, της τέχνης και του θεάτρου και θα συνδέονται με έργα από τις Συλλογές της Πινακοθήκης.

Οι δημοσκοπήσεις κάθε εβδομάδας θα εστιάζουν θεματικά στο «όριο» που κάθε προσωπικότητα επιθυμεί να εξερευνήσει. https://www.instagram.com/AGLeventisGallery/

Χριστουγεννιάτικη Διαδικτυακή Συναυλία

Η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου σε συνεργασία με την PwC Κύπρου παρουσιάζουν μια ξεχωριστή χριστουγεννιάτικη συναυλία σε αποκλειστική μετάδοση από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, ειδικά αφιερωμένη στο ιατρικό, νοσηλευτικό και υποστηρικτικό προσωπικό, που δίνει καθημερινά τη μάχη στην πρώτη γραμμή για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Το πρόγραμμα της μαγνητοσκοπημένης συναυλίας θα περιλαμβάνει επιλογή από τα ομορφότερα χριστουγεννιάτικα τραγούδια και ορχηστρικά κομμάτια όλων των εποχών. Η συναυλία θα μεταδοθεί μόνο διαδικτυακά στις πιο κάτω ημερομηνίες και ώρες: 24 & 25 Δεκεμβρίου στις 11:00 π.μ. και 26 & 27 Δεκεμβρίου στις 5:00 μ.μ. Η μετάδοση θα γίνει μέσα από τις σελίδες της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου – Cyprus Symphony Orchestra και της PwC Κύπρου – PwC Cyprus στο Facebook, αλλά και μέσα από το κανάλι YouTube της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου – CYSO Channel.

Διαδικτυακή έκθεση στην γκαλερί Opus 39

Η γκαλερί Opus 39 παρουσιάζει την τελευταία σειρά έργων του Κωνσταντίνου Κυρτή με τίτλο, «Φανταστικός Κόσμος». Σε αυτή τη νέα σειρά, ο Κωνσταντίνος Κυρτής φιλοδοξεί να απεικονίσει σε καμβά τα συναισθήματα που μεταδίδει η τέχνη μέσω της ζωγραφικής, του θεάτρου και της λογοτεχνίας. Η δύναμη της δημιουργίας που αποτυπώνεται τόσο βαθιά στο μυαλό και την ψυχή μας, διαμορφώνει τη δική της πραγματικότητα που τότε γίνεται και δική μας. Επισκεφθείτε την έκθεση στο https://opus39gallery.com/exhibitions/fictional-world-by-konstantinos-kyrtis. Διάρκεια έκθεσης έως 30 Δεκεμβρίου 2020.Για περισσότερες πληροφορίες τηλέφωνο 99 444726.

«Μπετόβεν: Μια χρονολογική Οδύσσεια»

Ο παγκοσμίου φήμης Γαλλο-Κύπριος πιανίστας και συνθέτης Cyprien Katsaris, έχει εμβαθύνει ιδιαίτερα στο συνθετικό έργο του Μπετόβεν και έχει ερμηνεύσει πολλά από τα έργα του, από τα χρόνια της εφηβείας του μέχρι και σήμερα. Τον Απρίλιο του 2019 ο Κατσαρής αποφάσισε να ηχογραφήσει με ένα εντελώς πρωτότυπο τρόπο αυτό το άλμπουμ που συμπεριλαμβάνει 6 CDs με τον τίτλο: Beethoven: A Chronological Odyssey, αφιερωμένο στην επέτειο των 250 χρόνων από τη γέννηση του Μπετόβεν (16 Δεκεμβρίου 2020). Το άλμπουμ περιέχει μια σειρά από συνθέσεις του Μπετόβεν από τις πρώιμες μέχρι τις τελευταίες του. Συμπεριλαμβάνει μια επιλογή από σπουδαία πρωτότυπα έργα (9 Σονάτες, 32 παραλλαγές, τη Φαντασία op.77 κ.ά.) σπάνιες μεταγραφές από τον ίδιο τον Μπετόβεν και τους Czerny, Mussorgsky, Liszt κ.α, (Σονάτες για βιολί Kreutzer & Spring, μέρη από Κουαρτέτα και από το Σεπτέτο , δυο έργα για Μαντολίνο) καθώς και το Adagio από τη Συμφωνία No 9 σε μεταγραφή από τον Wagner κ.α

«Ο Ήλιος της αυκής»

Το πρώτο άλμπουμ του Βασίλη Φιλίππου, με τίτλο «Ο Ήλιος της αυκής» θα κυκλοφορήσει τέλος Ιανουαρίου και περιλαμβάνει εννέα συνθέσεις, εκ των οποίων έξι είναι βασισμένες σε ποίησή του, πέντε στην κυπριακή διάλεκτο και μία στα ελληνικά. Για τον συνθέτη, ο ήλιος της αυγής είναι μια συνεχής υπενθύμιση για ζωή και αναζήτηση, η ένωση και επικοινωνία με τις αρχέτυπες αισθήσεις του ανθρώπου. Περιλαμβάνει συνθέσεις επηρεασμένες από μουσικές παραδόσεις της ανατολικής Μεσογείου, τις οποίες έχει ζήσει σαν μουσικός αλλά και ανέκαθεν σαν ακροατής. Η μουσική του άλμπουμ θα μπορούσε να χαρακτηριστεί με τον όρο «Σύγχρονη Τροπική Μουσική», ο οποίος αναφέρεται στη σχέση και την άμεση σύνδεση αρχαίων «τρόπων», μουσικών δηλαδή δρόμων αλλά και ρυθμών, με γεωγραφικό ενδιαφέρον την ευρύτερη Μέση Ανατολή. Μουσικοί: Βασίλης Φιλίππου - φωνή, κρουστά (μπεντίρ, τόμπακ, ρεκ), Μιχάλης Κουλουμής - βιολί, βιόλα, Γιάννης Κουτής - ούτι, κιθάρες, Meir Gassenbauer – νέυ, Μιχάλης Μέσσιος – κοντραμπάσο, Efrén Lopez – κοπούζ, Ζαχαρίας Σπυριδάκης – λύρες. Ακούστε μερικές από τις συνθέσεις στο www.youtube.com/playlist?list=PLT4_OxxwtX4c7an9hufceJDjwQz8c55Z2

Πληροφορίες-παραγγελίες: www.vassilisphilippou.com

«Το Δημητρίειον Πολιτιστικόν Κέντρον Λάρνακος 1973-1983»

Με συγγραφέα-ερευνητή τον φιλόλογο Κώστα Κατσώνη και εκδότη το Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη, κυκλοφόρησε το βιβλίο «Το Δημητρίειον Πολιτιστικόν Κέντρον Λάρνακος 1973-1983-ένα πρότυπο πολιτιστικό κέντρο στην πόλη του Ζήνωνα». Πρόκειται για μια ιδιαίτερα σημαντική έκδοση, μέσα από την οποία αναδεικνύεται η πλούσια πολιτιστική και η ευρύτερη πνευματική ζωή της Λάρνακας κατά τη δεκαετία 1973-1983. Στα δέκα χρόνια της λειτουργίας του Δημητρίειου διοργανώθηκαν πέραν των 300 εκδηλώσεων, στις οποίες συμμετείχαν εκλεκτοί πνευματικοί άνθρωποι, καλλιτέχνες, ηθοποιοί, μουσικοί, λογοτέχνες και άλλοι δημιουργοί από Κύπρο και Ελλάδα, αρκετοί από τους οποίους προσκαλούνταν στην Κύπρο από τη Μορφωτική Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας, όπως οι: Αντώνης Σαμαράκης, Ιωάννης Κακριδής, Ευάγγελος Παπανούτσος, Μανώλης Γλέζος, Αντώνης Μυστακίδης-Μεσεμβρινός κ.ά. Το βιβλίο διατίθεται από το Ίδρυμα Φοίβου Σταυρίδη (τηλ. 24-400065), τη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών (24-817737) και μεγάλα βιβλιοπωλεία.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Θα γιορτάσουμε «ωσεί παρόντες»

«Από καιρό ήθελα να σου μιλήσω για κάτι. Για την αξία της ασημαντότητας. (…) Η ασημαντότητα είναι η ουσία της ύπαρξης. Είναι μαζί μας παντού και πάντοτε. (…) Το θέμα δεν είναι απλώς να την αναγνωρίσουμε, πρέπει να την αγαπήσουμε, πρέπει να μάθουμε να την αγαπάμε. (…) είναι το κλειδί της σοφίας, είναι το κλειδί της ευδιαθεσίας…». Το απόσπασμα, αρκούντως τεμαχισμένο, είναι από τις τελευταίες σελίδες του μυθιστορήματος του Μίλαν Κούντερα «Η γιορτή της ασημαντότητας» (2014, στην εξαιρετική, πάντα, μετάφραση του Γιάννη Η. Χάρη). Αυτό το ανάλαφρο παιχνίδι με τον στοχαστικό σαρκασμό του 85χρονου, τότε, Κούντερα είναι μια ευχάριστη υπενθύμιση στη σημερινή συνθήκη της πανδημίας. Σε αυτό το περιβάλλον, εσωτερικό και εξωτερικό, στο οποίο κυριαρχούν ανασφάλεια, κούραση, στασιμότητα και θυμός (όπως ανέδειξε πρόσφατη δημοσκόπηση), ο Τσέχος συγγραφέας ανασύρει κάτι που έχουμε λησμονήσει: πως τα μεγάλα προβλήματα της ζωής και της Ιστορίας έχουν τη φαιδρή τους όψη. Αν αφαιρέσει κανείς την ασημαντότητα, τότε αφήνεται έρμαιο μιας πραγματικότητας συρρικνωμένης, αυτόν τον καιρό, από τον φόβο.

Το εγκώμιο που πλέκει ο Κούντερα σε ό,τι συνήθως αποκηρύσσουμε μετά βδελυγμίας και ηχεί, όταν το προφέρουμε, ως ύβρις, είναι λυτρωτικά απενοχοποιητικό. Η σοβαρότητα των μεγάλων αληθειών γίνεται σκόνη μέσα στα, παραδόξως, ήσυχα διαμερίσματα και στις προστατευμένες ζωές μας. Η διαρκής απειλή του κορωνοϊού απομακρύνει από την ομορφιά του ασήμαντου: ενός ξέγνοιαστου περιπάτου, γέλιου, μιας τυχαίας συνάντησης ή συναναστροφής. Το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούμε βαφτίζει την καθημερινότητά μας αλλιώς. Παράδειγμα: Πόσες επαφές είχατε σήμερα; Ιχνηλατούνται; Τηρείτε με ευλάβεια όλα τα πρωτόκολλα;

Χρειάζεται θάρρος για να αναγνωρίσουμε την ασημαντότητα σε τόσο δραματικές συνθήκες και να την πούμε με το όνομά της. Παράξενη κατάσταση, που συμπαρασύρει όλες τις αισθήσεις και τις εκφράσεις στην «παραξενιά» της. Το άγγιγμα, το γέλιο, την ομιλία, το περπάτημα. Όλα μοιάζουν όπως πριν, αλλά δεν είναι. Οπως και τα Χριστούγεννα. Θα γιορτάσουμε «ωσεί παρόντες». Σαν να είμαστε όλοι μαζί, σε πολύβουα τραπέζια με φροντισμένα εδέσματα και ετήσιες συνάξεις. Φέτος, μοναχικά και πολύ προσεκτικά, θα πρέπει να αναζητήσουμε αλλού το «κλειδί της ευδιαθεσίας». Με τη στενή οικογένεια (ό,τι συνιστά οικογένεια για τον καθένα), υποδυόμενοι τους πρωταγωνιστές ενός ευφάνταστου σεναρίου. Θα δοκιμαστούμε σε μια αλλόκοτη κατάσταση. Θα ασκηθούμε ανάλογα με τα αποθέματα του καθενός, σε χιούμορ, ελαφρότητα, ανεμελιά, ευρηματικότητα. Ούτε θλίψη ούτε νοσταλγία. Είναι και μια καλή πειθαρχία στην ελάχιστη δυνατή κατανάλωση. Στο ξόδεμα –εν γένει– που συνόδευε ως απαραίτητο αξεσουάρ τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά. Ας δούμε τις γιορτές αλλιώς. Με λιγότερη ματαιότητα και περισσότερη «ασημαντότητα».

Ίσως είναι ευκαιρία να αποδεχθούμε τα ελλείμματα, τις ανεπάρκειες, να έρθουμε πιο κοντά με την αδυναμία που επιβάλλει μια εξωτερική συνθήκη. Δεν μπορούμε να βγούμε, να συναναστραφούμε, να διασκεδάσουμε. Μια ακούσια εκπαίδευση στο, επί της ουσίας, «ασόβαρο». Αυτό που δεν υπακούει σε κανόνες ψυχαγωγίας ή καλής συμπεριφοράς, στον υποχρεωτικό ρόλο της «καλής οικοδέσποινας» ή του επιθυμητού καλεσμένου. Ενα μικρό διάλειμμα σε μια εορταστική ρουτίνα που, όταν την είχαμε, την υποδεχόμασταν κουρασμένοι, και τώρα που θα τη στερηθούμε, αναγκαστικά, αποφασίσαμε να τη νοσταλγήσουμε, ενισχύοντας τη, δεδομένη, μελαγχολική διάθεση των ημερών.

Τα Χριστούγεννα μετρούν όχι μόνο οι παρουσίες αλλά και οι απουσίες. Ο κύκλος της ζωής γίνεται περισσότερο εμφανής. Νεοεισερχόμενοι και εκλιπόντες. Φέτος, μάλιστα, που και στη χώρα μας οι νεκροί από τον κορωνοϊό είναι χιλιάδες, θα υπάρχουν εκατοντάδες οικογένειες με νωπές απώλειες. Γιαγιάδες και παππούδες, γονείς, συγγενείς, φίλους. Η θέση τους θα είναι κενή στο τραπέζι. Κι αυτήν την πραγματικότητα δεν μπορεί να την αποφύγει κανείς. Βίαιοι αποχωρισμοί. Βίαιοι γιατί τα θύματα του κορωνοϊού έφυγαν μόνα, χωρίς κανέναν δικό τους άνθρωπο στον πλευρό τους να τους ενθαρρύνει ή να τους κρατήσει το χέρι. Κι αυτό είναι ένας επιπλέον λόγος για να γιορτάσουμε την ασημαντότητα· τη φθαρτότητα της τόσο εφήμερης –και για τούτο τόσο φλύαρης– ύπαρξής μας. Εδώ, ίσως, να βρίσκεται και το «κλειδί της σοφίας».

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | *Του* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Φωτεινά παραδείγματα

Δυστυχώς, δεν υπάρχει κάτι πολύ συγκεκριμένο να πει κάποιος για την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει το πολιτιστικό τοπίο της χώρας. Δεν είμαι ακόμη σίγουρος αν θα χαρακτήριζα το 2020 πολιτιστικά χαμένο. Σίγουρα πάντως κερδισμένο δεν το λες. Τώρα θα μου πείτε ποιος και τι βγήκε κερδισμένος από το 2020. Τα πάντα σαν να μπήκαν στον πάγο, ακόμα και οι ιδέες, οι άνθρωποι οι ίδιοι. Δεν θα ήταν λοιπόν δίκαιο να κάνω απολογισμό, διότι δεν θα ήταν σωστός. Αυτό που, ωστόσο, πιστεύω ότι δεν έγινε και δεν κάναμε είναι να γίνουμε από επιμηθείς επιτέλους προμηθείς. Μάλλον, πιο πολύ προς Κασσάνδρες μοιάζουμε, ας είναι. Οι πολλοί και δύσκολοι μήνες αυτο-περιορισμού δεν στάθηκαν ικανοί να μας αλλάξουν στο παραμικρό και αυτό είναι κάτι που θα έπρεπε να είχαμε σκεφτεί ήδη από την αρχή του καλοκαιριού, όταν βγήκαμε από την απομόνωση στην οποία μας έβαλε η πανδημία. Έγραψα και παλαιότερα, μακάρι ο χρόνος που περάσαμε κυρίως με τον εαυτό μας να μας έκανε σοφότερους. Υποτίθεται διαβάσαμε τα άπαντα των απάντων απασών των τεχνών, είδαμε ό,τι πιο αλληγορικό και ψαγμένο υπάρχει σε κινηματογράφο, και για να χαλαρώσουμε είδαμε και σειρές στο Netflix. Μετά ακούσαμε ολόκληρο το έργο των κλασικών, των νεότερων και για να το σπάσουμε λιγάκι το ρίξαμε στην τζαζ και στην τροπική μουσική και λίγο έντεχνο οι ελληνολάτρες.

Αλλά μόλις μας ξαμόλησαν όλοι μας και τον Μπαχ ξεχάσαμε, και τον Ντοστογιέφσκι αφήσαμε στο πλάι, και τον Λιντς ξεχάσαμε και βαλθήκαμε να κάνουμε τα ίδια και τα ίδια. Είναι έτσι η φύση του ανθρώπου, δεν πίστεψα στιγμή ότι οι άνθρωποι θα βγούμε σοφότεροι από τα σπίτια μας, είμαστε αυτοκαταστροφικά δημιουργήματα. Αυτό που με ενοχλεί είναι η βαθιά μας πεποίθηση ότι θα αλλάξουμε, αλλά δεν κάνουμε τίποτα πέραν από το να το πιστεύουμε. Εν ολίγοις δεν είμαστε ειλικρινείς πρώτα απ' όλα με τους εαυτούς μας και μετά με τους γύρω μας.

Έχω την αίσθηση πάντως ότι ο άνθρωπος μπορεί να αλλάξει, είναι μιμητικό ον και μπορεί να ακολουθήσει το καλό παράδειγμα, αρκεί κάποιος να του δείξει τον δρόμο. Να ακόμη ένα πρόβλημα της κοινωνίας, δεν υπάρχουν παραδείγματα, δεν υπάρχουν αρκετοί άνθρωποι που να εμπνέουν πολλούς. Δεν αρκεί ένας Αντετοκούμπο, ούτε μία Γκρέτα, καλώς που υπάρχουν, βέβαια, αλλά από την άλλη πόσοι θυμούνται τη Μαλάλα; Και εξηγούμαι, δεν αμφισβητώ ούτε μηδενίζω το έργο τους, σε καμία περίπτωση. Απλώς λέω πως χρειαζόμαστε φωτεινά παραδείγματα δίπλα μας, στο σπίτι μας, στον κύκλο μας. Να παραχωρήσουμε τη σειρά μας στο ταμείο του σούπερ μάρκετ για παράδειγμα στον γηραιότερο, στον βιαστικό, στον άνθρωπο που τέλος πάντων εκείνη τη στιγμή το έχει ανάγκη και αυτό να μας γίνει συνήθεια. Δυστυχώς, πορευόμαστε με γνώμονα την προσωπική μας ευτυχία, την οποία διευρύνουμε λίγο στο κύκλο μας, τον οικογενειακό μας, τον φιλικό μας και ώς εκεί.

Να νιώσουμε πώς πονάει ο δίπλα μας, να αφουγκραστούμε τις ανάγκες και ας μην είναι Χριστούγεννα, και ας μην είναι Πάσχα, ας είναι μια απλή Τετάρτη κάποιου Νοέμβρη, ή μια Δευτέρα ενός Μάη. Τέτοια φωτεινά αστέρια θέλω να βλέπω, μπας και ακολουθήσω και εγώ τον δρόμο που θα μου δείξει. Το άστρο της Βηθλεέμ υποτίθεται πως είναι ανέσπερο, εμείς το κάναμε διάττοντα αστέρα, ή κομήτη που εμφανίζεται μερικές φορές τον χρόνο. Δεν είμαστε καλοί άνθρωποι γιατί τα Χριστούγεννα αγοράζουμε από τα παζαράκια και κάνουμε εισφορές και παίρνουμε μέρος σε καμπάνιες, είμαστε καλοί άνθρωποι, όταν προσπαθούμε καταλαβαίνουμε τι πονάει τον άλλο και στεκόμαστε δίπλα του με την ψυχή μας, επειδή το θέλουμε και όχι γιατί πρέπει. Μπορούμε να είμαστε καλοί άνθρωποι, όταν δεν είμαστε άλλοι τα Χριστούγεννα και άλλοι στις 20 του Φλεβάρη.

Με λίγα λόγια, ας καθίσουμε να σκεφτούμε αυτή την περίοδο του αυτο-περιορισμού μας αυτό που έγραψε ο Ντίνος Χριστιανόπουλος στο «Ενός λεπτού σιγή»: «Είπατε να κρατήσετε ενός λεπτού σιγή για τους απεγνωσμένους;». Ίσως να μη χρειάζεται να διαβάσουμε τόσο πολύ Τσέχοφ τελικά.

Λογοτεχνικό οδοιπορικό στη μνήμη

Ο ποιητής Παναγιώτης Νικολαΐδης μιλάει στην «Κ» για τη βραβευμένη συλλογή του «Η νύφη του Ιούλη»

Παναγιώτης Νικολαΐδης, «Η νύφη του Ιούλη», εκδ. Σμίλη 2019

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Ηταν όντως ένα οδοιπορικό που πόνεσε, αλλά ταυτόχρονα και ένα οδοιπορικό που φώτισε αποκαλυπτικά και ανάστροφα το μέσα μου με χρώματα και μνήμες. Κι αυτό γιατί για πρώτη φορά στην ηλικία των σαράντα πέντε ετών, έστω ως επισκέπτης, είδα την πατρίδα μου ολόκληρη», λέει ο Παναγιώτης Νικολαΐδης για την ποιητική του συλλογή «Η νύφη του Ιούλη», που βραβεύτηκε με το διεθνές βραβείο ποίησης «Ζαν Μορέας», για την καλύτερη ποιητική συλλογή του 2019, στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Ποίησης Πάτρας (10-13 Δεκεμβρίου 2020) στο οποίο συμμετείχαν 60 ποιητές από 16 χώρες.

–Η συλλογή αυτή πυροδοτήθηκε από μερικές μόνο εικόνες, σχεδόν στιγμιαία… ποια είναι η νύφη του Ιούλη;

–Ο τίτλος της συλλογής «Η νύφη του Ιούλη», αλλά και το ομώνυμο ποίημα της συλλογής είναι εμπνευσμένα από το έργο «Το νυφικό που δεν φορέθηκε», το οποίο προβλήθηκε στην έκθεση «Νύφες» στο Λεβέντειο Μουσείο Λευκωσίας και ειδικότερα από την τραγική ιστορία της Αργυρώς Χριστοφόρου που επρόκειτο να παντρευτεί στις 21 Ιουλίου 1974, Κυριακή της εισβολής. Το νυφικό της έμεινε κρεμασμένο στο σπίτι της, αφού το Σάββατο 20 Ιουλίου 1974 αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το χωριό της Περιστερωνοπηγή της επαρχίας Αμμοχώστου. Για μένα, ωστόσο, «Η νύφη του Ιούλη» δεν είναι μόνο η Αργυρώ, αλλά η κάθε Αργυρώ. Είναι η ζωή μας που στις 20 του Ιούλη του 1974 κόπηκε βίαια στα δύο, όταν «σταματήσαν ούλλα τα πουλλιά στον αέραν».

–«Διάστικτοι από ξένη σήμανση», «με είσοδο παρακαλώ» γράφεις… Θα μπορούσα να παρομοιάσω τη συλλογή έναν χάρτη λέξεων για την άλλη μισή Κύπρο, την κατεχόμενη… είναι ένα οδοιπορικό που πόνεσε;

–Ήταν όντως ένα οδοιπορικό που πόνεσε, αλλά ταυτόχρονα και ένα οδοιπορικό που φώτισε αποκαλυπτικά και ανάστροφα το μέσα μου με χρώματα και μνήμες. Κι αυτό γιατί για πρώτη φορά στην ηλικία των σαράντα πέντε ετών, έστω ως επισκέπτης, είδα την πατρίδα μου ολόκληρη. Έτσι οι αφηγήσεις και οι περιγραφές της μάνας μου και του πατέρα μου, που κατάγονται από την κατεχόμενη Ακανθού και την Αμμόχωστο αντίστοιχα, έγιναν ζωντανή εικόνα, βίωμα και αίσθημα. Ένιωσα πραγματικά ότι ένα χαμένο κομμάτι του εαυτού μου βρέθηκε, λες και μια τρύπα που είχα μέσα μου έκλεισε και γνώρισα καλύτερα τον εαυτό μου.

–Πιστεύεις ότι έχουμε αγκιστρωθεί στο παρελθόν και αυτό σχεδόν ασύνειδα ορίζει το σήμερά μας;

–Κοιτάξτε, ζούμε σε έναν τόπο που εξαιτίας της γεωγραφικής του θέσης και της ιστορίας του είναι καταδικασμένος να σπαράσσεται αιωνίως. Μετά το 1974 νιώθω πως το παρόν είναι ακόμη πιο επιθετικό, γιατί έρχεται πάντα με τη φόρα του τραυματικού παρελθόντος. Ακόμη κι αν προσπαθούμε μάταια να το κρύψουμε πίσω από τον επιδερμικό υπερκαταναλωτισμό και την ευμάρεια.

–Νομίζω ότι ο στίχος: «Μείνε, λαλώ σου, τζι είμ' αθθισμένη» είναι αυτός που σε μένα μίλησε βαθιά… άραγε πόσο πονάει η μνήμη;

–Στο συγκεκριμένο ποίημα περιγράφεται η τραυματική επίσκεψη κάποιου πρόσφυγα στο πατρικό του σπίτι, καθώς και η αδιάφορη, αλλά και ψυχρή στάση των Τούρκων εποίκων που το κατοικούν παράνομα. Καθώς η πόρτα κλείνει ερμητικά και ο ήρωάς μας ετοιμάζεται να φύγει, μια λεμονιά του ψιθυρίζει στη διάλεκτο να παραμείνει στην μητρώα γη: «Μεν φύεις. Μείνε, λαλώ σου, τζι είμ' αθθισμένη». Όπως σημειώνει ο ποιητής και κριτικός Αλέξανδρος Κορδάς «τα δικά της λεμόνια δεν είναι τα 'Πικρολέμονα' του Λώρενς Ντάρρελ, του Άγγλου συγγραφέα του οποίου το εν λόγω βιβλίο αποτελεί προπαγανδιστικό κείμενο της αγγλικής αποικιοκρατίας. Η αντίστιξη, μάλιστα, αυτή, στη συλλογή με την αναφορά στον Ντάρρελ και στην ποιητική του συλλογή Bitter lemons από την μια και την λεμονιά του δημοτικού τραγουδιού από την άλλη υπογραμμίζει την κρίσιμη διαφορά ανάμεσα στην κυριαρχική γραφή και τη ζώσα ελληνική παράδοση». Κι αυτό γιατί η μήτρα της γλώσσας και του τόπου μας απλώνει τις ρίζες της από τις κυπριακές Ρίμες Αγάπης και τον Μαχαιρά μέχρι τον Μιχαηλίδη, τον Λιπέρτη, τον Μόντη, τον Χαραλαμπίδη και τον Βασιλείου, για να ανοίξει τους κλάδους της μέχρι τις μέρες μας και ν' ακουστούν τα θροΐσματα αυτού του μεγάλου δέντρου.

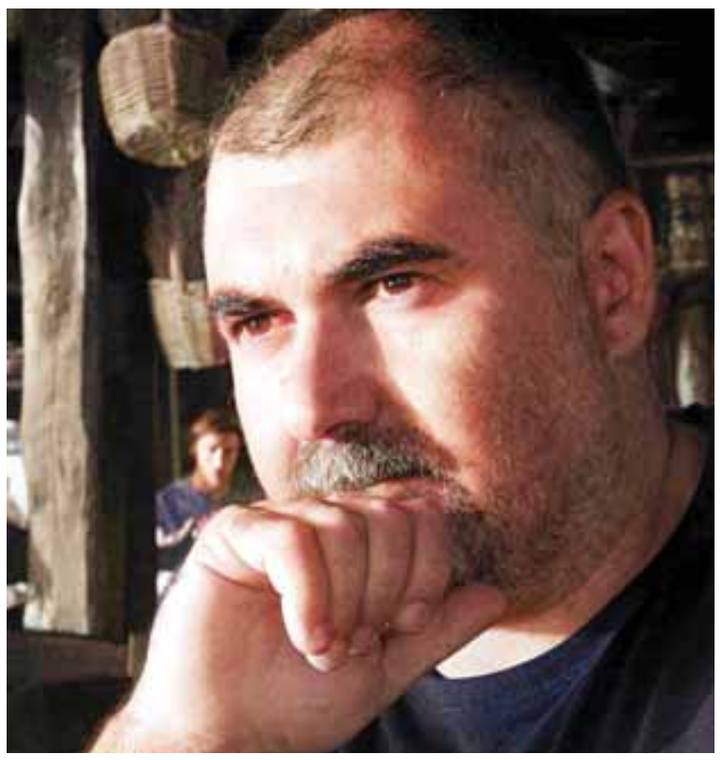

«Πιστεύω ότι αν αυτός ο ολοένα αυξανόμενος τεχνολογικός πυρετός δεν εξισορροπηθεί από ανθρωπισμό, από την ποίηση και τον ανθρώπινο πόνο, το αληθινό πρόσωπο του ανθρώπου θα χαθεί οριστικά», λέει ο κ. Νικολαΐδης.

–Θα ήθελα να μου πεις τη γνώμη σου για την ποίηση σε διάλεκτο, αυτή μιλούσε η νύφη;

–Η λογοτεχνική χρήση της κυπριακής διαλέκτου είτε αμιγώς είτε σε συνδυασμό με τη νεοελληνική κοινή αποτελεί μόνιμο χαρακτηριστικό της γραφής μου, της νύφης μου. Κι αυτό γιατί η κυπριακή διάλεκτος είναι ριζωμένη στα κύτταρά μας και αποτελεί μέχρι σήμερα ένα ζωντανό γλωσσικό όργανο με μεγάλη λογοτεχνική παράδοση και ανεξάντλητο ποιητικό βάθος. Έτσι παρά τον κοινό προβληματισμό που αντιμετωπίζει διαχρονικά ο κάθε Κύπριος ποιητής, ο οποίος αποφασίζει να διαχειριστεί την κυπριακή διάλεκτο και αφορά κυρίως τη δυσκολία που παρουσιάζει η πρόσληψη και η αναγνώριση της σπουδαίας κυπριακής, διαλεκτικής ποίησης από τον πανελλήνιο λογοτεχνικό κανόνα (π.χ. Β. Μιχαηλίδης, Κ. Μόντης κ.ά.), εντούτοις επιμένω σ' αυτήν, γιατί πιστεύω ότι μόνο στη γλώσσα που πρωτομιλήσαμε μπορούμε να βρούμε τον βαθύτερο εαυτό μας.

–Γνωρίζω τη συζήτηση που γίνεται γύρω από τις ποιητικές γενιές, εσύ συγκαταλέγεσαι σε αυτήν της κατοχής και της αφθονίας;

–Συγκαταλέγομαι στη γενιά της κατοχής και της αφθονίας, που άρχισε να γράφει από τη δεκαετία του '90 και εντεύθεν. Η δική μου γενιά, λοιπόν, μεγάλωσε μέσα στον φόβο. Παρά το γεγονός ότι γεννήθηκα τρεις μήνες πριν από το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή του 1974, εντούτοις ο ασυνείδητος βρεφικός φόβος, οι μεταγενέστερες αφηγήσεις φίλων και συγγενών, αλλά και η ίδια η επισφαλής, κυπριακή, μεταπολεμική πραγματικότητα τραυματίσαν βαθιά την παιδική μου ψυχή και όραση. Θυμάμαι παιδί να ξυπνώ ιδρωμένος τα βράδια από πυροβολισμούς στη γραμμή αντιπαράταξης, να ακούω τον τρομακτικό θόρυβο των τουρκικών πολεμικών αεροπλάνων, να παρακολουθώ με θυμό στα τηλεοπτικά δελτία ελληνοκύπριους στρατιώτες να δολοφονούνται στη γραμμή αντιπαράταξης, τις δολοφονίες του Σολωμού Σολωμού και του Τάσου Ισαάκ. Όλα αυτά τα τραγικά και τρομακτικά γεγονότα, που έχω ζήσει στην τρυφερή παιδική και νεανική μου ηλικία, έχουν στοιβαχθεί βαθιά μέσα μου και καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τόσο τον άνθρωπο όσο και τον ποιητή που είμαι σήμερα.

–Σε τι, λοιπόν, χρησιμεύει η ποίηση, Παναγιώτη, αν το αίμα είναι το τελευταίο βερνίκι της ανθρωπότητας;

–Σήμερα στον τεχνολογικό κόσμο του άμεσα ευανάγνωστου όπου τίποτα δεν μένει αρκετά, ώστε να αφήσει βαθιά ίχνη στη μνήμη από τα οποία εξαρτάται η γνήσια εμπειρία, κινδυνεύουμε σοβαρά να απωλέσουμε την πρωταρχική εμπειρία της γλώσσας. Γι' αυτό η ποίηση και η λογοτεχνία γενικότερα αποτελούν ένα αντίδοτο. Πιστεύω, λοιπόν, ότι αν αυτός ο ολοένα αυξανόμενος τεχνολογικός πυρετός δεν εξισορροπηθεί από ανθρωπισμό, από την ποίηση και τον ανθρώπινο πόνο, το αληθινό πρόσωπο του ανθρώπου θα χαθεί οριστικά. Η λογοτεχνία του μέλλοντος, επομένως, κρίνεται από τον επανανθρωπισμό του απάνθρωπου.

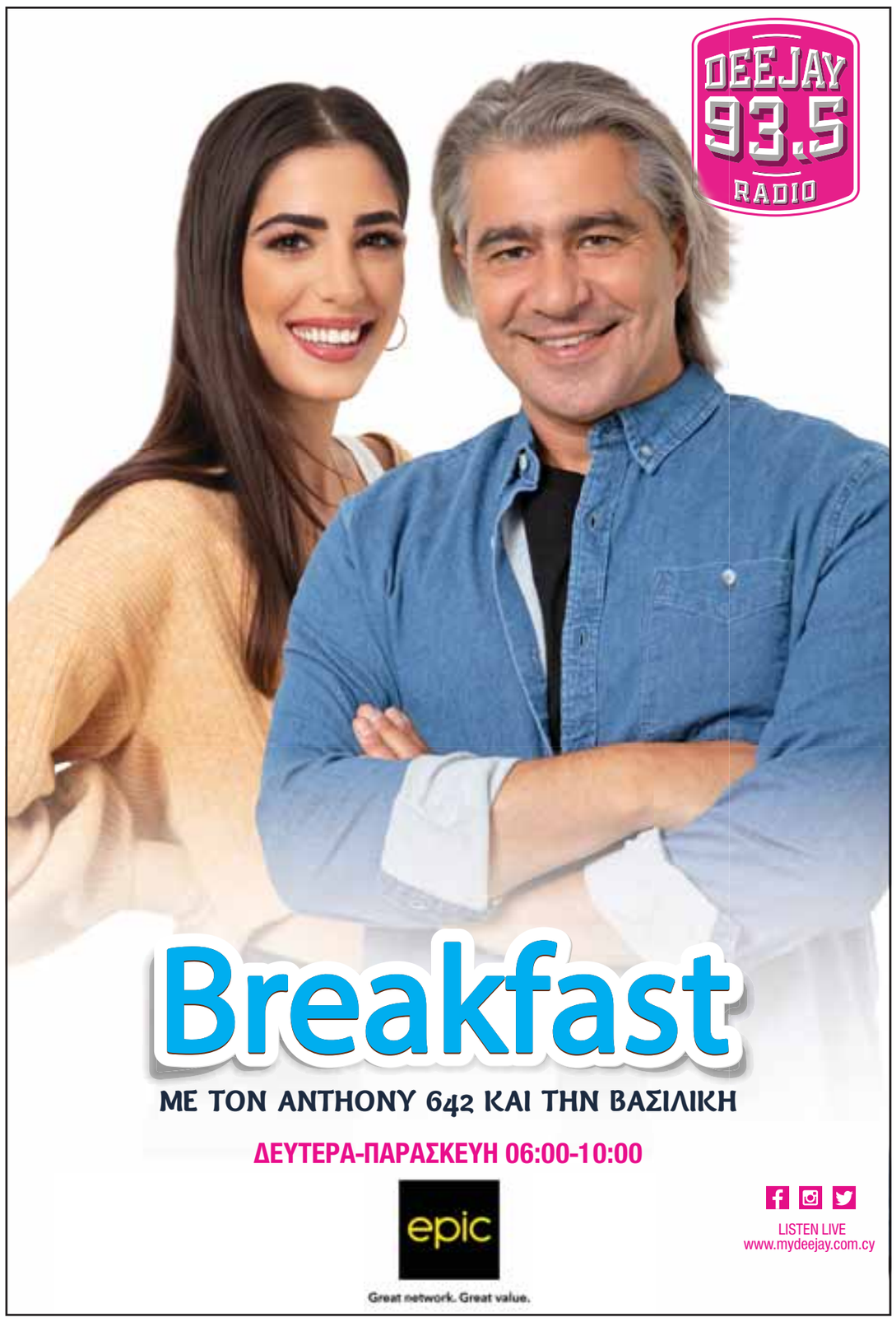

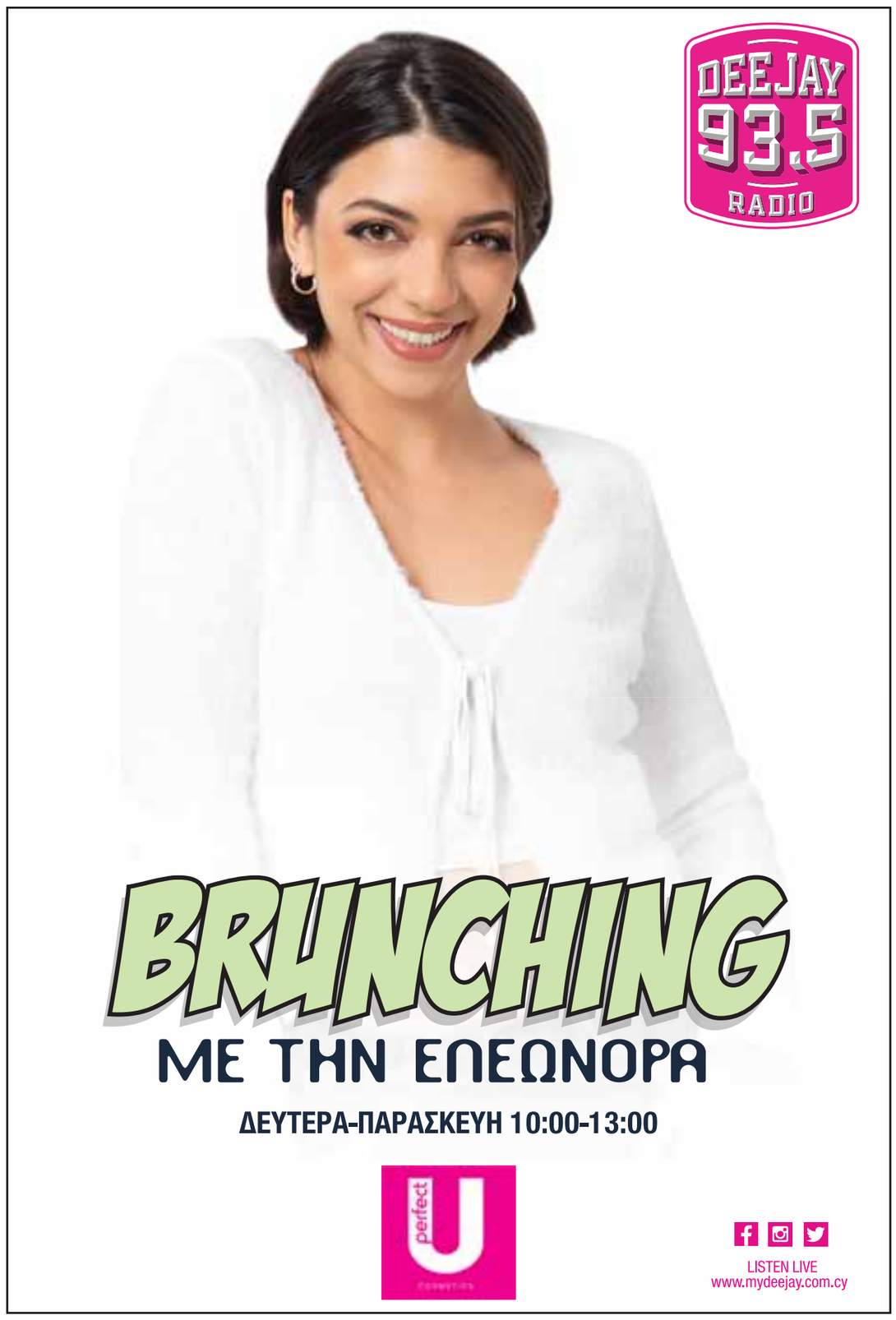

«Απ' την ορθή οδό λοξοδρομώντας»

Ενας ογκόλιθος της δυτικής λογοτεχνίας, η «Κόλαση» του Δάντη, ως πολύτροπη πρόσκληση σε νέα, πρωτότυπη μετάφραση

ΔΑΝΤΗΣ
Κόλαση
μτφρ. Δημήτρης Μαυρίκιος
εκδ. Ευρασία, 2020, **σελ.** 220

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΤΡΙΑΡΙΔΗ**

Εδώ και αιώνες δύσκολα θα βρεθεί συγγραφέας ή φιλόλογος ή συστηματικός αναγνώστης που θα αρνηθεί πως η «Θεία Κωμωδία» είναι το καταστατικό έργο για την Ευρώπη και για ολόκληρο τον δυτικό πολιτισμό – ίσως το δεύτερο επιδραστικότερο βιβλίο της ανθρώπινης ιστορίας (εάν δεχθούμε πως το πρώτο είναι τα ομηρικά έπη). Και η «Κωμωδία» αυτή στη γλώσσα μας κακοπέρασε. Στρεβλές αντιλήψεις, παλαιοορθόδοξες και νεοορθόδοξες δοξασίες, αρχαιοπληξία συνδυασμένη με αντιευρωπαϊσμό, έλλειψη εκδοτικού οράματος και επιπόλαιες επιλογές στέρησαν διαχρονικά στην ελληνική κουλτούρα ένα έργο που βρίσκεται στο πρωταρχικό κύτταρο του σύγχρονου κόσμου.

Μόλις στα μέσα του 19ου αιώνα άρχισε να γίνεται συζήτηση για τη μεταγραφή της στα ελληνικά· και οι ελληνόγλωσσες μεταφραστικές απόπειρες, αποσπασματικές ή σύνολες, κυμάνθηκαν από την καλών προθέσεων ποιητικίζουσα ρητορεία (Βαλαωρίτης, Μουσούρος, Καλοσγούρος, Μαβίλης, Κότσιρας, Σφήκας) μέχρι τη βάναυση υφολογική μετατροπή του έργου σε κάτι αντιδιαμετρικά αντίθετο με την ίδια του τη φύση (Καζαντζάκης) και μέχρι την αμήχανη και αντιποιητικά ερμηνευτική μεταγραφή (Ριζιώτης).

Ο Μαυρίκιος όχι μόνο κρατά έναν προς έναν τους 4.720 στίχους, αλλά τους αρμόζει και στο εντεκασύλλαβο μέτρο του πρωτοτύπου με τις πέντε τονισμένες και τις έξι άτονες συλλαβές.

Ο Βιργίλιος οδηγεί τον Δάντη στους κύκλους της Κόλασης, σε μία από τις κλασικές εικονογραφήσεις του Γουστάβου Ντορέ.

Αυτή η δυστοκία προφανώς είχε συνέπειες: όταν από τον γλωσσικό σου ορίζοντα λείπει μια στέρεη μετάφραση ενός καταστατικού έργου τέτοιας εμβέλειας, προφανώς θα το πληρώσεις με κενά που δεν καλύπτονται και τα οποία θα χάσκουν τραυματικά. Ας πούμε: πώς θα καταλάβουμε τα θεμελιακά κείμενα της Αναγέννησης, του κλασικισμού και του ρομαντισμού δίχως να έχουμε τη δυνατότητα να μελετήσουμε την «Κωμωδία»; Πώς θα κατανοήσουμε τον Πετράρχη, τον Βοκκάκιο, τον Τσόσερ, τον Μίλτον; Πώς θα δούμε τον Τζότο, τον Μποτιτσέλι και τον Μιχαήλ Αγγελο; Πώς θα ζυγώσουμε τον Μπλέικ, τον ύστερο Γκόγια, τον Πόε και τον Μποντλέρ; Πώς θα κατανοήσουμε τον όρο «ριζική φαντασία»; Πώς θα κατανοήσουμε τη λογοτεχνία και τον κινηματογράφο του φανταστικού, το αφήγημα τρόμου, το θρίλερ;

Στη συζήτηση αυτή, τους τελευταίους μήνες, ήρθε να προστεθεί μια νέα μετάφραση της «Κόλασης» από τις εκδόσεις Ευρασία, καμωμένη από τον Δημήτρη Μαυρίκιο, έναν από τους σημαντικότερους σύγχρονους σκηνοθέτες του ελληνικού θεάτρου.

Αναγεννησιακά πολύπλευρος, πολύγλωσσος και πολυμαθής, με σπουδές φιλολογίας, θεατρολογίας και κινηματογράφου σε Παρίσι (Σορβόννη) και Ρώμη (CSC) και γόνιμη θητεία στον κινηματογράφο και στο ποιητικό ντοκιμαντέρ, ο Μαυρίκιος υπήρξε ο πρώτος Ελληνας θεατρικός σκηνοθέτης που, παρακινημένος από τον καθοριστικό για τον ίδιο (και πλέον θρυλικό για το ελληνικό θέατρο) Μίνω Βολανάκη, επιχείρησε και πραγμάτωσε τη σύζευξη θεατρικής πράξης και κινηματογραφικής εικόνας.

Παραστάσεις-ορόσημα

Οπαδός της συνολικής προσέγγισης του κειμένου με το οποίο κάθε φορά καταπιάνεται, εμμονικός με την παραμικρή λεπτομέρεια μέχρι ακραίων ορίων, ο Δημήτρης Μαυρίκιος μας έδωσε μια σειρά από ιστορικές παραστάσεις-ορόσημα μετασχηματίζοντας το θεατρικό κείμενο σε ένα πολυσύνθετο σκηνικό σύνολο: μια ζεύξη κλασικότροπης θεατρικής αφήγησης από τη μια και ενός ιδιαίτερου προσωπικού σκηνικού εξπρεσιονισμού από την άλλη, που αγγίζει τα όριο του αναγεννησιακού πολυθεάματος. Σε πολλές από τις παραστάσεις του, ο Μαυρίκιος έκανε, ανάμεσα στα άλλα, και τη μετάφραση όλων των κειμένων από το πρωτότυπο, τηρώντας εμμονικά το στιχουργικό μέτρο όπου υπάρχει και στον βαθμό που υπάρχει στα πρωτότυπα κείμενα.

Και είναι αληθινά κρίμα που οι μεταφράσεις αυτές, με το τεράστιο βάθος δουλειάς που κουβαλούν πίσω τους, δεν βρίσκονται συγκεντρωμένες σε μια εκδοτική σειρά και παραμένουν είτε σε από καιρό εξαντλημένες διάσπαρτες εκδόσεις, είτε σε εκτός εμπορίου προγράμματα παραστάσεων, είτε και απολύτως ανέκδοτες.

Ο Μαυρίκιος είχε οικείωση με τη μετάφραση της «Κωμωδίας» του Δάντη από την πρώτη παιδική ηλικία του, καθώς ο ιταλικής καταγωγής παππούς του τού απήγγελλε στίχους από το πρωτότυπο – ωστόσο μόλις το 2013 ξεκίνησε τη μετάφρασή της παρακινημένος από ένα μεγαλόπνοο θεατρικό project που αρχικά υιοθέτησε το Εθνικό Θέατρο. Ο στόχος ήταν μέσα σε τρία χρόνια να ανεβούν διαδοχικά σε τρεις παραστάσεις και τα τρία βιβλία των «Κωμωδίας» (Κόλαση - Καθαρτήριο - Παράδεισος). Δυστυχώς, το θεατρικό σχέδιο ματαιώθηκε πολύκροτα – κι έτσι στα χέρια του Μαυρίκιου έμεινε ένα μεγάλο μέρος της μετάφρασης της «Κόλασης», το οποίο αποφάσισε να ολοκληρώσει με την κοπιώδη επιμέλεια της Αθηνάς Ευθυμίου.

Η μετάφραση του Μαυρίκιου, από όποια πλευρά και να κριθεί, είναι η εντελέστερη, λειτουργικότερη και ποιητικότερη ελληνόγλωσση εκδοχή του κειμένου που στέκεται ως θεμελιακός ογκόλιθος της λογοτεχνίας της Δύσης.

Εργο για ακροατές

Ο Δ.Μ., πρώτα από όλα, έχει στον νου του την ακροαματική διάσταση της «Κωμωδίας» – και έχει απόλυτο δίκιο. Ο Δάντης γράφει το έργο του έχοντας την απόλυτη βεβαιότητα πως το κείμενό του θα ακουστεί παρά θα διαβαστεί: στον καιρό του, λιγότερο από το 10% των κατοίκων της Ιταλίας ήταν σε θέση να διαβάζει – και επιπλέον τα βιβλία αντιγράφονταν με το χέρι σε ελάχιστα αντίτυπα, καθώς δεν υπήρχε η τυπογραφία. Ως εκ τούτου, ο εξόριστος Φλωρεντινός ποιητής ξέρει καλά πως το κείμενό του (όπως και όλα τα αφηγηματικά κείμενα του καιρού εκείνου) θα διαβαστεί από κάποιον εγγράμματο αναγνώστη/αφηγητή σε καπηλειά και σε λογής δημόσιες και ιδιωτικές συγκεντρώσεις. Αυτός είναι, άλλωστε, ο λόγος που υιοθετεί την ιδιότυπα δημώδη ιταλική γλώσσα και επιλέγει μέτρο και ομοιοκαταληξία.

Ο Μαυρίκιος ξεκινάει από μια (ενδεχομένως εμμονική αλλά ευφρόσυνα δικαιωμένη) αρχή: όχι μόνο θα κρατήσει στη μετάφρασή του, έναν προς έναν, τους 4.720 στίχους που μοιράζονται στα 34 Ασματα της «Κόλασης», αλλά θα τους αρμόσει στο εντεκασύλλαβο μέτρο του πρωτοτύπου με τις πέντε τονισμένες και τις έξι άτονες συλλαβές. Αποτέλεσμα: 51.920 συλλαβές στο πρωτότυπο, οι ίδιες και στη μετάφρασή του – 23.600 οι τονισμένες, 28.320 οι άτονες στο πρωτότυπο, ακριβώς οι ίδιες και στη μετάφραση.

Το μόνο που δεν κρατάει από το πρωτότυπο είναι η θρυλική ομοιοκαταληξία του, η περίφημη terza rima με τα πλεχτά τρίστιχα, όπου ο μεσιανός ορφανός στίχος γεννά την ομοιοκαταληξία του επόμενου τρίστιχου. Κάτι τέτοιο θα ήταν αδύνατο δίχως να αποδομηθεί το περιεχόμενο – και μια Κόλαση (και ιδίως η «Κόλαση» του Δάντη) δίχως περιεχόμενο θα έστεκε μόνον ως φάρσα.

Ο μεγαλύτερος και ουσιαστικότερος άθλος

Ωστόσο το κείμενο που μας παραδίδει ο Μαυρίκιος πετυχαίνει έναν ουσιαστικό άθλο, μεγαλύτερο από τον φορμαλιστικό άθλο της τήρησης του συλλαβικού μέτρου: μεταγράφει στη γλώσσα μας τον νεωτερικά επικό και συνάμα σπαρακτικά υποκειμενικό χαρακτήρα της αφήγησης δίχως το έπος να αφανίσει το αφήγημα – και δίχως το αφήγημα να υπονομεύσει το έπος. Η ποιητική αφαίρεση και η κοφτή ρυθμική ανάσα που επέβαλε το εντεκασύλλαβο μέτρο μοιάζει να βοήθησε λειτουργικά αυτήν την ισορροπία που βρίσκεται διαρκώς στην κόψη του ξυραφιού.

Ετσι, εκεί που οι προηγούμενες μεταφράσεις στέκουν αμήχανες, καταθέτοντας είτε έναν αντιποιητικό ερμηνευτισμό είτε μια δήθεν ποιητικίζουσα διαστροφή του περιεχομένου, ο Μαυρίκιος δείχνει να κατορθώνει το απολύτως απροσδόκητο: μια μετάφραση που πετυχαίνει τη ζητούμενη διακύμανση ανάμεσα στην εξιστόρηση μιας προσωπικής περιπέτειας και την επανιστόρηση ολόκληρης της Ιστορίας του ανθρώπου. Αυτός είναι ο ουσιώδης άθλος ετούτης της μεταφραστικής δουλειάς – και ας σκεφτούμε πώς έγινε σε μια γλώσσα που δεν έχει εντεκασύλλαβη ποιητική παράδοση από όπου κανείς θα μπορούσε να αντλήσει μεταφραστικές λύσεις.

Και μια εκδοτική παρατήρηση: δεν μπορώ να καταλάβω γιατί ένα τέτοιο πολυσύνθετο επίτευγμα, που τήρησε μετρικά και περιεχομενικά όλους τους στίχους του πρωτοτύπου με τον τρόπο που περιγράφηκε παραπάνω, δεν εκδόθηκε σε δίγλωσση έκδοση – με το πρωτότυπο κείμενο να αντικρίζεται με τη μετάφρασή του. Είναι εξαιρετικά σημαντικό για τα καταστατικά έργα να εκδίδονται σε δίγλωσσες εκδόσεις – ιδίως στην Ελλάδα με τον υψηλό δείκτη γλωσσομάθειας, ιδίως όταν πρόκειται για ένα έργο με την πολυεπίπεδη επιδραστικότητα της «Κωμωδίας». Θέλω να ελπίζω πως σε μια ενδεχόμενη επανέκδοση μια τέτοια πρόταση θα υιοθετηθεί.

Πρόκειται για την εντελέστερη και ποιητικότερη ελληνόγλωσση εκδοχή του κειμένου.

Ο καθένας μπορεί να πιάσει ένα νήμα της «Κωμωδίας», ανάλογα με την ηλικία, το σύμπαν του, τους φόβους και τις προσδοκίες του, και να το κρατήσει ως μίτο της Αριάδνης.

Τα άλλα δύο βιβλία

Οπως θέλω να ελπίζω ότι ο Μαυρίκιος θα υλοποιήσει την (καταγεγραμμένη δημόσια) πρόθεσή του να δημιουργήσει ένα audio book με το πλήρες κείμενο της «Κόλασης». Και επιπλέον ας επισημάνω πως το αρχικό παραστασιακό σχέδιο του 2013 προέβλεπε για τον ίδιο τη μετάφραση και των τριών βιβλίων – άρα κάποιος μπορεί να συναγάγει πως το «Καθαρτήριο» και ο «Παράδεισος» μπορεί και να μας περιμένουν. Στην υπερσυνδεδεμένη νεωτερικότητα του καιρού μας η «Κωμωδία» είναι ένα έργο κυριολεκτικά ασύλληπτο: μέσα στον χρόνο έχει πολλαπλασιαστεί και υπερνοηματοδοτηθεί σε τέτοιο βαθμό, που αδυνατούμε να το συλλάβουμε ως πνευματικό σύνολο – οι παραφυάδες και οι συνδηλώσεις του φτιάχνουν έναν εφιαλτικό λαβύρινθο που μας καταπίνει. Ωστόσο μπορώ να σκεφτώ έναν τρόπο να το διεξέλθει κανείς: να το αντιμετωπίσει ως δάσος όπου μπορεί να το περπατήσει δίχως να το κατακτήσει, ως έναν λαβύρινθο που έχει να τον περάσει και όχι να τον συλλάβει.

Αυτό μοιάζει λυτρωτικό: ο καθένας μπορεί να πιάσει ένα νήμα, ανάλογα με την ηλικία, το σύμπαν του, τους φόβους και τις προσδοκίες του, και να το κρατήσει ως μίτο της Αριάδνης, να το τραβήξει με πίστη και ελπίδα, προκειμένου κάπου να φτάσει. Προσωπικά, ως τέτοιο μίτο θα επέλεγα τον στίχο που με συγκινεί περισσότερο από κάθε άλλον, μόλις τον τρίτο του 1ου Ασματος της «Κόλασης»: «Απ' την ορθή οδό λοξοδρομώντας» (στο πρωτότυπο: Ché la diritta via era smarrita). Πιστεύω πως εδώ βρίσκεται η απαρχή της πλοκής, η απαρχή του Δάντη, η απαρχή του πολιτισμού μας, η αφετηρία της τόσο σύνθετης ανθρωπινότητάς μας. Ναι, μπορεί να μην ξαναδούμε τα αστέρια, μπορεί να μην υπάρχει ολοστρόγγυλο άνοιγμα στον βράχο, ωστόσο, όσο είμαστε άνθρωποι (και επειδή είμαστε άνθρωποι), πάντοτε θα αναζητούμε μια Commedia λοξοδρομώντας από την dirrita via του κόσμου.

Απεικονίζοντας τη γυναικεία σαγήνη

Η Λεβέντειος Πινακοθήκη προσαρμόζεται στις συνθήκες που επιβάλλει η πανδημία και εκθέτει έργα του Κισσονέργη ψηφιακά

Της **ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ**

Μπαίνοντας πλέον σε μια νέα εποχή, όπου το διαδίκτυο φαίνεται, προς το παρόν τουλάχιστον, είναι η μόνη δίοδος που μπορεί κάποιος να έχει με τον έξω κόσμο, έτσι και τα οι χώροι πολιτισμού (μουσεία, πινακοθήκες, γκαλερί κ.λπ.) έχουν αναπροσαρμοστεί, προσφέροντας εκθέσεις που το φιλότεχνο κοινό μπορεί να απολαύσει από την άνεση του σπιτιού του. Έτσι, σκέφτηκε και η Λεβέντειος Πινακοθήκη, η οποία ξεκίνησε τις διαδικτυακές δραστηριότητές της από ψηφιακές πλατφόρμες.

Συγκεκριμένα, η Λεβέντειος Πινακοθήκη οργανώνει τη διαδικτυακή έκθεση στην ιστοσελίδα της πινακοθήκης με τίτλο «Ιωάννης Κισσονέργης – Απεικονίζοντας τη γυναικεία σαγήνη». Την έκθεση επιμελούνται η δρ Ελένη Σ. Νικήτα, επιμελήτρια της Κυπριακής Συλλογής της Λεβεντείου Πινακοθήκης και η Κατερίνα Στεφανίδη, επιμελήτρια και Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της Λεβεντείου Πινακοθήκης.

Η υπεύθυνη Εκδηλώσεων και Επικοινωνίας της Πινακοθήκης Ειρήνη Δράκου λέει στην «Κ» πως η έκθεση επικεντρώνεται στο πρώιμο και άγνωστο σε πολλούς έργο του καλλιτέχνη και εστιάζει σε έργα του που αντλούν τα θέματά τους κυρίως από τη μυθολογία ή τη Βίβλο και ευρύτερα σε έργα στα οποία πρωταγωνιστεί το γυναικείο γυμνό. «Η σημαντικότερη πηγή έμπνευσης του Κισσονέργη για αυτές τις δημιουργίες είναι έργα τα οποία κινούνται στο πνεύμα της ακαδημαϊκής τέχνης

> *«Αν, λοιπόν, οι συνθήκες δεν μας επιτρέπουν να δεχόμαστε επισκέπτες στο χώρο μας, "The show must go ON(line)"».*

και βρίσκεται κοντά σε Γάλλους καλλιτέχνες, ως και το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα» και τονίζει: «Μια εικονική έκθεση δεν διαφέρει και πολύ από το να ετοιμάζεις μια κανονική έκθεση».

Γέφυρα επικοινωνίας

Ζούμε άραγε σε μια εντελώς νέα εποχή, περισσότερο διαδικτυακή, όπου δύσκολα προβλέπεται το μέλλον;, ρωτήσαμε την κα Δράκου: «Ζούμε όντως σε εποχές που επιβάλλουν αναγκαστικά μια τεράστια αλλαγή σε ό,τι αφορά τη λειτουργία και το έργο που έχουν να επιτελέσουν τα μουσεία. Οι σημερινές συνθήκες δημιουργούν αποστάσεις με το κοινό, τις οποίες καλούμαστε να καλύψουμε. Η τεράστια επιτυχία των τελευταίων 20 χρόνων και οι νέες προτάσεις των μουσείων που άνοιξαν έναν όμορφο διάλογο με τους επισκέπτες τώρα δεν μπορεί να λειτουργήσει», άρα το διαδίκτυο αποδεικνύεται σημαντικός παράγοντας επικοινωνίας και διάδρασης… «Το διαδίκτυο αποτελεί ίσως με τα σημερινά δεδομένα μια σημαντική γέφυρα επικοινωνίας, αφού ο κόσμος δυστυχώς δεν είναι τόσο εύκολο να επισκεφθεί τον χώρο μας πλέον. Ωστόσο, ιστορικά ομιλώντας, τα

«Το διαδίκτυο αποτελεί ίσως με τα σημερινά δεδομένα μια σημαντική γέφυρα επικοινωνίας, αφού ο κόσμος δυστυχώς δεν είναι τόσο εύκολο να επισκεφθεί τον χώρο μας πλέον» λέει η Ειρήνη Δράκου, υπεύθυνη Εκδηλώσεων και Επικοινωνίας της Πινακοθήκης.

μουσεία πάντα αποτελούσαν χώρους εκπαίδευσης, πολιτισμού, κουλτούρας, ψυχαγωγίας, τέχνης και τα σημερινά δεδομένα δεν μπορούν να το αποτρέψουν αυτό. Χρησιμοποιούμε όλα τα μέσα που έχουμε στη διάθεσή μας και παραμένουμε κοντά στον κόσμο ως χώρος εκπαίδευσης τέχνης και πολιτισμού».

Πλέον μπαίνοντας στη διαδικτυακή εποχή υπάρχει μεγάλη μερίδα του κόσμου που πιστεύει ότι αυτή θα είναι πλέον η καινούργια πραγματικότητα, όμως η Ειρήνη Δράκου εξήγησε στην «Κ» ότι «η φυσική επαφή με ένα έργο τέχνης μάς προσφέρει απίστευτα συναισθήματα. Άλλο να βλέπει κάποιος το έργο από κοντά στο μέγεθος που το ζωγράφισε, στα χρώματα που το χρωμάτισε ο καλλιτέχνης και άλλο να το βλέπεις μέσα από την οθόνη ενός τηλεφώνου, ενός τάμπλετ ή ενός υπολογιστή. Ένα έργο τέχνης από κοντά δεν συγκρίνεται με μια φωτογραφία στο διαδίκτυο. Ωστόσο, όχι μόνο τώρα λόγω πανδημίας αλλά και πιο πριν τα μουσεία χρησιμοποιούσαν το διαδίκτυο, γιατί αυτό επιτρέπει την προβολή των δράσεών τους και των συλλογών του με διάφορους τρόπους. Το διαδίκτυο προσφέρει όντως διάδραση, εικόνα, προβολή βίντεο και εύκολα προσβάσιμες πληροφορίες. Αν λοιπόν οι συνθήκες δεν μας επιτρέπουν να δεχόμαστε επισκέπτες στο χώρο μας, "The show must go ON(line)."»

Στήριξη των ΜΕΘ

Ο κλάδος του πολιτισμού βιώνει πολύ βαριές επιπτώσεις εξαιτίας της πανδημίας, η Ειρήνη τόνισε, «Ο κλάδος του Πολιτισμού είναι ίσως εκείνος που έχει πληγεί περισσότερο και που δεν έχει δεχθεί καμιά ουσιαστική στήριξη από κανέναν τουλάχιστον στον τόπο μας. Τα μουσεία έχουν πλέον ελάχιστους επισκέπτες και έχουν περιορίσει δραματικά τις δραστηριότητες τους – τουλάχιστον εκείνες που αφορούν φυσική παρουσία. Η Λεβέντειος Πινακοθήκη προτίμησε να αναστείλει το διεθνές εκθεσιακό πρόγραμμά της και συμβαδίζοντας με τις ανάγκες των καιρών να ζητήσει από το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη να αξιοποιήσει το αντίστοιχο αυτό ποσό για να στηρίξει το εθνικό σύστημα υγείας και τις μονάδες εντατικής θεραπείας».

(Un)fixed limits

Η Λεβέντειος Πινακοθήκη παράλληλα με την έκθεση για τον Κισσονέργη παρουσιάζει και τη διαδραστική έκθεση «(Un)Fixed Limits» στο Instagram της Λεβέντειου και όπως μας εξηγεί η κα Δράκου «Αυτή τη φορά η εικονική μας έκθεση είναι ουσιαστικά διαδραστική, αφορά ακριβώς την αλληλεπίδραση και τα όρια που ορίζει στον κάθε επιμελητή ένα έργο από τις συλλογές κυρίως της Πινακοθήκης και πόσο καθορίζονται ή όχι τα όρια διάδρασης του επιμελητή με το έργο. Η ζωή είναι γεμάτη 'όρια' και όλοι αντιμετωπίζουν αυτά τα όρια με διαφορετικό τρόπο. Ωστόσο, ανεξάρτητα από το πόσο περιορισμένοι αισθανόμαστε, πάντα υπάρχει επιλογή. Αυτή η έκθεση θέτει ερωτήματα σχετικά με αυτά τα όρια με τη μορφή δημοσκοπήσεων (polls) στα Instagram stories και το κοινό καλείται να δώσει τις απαντήσεις του. Το κοινό επιλέγει και εκφράζεται παρά τους πρακτικούς ή νοητούς περιορισμούς που βιώνουμε και δημιουργείται έτσι μια κοινωνική εικόνα που αφορά τα συναισθήματα του κοινού καθώς και τις αντιλήψεις αλλά και τις προσωπικές του αντιδράσεις και συναισθήματα του για την τέχνη και τον πολιτισμό».

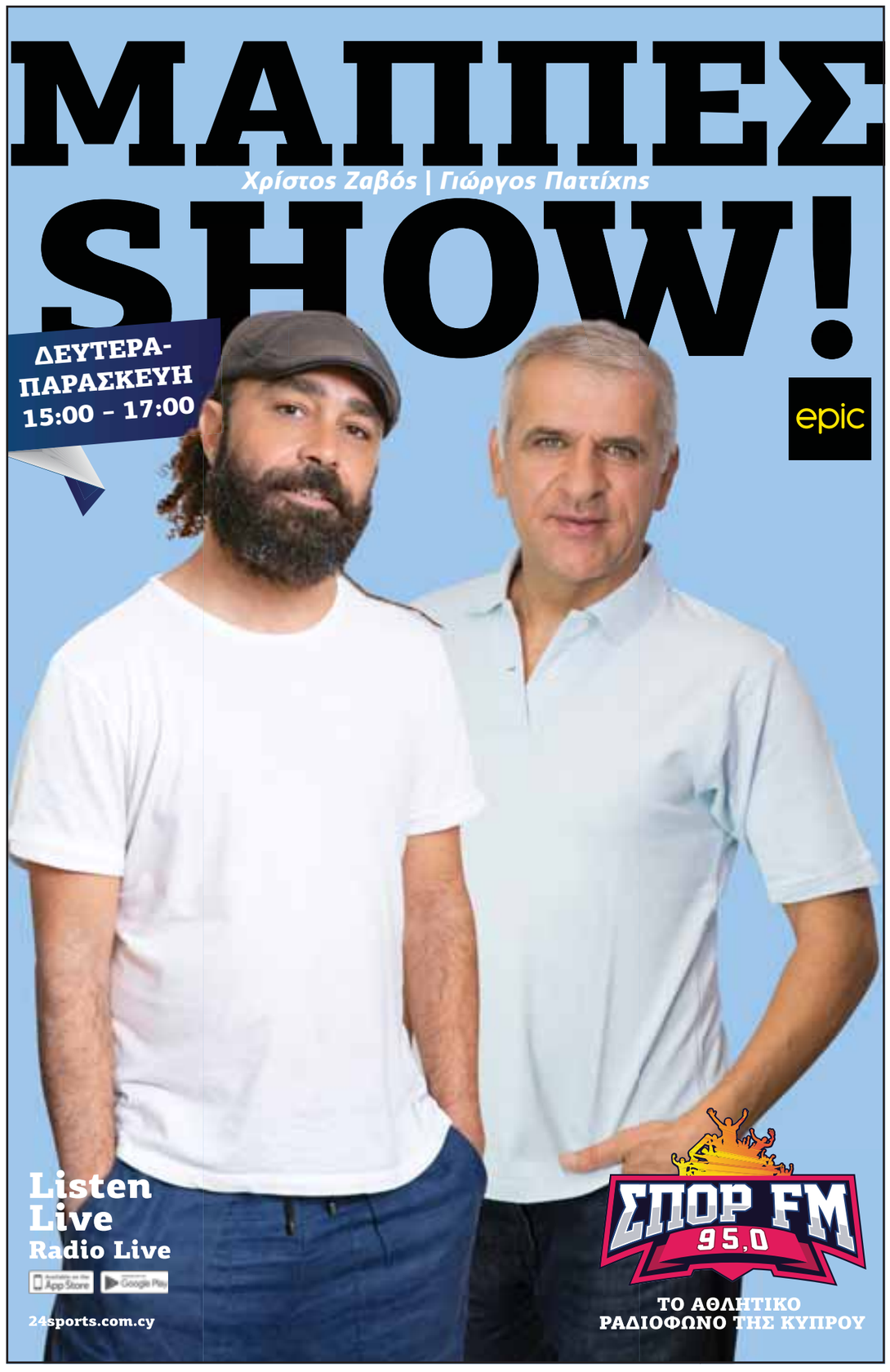

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Μια συνάντηση πάνω απ' τους γκρεμούς της Κορνουάλης

Τους είχε δεχθεί στο σπίτι του στην Κορνουάλη. Ηταν ο Ανταίος Χρυσοστομίδης και η Μικέλα Χαρτουλάρη, που μετέφεραν την εκπομπή τους «Οι κεραίες της εποχής μας» (ΕΡΤ) μέχρι την Αγγλία για να τον συναντήσουν. Συνέβη το 2007. Ο Τζον λε Καρέ ήταν τότε 76 ετών, θαλερός, γοητευτικός, οξυδερκής, συναρπαστικός συνομιλητής και φιλόξενος οικοδεσπότης. Η εκπομπή ξεκινούσε με τους δύο παρουσιαστές να ταξιδεύουν αεροπορικώς έως την Αγγλία και από εκεί οδικώς μέχρι την αγροικία του Λε Καρέ.

Στη διαδρομή σταμάτησαν δυοτρεις φορές για να ρωτήσουν πώς θα φθάσουν στο σπίτι. Επρεπε να προχωρήσουν ευθεία, να στρίψουν δεξιά σε ένα χωματόδρομο, μετά να ακολουθήσουν ένα μονοπάτι μέχρι να βγουν σε ένα καταπράσινο ξέφωτο που έφθανε έως την άκρη των γκρεμών πάνω από τη θάλασσα.

Σκέφτηκα ότι σε μια τόσο απομακρυσμένη περιοχή θα κατοικούσε επίσης ένας από τους ήρωες των κατασκοπικών μυθιστορημάτων του: κάποιος που δεν θέλει να τον εντοπίζουν πολύ εύκολα και προτιμά να γνωρίζει ακριβώς ποιοι και πότε θα φθάσουν μέχρι την πόρτα του.

Η εντύπωσή μου από το συγκεκριμένο επεισόδιο εκείνης της ωραίας σειράς για τη λογοτεχνία και τους δημιουργούς της ήταν ότι ο Λε Καρέ έμοιαζε τόσο με τους χαρακτήρες των μυθιστορημάτων του που θα μπορούσε να είναι ο ίδιος προϊόν μυθοπλασίας.

Αλλωστε το έχει ομολογήσει στην αυτοβιογραφία του «Η σήραγγα των περιστεριών» (εκδ. Bell): «Πρώτα επινοείς τον εαυτό σου και ύστερα καταλήγεις να πιστέψεις την επινόησή σου». Οταν λοιπόν ο Ανταίος Χρυσοστομίδης τον ρώτησε πώς αποφάσισε να ονομάσει τον συγγραφικό του εαυτό με το ψευδώνυμο Τζον λε Καρέ, του απάντησε: «Εντάξει, εσένα θα σου πω την αλήθεια: Ηταν μια κίνηση τακτικής, ήθελα ένα όνομα που θα μπορούσε να μείνει στη μνήμη κάποιου που το βλέμμα του θα διέτρεχε βιαστικά τα ράφια μιας βιβλιοθήκης. Αλλά έχω απαντήσει τόσες φορές σε αυτή την ερώτηση και έχω πει τόσες ωραίες ιστορίες, που πλέον δεν θυμάται την πραγματική. Αλλωστε οι δημοσιογράφοι δεν θέλουν να ακούν την αλήθεια».

A.P. PHOTO / KIRSTY WIGGLESWORTH

Ο Τζον λε Καρέ (φωτ.) είχε αναφέρει σε συνέντευξή του στους Ανταίο Χρυσοστομίδη και Μικέλα Χαρτουλάρη (ΕΡΤ) πως οι ήρωές του, ακόμη και οι πιο κυνικοί, είναι στην πραγματικότητα απογοητευμένοι ρομαντικοί.

Ο Τζον λε Καρέ έμοιαζε τόσο με τους χαρακτήρες των μυθιστορημάτων του που θα μπορούσε να είναι ο ίδιος προϊόν μυθοπλασίας.

Ελεγε πολλά σε εκείνη τη συζήτηση καθισμένος άνετα στην πολυθρόνα του, μπροστά στο αναμμένο τζάκι. Χαρισματικός αφηγητής, κρεμόσουν από τα χείλη του. Είπε ότι έμαθε να γράφει σαφώς, περιεκτικά και με συντομία χάρη στις αναφορές που συνέτασσε για τη Μυστική Υπηρεσία Πληροφοριών όπου υπηρέτησε επί χρόνια.

Είπε ότι χάρη στο επάγγελμά του και στην εποχή που το εξάσκησε βρέθηκε «στο πεδίο μάχης του Ψυχρού Πολέμου» και ότι είχε την τύχη να είναι «ένα μικροσκοπικό σκουλήκι» που παρακολούθησε από κοντά τη σύγκρουση των μυστικών υπηρεσιών. Είπε ότι στα μυθιστορήματά του η κατασκοπεία ήταν η σκηνή στην οποία μπορούσε να ανεβάσει κάθε είδους δράμα. Είπε πως, όπως και ο ίδιος, οι ήρωές του, ακόμη και οι πιο κυνικοί, είναι στην πραγματικότητα απογοητευμένοι ρομαντικοί. «Οι εραστές», σχολίασε, «στο τέλος πεθαίνουν πάντοτε μαζί».

Οταν η συζήτηση ολοκληρώθηκε, άνοιξε μια σαμπάνια και κέρασε όλους τους παρευρισκομένους, ενώ το ψητό είχε ετοιμαστεί για το γεύμα. Ηταν τόσο αυθόρμητος ώστε κι εμείς οι θεατές είχαμε την αίσθηση πως φάγαμε και ήπιαμε παρέα με ένα φίλο, ο οποίος –τι ευτυχία!– διηγήθηκε συναρπαστικές ιστορίες: για έναν παπαγάλο στο ξενοδοχείο «Κόμοντορ» της Βηρυτού που ήξερε να μιμείται τέλεια το κροτάλισμα των πολυβόλων.

Για μια παραμονή Πρωτοχρονιάς και ένα χορό με τον Γιασέρ Αραφάτ. Για τη μία και μοναδική συνάντηση μιας ετερόκλητης παρέας –ένας ηλικιωμένος ιδιοκτήτης αποικιακής φυτείας, δύο πιλότοι της Air America, τέσσερις πολεμικοί ανταποκριτές, ένας Λιβανέζος έμπορος όπλων με τη σύντροφό του– σε έναν τεκέ της Βιεντιάν για να καπνίσουν όπιο.

Στα εξωτερικά πλάνα έδειξε στον Ανταίο Χρυσοστομίδη –που κι εκείνος μας λείπει τόσο πολύ– το μακρύ μονοπάτι που στριφογυρίζει πάνω από τις αφρισμένες ακτές και καταλήγει «στο τέλος της Αγγλίας».

«Και αν περάσετε κολυμπώντας πέρα από αυτά τα νησιά», έδειξε με το χέρι του από την άλλη πλευρά, «μπορείτε να φθάσετε μέχρι την Αμερική».

Νωρίτερα είχε εξηγήσει ότι άρχισε να γράφει επειδή στερήθηκε την αγάπη όταν ήταν μικρός. Κι έτσι μπήκε στον κόσμο της φαντασίας «που είναι τεράστιος και δημιουργικός». «Κάθε απόγευμα πάμε με τη γυναίκα μου έναν μεγάλο περίπατο», διηγήθηκε στους δύο Ελληνες παρουσιαστές. «Εγώ συνεχίζω και μετά επιστρέφω από τους γκρεμούς. Το μέρος είναι ακατοίκητο και μπορώ να το γεμίζω με τους ήρωές μου».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Το παραμιλητό ενός κορμιού

ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΓΙΟΥΜΤΖΗ
Νύχτες πυρετού
εκδ. Καστανιώτη, **σελ.** 540

Μια νεκρή γυναίκα καταδαπανά το απόν σώμα της σε οργιώδη σεξουαλικά οράματα. Ο ερωτικός παροξυσμός είναι το αέναο παράπονο του αφανισμένου σώματος. Η Μαρία Κουγιουμτζή ανασύρει το απύθμενο σκοτάδι της γραφής της για να ποτίσει με ζόφο το ερωτόληπτο παραμιλητό της ηρωίδας. Η τελευταία, επέκεινα του εγκόσμιου χρόνου, αναπολεί έναν φαντασιώδη άντρα, τον Γεδεών. Ο αγιώνυμος άνδρας διαρκώς φεύγει και αιφνιδίως επανέρχεται, αναδαυλίζοντας την ιδεατή μορφή του πόθου, την ανικανοποίητη. Η ηρωίδα είναι «ολόκληρη μια αναμονή», ένας κατάσαρκος σπαραγμός. Βιώνοντας ακόμη και μετά θάνατον με συντριπτική οδύνη τον αποκλεισμό από τη ζωή του σώματος, παρεισδύει σε δάνειες ερωτικές ιστορίες, διαμέσου των οποίων φαντασιώνεται την εκπλήρωση του δικού της έρωτα.

Το μυθιστόρημα είναι σταυροδρόμι πολλών ιστοριών, πάθους και πένθους. Ανάμεσά τους ανασαλεύει αθέατη η φασματική ηρωίδα, υφαρπάζοντας την πνοή ζωντανών πλασμάτων, που δοκιμάζονται αδιάκοπα με τις ιδιοτροπίες της σάρκας. Δέσμια μιας υποδόριας αρρώστιας, που έκανε τις νύχτες το σώμα της να αναριγεί από πυρετό, η ηρωίδα παραβίαζε ερωτικά πάθη, εκλιπαρώντας μια τρυφερότητα που δεν δικαιούνταν. Λουφάζοντας σε ξένα αγκαλιάσματα, ονειρευόταν «τα αγαπημένα μπράτσα του Γεδεών», δίνοντας κάθε βράδυ «μια παράσταση ικεσίας».

Πιθανότατα ο Γεδεών ήταν ένας άνδρας που ποτέ δεν είχε γνωρίσει, αποκύημα ενός ονείρου. Το να επιθυμεί τον Γεδεών δίχως να τον αγγίζει σημαίνει για την ηρωίδα την ηδονική αναμέτρηση με την ιδεατότητα της ερωτικής επιθυμίας. Το άγγιγμα θα κατέλυε ακαριαία την επιθυμία, την «τέλεια ηδονή του μη αγγίγματος». «Κι ενώ σκεφτόμουν αυτά, η φτωχή μου σάρκα ήθελε διακαώς να αγγίξει τον Γεδεών. Κι όχι μόνο ήθελε να τον αγγίξει, αλλά να τον αγγίζει συνεχώς. Πράγμα αδύνατον. Αυτού του είδους το άγγιγμα μόνο μέσω του μη αγγίγματος μπορούσε να γίνεται διαρκώς».

Το ανέφικτο άγγιγμα του Γεδεών αναρρίπιζε τη νοσταλγία της για ένα άλλο απόν σώμα, εκείνο της μητέρας της. Η προσμονή ενός συγκλονιστικού, τελειωτικού οργασμού ήταν εξίσου δυναστική με την επιθυμία της επιστροφής στη μήτρα. Ο πόθος για τον Γεδεών μεταμφιέζει το πένθος για τη μητέρα. Εμπύρετη μες στον λήθαργό της, η ηρωίδα αισθάνεται «απαλές ηδονικές κινήσεις» να σκεπάζουν το απαρηγόρητο, αχάιδευτο κορμί της. Τον ίμερο γλύκαινε μια παλιά, χαμένη θαλπωρή. «Ολη τη νύχτα η μαμά κι ο Γεδεών με κρατούσαν αγκαλιά».

Η καταπληκτική δύναμη της γραφής αναβλύζει από τη δριμύτατη διαπάλη της ηρωίδας με το σώμα της. Είναι απολύτως μόνη, σπαραγμένη από έσχατη ερημιά. Εκείνη και το κορμί της. «Κορμί, λέξη ερωτική, με φωλιές ηδονής, κρύπτες ονείρων, με σπασμούς και αναφιλητά νεογέννητου ή ετοιμοθάνατου». Από την ανευόδωτη επιθυμία ξεκινάει «ένας μονόλογος με τον εαυτό». Το σεξ «συνέβαινε διαρκώς» μέσα στο μυαλό της. Οι ιδανικοί έρωτες που οραματιζόταν «ήταν κάτι σαν αυνανισμός». Οπως η ίδια λέει: «Δεν έπρεπε να κάνω το λάθος να διεκδικώ ένα κορμί πέρα από το δικό μου». Η φαντασίωση του Γεδεών άνοιγε μέσα της «βάραθρα ανεξερεύνητης ευτυχίας και δυστυχίας», τα σκιώδη χέρια του τη λίγωναν και την έγδερναν, τα ένιωθε «σαν ξυραφιές στο σώμα» της.

Σε κάποιο σημείο η αφηγήτρια κρυφακούει μια λογοτεχνική συζήτηση. Ενας από τους συνομιλητές υποστηρίζει πως ο συγγραφέας αποδίδει στο λογοτεχνικό του έργο τον εσωτερικό ρυθμό των βιωματικών και διανοητικών εμπειριών του. Η Κουγιουμτζή φαίνεται να ομογνωμεί, καθώς αφήνει το βιβλίο της να καταληφθεί από ένα στρόβιλο παραισθήσεων, ενθυμήσεων και φαντασιώσεων. Μπορεί η συνοχή και ο σχεδιασμός να χάνονται, αλλά ο αντίκτυπος της τρομερής γλώσσας μένει αλησμόνητος.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΜΑΡΙΑ ΜΑΝΩΛΕΛΗ

Η Μαρία Μανωλέλη γεννήθηκε στην Αθήνα το 1977. Εργάζεται ως δημοσιογράφος, ενώ έχει περάσει αρκετά χρόνια στον χώρο της διδασκαλίας και της μετάφρασης. Διηγήματά της έχουν κυκλοφορήσει σε συλλογικές εκδόσεις. Η «Μέσα πέτρα» είναι το πρώτο της μυθιστόρημα και κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Ποταμός τον Νοέμβριο του 2020.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Το «Κορίτσι, γυναίκα, άλλο» της Εβαρίστο το οποίο διαβάζω τώρα και το «Οδηγίες χρήσεως για οικιακές βοηθούς» της Μπερλίν που περιμένει υπομονετικά τη σειρά του.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ταυτίζομαι εύκολα -ευτυχώς για λίγο- με τους κατατρεγμένους, τίμιους ήρωες του Παπαδιαμάντη και του Ντίκενς. Για το γιατί, θα μπορούσε να αποφανθεί ψυχοθεραπευτής.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Η πρώτη μου σκέψη ήταν ένα δείπνο με δυναμικές γυναίκες συγγραφείς διαφορετικών εποχών (Σαρλότ Μπροντέ, Σιμόν ντε Μποβουάρ, Αναΐς Νιν, Τόνι Μόρισον, Μάργκαρετ Ατγουντ), όμως την προσπέρασα γιατί τελικά, αν είχα αυτή τη δυνατότητα, θα διάλεγα ένα δείπνο με τον Καμί. Μόνοι μας.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Με αφορμή το μυθιστόρημα «Το άλλο μισό μου πορτοκάλι» του Λευτέρη Μαυρόπουλου έμαθα για τη δικτατορία του 1936 προκειμένου να αποτραπεί ο «κομμουνιστικός κίνδυνος». Δεν γνώριζα το ιστορικό πλαίσιο καθόλου.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Οταν σκοτώνουν τα κοτσύφια» της Χάρπερ Λι. Πραγματικά λυπήθηκα που δεν το είχα διαβάσει νωρίτερα. Εντυπωσιάστηκα επίσης από το γεγονός ότι ο Ντιλ, ο εκκεντρικός φίλος της μικρής ηρωίδας του βιβλίου, ήταν ο Τρούμαν Καπότε, μιας και οι δύο συγγραφείς ήταν παιδικοί φίλοι.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Διαβάζω τη «Βάρδια» του Καββαδία ανά δεκαετία από τα δεκάξι μου. Κάθε φορά είναι ένα άλλο βιβλίο.

Η Κρήτη στο βιβλίο είναι μόνον ένα παθητικό, στατικό σκηνικό ή κάτι περισσότερο από αυτό;
Ενα φονικό δεν θα μπορούσε να συγκαλυφθεί μόνο στην Κρήτη, αλλά σίγουρα στην Κρήτη θα μπορούσε. Το νησί έχει προηγούμενα με τη βία. Αυτό το λέω ενώ κατάγομαι από εκεί και ενώ τη συγκαταλέγω στα πιο όμορφα και αγαπημένα μου μέρη με τους πιο πονόψυχους και δοτικούς ανθρώπους.

Τα μυστικά πρέπει να φυλάγονται καλά ή να εξομολογούνται εντέλει;
Η απόφαση (θα) κρίνεται επί των συμπτωμάτων.

Η «Μέσα πέτρα» ποιος τόπος είναι;
Είναι ο έσω μας τόπος που «παγώνει» προσωρινά όταν ο πόνος είναι ισχυρότερος των αντοχών μας.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα **Δοκίμια, βιογραφίες, μαρτυρίες**

1. **«Τα πρώτα διακόσια χρόνια είναι δύσκολα»** του Τάκη Θεοδωρόπουλου (Μεταίχμιο)
2. **«Ρίζες και θεμέλια - Οδόσημα της ιστορίας του Ελληνισμού»** των Μαρίας Ευθυμίου, Μάκη Προβατά (Πατάκη)
3. **«Το πικρό ποτήρι - Ο Καποδίστριας, η Ρωξάνδρα και η Ελλάδα»** της Λένας Διβάνη (Πατάκη)
4. **«Εντεκα συναντήσεις»** του Σταύρου Ζουμπουλάκη (Πόλις)
5. **«Η ζωή μου όλη - Καθημερινές ιστορίες δούλων από την αρχαιότητα»** (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης)

Αυτή την εβδομάδα **Λογοτεχνία**

1. **«Στο βάθος του αιώνα»** του Νίκου Βατόπουλου (Μεταίχμιο)
2. **«Ολοι οι άνθρωποι του βασιλιά»** του Ρόμπερτ Πεν Ουόρεν (Πόλις)
3. **«Εκατό μέρες»** του Γιόζεφ Ροτ (Αγρα)
4. **«Η Λόττε στη Βαϊμάρη»** του Τόμας Μαν (Πατάκη)
5. **«Το παρελθόν»** της Τέσα Χάντλεϊ (Gutenberg)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Σπόρος» (Δροσίνη 7, Κηφισιά)

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

THE NATIONAL GALLERY

ΛΟΝΔΙΝΟ
Η γέννηση
Η Εθνική Πινακοθήκη προσφέρει μια μοναδική εμπειρία στους επισκέπτες της έκθεσης που εστιάζει σε ένα και μόνο έργο ηλικίας 500 ετών: το αριστούργημα του Γιαν Γκόσαερτ, συγχρόνου του Ντίρερ, με θέμα τη λατρεία των μάγων. Η έκθεση, που επιτρέπει την είσοδο σε 3-6 άτομα, δημιουργεί ένα πυκνό ηχοσύστημα και μια πλήρη ανάλυση του έργου, έτσι ώστε ο επισκέπτης να εμβαπτίζεται πλήρως στο κλίμα της φλαμανδικής Αναγέννησης και να βλέπει τα μη προφανή.

ΑΜΒΟΥΡΓΟ
Μαξ Μπέκμαν
Η Πινακοθήκη του Αμβούργου κατέχει μία από τις σημαντικότερες συλλογές έργων του Γερμανού εξπρεσιονιστή Μαξ Μπέκμαν (1884-1950). Στις συλλογές της έχει ήδη 25 έργα του και πρόσφατα πρόσθεσε ένα ακόμη. Πρόκειται για την αυτοπροσωπογραφία του καλλιτέχνη, έργο φιλοτεχνημένο το 1907, το οποίο αγόρασε έναντι 4 εκατ. ευρώ. Στη φωτογραφία, ο διευθυντής της Πινακοθήκης, Αλεξάντρ Κλαρ ποζάρει δίπλα στη νεοαποκτηθείσα προσωπογραφία του Μαξ Μπέκμαν.

BEYELER

ΒΑΣΙΛΕΙΑ
Ροντέν και Αρπ
Η νέα έκθεση στο Fondation Beyeler της Ελβετίας φέρνει σε αντιπαράθεση δύο κορυφαίες μορφές της γλυπτικής. Τα έργα του Αυγούστου Ροντέν (1840-1917) και του Χανς Αρπ (1886-1966) μας οδηγούν σε στοχασμούς απέναντι στην πορεία της γλυπτικής από τα τέλη του 19ου αιώνα έως τα μέσα του 20ού και από τον συμβολισμό και τον εξπρεσιονισμό έως την αφαίρεση και την άμορφη πλαστικότητα. Και οι δύο συνδέονται από την επιθυμία για ρήξη.

ΠΡΙΝΣΤΟΝ
Φρανθίσκο Γκόγια
Μια νέα βιογραφία του Ισπανού ζωγράφου Φρανθίσκο Γκόγια (1746-1828) κυκλοφόρησε από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις του Πρίνστον. Η Τζάνις Α. Τόμλισον (Janis A. Tomlison, «Goya. A portrait of the artist») αφηγείται τη ζωή του Γκόγια στο φόντο των μεγάλων αλλαγών σε ευρωπαϊκό επίπεδο που συντάραξαν την Ευρώπη (και την Ιβηρική) στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα. Ο ίδιος ο Γκόγια σκιαγραφείται ως μια σύνθετη προσωπικότητα.

ΠΡΑΓΑ
Αντολφ Λόος
Η επέτειος των 150 χρόνων από τη γέννηση του Αυστριακού αρχιτέκτονα Αντολφ Λόος τιμάται με εκδηλώσεις και πλήθος αναφορών, που εστιάζουν στο ρηξικέλευθο πνεύμα του στις αρχές του 20ού αιώνα. Ο εγγονός του ιδιοκτήτη της Βίλας Βίντερνιτς, στα περίχωρα της Πράγας, είναι ο ίδιος φωτογράφος και ξεναγεί στο εσωτερικό αυτού του ιδιαίτερου μοντερνιστικού κτιρίου, χτισμένου τον Μεσοπόλεμο. Είναι ένα από τα τελευταία έργα του Αντολφ Λόος.

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

Οι διά χειρός ανταλλαγές ευχών

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ
Το 2020 θα μείνει στην Ιστορία – ανάμεσα σε άλλες πιο σημαντικές επιπτώσεις– ως το έτος κατά το οποίο ο δυτικός κόσμος προσπέρασε τα Χριστούγεννα. Η περιορισμένη χαρά, ο έλεγχος στη μετακίνηση ανατρέπουν το κλίμα των εορτών. Και αυτός ο περιορισμός οδηγεί σε ένταση της προσμονής για καλύτερες ημέρες, όπως και σε αναπόληση παλαιότερων εποχών. Αυτό που μοιάζει τελεσίδικο είναι η μεταβολή στην τελετουργία των Χριστουγέννων, ανεξάρτητα από την πανδημία, καθώς η τεχνολογία έχει αλλάξει τον τρόπο αποστολής των ευχών όπως και την ταχύτητα της μετάδοσής τους. Η παράμετρος αυτή θα μπορούσε απλώς να υποτιμηθεί ως ευνόητη μεταβολή λόγω τεχνολογικής εξέλιξης, που περιόρισε, αν δεν εξαφάνισε, ένα από τα πιο παραδοσιακά έθιμα: τις χριστουγεννιάτικες κάρτες, τις οποίες έγραφε κανείς ιδιόχειρα και τις ταχυδρομούσε σε συγγενείς, φίλους και επαγγελματικές γνωριμίες. Αλλά η μεταβολή αυτή αντανακλά ευρύτερες αλλαγές τόσο σε κοινωνικό όσο και ατομικό επίπεδο, καθώς η κατάργηση της τελετουργίας αγοράς και αποστολής μιας ευχετήριας κάρτας έχει αντίκτυπο σε μια σειρά από παραμέτρους. Οικονομικά και κοινωνικά συμπιέζει τον κλάδο της τυπογραφίας (αλλά όχι των σχεδιαστών) και εξ αντανακλάσεως τον συμπαθή κλάδο των χαρτοπωλείων και την εποχική έξαρσή τους. Μεγάλη όμως είναι η επίπτωση στα ταχυδρομεία και στον φιλοτελισμό, με την απώλεια σημαντικών εσόδων από την πώληση των γραμματοσήμων. Η αλυσιδωτή μεταβολή, που έχει αρχίσει σταδιακά ήδη από τη δεκαετία του ’90, γιγαντώθηκε μετά το 2010 και πλέον η ανταλλαγή ευχών στα κοινωνικά δίκτυα είναι ο πιο διαδεδομένος και αναμενόμενος τρόπος. Η ευχετήρια κάρτα, ωστόσο, ως αυτόνομο προϊόν, ως αντικείμενο και ως τεκμήριο ενός ορισμένου πολιτισμικού περιβάλλοντος επιβιώνει. Η ευχετήρια κάρτα δεν δείχνει να έχει εξαφανιστεί ως μέσον προβολής, τουλάχιστον, των θησαυρών των μουσείων και των πολιτιστικών οργανισμών. Παραμένει ως τεκμήριο κύρους, καλού γούστου και σεβασμού στον αποδέκτη. Η αποστολή μιας κάρτας αντιστέκεται επίσης στην κατάργηση της έννοιας του ενδιάμεσου χρόνου ανάμεσα στην αποστολή και στην παραλαβή, διατηρώντας εκείνον τον γοητευτικό, ενίοτε, προθάλαμο αναμονής. Στη φωτογραφία, μια σκηνοθετημένη «εορταστική» σκηνή ανάμεσα στη Σοφία Λόρεν και στον Γουίλιαμ Χόλντεν, που είχαν συμπρωταγωνιστήσει το 1958 στην πολεμική ταινία «The Key» (1958).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Γιατί υπάρχει ο κόσμος;

Το 1998, ο Αμερικανός συγγραφέας Τζιμ Χολτ προσκλήθηκε σε εκδήλωση του College de France στο Παρίσι προς τιμήν του Κλοντ Λεβί-Στρος, ο οποίος έκλεινε 90 χρόνια ζωής.

Στο βιβλίο του «Γιατί ο κόσμος υπάρχει;» (Why does the world exist? One Man’s Quest for the Big Answer, εκδ. W. W. Norton & Company Inc, 2012), ο Χολτ παραθέτει μέρος της ομιλίας: «“Ο Μονταίνιος”», άρχισε, «είχε πει ότι το γήρας μάς μειώνει κάθε μέρα έτσι που, όταν ο θάνατος επέρχεται, αυτό που παίρνει είναι ένα τέταρτο ή το μισό από τον άνθρωπο που ήταν κάποτε. Ομως ο Μονταίνιος έζησε ώς τα πενήντα εννέα του, συνεπώς δεν είχε ιδέα περί του ακραίου γήρατος στο οποίο βρίσκομαι εγώ σήμερα”». «Ο Λεβί-Στρος λέει ότι νιώθει σαν ένα “θρυμματισμένο ολόγραμμα” το οποίο έχει χάσει την ενότητά του αλλά διατηρεί ακόμη την αρχική του εικόνα. Δεν περιμέναμε μια τέτοια ομιλία», γράφει ο Χολτ. «Αυτό είναι κάτι προσωπικό, είναι για τον θάνατο».

> *«Στο τέλος τέλος, τι είναι το σύμπαν; Δεν είναι το τίποτα. Κι ωστόσο είναι κάτι που βρίσκεται πολύ κοντά στο τίποτα: είναι το κενό».*

«Ο Λεβί-Στρος συνεχίζει μιλώντας για τον “διάλογο” ανάμεσα στον διαβρωμένο εαυτό που έχει καταλήξει να είναι και στον ιδανικό εαυτό με τον οποίο συνυπάρχει. Ο τελευταίος, σχεδιάζοντας νέα, φιλόδοξα πρότζεκτ, λέει στον πρώτο, “πρέπει να συνεχίσεις”. Αλλά ο τελευταίος απαντά, “αυτό είναι δική σου δουλειά – μόνον εσύ μπορείς να βλέπεις ολόκληρα τα πράγματα”». Ο Λεβί-Στρος κλείνει την ομιλία του με τη βεβαιότητα πως ο διαβρωμένος εαυτός θα συνεχίσει να οδηγείται ακόμα πιο βαθιά στην ύστατη διάλυσή του.

SHUTTERSTOCK

Εκείνη τη νύχτα, η εκπομπή του Μπερνάρ Πιβό είχε θέμα το ερώτημα του Λάιμπνιτς: «Γιατί να υπάρχει το κάτι αντί για το τίποτα;».

Ο Χολτ επιστρέφει στο ξενοδοχείο του, ανάβει την τηλεόραση και πέφτει πάνω σε βιβλιολογική εκπομπή του Μπερνάρ Πιβό με θέμα το ερώτημα του Λάιμπνιτς: «Γιατί να υπάρχει το κάτι αντί για το τίποτα;».

Καλεσμένοι είναι ένας αγέλαστος καθολικός ιερέας, ένας στρυφνός φυσικός και ένας βουδιστής μοναχός. Ο ιερέας μιλάει για σχέδιο του Θεού, ο οποίος δίνει νόημα στο σύμπαν. Ο φυσικός μιλάει για τυχαίες «κβαντικές διεμπλοκές» στο κενό.

«Ο μόνος που χαμογελά», γράφει ο Χολτ, «είναι ο βουδιστής μοναχός». Σε αντίθεση με τον «δυσκοίλιο ιερέα και τον μονίμως εκνευρισμένο φυσικό, ο μοναχός ακτινοβολεί από ευτυχία». Γι’ αυτόν, το σύμπαν πάντοτε υπήρχε. Δεν είναι δυνατόν κάτι να προκύψει απ’ το τίποτα, πρόσθεσε. «Στο τέλος τέλος, τι είναι το σύμπαν; Δεν είναι το τίποτα. Κι ωστόσο είναι κάτι που βρίσκεται πολύ κοντά στο τίποτα: είναι το κενό. Τα πράγματα δεν έχουν στ’ αλήθεια τη στερεότητα που τους αποδίδουμε. Ο κόσμος είναι σαν όνειρο, ψευδαίσθηση. Αρα το ερώτημα του Λάιμπνιτς εδράζεται πάνω στη βεβαιότητα ότι κάτι υπάρχει. Αυτό είναι μια ψευδαίσθηση».

«Σοβαρά;» λέει σκεπτικός ο Πιβό. «Ναι!» αποκρίνεται ο μοναχός χαμογελώντας πλατιά.

Ο Χολτ έπεσε για ύπνο. Λίγα χρόνια μετά, γεννήθηκε ένα μικρό σύμπαν: το βιβλίο του με τον τίτλο «Γιατί υπάρχει ο κόσμος;». Απ’ το τίποτα γεννήθηκε ένας ολόκληρος κόσμος. Ψευδαίσθηση ή όχι, όνειρο ή όχι, αυτό από μόνο του είναι ένα τεράστιο θεραπευτικό χαμόγελο.

Ο συμβολισμός της θείας ενανθρώπησης

Το άγγελμα των Χριστουγέννων είναι το ευαγγέλιο της ελευθερίας του Θεού, άρα και της ελευθερίας του ανθρώπου

Του **ΧΑΡΗ ΦΕΡΑΙΟΥ**

Δύο είναι τα βασικά στοιχεία όσα χαρακτηρίζουν τον ελληνικό κόσμο και συνάμα ορίζουν το ιδιοπρόσωπό του ως πολιτισμού ελληνικού. Πολιτισμού δε με πανανθρώπινο ενδιαφέρον. Ένα είναι, ότι πρώτος ο λαός αυτός εισήγαγε στην ανθρώπινη ιστορία ό,τι στη γλώσσα της φιλοσοφίας ονομάζεται «οντολογική εκδοχή επαλήθευσης της γνώσης». Γεγονός που οδηγεί, ως ελληνική πρωταρχή, και στη συνακόλουθη εσχατολογική ανάγκη αναζήτησης του αληθούς. (Καθώς, για τον πολιτισμό αυτό, «οφείλει» ο βίος να αληθεύει! Αληθεύει δε όταν κοινωνείται. Φυσική συνέπεια δηλ. του «αληθεύειν», για τον ελληνικό τρόπο, καθώς εννοείται προείπε ο –προσωκρατικός– Ηράκλειτος, είναι το «κοινωνείν»). Το άλλο, βασικό επίσης στοιχείο του ελληνικού κόσμου, είναι απάντηση στο ερώτημα περί «αιτιώδους αρχής της ύπαρξης».

Το δεύτερο όμως αυτό ερώτημα έμοιαζε αναπάντητο, («κενό στην αρχαιοελληνική οντολογία», κατά τη φιλοσοφική γλώσσα) όσο αιτιώδης αρχή εξακολουθούσε να θεωρείται κάποια (άγνωστη) «αναγκαιότητα», (φύσης ή ουσίας, αδιάφορο). Το αναπάντητο αυτό ερώτημα είχε –και αυτό– τη μετοχή του στη σταδιακή παρακμή του ελληνικού κόσμου, και το (κυριολεκτικώς) έσχατο όριο φθοράς του, όπως παρουσιάστηκε στην εκπνοή της ελληνιστικής εποχής, στην εσχατιά της «πρώτης» π.Χ. χιλιετίας. Σε σημείο, μάλιστα, που φαινόταν ότι ο ελληνικός πολιτισμός είχε πια κλείσει, και οριστικά, τον ιστορικό κύκλο του! Έμοιαζε δε φαντασιακή η πιθανότητα επιβίωσής του ως ιστορικού λαού.

Εντούτοις! Οι πνευματικές του, και πάλι, παρακαταθήκες αιώνων του λαού αυτού, ενήργησαν ξανά ως άλλος «από μηχανής θεός»: Η αρχέγονη εσχατολογική του ανάγκη αναζήτησης του αληθούς, «ανέγνωσε», αυτή πρώτη, στις αρχές της πρώτης μ.Χ. χιλιετίας, το άγγελμα που έφερε στον κόσμο η Θεία Ενανθρώπηση! Το οποίο και κατανοήθηκε από τους Έλληνες, ως άγγελμα νέου τρόπου αναζήτησης του αληθούς. Καινή δηλ. πρόταση τρόπου του «κοινωνείν», αφ' ενός. Κυρίως όμως, αυτό τούτο το υπερκόσμιο γεγονός της (θείας) ενανθρώπησης, τον «φώτισε» ως (εκ Θεού) απάντηση στο ερώτημα περί αιτιώδους αρχής της ύπαρξης: Δηλαδή, ότι αιτιώδης αρχή της δεν είναι πια μια αφοριστικά προκαθορισμένη άγνωστη Ουσία, αλλά είναι ένα ελεύθερο από οποιαδήποτε αναγκαιότητα φύσης η ουσίας Πρόσωπο! Πρόσωπο, εννοείται, θεϊκό…

Διαπίστωση, που για τον ελληνικό κόσμο ήταν κυριολεκτικά συγκλονιστική. Και έμελλε να αναγεννήσει τον πολιτισμό, να γεννήσει ακριβέστερα νέο μεγάλο πολιτισμό του ελληνικού τρόπου. Από τον συγκλονισμό αυτό

> *Είναι γενικά παραδεκτό πως απ' όλες τις τέχνες η Αρχιτεκτονική είναι εκείνη που, περισσότερο από κάθε άλλη, καλείται με ένα και μοναδικό έργο της να συμβολίσει, στην υπερβατική και ελεύθερη γλώσσα της, καθολικά το πνεύμα του πολιτισμού μιας εποχής.*

της θείας ενανθρώπησης, ο ελληνισμός, όπως ακριβώς και στις αρχές της πρώτης π.Χ. χιλιετίας, περιήλθε ξανά σε συλλογή τριών αιώνων. Και όπως τότε ξεπήδησε (από τα δυτικά μικρασιατικά παράλια) μετά τους τρεις εκείνους (τους «σκοτεινούς» καλούμενους) αιώνες το φωτεινό μετέωρό του, ο Όμηρος, που και εγέννησε τον τρίτο, τον κλασσικό, ελληνικό πολιτισμό, έτσι και τώρα, μετά από τους τρεις πρώτους αιώνες της μ.Χ. χιλιετίας, (από τα νότια τώρα Μικρασιατικά «παράλια») ξεπήδησε η φιλόσοφος τριαδική θεολογία των εκκλησιαστικών Πατέρων της Καππαδοκίας, (Γρηγόριων, Βασιλείου, Χρυσοστόμου) εκείνη η θεολογία του «Προσώπου», που θεμελίωσε τον Χριστιανισμό ως «δόγμα», γεγονός το οποίο έμελλε και να γεννήσει τον νέο (τον τέταρτο) μεγάλο πολιτισμό, (ακριβέστερα μια νέα –τη μακροβιότερη - φάση ελληνικού τρόπου) εκείνη την υπέρλαμπρη βυζαντινή «εποποιία», των, τουλάχιστον, χιλίων και εκατό χρόνων.

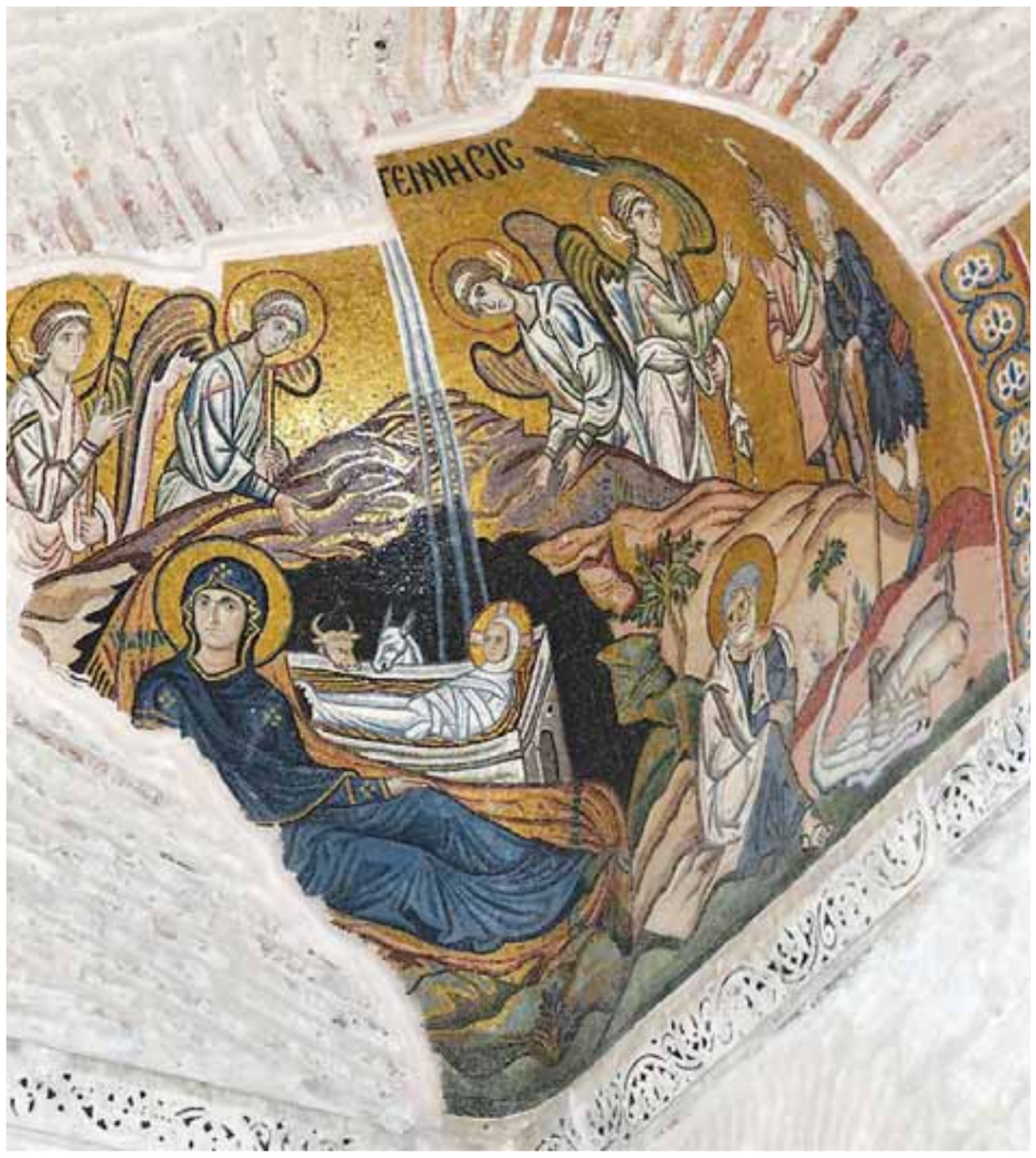

Η Γέννηση, Καθολικό Μονής Δαφνίου, τέλη 11ου αι. μ.Χ.

Όπως δε (μας) το δίδαξε η επίσης φιλόσοφος θεολογία του Ιωάννη Ζηζιούλα, εφόσον αιτιώδης αρχή του κόσμου πια δεν είναι κάποια αναγκαιότητα, αλλά ένα ελεύθερο απ' εκείνη πρόσωπο, αυτός ο Θεός, αυτός και έχει την ελευθερία να υποστασιάζει το είναι του σε τριάδα προσώπων! Έτσι ο Θεός είναι τώρα πρώτο, κοινωνία Προσώπων, (έννοια θεμελιακή του αρχέγονου ελληνικού τρόπου) και δεύτερο, μπορεί πια ο ίδιος άκτιστος Θεός, υποστασιαζόμενος να «υπάρξει» και με τον τρόπο του κτιστού ανθρώπου. Δηλ. να ενανθρωπιστεί. Από το σημείο εκείνο και πέρα ο Χριστιανισμός ήταν πια, όπως και άλλοτε το είπαμε, ελληνική υπόθεση ως Ορθοδοξία.

Αυτό, λοιπόν, είναι το άγγελμα των Χριστουγέννων για τον ελληνικό κόσμο: Το ευ-αγγέλιο της ελευθερίας του Θεού, άρα και της ελευθερίας του ανθρώπου! Ελευθερίας και από το απ' αιώνος ανυπέρβλητο όριο (το «μεσότοιχον του φραγμού») που λέγεται θάνατος. Αυτή την κοσμογονική χαρά γιορτάζει η ελληνική Ανατολή την ημέρα των Χριστουγέννων. Και όχι βέβαια τα χρυσά στολίδια, τα καμπανάκια, τα παχουλά αγγελάκια και τα πολλαπλά φωτάκια, του κόσμου της δυτικής μεταρωμαϊκής (Φραγκοτευτονικής) Ευρώπης.

Βέβαια η διαφορά των δύο κόσμων δεν είναι μόνο τα «χρυσά στολίδια» των Χριστουγέννων κ.λπ. Είναι αυτή η ερμηνεία της θείας ενανθρώπησης: Για τη Φραγκοτευτονική Δύση, ο Θεός παράμενε ένα αναγκαίο «ανώτατο, υπέρτατο, ον» νοητικά μόνο, (όπως σημειώνει και ο Χρήστος Γιανναράς), του οποίου τις τρεις υποστάσεις (ως προσώπου) ουδέποτε κατανόησε. Θυμίζω στον αναγνώστη, ως χαρακτηριστικό της Δυτικής παραξήγησης, και εκείνη την πρόσφατη ρωμαιοκαθολική απόπειρα, περίληψης ως τέταρτου προσώπου της Αγίας Τριάδας, της μητέρας του Χριστού! Ούτε τον τρόπο που υποστασιάζει το πρόσωπό του σε Πατέρα, Υιό και Πνεύμα. Διότι βεβαίως το Ευαγγέλιο της θείας ενανθρώπησης για τη Δύση προσεγγίζεται νοητικά, και όχι ως εμπειρία, (εκείνη δηλ. η «επαλήθευση της γνώσης») όπως γίνεται στον ελληνικό κόσμο. Εξ ου και το διαβόητο Filioque της δυτικής (μεταρωμαϊκής) εκκλησίας, το οποίο αποτελεί στην ουσία ακύρωση του ίδιου του τριαδικού θείκού προσώπου, και των υποστάσεών του. Όπως δε αριστοτεχνικά το ορίζει εκκλησιαστικός συγγραφέας της Ανατολής, (ο εκ Θεσσαλονίκης Ματθαίος Βλάσταρις, 14ος αιώνας) το Filioque δεν είναι παρά η επιστροφή «εις την πτωχείαν της ιουδαϊκής μονοθεΐας»… Ακούει τάχα η αυθάδης ημιμάθεια όσων εκάστοτε σαλπίζουν τα κοάσματα περί «ιουδαιοχριστιανισμού», και όχι ελληνοχριστιανισμού;

Ο κ. Χάρης Φεραίος είναι διδάκτωρ Αρχιτεκτονικής Μορφολογίας του ΕΜΠ.

Η κίνηση του αισθήματος προς το Ύψος

Κύριο χαρακτηριστικό εξ άλλου του ίδιου του ελληνικού κόσμου, είναι και το γεγονός ότι στη φιλοσοφία του έχει εισαγάγει ως αεί συνυπάρχον και το αισθητικό στοιχείο. Όπως δε και ο «νέος φιλόσοφος», ο Σπύρος Κυριαζόπουλος, είπε, «η Ελλάς αντίκρισε τον κόσμον μορφολογικώς». Αλλά και ήδη πριν από είκοσι πέντε αιώνες, επίσης προσωκρατικός φιλόσοφος, ο Παρμενίδης, είχε πει ότι απαραίτητο στοιχείο των ελληνικών θεωριών υπήρξε το γεγονός πως ήταν «ευκυκλείς». Ήταν, λοιπόν, αναγκαίο για τον ελληνικό κόσμο, και αυτό το γεγονός της θείας ενανθρώπησης, να έχει στον χώρο του και αισθητική την έκφρασή του, σε μια από τις τέχνες του. Τούτο έγινε από την Αρχιτεκτονική, εκείνη που γέννησε, ως μορφολογική θεώρησή του στη φάση αυτού του τέταρτου πολιτισμού του. Ιδού πώς: Είναι γενικά παραδεκτό πως απ' όλες τις τέχνες η Αρχιτεκτονική είναι εκείνη που, περισσότερο από κάθε άλλη, καλείται με ένα και μοναδικό έργο της να συμβολίσει, στην υπερβατική και ελεύθερη γλώσσα της, καθολικά το πνεύμα του πολιτισμού μιας εποχής (ή ενός λαού) είτε το έργο της αυτό είναι η πυραμίδα της «Γκίζας, είτε ο γοτθικός ναός της Κολωνίας. Αν δε αυτό το έργο, μέσα από τη διαλεκτική της σύνθεσής του, κατορθώσει τον συμβολισμό αυτό να τον εκφράσει κιόλας αισθητικά, τότε, ως κορυφαίο πια, εκφράζει και μια μεγάλη ώρα εκείνου του πολιτισμού!

Παραδεκτό είναι βεβαίως ότι ο Παρθενώνας, κορυφαίο έργο πολιτισμού, συμβολίζει και αυτό τον αρχαίο «ελληνικό τρόπο». Και τρόπο αναζήτησης του αληθούς, και τρόπο του κοινωνείν. Μέθοδο δηλαδή κοσμιότητας του λόγου, που γεννά την αρμονία και το κάλλος. Όντως: Ο τρόπος που ο λίθος, ως μάρμαρο τώρα, ανορθώνεται, για ν' αποτελέσει τον κίονα, το κιονόκρανο, τον άβακα, ή τον θριγκό στον Παρθενώνα, αυτός ο τρόπος συμβολίζει ιδεατά την, «κατ' αλήθειαν», δομή του ελληνικού «λόγου». Και δεδομένου ότι αυτό γίνεται με την αλήθεια της ιδανικής αρμονικής κοσμιότητας, συνάμα και τον εκφράζει. Τον εκφράζει δε ολοκληρωμένα, όσο κανένα άλλο έργο, είτε ποιητικής είτε γλυπτικής, τέχνης. Και δεν αποτελεί λόγο καινό, ότι ένας πάλι ναός, έργο δηλαδή της (μεγάλης) Αρχιτεκτονικής, θα εκαλείτο πάλι να συμβολίσει και το γεγονός της θείας ενανθρώπισης. Αυτό και γίνεται στην Αγια-Σοφιά, έργο επίσης ελληνικού τρόπου!

Ενώ, όμως, ο Παρθενώνας, ως προϊόν του (κατ' αλήθειαν) συλλογικού βίου, (και διά της δομής των μελών του) συμβολίζει το «κοινωνείν», με τον τρόπο του κοινού αθλήματος των μετεχόντων στη ζωή της πόλης, (κατ' εξοχήν συλλογικού βίου) η Αγιά Σοφιά καλείται να συμβολίσει το νέο «κοινωνείν», (της ενορίας και του κοινωνούντος βίου) με τον τρόπο δε της επίσης κοινωνίας των τριών προσώπων τώρα του τριαδικού Θεού: Όπως (κατά τους Καππαδόκες Πατέρες) τον ευαγγελίστηκε η θεία ενανθρώπηση («Ο λόγος σαρκούται, και του Πατρός ου κεχώρισται», αναφωνεί ο υμνωδός των Χριστουγέννων. Αυτή δε, χώρια από άλλες ομοιότητες, είναι η βασική συμβολική διαφορά ανάμεσα στους δυο ναούς. Ομοιότητες, φυσικά και υπάρχουν, στη διαδικασία γένεσής τους: Ο Παρθενών γεννήθηκε τρεις αιώνες μετά τον Όμηρο, που θεωρείται το συμβατικό ορόσημο γένεσης της νέας φάσης ελληνικού πολιτισμού, του κλασικού. Με τον ίδιο τρόπο, η Αγια-Σοφιά γεννήθηκε τρεις πάλι αιώνες, αφότου στον νέο ελληνισμό άρχισε η γένεση νέας φάσης πολιτισμού, του (καλούμενου) βυζαντινού. Ορόσημο τώρα ο Κλήμης ο Αλεξανδρεύς (3ος αιώνας), με το δόγμα του, «η Καινή Διαθήκη έχει δύο Παλαιές Διαθήκες, τη Βίβλο και την ελληνική φιλοσοφία». Δόγμα που υπήρξε προγονικό της εμφάνισης των Καππαδόκων Πατέρων της Εκκλησίας, και της («ελληνογενούς») τριαδικής θεολογίας τους. Όθεν βεβαίως και εξεπήγασε ο καινός τρόπος του κοινωνείν, ως Ορθοδοξία.

Αυτόν, λοιπόν, τον καινό κόσμο, νέου τρόπου κοινωνίας, κοινωνίας του προσώπου, (κοινωνίας του ενός από το πνεύμα του άλλου, μετοχής του ενός στο πνεύμα του άλλου) συμβολίζει και η Αγια-Σοφιά, πάλι με τη γλώσσα του τρόπου που σ' αυτήν «ανυψώνεται ο λίθος». Γεγονός, όμως, που σ' αυτήν πετυχαίνεται με αντίθετο τρόπο απ' ό,τι στον Παρθενώνα. Εκεί το κάθε μέλος του νοείται και ως αυθύπαρκτο: Ο δωρικός κίων μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένος και καθ' εαυτόν. Ενώ στην Αγια-Σοφιά τα μέρη έχουν αξία και νοούνται ως μέλη ενός αδιαίρετου συνόλου, και μόνο ως τέτοια αξιολογούνται, και ποτέ καθ' εαυτά (δεν προβάλλουν αλλά υποβάλλουν τη δομή τους). Στον Παρθενώνα, είπαν, η ανύψωση του λίθου είναι ανθρώπινο άθλημα, στην Αγια-Σοφιά είναι θείο θαύμα. Ο στύλος της Αγια-Σοφιάς δεν έχει την τελειότητα εκείνου στον Παρθενώνα. Ούτε τη χρειάζεται άλλωστε! Και το κιονόκρανό του, παρότι πρόγονό του έχει το κορινθιακό, δεν είναι όπως εκείνο ανάγλυφο, αλλά επιπεδόγλυφο επίτηδες. Διότι προορισμός και αυτού, και όλων των άλλων επάλληλων αρχιτεκτονικών μελών που συνθέτουν τον ναό, δεν είναι να συγκεντρώσουν στον εαυτό τους το ενδιαφέρον του θεατή. Πράγμα, βέβαια, που θα διασπούσε τη διαλεκτική του συνθετικού συνόλου, εμποδίζοντας, για παράδειγμα, την υποβαλλόμενη εκεί «κίνηση» του βλέμματος προς τα άνω. Προορισμός τους, όπως και εκείνος των κοινωνούντων προσώπων του νέου τρόπου, η «αυτοπροσφορά» στα υπόλοιπα μέλη του ναού, ώστε μέσα από τη μετοχή όλων, το σύνολο πια να υποβάλλει αισθητικά την κίνηση του αισθήματος προς το Ύψος, εκεί όπου αναμένει ολόφωτος, αιωρούμενος πες, ο απέραντος τρούλος, στον υπερκόσμιο χώρο του οποίου, καθώς οι θεατές θα κοινωνούν με τον Θεό, θα κοινωνούν συνάμα και μεταξύ τους. «Ίνα ώσιν εν» (Ιωάννης 17,11)… Στον καινό τρόπο του «κοινωνείν»!

Η Προσκύνηση των Μάγων, Καθολικό Μονής Δαφνίου τέλη 11ου αι. μ.Χ.

Ο αντισημιτισμός πριν γίνει φανατισμός

Η ταραχώδης πορεία προς τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

ΓΚΡΕΓΚΟΡ ΦΟΝ ΡΕΤΣΟΡΙ
Αναμνήσεις ενός αντισημίτη – Ενα μυθιστόρημα σε πέντε ιστορίες
μτφρ.: Μαργαρίτα Ζαχαριάδου
εκδ. Δώμα, **σελ.** 400

Της **ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ**

«Η ευρωπαϊκή ήπειρος είχε ειρήνη το πρωί της Κυριακής, 28ης Ιουνίου 1914, όταν ο αρχιδούκας Φραγκίσκος Φερδινάνδος και η γυναίκα του Σοφί Χότεκ έφτασαν στον σιδηροδρομικό σταθμό του Σαράγεβου. Τριάντα επτά μέρες αργότερα, είχε πόλεμο. […] Γύρω από τα συμβάντα του 1914 συσσωρεύτηκε στη συνείδηση του κόσμου ένα είδος εξωτικής ιστορικής σαγήνης. Ηταν εύκολο να φαντάζεται κανείς την καταστροφή του "τελευταίου καλοκαιριού" της Ευρώπης σαν ένα εδουαρδιανό ιστορικό δράμα», γράφει στην εισαγωγή του βιβλίου του «Οι υπνοβάτες – Πώς η Ευρώπη πήγε στον πόλεμο το 1914» ο Κρίστοφερ Κλαρκ.

Ο Γκρέγκορ Φον Ρετσόρι είναι ή μάλλον ήταν –πέθανε το 1998– παιδί δύο «υπνοβατών» και γνήσιο τέκνο της εποχής τους. Γεννημένος το 1914 στην Μπουκοβίνα και άρα Ρουμάνος κατά τας γραφάς μετά τη διάλυση της Αυστροουγγρικής Αυτοκρατορίας, ζει τα αισθήματα των γονέων και της ευρύτερης οικογένειάς του, τον κόσμο και τις αντιλήψεις τους περί αυτού, το ξάφνιασμα των ανθρώπων στα ανατολικά άκρα της Αυστροουγγαρίας, που κοιμήθηκαν Αυστριακοί αριστοκράτες και ξύπνησαν Ρουμάνοι πολίτες, την απώλεια μιας ταυτότητας που συγκροτούσε την οικογένεια, τα συστατικά στοιχεία της οποίας, συγκεκριμένες κοινωνικές τάξεις, αρνούνται να παραδώσουν στη λαίλαπα των αλλαγών που σήμανε ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος. Αρνούνται κυρίως να παραδώσουν αμαχητί τον εκλεπτυσμένο αντισημιτισμό τους.

Αυτός ο αντισημιτισμός είναι το συνδετικό στοιχείο των πέντε ιστοριών: Σκούτσνο (ρωσική λέξη που «σημαίνει τη μελαγχολική πλήξη»), Νιότη, Πανσιόν Λέβινγκερ, Ορκοι, Πράβντα.

Σαν υπόγειο ρεύμα

Εχουμε όλοι συνηθίσει να διαβάζουμε ιστορίες που εκφράζουν ακραία όρια αντισημιτισμού, αλλά ο Ρετσόρι μας δίνει την ευκαιρία να δούμε τον βαθύ αντισημιτισμό πριν γίνει πολιτική σκοπιμότητα και πολιτική αγυρτεία, πριν γίνει ιδέα, φανατισμός και Ολοκαύτωμα. Αυτόν που διαχέεται σε απλές, ανθρώπινες και καμιά φορά χαριτωμένες, θεατρικές, διασκεδαστικές ίσως, και συναισθηματικά οικείες εικόνες, λέξεις και συμπεριφορές, τον «διακοσμητικό», εν είδει πολύτιμης οικογενειακής σκευής, αντισημιτισμό. Αυτόν που διατρέχει σαν υπόγειο ρεύμα, χαρακτηριστικό και αναντίρρητη αξία κοινωνικής διαφοροποίησης, στοιχείο κοινωνικής ταυτότητας. Τον αντισημιτισμό που πραγματώνεται στις λεπτομέρειες, που υπάρχει γιατί δεν γίνεται αλλιώς:

«Ο πατέρας μου μισούσε τους Εβραίους, όλους ανεξαιρέτως, ακόμα και τους πιο ταπεινούς. Επρόκειτο για ένα μίσος αρχαίο, πατροπαράδοτο, βαθύρριζο, για το οποίο δεν χρειαζόταν να δοθούν εξηγήσεις. Ο,τι επιχείρημα κι αν έφερνες για να το δικαιολογήσεις, όσο παράλογο κι αν ήταν, θεωρούνταν θεμιτό. Φυσικά, κανείς δεν πίστευε στα σοβαρά πως οι Εβραίοι ήθελαν όντως να κυριαρχήσουν στον κόσμο επειδή τάχα αυτό τους είχαν υποσχεθεί οι προφήτες τους (αν και όντως αποκτούσαν όλο και περισσότερα πλούτη και ισχύ, ιδίως στην Αμερική). Ιστορίες περί μοχθηρών συνωμοσιών, σαν αυτές που περιγράφονται στα Πρωτόκολλα των σοφών της Σιών, θεωρούνταν μπαρούφες, όπως και όλα αυτά περί κλοπών της όστιας και τελετουργικής δολοφονίας παιδιών (αν και η εξαφάνιση της μικρής Εστερ Σολυμοσσιάν παρέμενε ανεξιχνίαστη). Ολα ήταν παραμύθια που λέγαμε στις υπηρέτριες όταν δεν μας άντεχαν άλλο και απειλούσαν πως θα πάνε να δουλέψουν σε καμιά οικογένεια Εβραίων, όπου και περισσότερα χρήματα θα έβγαζαν και καλύτερη μεταχείριση θα είχαν. Και βέβαια, τους υπενθυμίζαμε παρεμπιπτόντως ότι οι Εβραίοι είχαν όντως σταυρώσει τον Σωτήρα μας. Πάντως οι άνθρωποι της δικής μας πάστας, οι μορφωμένοι άνθρωποι, δεν χρειαζόμασταν τέτοια βαρύγδουπα επιχειρήματα για να βλέπουμε τους Εβραίους σαν ανθρώπους δευτέρας διαλογής. Ηταν πολύ απλό: δεν μας αρέσανε – ή τέλος πάντων μας άρεσαν λιγότερο απ' ό,τι οι άλλοι συνάνθρωποί μας. Και αυτό ήταν κάτι τόσο φυσικό όσο και το να σ' αρέσουν τα σκυλιά περισσότερο απ' τις γάτες».

Ο αντισημιτισμός είναι το συνδετικό στοιχείο των πέντε ιστοριών του βιβλίου.

Ενας αντισημιτισμός που περιχωρείται στην ταυτοτική κληρονομιά των αριστοκρατών κάθε βαθμίδας της τότε Κεντρικής Ευρώπης, πολύ «σνομπ» για να υποστηρίξει τη «λαϊκή» βαρβαρότητα του ναζισμού αλλά και τη συμπόρευση με το Ανσλουσ, την προσάρτηση και υποταγή στη Μεγάλη Γερμανία, εκβάλλει σε «φυσιολογικές», συναισθηματικές αντιφάσεις ή και διαυγείς διαπιστώσεις: Η αντισημίτισσα Βιενέζα γιαγιά του αφηγητή επιτίθεται με την ομπρέλα της σε «ταραξίες που είχαν βάλει κάμποσους Εβραίους να καθαρίζουν από τους τοίχους ενός σπιτιού συνθήματα υπέρ του Σούσνιγκ. Ανάμεσα σ' εκείνους τους Εβραίους η γιαγιά μου είχε αναγνωρίσει έναν γιατρό που κάποτε είχε θεραπεύσει την πολύ επώδυνη ωτίτιδα μιας από τις θείες μου […] τους έβαλε τις φωνές πως αυτό παραπήγαινε».

Ο ίδιος, ο αντισημίτης... εξ αίματος, αφηγητής παρακολουθώντας μαζί με την Εβραία φίλη και ερωτική του μέντορα «το παγερό, κρυστάλλινο κενό έξω στην πόλη» στις 12 Μαρτίου του 1938, τους πανηγυρισμούς για το Ανσλουσ, απολιτικός, υπνοβάτης κι αυτός στο δικό του παρόν και ανίκανος να διαβλέψει ή να υποψιαστεί τη δεύτερη επερχόμενη καταστροφή της Ευρώπης, της λέει ωστόσο πως «είναι μια μέρα γάμου που υπόσχεται κάτι πολύ θλιβερό». Και είναι ο ίδιος αφηγητής που μας λέει ότι το καλοκαίρι του 1937, το Σάλτσμπουργκ ήταν πραγματικά απαίσιο διότι «το είχαν κατακλύσει οι Εβραίοι. Οι χειρότεροι απ' όλους είχαν έρθει πρόσφυγες από τη Γερμανία και, παρά τις παραφορτωμένες τους Μερσέντες, συμπεριφέρονταν λες και ήταν θύματα σκληρότατων διώξεων και άρα δικαιούνταν να κάθονται με τις ώρες στο Καφέ Μότσαρτ, να κριτικάρουν τα πάντα και να εξυπηρετούνται φθηνότερα. […] Και μιλούσαν μ' εκείνο το υπεροπτικό βερολινέζικο ύφος που έξυνε τα νεύρα οποιουδήποτε είχε μεγαλώσει στην Αυστρία, πόσο μάλλον τα δικά μου, που το εξασκημένο μου αυτί διέκρινε πανεύκολα τα στοιχεία της εβραϊκής αργκό. Μου 'ρχόταν να τους σφάξω όλους».

Ο αφηγητής που είναι ο Ρετσόρι –ή δεν είναι αλλά μάλλον περιέχεται στην αφήγηση (ένα παιχνίδι που παίζει ο συγγραφέας με τον αφηγητή και την ταυτότητά του στο τελευταίο μέρος του βιβλίου)–, παραμένει ένας απλός μάρτυρας γεγονότων, χαλαρός, επιφανειακός και ευγενικός, καθώς πλησιάζει η καταστροφή. Αλλος ένας υπνοβάτης. Περίπου, όπως οι περισσότεροι άνθρωποι, όπως διασχίζουμε οι περισσότεροι τους δικούς μας καιρούς, τη δική μας εποχή, το παρόν.

Το καλοκαίρι του 1937, το Σάλτσμπουργκ ήταν πραγματικά απαίσιο διότι «το είχαν κατακλύσει οι Εβραίοι. Οι χειρότεροι απ' όλους είχαν έρθει πρόσφυγες από τη Γερμανία και, παρά τις παραφορτωμένες τους Μερσέντες, συμπεριφέρονταν λες και ήταν θύματα σκληρότατων διώξεων...».

"Αγαπητό μου ημερολόγιο"
κάθε Σάββατο και Κυριακή
από τις 5 μέχρι τις 7 το απόγευμα,
να μην ξεχάσω να ακούσω
τα αγαπημένα μου τραγούδια,
νέα και παλιά.

... και τις Παρασκευές, το βράδυ καλάει
από τις 9 μέχρι τις 12 "Εκ γυναικός"
με μελωδίες ταξιδιάρικες.

παρέα με την Μαριάννα Γαλίδη στο

ΚΑΝΑΛΙ ΕΞΙ
105.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy | info@kanali6.com.cy | 25-820500

Η Σοφία Λόρεν πρωταγωνιστεί ξανά σε ταινία ενός Πόντι

Στα 86 της τη σκηνοθετεί ο γιος της

Ο νεαρός Ιμπραχίμα Γκουέγιε κάνει θαυμάσιο ντεμπούτο δίπλα στην Ιταλίδα ντίβα Σοφία Λόρεν, η οποία διαθέτει ακόμη την ικανότητα να μαγνητίζει τον φακό.

Η ζωή μπροστά σου ★★★
ΔΡΑΜΑ (2020)
Σκηνοθεσία: Εντοάρντο Πόντι
Ερμηνείες: Σοφία Λόρεν, Ιμπραχίμα Γκουέγιε, Ρενάτο Καρπεντιέρι

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Σοβαρές ελπίδες να κερδίσει φέτος το δεύτερο Οσκαρ της θρυλικής καριέρας της έχει η Σοφία Λόρεν, η οποία πρωταγωνιστεί σε ένα ιταλικό φιλμ του Netflix, με τον γιο της μάλιστα, Εντοάρντο Πόντι –και γιο του εμβληματικού παραγωγού Κάρλο Πόντι– στο σκηνοθετικό τιμόνι. Η 86χρονη Λόρεν υποδύεται εδώ τη Μαντάμ Ρόζα, μια ηλικιωμένη Εβραία, επιζήσασα του Ολοκαυτώματος και πρώην πόρνη, η οποία ζει σε κάποια παραθαλάσσια ιταλική πόλη, προσέχοντας παιδιά. Η ζωή της θα πάρει νέα τροπή όταν σε αυτή θα μπει ο Μόμο, ένα δωδεκάχρονο χαμίνι, με καταγωγή από την Αφρική, στο οποίο εκείνη προσφέρει καταφύγιο. Ενα ωραίο εύρημα της ταινίας είναι πως τοποθετεί την κατά τα άλλα σκληρή ιστορία που πραγματεύεται σε ένα (εξαιρετικά καδραρισμένο και φωτογραφημένο) ηλιόλουστο θέρετρο της γειτονικής χώρας, από αυτά που παραπέμπουν κατευθείαν σε διακοπές και ξεγνοιασιά. Η πραγματικότητα ωστόσο είναι πολύ διαφορετική για τον ορφανό Μόμο, ο οποίος δουλεύει σαν «βαποράκι», έχοντας μάθει από πολύ μικρός να βασίζεται στις δικές του δυνάμεις για να επιβιώσει.

Παρά τον ατίθασο χαρακτήρα του, πάντως, θα κερδίσει τελικά τη συμπόνια και τη στοργή της Μαντάμ Ρόζα, η οποία έχει περάσει και εκείνη τον δικό της γολγοθά. Κοριτσάκι στην κόλαση του Αουσβιτς και αργότερα στους δρόμους, βλέπει στο ταλαιπωρημένο αλλά γεμάτο λαχτάρα για ζωή αγόρι κάτι από τον παλιό εαυτό της και ενστικτωδώς προσπαθεί να το προστατέψει.

Κάπως έτσι σχηματίζονται τα υλικά μιας αντισυμβατικής οικογένειας, η οποία έχει γύρω της μερικούς ακόμη φύλακες αγγέλους, από μια πρόσχαρη τρανσέξουαλ μέχρι έναν ηλικιωμένο μουσουλμάνο μπακάλη. Ο τελευταίος μυεί τον Μόμο στη μαγεία των βιβλίων, που εξασκούν ακόμη περισσότερο την ήδη ανεπτυγμένη φαντασία του. Η αρχική γαλήνη ωστόσο θα ανατραπεί ξανά όταν η υγεία της Μαντάμ Ρόζα επιδεινώνεται, ενώ ο μικρός αποδεικνύει εκ νέου πως ο μεταξύ τους δεσμός έχει κάτι προσωπικό που κανείς άλλος δεν μπορεί να καταλάβει.

Φυσικά, όπως είπαμε, στο επίκεντρο όλων αυτών –εκτός από τον νεαρό Ιμπραχίμα Γκουέγιε που κάνει θαυμάσιο ντεμπούτο– βρίσκεται η Σοφία Λόρεν. Διανύοντας την ένατη δεκαετία της ζωής της, η Ιταλίδα ντίβα του σινεμά διαθέτει ακόμη την ικανότητα να μαγνητίζει τον φακό. Δίχως να καλύπτεται από υπερβολικό μακιγιάζ, όπως συνέβαινε π.χ. στο προ δεκαετίας «Εννέα» ή στις δημόσιες εμφανίσεις της, το πρόσωπό της μετατρέπεται σε καμβά που φέρει πάνω του τα σημάδια του χρόνου αλλά και μιας απίθανης ζωής, όχι ακριβώς παρόμοιας αλλά σίγουρα περιπετειώδους όπως αυτή της πρωίδας της.

HOME CINEMA

Ανάλαφρο θρίλερ και καλοφτιαγμένο δράμα

Επάνω, η Κάλεϊ Κουόκο πρωταγωνιστεί στη σειρά «The Flight Attendant», που προβάλλεται από τη Vodafone TV. Κάτω, σκηνή από την ταινία «Mudbound», που είναι διαθέσιμη στο Cinobo.

The Flight Attendant
ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ (2020)
Δημιουργός: Σιβ Γιόκεϊ
Ερμηνείες: Κάλεϊ Κουόκο, Μίσιελ Χούισμαν, Ζόσια Μάμετ

Ενα θρίλερ μυστηρίου με κωμικά στοιχεία κυκλοφόρησε πρόσφατα το HBO (στην Ελλάδα το βλέπουμε από τη Vodafone TV), φέρνοντας πίσω στη μικρή οθόνη και την Κάλεϊ Κουόκο, η οποία είχε γίνει γνωστή και δημοφιλής μέσα από το «The Big Bang Theory». Εδώ υποδύεται την Κάσι, μια όμορφη όσο και... ζωηρή αεροσυνοδό, η οποία ύστερα από ένα μεθυσμένο ρομαντικό ραντεβού στην Μπανγκόκ ξυπνάει δίπλα στο πτώμα του δολοφονημένου συνοδού της. Σοκαρισμένη και μην έχοντας ιδέα τι έχει συμβεί, προσπαθεί απεγνωσμένα να ενώσει αναμνήσεις και στοιχεία ενώ το FBI τη θεωρεί βασική ύποπτο για τον φόνο. Και η ίδια, όμως, από ένα σημείο κι έπειτα αρχίζει και αμφιβάλλει σοβαρά για τον εαυτό της.

Χάρη στη ζωντάνια, στο παιχνιδιάρικο στυλ και στο κωμικό της ταλέντο, η Κουόκο καταφέρνει να δώσει πνοή σε μιαν ανάλαφρη σειρά που αποκτά κάπως περισσότερο ενδιαφέρον και λόγω του μυστηρίου που κινεί την πλοκή της, παραμένοντας πάντα στην κατηγορία της «ένοχης απόλαυσης».

Επιπλέον θετικό είναι το γεγονός ότι ο κεντρικός χαρακτήρας με τον παρορμητισμό του πηγαίνει κόντρα σε αρκετά στερεότυπα και νόρμες του είδους· στο πλευρό της, στον ρόλο της κολλητής φίλης και δικηγόρου, βρίσκεται και η γνωστή μας από το επιτυχημένο «Girls» Ζόσια Μάμετ.

Mudbound ★★★
ΔΡΑΜΑ ΕΠΟΧΗΣ (2018)
Σκηνοθεσία: Ντι Ριζ
Ερμηνείες: Γκάρετ Χέντλουντ, Τζέισον Μίτσελ, Κάρεϊ Μάλιγκαν

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε αυτή την εβδομάδα ένα φιλμ με ιστορικό υπόβαθρο και διαχρονικά κοινωνικά μηνύματα, που βρέθηκε μάλιστα πριν από δύο χρόνια υποψήφιο και για τέσσερα βραβεία Οσκαρ. Αμερικανικός Νότος, την επαύριο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Μια οικογένεια λευκών προσπαθεί να προσαρμοστεί στις δυσκολίες της αγροτικής ζωής, ενώ μια άλλη, Αφροαμερικανών, αγωνίζεται να επιβιώσει υπό το σκληρό καθεστώς του υπενοικιαστή γης.

Ταυτόχρονα, από το μέτωπο της Ευρώπης επιστρέφουν στις δύο οικογένειες ο Τζέιμι (Γκάρετ Χέντλουντ) και ο Ρονζέλ (Τζέισον Μίτσελ), οι οποίοι, παρά τη φυλετική διαφορά, θα γίνουν σύντομα φίλοι, αφού μοιράζονται τις κοινές εμπειρίες τους στον πόλεμο.

Η σκηνοθέτις και σεναριογράφος Ντι Ριζ υπογράφει ένα καλοφτιαγμένο δράμα, παραγωγής Netflix, το οποίο ανατρέχει στις γνωστές διακρίσεις εις βάρος των μαύρων της Αμερικής. Το θέμα του ωστόσο δεν εγκλωβίζεται εκεί, με το φιλμ να αποπνέει έναν συνολικό ανθρωπισμό που αναδεικνύεται μέσα από τη ρεαλιστική ματιά του. Σε αυτή την τελευταία βοηθά και η πολύ καλή φωτογραφία (υποψήφια για Οσκαρ) της Ρέιτσελ Μόρισον, η οποία ζωντανεύει το λασπερό, γεμάτο φανερές και κρυφές κακουχίες, τοπίο του Μισισίπι.

ΡΙΚ1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία λειτουργία
10.00 Καμώματα τζι αρώματα Κωμική σειρά εποχής.
11.00 Η €¥Ρω$τία Χαρτοφυλάκιο οικονομικών ειδήσεων, με τον Ανδρέα Ιωσήφ.
11.30 Χρονογράφημα, ΙΙΙ Μίνι ντοκιμαντέρ.
12.00 Η ζωή μας ένα τραγούδι Μουσική εκπομπή με τη Γωγώ Βασιλάκη.
13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Θεματική εκπομπή.
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
14.15 Αποτυπώματα Με ελληνικούς υποτίτλους
15.30 Travel Diary Ταξιδιωτικές ταινίες μικρού μήκους. «Μπρατισλάβα»
16.00 Σε προσκυνώ γλώσσα Θεματική εκπομπή.
17.00 Αφανείς ήρωες Ιστορίες ανθρώπων που ξεχώρισαν στην Κύπρο ή στο εξωτερικό.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.20 Μυστικό της πεταλούδας
19.20 Λούνα Παρκ Κωμική σειρά.
19.55 Σαν σήμερα με το ΡΙΚ
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.00 Αθλητική Κυριακή
21.30 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή.
23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
23.05 Σαν σήμερα με το ΡΙΚ (Ε)
23.10 Αφανείς ήρωες (Ε)
00.00 EU4U, III (Ε)
01.00 Σε προσκυνώ γλώσσα (Ε)

ΡΙΚ2 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 The Great Gilly Hopkins
07.30 Το γελαστό μουστάκι-(Ε) Παιδική παράσταση.
09.00 Παιδική ζώνη α. Μάγια η μέλισσα β. Νιλς Χόλγκερσον γ. Ο μικρός Χνουδωτός δ. Γουίσπερ ε. Μπόμπι και Μπιλ
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη
15.30 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
16.00 Μανώλης και Κατίνα-(Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
16.25 Φύρδην Μίγδην - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
16.45 Η Πλατεία - (Ε) Κυπριακή σειρά.
17.10 Euromaxx on Vacation Σειρά ντοκιμαντέρ.
17.40 Προσωπογραφίες, IV (Ε) Πολιτιστικό ντοκιμαντέρ.
18.20 Μαζί/Birlikte - (Ε) Δικοινοτική εκπομπή.
19.00 Κοίτα με στα μάτια
19.30 Γυναίκα Με την Ελίτα Μιχαηλίδου.
19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)
19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
21.05 Travel Diary - (Ε) Ταξιδιωτική σειρά.
21.30 Γκίλι Χόπκινς The Great Gilly Hopkins Δραματική κωμωδία.
23.05 ArtCafe, IV - (Ε)
00.05 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)
00.30 Προσωπογραφίες - (Ε)
01.15 Μαζί/Birlikte - (Ε)
03.10 ΓΙΟΥΡΟΝΙΟΥΣ

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.20 Εφιάλτης στην κουζίνα
06.00 Deal - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
06.30 Αστέρια στην άμμο Ελληνική σειρά.
07.15 24 ώρες - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
08.15 Έλα στη θέση μου - (Ε) Κωμική σειρά.
09.30 Εύκολα και σπιτικά Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοϊζίδου.
10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή.
13.00 Οικογενειακές ιστορίες
13.45 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά.
14.30 The Λούης Night Show Σατιρική εκπομπή.
16.00 Κάμπινγκ - (Ε) Κωμική σειρά.
16.45 Έλα στη θέση μου, V Κωμική σειρά.
17.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.00 Συνέχεια της σειράς
18.30 ΤΕΤ- Α-ΤΕΤ στον Alpha
19.30 Κάμπινγκ - (Ε) Κωμική σειρά, με τους Φώτη Γεωργίδη, Μάριο Δημητρίου, κ.ά.
20.20 ALPHA NEWS
21.20 Εφιάλτης στην κουζίνα Μαγειρικό ριάλιτι με τον Έκτορα Μποτρίνι.
22.15 Κάρμα Δραματοποιημένη σειρά.
23.15 Δώσε βάση (Ε) Κωμικό show με την Ιωάννα Λαμπροπούλου.
01.00 The Bachelor (Ε)
03.45 Σ/Κ με τον Μάνεση (Ε)

ΑΝΤ1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Το αφεντικό - The boss
05.40 Στρίβειν διά του αρραβώνος - (Ε) Κωμική σειρά.
06.30 Ας πρόσεχες- (Ε) Ελληνική σειρά.
08.00 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά.
09.30 Taxi - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
10.20 Πρώτη σταγόνα - (Ε) Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Εκπομπή για την υγεία.
12.50 Ενώπιος Ενωπίω Ενημερωτική εκπομπή.
14.15 Ήλιος - (Ε) Δραματική σειρά.
16.00 Casa De Mikel, II - (Ε) Σατιρική εκπομπή.
17.20 Το καφέ της Χαράς, IV Κωμική σειρά.
18.00 Τα νέα του ΑΝΤ1 σε 10΄
18.10 Συνέχεια της σειράς
18.30 La Pasta Pomilωri (Ε) Κωμική σειρά.
19.30 Taxi Τηλεπαιχνίδι, με τον Αλέξανδρο Τσουβέλα.
20.20 Τα νέα του ΑΝΤ1
21.20 Το αφεντικό - The boss Κωμωδία, με τους Μελίσα Μακάρθι, Κρίστεν Μπελ, κ.ά.
23.15 Χιούστον το λύσαμε Σατιρική εκπομπή.
00.50 Suits (Ε) Ξένη σειρά.
01.40 Ευτυχισμένες μέρες (Ε)
02.30 Πρόβα του νυφικού (Ε)
03.20 Τα νέα του ΑΝΤ1
04.20 Αδελφές ψυχές (Ε)

ΟΜΕGΑ ΤΗΛ.: 22477777

21.15 Rosemont
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.45 Έλα χαμογέλα Ψυχαγωγική επομπή, με τη Σίσσυ Χριστίδου.
13.00 Τροχός της τύχης (Ε) Τηλεπαιχνίδι με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Βάλια Χατζηθεοδώρου.
15.00 Εικόνες - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δούση.
16.00 Just The 2 Of Us - (Ε) Φιλανθρωπικό σόου.
18.00 OMEGA NEWS
18.10 Just The 2 Of Us - (Ε) Συνέχεια.
19.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης Ταξιδιωτική εκπομπή, με τον Αλέξανδρο Ταραμουντά.
20.10 OMEGA NEWS
21.15 Rosemont Δράμα, με τους Μπρατ Ντούριφ, Λόκλιν Μουνρό, κ.ά.
23.00 The Great Gatsby Αισθηματικό δράμα, με τους Λεονάρντο Ντι Κάπριο, Τόμπι Μαγκουάιρ, κ.ά.
01.30 Έλα χαμογέλα - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Σίσσυ Χρηστίδου.
03.30 Ο άντρας των ονείρων Κωμική σειρά.
04.30 The Booth - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
05.30 Μουσικό κουτί - (Ε) Μουσικό τηλεπαιχνίδι.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.15 The Voice of Greece
05.30 Οι Αδιάφθοροι (Ε) Κωμική σειρά.
06.30 Τα χρυσόψαρα (Ε)
07.00 Love it (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή με την Ιωάννα Μαλέσκου.
08.30 Καλό μεσημεράκι (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Νίκο Μουτσινά.
10.15 Dot. Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.15 Χωρίς περιστροφές (Ε) Πολιτική εκπομπή.
13.00 Βουράτε γειτόνοι (Ε) Κωμική σειρά.
13.30 Ζωή ποδήλατο (Ε) Κωμική σειρά.
14.40 Ώρα για φαγητό (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
15.50 My Style Rocks Gala Διαγωνισμός μόδας.
18.00 Γεγονότα σε συντομία
18.10 My Style Rocks Gala Διαγωνισμός μόδας. (Συνέχεια)
18.40 The Voice of Greece (Ε) Μουσικός διαγωνισμός.
20.20 Τομές στα γεγονότα
21.15 The Voice of Greece Μουσικός διαγωνισμός.
00.20 Γεγονότα σε τίτλους
00.30 My Style Rocks Gala (Ε) Διαγωνισμός μόδας.
03.20 Velvet (Ε) Συναισθηματική σειρά.
04.40 Καταιγίδα - (Ε) Δραματική σειρά.
05.00 Σε φόντο κόκκινο - (Ε) Δραματική σειρά.

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

06.45 Τηλεαγορά
08.25 Μικροί κατάσκοποι
10.00 Το ταξίδι του γυρισμού
11.50 Τηλεαγορά
12.20 Ελληνική ταινία
14.00 Τηλεαγορά
15.20 Ελληνική ταινία
17.00 Τηλεαγορά
19.10 Οικογενειακές γιορτές
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.30 Ξένη ταινία
03.00 Ξένη ταινία

TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.30 Παιδική ζώνη
07.25 Μουλάν
08.20 Παιδικές σειρές
09.35 Cook Eat (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.00 ΑΝΝΙΤΑ κοίτα
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, ΙΙΙ (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, ΙΙΙ
22.30 Ξένη ταινία
00.25 Ξένη ταινία

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
11.00 Έξυπνες αγορές
12.30 Ελιές Θρούμπες
13.00 Έξυπνες αγορές
14.00 Ασημένια φεγγάρια
15.35 Έξυπνες αγορές
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξυπνες αγορές
16.40 Δελτίο Ειδήσεων
16.45 Έξυπνες αγορές
17.20 Έξυπνες αγορές
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 EXTRA News
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

21.00 Stan & Ollie
05.50 Killerman
07.50 Journey To The Christmas Star
09.20 Mafia Only Kills In Summe
14.10 Above The Shadows
16.10 Anon
18.00 Beloved
21.00 Stan & Ollie
23.00 Bolgen (The Wave)
00.00 Above The Shadows
02.00 Bad Samaritan
04.00 Anon

GREEK CINEMA

20.30 Ένας βλάκας και μισός
06.25 Τι κάνει ο άνθρωπος για να ζήσει...
08.00 Φίφης, ο ακτύπητος
09.25 Στη φτωχογειτονιά
10.50 Η καρδιά ενός αλήτη
13.10 Πρέπει να ζήσεις αγάπη μου
14.45 Άδικη κατάρα
17.25 Η νύφη το 'σκασε
18.50 Λατέρνα, φτώχεια και φιλότιμο
20.30 Ένας βλάκας και μισός
22.00 Μια Ιταλίδα απ' την Κυψέλη
01.15 Οι σφαίρες δεν γυρίζουν πίσω
03.15 Δάκρυα για την Ηλέκτρα

Η αιώνια επιστροφή της καλύβας

Η πανδημία επαναφέρει στην επικαιρότητα των φαντασιώσεών μας το αρχετυπικό κτίσμα της απομόνωσης

Του **ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ**

Βρισκόμαστε στο ζενίθ της κατοίκησης. Με το μέσα να έχει γίνει υποχρεωτικό και το έξω τουλάχιστον ύποπτο, όλοι αναχωρούμε κατ' ανάγκην προς τις διακοσμητικές τέχνες του εσωτερικού χώρου. Αποκλεισμένοι απ' τις χαρές των δημόσιων χώρων, επιδαψιλεύουμε επαναλαμβανόμενα τιμές στην ιδιωτική μας εξορία. Τα σπίτια έχουν μετασχηματιστεί σε οχυρά, έχουν γίνει τόποι μεταμορφώσεων κι αναγκαστικής λατρείας, αλλά και πλατφόρμες κι εργαστήρια πειραματισμού. Δοκιμάζουμε από ανάγκη νέους τρόπους ύπαρξης ως κατοικίδια όντα εσωτερικού χώρου, αναζητώντας τις ρωγμές ανάμεσα από οθόνες και μισάνοιχτα παράθυρα, επιστρέφοντας στην καταγωγή όλων μας. Με ελάχιστες εξαιρέσεις, όλοι γεννηθήκαμε μέσα σ' ένα ασφαλές δωμάτιο.

Αν κάνει κάτι οριζόντια και σθεναρά η πανδημία είναι να επαναπροσδιορίζει την αξία των τεσσάρων τοίχων και της στέγης. Η κατοικία, περισσότερο απ' οποιοδήποτε άλλο υλικό, αναδεικνύεται ως ο υπ' αριθμόν ένα σύμμαχος ενάντια στον ιό. Μέσα στην ασφαλή επικράτειά τους, τα δωμάτιά μας επιπλώνουν τους φόβους της ασθένειας και στην ταπετσαρία τους απλώνουν τις ελπίδες του εμβολιασμού. Στο συνταγολόγιο της πρόληψης, αλλά και της θεραπείας, η προτεραιότητα δεν είναι άλλη απ' την έκκληση «μείνετε μέσα». Μόνο μες στο σπίτι σου μπορείς τώρα να είσαι ήσυχος κι ασφαλής. Αν ζούσε η Βιρτζίνια Γουλφ, θα γενίκευε την αναγκαιότητα του «δικού μας δωματίου». Ομως αυτό δεν πρέπει να το δούμε σε καμία περίπτωση ως τιμωρία, γιατί, αν υποκύψουμε, το ασφαλές μας ενδιαίτημα θα μεταμορφωθεί αίφνης σ' ένα είδος πολυτελούς φυλακής για VIP. Περικλείοντας κάθε πτυχή της ζωής, ακόμα και της πιο κοινωνικής και δημόσιας, το σπίτι με την τεχνολογική του διαφάνεια δημιουργεί άνετα ένα χώρο διαρκούς άγχους. Εκεί που πιστεύαμε ότι η τεχνολογία θα μετατρέψει τον ιδιωτικό χώρο σε μια ουτοπία, έστω εικονική, στην οποία θα κυριαρχούν η διασκέδαση και οι απολαύσεις, η καραντίνα μάς υπενθυμίζει ότι χωρίς πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον, ακόμα και στο πιο τεχνητό, είμαστε λειψοί.

Προκαλεί γοητεία αλλά και τρόμο και έχει προλάβει ήδη να γίνει διαδικτυακό φαινόμενο με πλούσιες φιλοσοφικές και καλλιτεχνικές αναφορές.

Στα δάση

Το αντίδοτο στην υπαρξιακή αυτή ασθένεια ανάγεται κι αυτό, όπως τόσα άλλα δυσεπίλυτα προβλήματα της εποχής, στην τεχνική. Αν μεταφέραμε το σπίτι μας στα δάση, ίσως τα επείγοντα προβλήματά μας να λύνονταν διαμιάς. Στα δάση δεν μπορεί να ισχύσει lockdown, ούτε να σε συναντήσει ο ιός. Ετσι, σ' όλο τον κόσμο παρατηρείται ένα ρεύμα οικοδόμησης απλών κατασκευών μέσα στην ύπαιθρο. Η καλύβα, εκτός από εύγλωττη δικαίωση του ερημίτη, γίνεται μαζικό διαδικτυακό φαινόμενο. Το βίντεο «Δύο χρόνια μόνος στην άγρια φύση, απόδραση απ' την πόλη για μια ζωή εκτός δικτύου σε μια ξύλινη καλύβα» έχει 22 εκατομμύρια προβολές στο YouTube. Νέοι, μεσήλικοι και ηλικιωμένοι, άνθρωποι με πιο ευαίσθητες ίσως κεραίες, και λιγότερο φόβο στην ψυχή, απαρνιούνται έστω και προσωρινά τα εγκόσμια και «παίρνουν τα βουνά», γίνονται μεταμοντέρνοι αναχωρητές. Κάτι αρχαϊκό φαίνεται να ξυπνάει ο ιός μέσα μας. Ο εγκλεισμός, όσο κι αν προσπαθούμε να τον αποφύγουμε ή να τον ρομαντικοποιήσουμε, περιέχει μια βία στην οποία αναπόφευκτα ο οργανισμός μας αντιστέκεται. Φυσικά, δεν είναι η πρώτη φορά. Οταν βλέπει τα σκοτάδια να πλησιάζουν, ο άνθρωπος καταφεύγει πάντοτε στο όνειρο του μοναχικού κι απρόσιτου καταφυγίου, της φωλιάς, στην αυταπάτη της απόδρασης απ' τον ίδιο του τον εαυτό. Η απέκδυση του περιττού, του θορυβώδους, του δαπανηρού, γίνεται τώρα στόχος ζωής όλων εκείνων που βιώνουν την αφθονία ως βάρος κι όχι ως ελευθερία. Η καλύβα του αυτόνομου ανθρώπου είναι πάντα μια λύση.

Υπάρχει σίγουρα μια φιλοσοφική διάσταση σ' όλο αυτό. Δεν μπορεί να αφορά μόνο μια τάση της μόδας. Στην πραγματεία του «Η ετεροτοπία της καλύβας» (εκδ. Σμίλη, 2014), ο Αποστόλης Αρτινός γράφει πειστικά για τις διάσημες καλύβες της φιλοσοφίας. Ο Χάιντεγκερ στον Μέλανα Δρυμό κι ο Βιτγκενστάιν στο νορβηγικό φιορδ, αλλά και οι μοναχοί στο Αγιον Ορος, στήνουν τις καλύβες τους για να στοχαστούν, να συνδεθούν με την Ουσία. «Απ' το ημερολόγιο του Ρίλκε, μία ακόμα σκηνή, της σαγήνης της», γράφει ο Αρτινός. «Μαζί με δύο συντρόφους βλέπαμε μέσα στη βαθιά νύχτα το φωτισμένο τζάμι μιας μακρινής καλύβας, της τελευταίας καλύβας, αυτής που στέκεται ολομόναχη στον ορίζοντα, μπροστά στα χωράφια και τους βάλτους. Αν και ήμασταν οι τρεις μαζί, παραμέναμε τρεις μοναχικοί άνθρωποι που βλέπαμε τη νύχτα για πρώτη φορά».

Στην ίδια μυσταγωγική ατμόσφαιρα συναντάμε τον Τόμας Μπέρνχαρντ στο μνημειώδες έργο του «Διόρθωση» (μτφρ. Βασίλης Τομανάς, Εξάντας, 1998) και τον ήρωά του, τον Ρόιτχαμερ, ο οποίος θέλει να χτίσει έναν κώνο μέσα στη μέση του δάσους για την αγαπημένη του αδελφή. Και εδώ πάλι τα όνειρα μιας οριστικής απόσυρσης επιστρέφουν. Η καλύβα στη μέση τού πουθενά γίνεται ο φυσικός τόπος ξεκαθαρίσματος των υπαρξιακών λογαριασμών. Η καλύβα μέσα στην οποία έζησε για 25 χρόνια ο Τεντ Καζίνσκι, ο διαβόητος τρομοκράτης «Unabomber», γίνεται ο συμβολικός χώρος της άρνησης της τεχνολογικής προόδου, μια επικίνδυνη περιοχή που δεν απέχει απ' την παράνοια και το παραλήρημα. Το απομονωμένο σπίτι στο βάθος τού τίποτα εμπνέει τρόμο. Στα αγγλικά, το σύνδρομο του εγκλεισμού ονομάζεται «πυρετός της καλύβας» (cabin fever) και τον έχει τραγουδήσει ώς κι ο Νικ Κέιβ. Δεν είναι τυχαίο ότι μεγάλος αριθμός κινηματογραφικών ταινιών της βιομηχανίας του τρόμου, απ' το «Παρασκευή και 13» ώς το «Ψυχώ», εκμεταλλεύεται αυτόν ακριβώς τον φόβο στήνοντας τη δράση γύρω από ένα μοναχικό σπίτι κοντά ή μέσα στο δάσος. Το θρίλερ είναι σχεδόν ταυτισμένο με τα καλύβια. Τα παραδείγματα αφθονούν. Πιο πρόσφατα, στο καθηλωτικό μυθιστόρημα «Καλό μου παιδί» (μτφρ. Δέσποινα Κανελλοπούλου, εκδ. Μεταίχμιο, 2020), η συγγραφέας Ρόμι Χάουσμαν, η οποία ζει κι αυτή σ' ένα απομονωμένο σπίτι στο δάσος κοντά στη Στουτγκάρδη, γράφει μια ιστορία στην οποία η καλύβα παρέχει το ιδεώδες σκηνικό τρόμου. Πού αλλού μπορεί να καταλήξει μια απαγωγή;

Σημείο των καιρών

Σ' αυτόν τον μυστηριώδη, ελκυστικό κι απωθητικό ταυτόχρονα χώρο της καλύβας μοιάζει να μας σπρώχνει με κάποιο τρόπο και η παρούσα συγκυρία. Το παράδοξο της μετατροπής ενός ταπεινού χώρου σ' ένα θριαμβικό μνημείο τελικής υπαρξιακής λύσης μπορεί να θεωρηθεί κι αυτό ένα σημείο των καιρών. Αναζητούμε απεγνωσμένα μια μήτρα, έναν οίκο, κάτι ίσως άπιαστο και ηρωικό που βρίσκεται πέρα απ' το καλό και το κακό. Είναι λες κι η πανδημία να επισφραγίζει την επιθυμία μας για μια πιο απλή ζωή, με λιγότερα υπάρχοντα, με λιγότερες έγνοιες, με μεγαλύτερη επαφή με το περιβάλλον και μ' αυτά που έχουν περισσότερη αξία. Πόσο εφικτό μπορεί να είναι αυτό σήμερα; Μήπως κοροϊδεύουμε τους εαυτούς μας με παραμυθίες περί επιστροφής στη φύση και μοναχικής σκέψης; Ολη αυτή η συζήτηση αφορά εμάς τους χορτασμένους και τις καταναλωτικές μας ανάγκες. Οσοι μένουν αναγκαστικά σε καλύβες ονειρεύονται τα προνόμιά μας –να έχουμε την πολυτέλεια της κατασκευής μιας καλύβας που θα ξεπλένει τον πολυάσχολο βίο μας απ' τις αμαρτίες της συσσώρευσης άχρηστων πραγμάτων με φαντασιώσεις ασκητισμού– και μας κοιτούν ζηλόφθονα. Η μοίρα των πολλών είναι ταυτισμένη με τη μοίρα των πόλεων. Κάποιοι ελάχιστοι θα χτίζουν καλύβες για να τροφοδοτούν αέναα τη φαντασία μας. Τέλος, μια αναγκαία υποσημείωση-αποκάλυψη απ' την ατομική μυθολογία, η οποία μπορεί να δίνει νέο νόημα, μ' έναν πιο ψυχαναλυτικό ίσως τρόπο, στο παραπάνω κείμενο: Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, φέρεται η σύλληψη του υπογράφοντος να έγινε σε μια παραθεριστική καλύβα στη νότια Πελοπόννησο.

ANDREW RIDLEY

Ανθρωποι με πιο ευαίσθητες ίσως κεραίες, και λιγότερο φόβο στην ψυχή, απαρνιούνται έστω και προσωρινά τα εγκόσμια και «παίρνουν τα βουνά».

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΣΥΝΤΑΡΑΚΗ

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΣΥΝΤΑΡΑΚΗ

Τραγάτα στην Κεφαλονιά, έργο του ελληνικού γραφείου Hiboux Architecture σε συνεργασία με την ομάδα Studio Genua (Βερολίνο). Κατασκευάστηκε μαζί με ομάδα φίλων από διάφορα μέρη του κόσμου και φοιτητών Αρχιτεκτονικής από την Πάτρα και την Αθήνα.

Απλές δομές και κομμένα καλώδια για μια ζωή σαν εκείνη του Θορώ

Μέσα στο κλίμα αυτό, το βιβλίο «Cabin Porn: Inside» (εκδ. Penguin, 2020) του Ζακ Κλάιν, επιχειρηματία διάσημων διαδικτυακών προϊόντων κι υπηρεσιών, μας ταξιδεύει στο ονειρικό εσωτερικό της καλύβας. Ανθρωποι απ' όλα τα μήκη και τα πλάτη εξαφανίζονται απ' τα ραντάρ και τα GPS, απ' το πανταχού παρόν μάτι της τεχνολογίας, και κατασκευάζουν απλές δομές, κόβουν καλώδια κι επιχειρούν να ζήσουν μια ζωή σαν εκείνη του Χένρι Ντέιβιντ Θορώ στη λίμνη Ουόλντεν. Συχνά, δεν στερούνται ούτε εκείνοι κάποια άνεση ή πολυτέλεια –να τους πλύνει η μαμά τα άπλυτα, όπως έκανε περιστασιακά η κυρία Θορώ–, στην ουσία όμως παραμένουν ασκητικοί. Η τάση φτάνει ακόμα και στο σημείο δικαίως να διακωμωδηθεί. Στη συνδρομητική πλατφόρμα Netflix, ο Αμερικανός κωμικός Μπερτ Κράισερ αποφασίζει να αποσυρθεί σε μια καλύβα στο δάσος για να αποτοξινωθεί, αλλά τελικά καλεί τους αστείους φίλους του για να το γιορτάσουν έξαλλα, σ' ένα περιβάλλον όπου «όλα επιτρέπονται» (The Cabin with Bert Kreischer, 2020).

Το βιβλίο του Ζακ Κλάιν, επιχειρηματία διάσημων διαδικτυακών προϊόντων.

Ο Ζακ Κλάιν, όμως, έχει πάρει την υπόθεση πολύ πιο σοβαρά. Ιδρύει έναν οργανισμό που ασχολείται με τις καλύβες κι εκκινεί ένα κίνημα. Ο κόσμος μοιράζεται τον πόθο του για μια απλή ζωή στην καλύβα αναρτώντας φωτογραφίες του μόχθου των χεριών του. Αλλοι πάνε πιο μακριά, αναθέτουν σε αρχιτέκτονες να τους σχεδιάσουν την καλύβα της ζωής τους. Κοινότητες ανθρώπων σχηματίζονται προκειμένου να μοιραστούν τη λαχτάρα για μια απλούστερη ζωή. Στον πρώτο τόμο του βιβλίου του ο Κλάιν σταχυολογεί εικόνες που του έχουν σταλεί για το ομώνυμο μπλογκ, αλλά τώρα, στη χρονιά της πανδημίας, στρέφει τον φακό στο εσωτερικό, το νέο εγχείρημα μιλάει για την «πορνογραφία της καλύβας», κοιτάζοντας προς τα μέσα. Ο τόμος είναι όντως σκανδαλιστικός και δεν του λείπει ούτε φυσικά η Ελλάδα, με το ευρηματικό και πανέμορφο πείραμα κατασκευής μιας τραγάτας στην Κεφαλονιά, απ' το αρχιτεκτονικό γραφείο Hiboux. Πραγματικά, άπαξ κι αρχίσεις να ξεφυλλίζεις το βιβλίο δεν μπορείς να πάρεις το βλέμμα σου απ' αυτό. Οι καλύβες αγγίζουν ένα πρωτόγονο νεύρο μέσα μας. Μας το έχει τοποθετήσει η εξέλιξη περίτεχνα, για να εξασφαλίσει για πάντα την προστασία μας. Πιθανώς, στις βασικές αυτές δομές να βλέπουμε τους προγόνους μας, τις δυσκολίες αλλά και την αθωότητά τους, τον μόχθο, τη σοφία και την εφευρετικότητά τους.

Η **Μαριλένα Ιωαννίδου** μάς ετοιμάζει το τελευταίο δείπνο της χρονιάς και η **Αθηνά Λοϊζίδου** μάς γλυκαίνει με σοκολατοδημιουργίες.

ΕΚΤΑΚΤΩΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ